DE BONITATE ET VITIO ALIMENTORVM CENTVRIA.

CASTORE DVRANTE GVALDENSI MEDICO AVTORE.

In qua continentur ferè omnia quę ad rectam victus rationem instituendam, & tuendam valetudinem pertinent.

COSI À CIASCVN NOCENTE

SI COME QVI AL SERPENTE.

PISAVRI Apud Hæredes Bartholomei Cęsani.
M. D. LXV.

DE
BONITATE ET VITIO ALIMENTORVM CENTVRIA.

CASTORE DVRANTE
GVALDENSI MEDICO
AVTORE.

In qua continentur ferè omnia quę ad rectam victus rationem instituendam, & tuendam valetudinem pertinent.

PISAVRI, Apud Haeredes Bartholomei Cęsani.
M. D. LXV.

TYPOGRAPHUS LECT.

DECREVERAT huiuscæ centuriæ Auctor Lectores humanissimi, eam figuris exornatam expolitamq; in lucem edere, ut uniuersis studiosis exactam penitus, & absolutam hanc ipsam traderet, hac etenim de causa superioribus diebus Venetijs formis excudendam curari mandarat. Verùm cum accepisset exemplum fuisse ex ea transumptum, ueritus ne quis suum hunc laborem sibi arroganter attribuens, gloria elatus incederet, tandem statuit eam absq; figuris imprimi: ratus se uobis cumulatè satisfacturum, cùm opus suum in quo de octingentis circiter simplicibus agitur, ut nihil amplius in eo desiderari poterit, eadem serie atq; ordine ut in centuria seruatis: passim suis locis figuris appositis, exibuerit. Quod quidem propediem Opifice Maximo annuente, unà cum cæteris eiusdem Auctoris operibus: qui totum illud temporis spatium quod præ occupationibus molestijsq; curialibus sibi datur reliquum, publicæ mortalium utilitati impendit: in lucem efferetur. Valete.

POLLVX D. LECTORI.

SImplicium quicunque cupis vim noſce ciborum,
Hoc lege præclarum candide lector opus
Huius ope incolumis viues, ſeruaberis æger,
Et poteris fato proſperiore frui.

R. D. Apollonius Phil.

Dum canit inſanos Caſtor male ſanus Amores
Blanditiis vatem docta Minerua petit.
Sint potius quæ Magnus Arabs, quæ maximus olim
Perdocuit Chous carmine digna tuo:
Attollent humeris præcinctum tempora Myrtho
Tunc te Parnaſsi vertice Pierides:
Precedet cithara lauroq; inſignis Apollo
Herbarum ipſe pater, carminis ipſe pater:
Dixerat. Ille acri laudis ſuccenſus amore,
Erubuit monitis, & meliora canit.

Thomodellus Piſaurenſis.

Vt bene mortales victus ratione regantur,
Optimus iſte liber ſæpe legendus erit.

Maximus Ros.

Noſcere ſi victum nocuum, ſi ſcire ſalubrem
Appetis, aſsidue hoc perlege lector opus:

ILL.MO ET REVER.MO D. D.

TIBERIO CRISPO S. R. E. PRESBYTERO CARDINALI AMPLISSIMO

Castor Durantes Gualdensis Medicus
S. D.

CVm iubet æternus superos discumbere mensis
Iuppiter æthereis cantica amœna petens,
Protinus assurgunt Musæ miranda canentes,
Quæ facit in toto prouidus orbe pater:
Arridet Tellus placidum circumsonat æquor,
Concentum ingeminat lætus vterq; polus
Tu quoque dum Diuos inter, quos terra recepit,
Pasceris, ecce refers moribus ore Iouem.
Artibus ingenuis præsto es supplendo Camœnas,
Cum tuus assistit nobilis ille Chorus:
Nobilis ille Chorus, qui tunc tua facta recludet,
Quando vrbi, atque orbi Iuppiter alter eris.

Interea repetit liber hic tua limina lætus,
Ortus vt è mensa Maxime CRISPE tua:
Materiæ causam nobis dedit illa notandæ
Vtile qua cunctis conficeretur opus:
Nam quoties Cererem vitamque tuentia summis,
Plurima conuiuis discutienda moues
Seu petis Angelicas quid turmas trusit in orchum,
Quos hominum Cœli lucida templa vocant:
Seu libet ex alto rerum disquirere causas,
Vnde Animus felix vera alimenta trahat:
Hinc ea, quæ Chiron docuit, seu magnus Apollo,
Sunt mihi nota magis quàm sua cuique domus:
Ex his ad victum centum spectantia trado,
Atque ea carminibus singula monstro meis:
Explicitas quorum vires subnectimus, vt se
Incolumem seruet qui bene noscet eas.

Ad eundem Illustrissimum & Reuerendiss.
Pollux Durantes.

Ecce tuo Auspicio pater alme perutile Mundo
Prodiit in lucem Castoris istud opus
Dii facient, vt te Iuuenesq; senesq; sequantur,
Sic bona virtutum plurima in orbe fluent:

CASTOR

DVRANTES LECTORI.

CVM Deus optimus Maximus humanissime lector innumeras ac immensas mortalibus dotes sua benignitate tribuerit, nullam (ni fallor) iucundiorem utilioremuè contulit sanitate, qua nil dulcius & magis optandum: illa enim absente iniucunda sunt omnia, uitaque ipsa sine ea placere non ualet, neque utilis est. Et Pyrrhus epirotarum rex legitur nunquã à Diis aliud èxpostulasse quam Sanitatem ratus uir ille sapientissimus omnia facile adfutura, nihilque penitus illi deesse posse, qui sanitate integra gaudeat: Nam sanus homo quæ cupit assequitur, modo ut illa assequatur impense studeat: ob hanc seruandam reparandãuè Medica ars à Diis ipsis inuenta est, Cuius cum plurimæ sint partes, ea in qua de alimentorum Facultate cõtinentur traditio reliquis censetur utilior: nam illam scire omnium utilissimum est: uictus enim ratio in arte Medica censetur principalissimũ instrumentum. Et Cibus cum necessarius sit nostro corpori, ipso enim quicquid effluxit resarcimus, non sine iudicio sumen-

dus est: Sed ratio uictus diligens esse debet: quoniam in hoc errata morbos faciunt: & alimento uitioso uescentes facile exoluuntur, & sanguine replentur uitioso. Quapropter ego Dioscoridis & Galeni precipue sequēs uestigia, centum alimentis apta simplicia eligens, eá tam scriptura quam pictura hic notissima facio, priusque Carmine horum omnium uires, ut facilius imprimantur memoriæ, deinde magis perspicue addita authoritate eorum qui sunt artis Principes, soluto sermone complector. Laborem hunc libenter assumpsi, tanquam omnibus utilem: Sane qui mea hæc scripta perlegerit, prudenterque seruauerit, Deo fauente optima cum ualetudine uitali aura diutissime perfruetur.

ACETOSA V. H.

Digerit oxalis, ſiccat, refrigerat, aufert
Tædia uentriculi, Morſaq́; membra iuuat.

REFRIGERANDI. *Nam frigida eſt exceſſu ſecundo. Gal.4. Simp.med.C.3. 7. Auic.Lib.2.tr.2.Cap.54.*

SICCANDI. *Nam ſecundo ordine ſicca eſt. Auic.Lib.2.tr 2.Cap.54.*

REPERCVTIENDI. *Nam repercuſſoriam quandam obtinet facultatem. Gal.7.de Simp.med. Facul. 1. Paul.Lib.7.*

CONSTRINGENDI. *Quandam enim ſtipticitatem obtinens, mulierum profluuia trita & admota conſtringit. Dios.lib.2.Cap.108. Gal & Paul.ibid.*

EMOLLIENDI. *Eius namq; folia eſa aluum emolliunt: Semen autem potum lubricam ſiſtit & cohibet. Dios. Gal. Paul.ibid.*

DIGERENDI. *Etenim digerentem uim ſortita eſt. Paul. Gal. ibid.*

DISCVTIENDI. *Quia eius folia cruda illita melicerias roſaceo aut croco adiecto diſcutiũt, & corporis pruritus fouendo atterendouè in ſolia balnearũ. Radix in uino cocta ſtrumas ac parotidas, & lienis tumores ex aceto diſcutit: Aliqui æmo liendis ſtrumis radicũ geſtamine utuntur, eas collo appẽdẽtes. Dios.lib.2.C.108.*

ABSTERGENDI *Quoniam eius radices coctæ cum aceto uel crudæ lepras & impetigines abſtergunt impoſitæ, & ſcabros ungues perſanant; ſed antea locus aceto & nitro in ſole perfricandus. Dios. Auic. ibid.*

IVVANDI. *Nam boni chymi eſt, ſuperat choleram, ſitim extinguit & appetentiam excitat. Radix eius in uino decocta doloribus aurium, dentiumquè prodeſt, ſi colluantur iure; pruritus corporis decoctum earum ſedat, ſi foueatur, aut in folijs balnearum perficeretur: Toſta in uino regio morbo auxiliatur: Nauſeam ſedat; ſemen eius utiliter bibitur contra ſtomachi faſtidia; calculos ueſicæ comminuit; coeliacos & dyſentericos potum ex uino uel aqua efficaciter adiuuat: & lotum in aqua coeleſti ſanguinem prodeſt reijcientibus adiecta acacia lentis magnitudine: ſcorpionum uenena reſtinguit: Quod ſi quis in potu præſummat, nihil moleſti ex ictu patietur: oxilapathum mulieres ruſticæ pica laborantes, interdum & pueri quidam guloſi crudum manducant: ex eo ſucco ſerapium in officinis paratur, & aqua per campanam elicitur. Dios.lib.2.Cap.108. Gal.ibid & 2.al.facult.Cap. 45. Paul. Lib.7. Ply. Lib.20. Cap.21. Ras.3.alm. Cap.18. & Lib.cont. Cap. 248. Amat.luſi.in 2.Dios. enar. 109.*

NOCENDI. *Quoniam olus hoc ex eorum eſt genere, quæ parum nutriunt. Ventrem aſtringit, & exaſperat ſtomachum. Gal. 2. de al. facult. Cap. 48. Ras.3. alm.Cap.18.*

ACETVM VIM H.

Discutit, adstringit, refrigerat, utile acetum
Ventriculo est nocuum cui nigra bilis obest.

REFRIGERANDI. *Nam uis ei summa in refrigerādo cōsistit; habet uero uim obscure calefaciendi, proprio enim uini calore est frigidum in secundo excessu, adscititio autem contractoque ex putredine calidum: & eo calidius, quo uetustius, & acrius extiterit; Si quidem fit uetustate calidius.* Dios. Lib. 5. Cap. 17. Gal. 10. meth. med. Cap. 9. 1. de Simpl. med. fac. Cap. 18. 8. de Simpl. med. fac. 11. de Simpl. med. fac. 1. de comp. med. secund loc. Cap. 8. 4. de Simpl. med. fac. Cap. 12.

SICCANDI. *Nam licet actu sit humidum; Magnam tamen desiccandi facultatem obtinet, adeo ut sit tertij ordinis desiccantium iam completi, utique cum ualidum extiterit.* Gal. 8. de Sim med. fac. 5. de Sim. med. fac. Cap. 2. 10. meth. med. C. 9.

INCIDENDI. *Nam facultatē possidet incidendi.* Gal. 1. de comp. med. secūd. lo. C. 8. 1. Simpl. med. Cap. 38. de att. uic. Cap. 11. 8. de comp. med. secund. loc. Cap. 3.

EXTENANDI. *Nam humores crassos, & lentos uehementer attenuat.* Gal. de att. uic. Cap. 11.

DISCVTIENDI. *Quoniam est ei summa uis in discutiēdo, & conglobatū sanguinem discutit.* Gal. 1. de comp. med. secund. loc. Cap. 8. Ply. Lib. 23. Cap. 1.

REPELLENDI. *Nam repellendi possidet faculta.* Gal. 14. meth. med. Cap. 7.

CONSTRINGENDI. *Quia adstringens est: quapropter dentium labefactionem leuat: & fluxum sanguinis cohibet.* Gal. 1. de Simpl. med. fac. Cap. 18. Dios. Lib. 5. Cap 17. Ply. Lib. 23. Cap. 1.

SISTENDI. *Nanque alium sistit, eiusque fluxiones reprimit cibis incoctum; & fluxum prohibet sanguinis, omnemque abundantiam potu insessioneque sistit: in uelleribus succidis aut spongia impositum, sanguinem uulnerum, & inflammationes inhibet; ulcerum phagedænas, singultus, nomasque cohibet, & sternutamenta olfactu sistit; tussim ueterem, orthopneam, & reumatismos gutturis inhibet.* Dios. Lib. 5. Cap. 17. Gal. 1. de al. facult. Cap. 1. Ply Lib. 23. Cap. 1.

DIGERENDI. *Quoniā digerendi possidet facultatē.* Gal. 14. meth. med. C. 7.

IVVANDI. *stomacho enim est utile, appetentiam excitat, Fastidia discutit, distributionem adiuuat, lieni conuenit, medetur obstructionibus uiscerum; uim æstus arcet, ac utiliter gargarissatur his qui à solis ardoribus conualescunt, plurimum fotu medetur post uredines lepris, furfuribus, manantibus ulceribus, canis morsibus, scorpionum ictibus muris aranei, scolopendiarumque uenenis auxiliatur: contra aculeatorum uirus, multipedum morsus remedio est: aduersus omnia uenena propinatur calidum uomitionibus redhibendum: Haustu raptas hirudines*

sorbitione pellit tußim ueterem placat: Gargarissatum fluxionibus faucium resistit, Anginis, uuæ procidenti, dentium dolori calidum quam acerrimum colluitur. Quando embrocatur super podagra cum sulphure confert: ipso brachia pedesquè madescunt pro stomacho: & eos qui animo linquuntur reuocabimus odoramentis aceti: cibos quidem & sapores non alius magis succus commendat: Aceto item & aqua sitis aufertur febrientium; & si in unum coeant in siti humiditas atque caliditas, eiusdem quidem sitis optima medela acetum est. Quod biliosis utilißimum est: Debet autem esse exquisite acidum, in quo nulla penitus uini qualitas persentiatur. Acetum subito fieri promittunt, si tusam betæ radicem in uinum conieceris, post horas tres in acetum degenerabit; quod si in pristinum statum restitui uoles braßicæ radicem indidisse satis est. quo in cibo & potu uti in pestilentia, est ipsius nocumenti securitas. Dios. lib.5. Cap.17. Gal.1. de Simpl. med. fac. Cap.30. Cap.6. in 6. de morb. uul. C.5. 3. ali. Cap.21. 8. de cõp. med. S.L.c.4. 1. Simpl. m. Cap.31. 5. de comp med. S. Loc. Cap.9. 9. de comp. med. S.L.c.2. 14. meth. med. Cap.5. Ply lib 23. Cap.1. Aui. lib.2. tr.2. Cap.77. Ruell. lib.1. Cap.143.

NOCENDI. *Nam uesicæ nocet, & neruorum infirmitatibus; maciem efficit, uirtutem destruit, sperma minuit, odoratum gustumquè mouet, tußim recentem lacessit; sitim infert, nec potest à sicca dispositione peruenientem sitim, meque à calida & sicca unquam sanare. Mentem neruosquè ferit, atram bilem gignit, melancholicis est aduersißimum Mordax ulceribus & cuti: exasperat, erodit, colorem excitat, & est oculis pernitiosum formidandum in febre singultuosa: Mulieribus longe magis quàm uiris aduersatur, ut pote quod uterum dolore cruciet: Eius superfluus usus ad hydropisim quandoque perducit. Coctum ad nocendum infirmius est: compescitur asperitas eius tosto pane, aut uino, uel sale; contra iners accenditur, aut latere, uel citri acido, aut pirethro. Dios. Auic. Ply. & Gal. ibid. & 4. de Simp. med. facult. Cap.22. & 1. Cap.31. 1. de rat. uic. ac.30. de puer. epil. Cap.8. 5. de comp. med. Secund. loc. Cap.1. 3. de comp. med. per g. Cap.3. 1. de Sect. Cap.4. de r.u.ac. Cap.70. 38. Ras. 3. alm. Cap.17. Ruell. ibid.*

ALLIVM V. H.

Allia calfaciunt, ſiccantq; uenenaq; uincunt,
Viſum hebetant, ſtomachum lædere cruda ſolent.

CALEFACIENDI. *Quia exceſſu quarto calefacit. Gal.8.Simp.med.* Dios. *Lib.2.Cap.146. Aui.Lib.2.tr.2.Cap.74. Paul. Lib.7.*

SICCANDI. *Nam arefacit quarta distantia, & affert ſtomacho ſiccitatem. Gal.* Dios. *Paul. Auic. ibid.*

INCIDENDI. *Quoniam craſſos & lentos humores incidit. Gal. 2. de al. facult. Cap. 71.*

APERIENDI. *Meatus enim & obſtructiones aperiendi facultatem obtinet; quare allium aſſumere debet ſenex, qui cibis obſtruentibus ſit uſus. Gal. 5. de Simp. med. facult. Cap.14. 5. de San.tu.Cap.6.*

CIENDI. *Nam* Vrinas *ciet, Menſes & ſecundos partus euocat,* Foeminarum *inſeſsionibus inditum, ad quæ ſuffitum quoque proficit. Dios. Lib.2.Cap.146.*

DISCVTIENDI. *Nam eſt ex eorum ciborum genere qui flatum diſcutiunt. Gal.12.meth.med.Cap.8.*

DIGERENDI. *Etenim digerẽdi obtinet facultatẽ; & magnæ illius utilitates ijs qui cõcoctionis munia nõ poſſunt obire.Gal.2.de al.fac.C.71.Ruell. L.2.C 85.*

ATTENVANDI. *Craſſos enim & lẽtos humores attenuat.Gal.de att.uic.C.2.*

ABSTERGENDI. *Quoniam erumpentes papulas ex oleo & ſale ſanat:* Vitiligines, Lichenas, *lentigines, manantia capitis ulcera, lepras, furfureſquè cum* Thure *& teda rapit: ſugillata delet, & liuẽtiã reducit ad colorẽ.* G. D. A. *&* Ruell. *ibid.*

IVVANDI. Honeſtum *enim ac gratum ruſticæ plebi obſonium eſt, &* Theriaca *ruſticorum, ſiue antidotum appellatur:* Latas *uentris tineas in cibo ſumptum abigit; uetuſtæ tuſsi, & crudum & coctum auxiliatur: ſi quis allio præſumpto feriatur à ſerpente nullam inde trahet noxam:* Item *ſi quiſpiam allium prægustans ue nenum hauſerit non nociturum affirmant: ictibus quoque ſerpentum tritum & impoſitum mederi; quibus cum uino potum remedio eſt:* Et *in præſeruatione peſtis allio uti optimum eſt conſilium.* Allium *inſuper* Alopecias *replet,* Dentium *dolores finit in ore detentum; Commodiſsimum eſt his qui regionem frigidam incolũt;* Renum *uitia ſanat, nec minor eſt ei efficacia contra aquarum & quorumcunque locorum mutationes: uocem expedit, ei ſplendorem reſtituens:* Pediculos *lendeſque necat cum origani decocto potum, auxiliatur dolori colico; & hydropicis conuenit.* Dios.*Lib.2.Cap.146. Gal.8.Simpl.med. 2.de al.facul.Cap.71.* Aui. *Lib.2 tr.2.Cap.74.* Paul *Lib.7.* Amat. *Luſit.in 2. Dios.enar.146.*

NOCENDI. *Quoniam eſt cibus acutus, acredinem poſsidens, malum ſuccum generans*

generans, concoctu difficile: Parum alit, & potius est obsonium quam alimentum; carnem mordicat, pruritum mouet, cuti impositum exulcerat, erodit, olfactu uteri strangulatus excitat libidinem accendit, & desiderium coitus adducit. Lædit prægnantes & lactantes: caliditatem auget, Febrem accendit, alimentum & sanguinē extenuat, dolores consuetos irritat; capitis dolorem facit, oculornm claritati efficit; illos enim hebetat: inflationes facit, stomachum lædit copiosius sumptum, ipsi siccitatem afferens, sitim parit; aluum conturbat; cerebro oculorum tunicis, & eorū humoribus nocet, & turbidum uisum reddit: Auribus etiam, pulmonibus, & renibus, hemorrhoidibus, tenasmoni, fluxui uentris, scruphulis, & habentibus ethicam pregnantibus & nutricibus nocet: & si in aliquo membro est morbus, mouet & excitat in illo dolorem. calefacit sanguinem, & putrefacit ipsum: Quare abstinendum ab aßiduo allij usu præcipue natura biliosis: solis enim his qui uel succum pituitosum uel crudum ac crassum & lentum aceruarint, eiusmodi cibi acres expediunt. Acrimoniam autem deponit allium si coctum fuerit, tunc enim porri modo dulcescit, & in uicem olerum transit, nam benignius redditur, & succi prauitatem non amplius retinet: tædioso est allium halitu, sed edentibus si radicem betæ in pruna tostam superederint, tradunt odorem extingui. Dios. Lib.2. Cap.146. Gal.8. de Simpl.med.facult. 2. de al facult. Cap.61.71. 4. Simpl.med. Cap 17. 9. de Simpl.med.facult. 9. de comp. medic. secund.loc. cap.10. 3. de temper. cap.3. cap.4. 91. de uic. 5. acut. Paul.Lib.7. Ply.Lib.20.cap.6. Auic. Lib.2.tr.2.Cap.74. Ras.21.cont. Cap.180. & 3. Almans. Cap.18.

AMYGDALA V. H.

Præsumpta impediet frugalis Amigdala Bacchum:
Sonnifera est, purgat, bilis & inde uiget.

CALEFACIENDI. *Nam dulces temperatam admodū caliditatem sortite sunt: Amare autem calidiores existunt.* Gal. Lib.6 de Simpl.med.facul. Paul.Lib.7.

HVMECTANDI. *Nam dulces humidæ sunt suauis saporis, equales ad humiditatem parū declinantes: Amaræ autē sunt ordine secundo siccæ.* Haliab.5.Theor. Cap.19. Aui.Lib.2.tr.2.Cap.58.

APERIENDI. *Quoniam obstructiones hepatis, & lienis aperiunt, & eas quæ in uenarū extremitatibus accidūt.* Gal.de ocul.Cap.3. 6.de Simpl.med.facul.

ABSTERGENDI. *Detergendi nanque facultate pollent sic, ut faciei fucas, & maculas sole contractas obliterent: Et Amygdalæ amare radicum tritarum decoctum cutem in facie corrigit, coloremquè facit hilariorem: Nucesquè ipse in aqua mulsa tritæ ad purgandam cutem sunt efficaces; & ipsarum gummi summæ cutis impetigines illitū ex aceto rapit.* Dios.Lib.1.Cap.139. Gal.2.de al.facul.Cap.29. Ply.Lib.23.Cap.8. 5.Simpl.med.Cap.12. Paul. Lib.7. Aui. Lib.2.tr.2.C.58.

INCIDENDI. *Quoniam dissecandi incidendiquè uirtute præditæ sunt: & amaræ succos crassos & lentos incidunt. Gal. Aui. Paul.ibid. & Paul. Lib. 1. C. 81.*

EXTENVANDI. *Nam attenuatoriæ sunt facultatis; & præsertim amaræ: quare non improbandæ in uictu attenuante. Gal. de attenuat. uic. 2. de al. facul. Cap. 29. 5. Simpl. medic. 8. de comp. med. 5. Lib. Cap. 8. Oribas. Lib. 1. collecto: medic. Cap. 56.*

CIENDI. *Nam urinas, & Menses ciunt: quare calculosis, & difficili urinæ in passo sunt efficaces. Ply. Dios. Aui. ibid.*

PVRGANDI. *Pulmonem etenim, Thoracem, & uiscera purgant; Aluumquè emolliunt, & amaræ ephelim & in iecore crassorum uiscorumquè humorum in extremis uasis impactorum obstructiones abunde expurgant, expediuntquè. Dios. Gal. Ply. ibid.*

SISTENDI. *Nam sanguinem qui reijcitur sistunt. Dios. Ply. ibid.*

IVVANDI. *Dulces enim impinguant, ad uisum conferunt excreationibus ex pectore pulmoneque crassorum lentorumquè humorum mire auxiliantur, sed potentiores amaræ: obstructiones iecinoris à crassis & uiscidis humoribus ortas expediunt: Quin & lateris & lienis & coli & renum dolores ab huiusmodi causa ortos persanant: aluum molliunt, somnum conciliant. Vitiis pulmonum & renum ex aqua potæ succurrunt. Prosunt eclegmate iocineri, tussi, inflationibus coli: Quinis senisuè præsumptis ebrietatem non sentiunt potores: sunt qui auiditatem hoc esu moliantur: Gummi amygdalarum uetuste tussi ex diluto uino medetur: Minus ualent in remedijs dulces: Recentes cum suo putamine comestæ bonum faciunt stomachum, discutiunt enim humores qui in uentre coierunt. Dios. Gal. Ply. Aui. ibid.*

NOCENDI. *Nam parum nutriunt, oleosæ sunt, & pinguis qualitatis, & ideo æstuosæ: Quare choleram commouent: proinde animaduertant qui indiscrete febricitantibus amygdalatum porrigunt, aut saltem his qui stomachum habent biliosum; quum iuuamenti uice præstandi magnum ægris adferant detrimentum. Recentes minus aridis sunt noxiæ: Maceratæquè multo minus ijs qui quæ nullum experta sunt humorem: Quin & torridæ minus crudis officiunt. Recentes stomachum implent: & quæ comeduntur cum corticibus suis sunt difficilis digestionis; Si tamen superficie tenus excorticentur, esuiq; dentur facilius concoquuntur, præsertim si cum melle aut zucchаro comedantur. Dios. & ibi Amat. Lus. Gal. Aui. Ply. ibid. Hipp. de diæt.*

Calfacit, & reuocat lac, tormina sedat anethum,
Cit ructus: Veneri, luminibusq́; nocet.

CALEFACIENDI. *Nam adeo calfacit, ut habendum sit, secũdi ordinis intẽsi, aut tertii remissi: crematum porrò tertiam calfaciendi distantiam induit minus autẽ calidũ est uiride.* Gal.6.de Simp. med. facul. Paul. Li.7. Aui. Lib.2.tr.2.C.71.

SICCANDI. *Quia exiccantis ordinis est secundi incipientis, aut præfinientis.* Gal. ibid & 3 al.Cap.2.

DISCVTIENDI. *Nam tormina inflationesquè discutit.* Dios.Lib.3.Cap.58.

DIGERENDI. *Quoniam in oleo decoctum digerit inflationes quæ in uentriculo generantur.* Gal.6.Simpl.med. & de ren. aff. & dign.Cap.4.

CONCOQVENDI. *Nam crudos & incoctos humores concoquit, & uiride magis quam siccum.* Gal 6.S.m.

INCIDENDI. *est enim cibus incidens.* Gal. de att. uic.Cap.3. de diss.cont.

ATTENVANDI. *Nã crassos & lentos humores attenuat.* Gal.de att.uic.C.3.

APERIENDI. *Quia cibus aperiens est.* Gal. de diss.cont.

CIENDI. *etenim urinã euocat.* Dios.Lib.3.C.58.Gal 1.ad Glauc.C.9 & 14.

SISTENDI. *Nam aluum sistit, uomitiones coheret, & singultus cohibet.* Dios. ibid. Ply. Lib. 20. Cap.18.

IVVANDI. *Quoniam in condimentorum nõ magnopere quæsitum est, sapore est grato, stomachum concoctionesquè adiuuat, singultus lenit, tormina sedat: cocta pastinacæ modo radix in cibos reperitur: arefacti, aut seminis decoctum si bibatur Lac purgat, & multiplicat; dolores sedat: succus decocti foeminis uuluæ malo opportunis ad desessiones utile: Condilomata illitus seminis cremati cinis tollitur: coronabantur hoc recenti ad conciliandum somnum: Semen feruens olfactum sumptũ ex aqua mitigat cruditates: additur in antidota, & oxypora simili aniso natura: Cinis eius uuã in faucibus leuat; ulceribus nimis humidis mollibusquè prodest; & quæ in præputio sunt inueterata ea probe cicatrice includit. Ex anetho fit oleum, quod officinis frequens habetur: cuius usus continuis ad sedandos dolores est: aperit nanque poros, rarefacit apostemata: curat tumores, & scirrhos resoluit, mitigat quoque febrium rigores, & sudorem euocat, in clysterijs quoque contra colilicas affectiones tanquã uentositatis carminatiuum utiliter adhibetur; est.n. primo ordine calidum, est uerum anodinum est oculorum cenoticum: & facit pro lapide & dolore renum, & prodest articulorum doloribus, & lassitudines discutit.* Dios. Lib.3.C.58.& Li.1.Cap.50.Gal.2.al.Cap.57. 6.S m. 5.S m.Cap.19. de Ther. ad Pis.C.10. 2.S.med.C.12.de cathart. Ply.Li.20. C.18.Aui.Li.2.tr.2.C.71.

NOCENDI. *Nam cibo frequenti oculos hebetat, genituram extinguit; est cibus acutus, ructus mouens, stomacho inconueniens, substantia enim eius crassarum est partium concoctu difficilis, & nauseosa. Renes lædit.* Sim.Seth. D. G. A. P.ibid.

ANISVM VIM H.

Discutiens Anisum, lac donat, & oris odorem
Cit Venerem, & stomacho, cui calor insit obest,

CALEFACIENDI. *Nam calfacit in tertio ordine cum subtili substantia.* Gal.6.de Simpl.med.facult. 2.ad Glauc. Cap. 6.Paul.Lib.7.Aui Lib.2.tr.2.C.1.

SICCANDI. *Quoniam ipsius semen siccat in tertia distantia.* Gal. Paul. Aui. ibid.Ply.Lib.20.Cap.17.

DISCVTIENDI. *Quia flatus discutiendi poßidet uim: Dissoluit uentositatem, & flatus uentris reprimit: præcordiorumque tumores discutit.* Dios.Lib.3. Cap.56. Gal. Paul.Aui. Ply.ibid.

ATTENVANDI. *Craßitudinem enim humorum attenuat: Quare eius semen confert in dieta attenuante.* Gal.9.de comp.med. de att.uic rat.C.5.

CIENDI. *etenim Lotiũ elicit.* Gal.7.S.m. Paul.Lib 7. Dios.ibid.Ply.ibid.

APERIENDI. *Est enim aperitiuum cum stipticitate pauca: aperit obstructiones renum, Vesicæ, & Matricis: Confertq; oppilationi hepatis & splenis ex humiditatibus genitæ.* Aui. Lib.2.tr.2.Cap.1.

DIGERENDI. *Nam digerit cruditates.* Gal.6.de.Simpl.med.facult.

PVRGANDI. *Purgat pulmonẽ et Thoracẽ, expurgatq; ĩ icteris.* G.de cathart.

SISTENDI. *Quoniam magnas fluxiones per se tritum cum polenta: Singultus olfactu decoctum & potum inbibet, uomitationes sedat; cum apio succus decocto olfactus sternutamenta cohibet: & uentrem, albaque compescit profluuia foeminarum.* Ply.Lib.20.Cap.17. Aui.Gal. Dios.ibid.

IVVANDI. *Quia Theriacam ingreditur, animalium enim uenenis aduersatur, & contra aculeatos ictus eorum bibitur: oris halitum iucundiorem facit: Foetorem tollit, manducatum matutinis cum smirneo & melle exiguo mox uino collutũ: Vultum iuniorem præstat; insomnia leuat suspensum in puluino ut dormientes olfaciant: Dolores capitis leuat suffitum naribus. Hydropicis, & coeliacis semen dãt tritum cum Mentha; bibendum quoque parturientibus cum anetho: Phreneticis illiniunt recens cum polenta, sic & infantibus comitiale uitium aut contractiones sentientibus: corripi morbo comitiali negant manu tenentes, ideo quàm plurimum domi serendum: addunt parere facilius olfactantes, & statim à partu dandum potui cum polenta aspersa: semine eius poto laßitudinis auxilium uiatoribus spoponderunt: Lenit articulares morbos cum amaris nucibus illitum: sitim cohibet; cum uino sudorem leniter præstat: Vestes quoque à tineis defendit: orthopnoicis utiliter exhibetur, Thoracis enim pituitas purgat tostum, & cum melle sumptum melius. Vertigines discutit: auribus infunditur cum rosaceo: Narium carnes consumitur, il*

litum ex aqua: Præcipuum est ad ructus; ideo inflationibus stomachi, intestinorum torminibus & coeliacis medetur: Potum somnum concitat: calculos pellit; pectorum uitiis, & neruis utilissimum lac ad mammas elicit. Appetentiam ciborum præstat: non aliud utilius uentri & intestinis putant, ideo dysentericis & tenasmis datur tostũ: efficacius semper recens & nigerrimũ, plenũ, non furfurosum, odore præstans. Dios. Lib. 3. Cap. 56. Gal. ibid. & de Ther. ad Pis. Cap. 7 1. Paul. Aui. ibid.

NOCENDI. Nam Venerẽ stimulat, et stomacho inutile est, præterquã inflato. Acre est, ut prope ad urentiũ caliditatem accedat. Dios. Gal. Aui. Paul. Ply. ibid.

AQVA VIM HAB.

Lympha salubris erit leuis & perlucida: si non
Sit color ullus ei, non odor, atque sapor.

REFRIGERANDI. Nam dulcis manifesto refrigerat; & glacialis impensè Gal. 1. de Simpl. med. facult. Cap. 6. 1. de comp. medic 5. Paul. Lib. 7.

HVMECTANDI. Quoniam summe, & semper humectat, estq; humidorum humidissima. Gal. 1. de Simpl. med. facult. Cap. 8. 6. 30. 7. 1. de Sanit. tuen. cap. 11. Paul. Lib. 7.

IVVANDI. Nam Aquæ potus saluberrimus nutrimentũ enim penetrare facit, & eius rectificat substantiam, est enim cibi uehiculum: Sitim extinguitur, & magis cũ uino mixta quam si sola bibatur: aqua potabili sanantur ulcera calida & sicca. Optima est dulcis (dulcis tamen esse imaginatur) Syncera, nullius omnino qualitatis particeps; & quæ ne minimo quidem tempore in precordiis commoratur; ad hæc quæ & facili uia fertur, & citra molestiam, nec inflationes creat, & minime computrescit, tenuis, pura frustillorum & saporum omnium expers, leuisq; reperitur, nec non quæ igni admota cito calefacit, remota uero frigescit ocissime; cuius fons ad orientem solem erumpit, curritq; super lapides, aut arenam, aut purissimam terram; quæq; æstate frigida, hyeme autem calida manat. & illa quæ à locis descendit altis cũ aliquibus bonitatibus est melior: Aquæ meliores sunt aquæ fontium: omnium tamen præstantissima est pluuialis, eaque præsertim quæ æstate media pluit silente cœlo. Porro aqua cisternarum non plurimum commendanda uidetur, si quidem miscella est diuersarum aquarum, & stationaria & consequenter potrefactioni facile obnoxia: optima conuenit his qui calido sunt temperamento. Dios. Lib. 5. Cap. 14. Gal. 1. de Simpl. med. facult. Cap. 4. 5. 6. 7. 8. 19. 30. Hypp. de aer. aq. & loc. & 5. aph. 26. Aui. Lib. 1. fen. 2. doctr. 2. Cap. 16. & Lib. 2. tr. 2. Cap. 59. Paul. Lib. 7 & 5. Cap. ultimo. Ply. Lib. 14. Cap. 22. & Lib. 14. Cap. 22. & Lib. 31. Cap. 2. & 3. & Lib. 15. cap. 27.

NOCENDI. *Nam stomachum supinat, uitiosa naturale robur exoluit; moratur in precordiis diutißime, fluctuationes excitat, & in flatum uertitur & corrumpitur: adeoq; uentriculi robur exoluit, ut proinde deterius concoquat: His qui calido temperamento minime sunt, capitis dolores infert, naturale robur exoluit, strangulatusq; & dolores inuehit aqua gelida aceruatim, auide, & citra interspirationem hausta: Quæ à niuibus & glacie colliquescit concoctionem impedit, urinam cohibet, pectus & pulmonem lædit, conuulsiones, laterum dolores, & flatus generat: Putealis præterea grauis quidem est, ægreq; conficitur, nec est putredinis omnis expers; ueruntamen tanto minus fuerit damnanda, quanto frequentius hauritur, uel si è subterraneo fonte scaturiat: sequuntur lacustres & palustres quæ omnino sunt improbandæ, nisi coctæ uel igne fuerint distillatæ: fluuiatilis deinde probatur uel improbatur pro concurrentium aquarum, & rerum iniectarum qualitate, quemadmodum his omnibus euenit fluminibus, quæ magnas perluunt ciuitates: Nam quibus animalia putrefacta, excrementa, & urbium sordes inesse sentiuntur, eæ ab alimentorum usu abdicandæ, nisi longo temporis tractu magnis fictilibus asseruatæ, ac defoecatæ clarescant; & penitus expurgentur: ut Romani faciunt cum sui Tiberis aqaqua; quæ præcæteris hac facultate pollet, ut clara facta ad centum & plures annos incorrupta perduret. Ad hæc noxiæ sunt quæ plurimam terræ mixtionem consequuntur, aut lapideum admittunt saccum, quamquam in usum ueniant medicinæ. Aqua enim omnis, cui quoduis foßile medicamentum admisceatur; eandem facultatem præbet, quam quod illi admiscetur. Dios. & ibi .Matth.ibid. Aui. Paul. Ply. ibid. Gal. ibid.*

ARMENIACA V. H.

Arboreas inter fœtus suauißima gustu
Armenia, & choleram frigore mala premunt.

REFRIGERANDI. *Nam frigida sunt excessu secũdo. Aui. Lib. 2. tr. 2. C. 146.*
HVMECTANDI. *Quoniam sunt secundo ordine humida. Aui. ibid.*

IVVANDI. *Nam choleram reprimunt rubeam: eorum siccorum infusio sedat sitim & acutis conuenit febribus: oleumq; nucleorum ipsorum confert hæmorrhoidibus: Ea conuenientiora sunt stomacho quam persica, & bonitate non nihil ea superant, neque enim in uentriculo corrumpuntur ut illa, neque etiam acescunt, & delectant amplius.* Dios. *Lib. 1. Cap. 131.* Gal. *2. de al. facult. Cap. 20.* Paul. *Lib. 1. Cap. 81.* Aui. *Lib. 2. tr. 2. Cap. 146.* Oribas. *Lib. 1. collecto medic. C. 48.*

NOCENDI. *Nam parum nutriunt, & uelociter in stomacho corrumpuntur propter multitudinem humiditatis, quare numerantur inter ea quæ siccari non possunt: Ventrem commouent, atque inflant, stomachum debilitant, eius extinguendo calorem grossum phlegma generant, & uiscosum in concauitate hepatis, & splenis; iccirco diuturnæ febris causa fiunt, & ipsa omnibus modis peßima sunt: Ideo ante cibum semper accipi debent stomacho inanito; post cibum enim in superioribus natant, & in acedinem atque putredinem conuertuntur: Conuenientiora tamen quam persica stomacho sunt: non enim cito aduenit eis corruptio, & acetositas: & cum sumuntur oportet ut accipiatur masticis & anisi parum in uino puro, aut uino de paßis, aut modicum mellis.* Gal. *de al. facult. Cap. 20. 1. de diß. cont.* Ras. *3 alm. Cap. 20.* Isaac *in part. diæt.* Aui. *Lib. 2. tr. 2. Cap. 146.*

ARMORACIA V. H.

Syluestris Raphanus tenuans est, calfacit, inflat:
Vincit & hortensem uiribus iste suis.

CALEFACIENDI. *Nam excessu tertio calfacit.* Gal. 8. de Simplic. medic. facult. Paul. Lib. 7. Aet. Ser. 1.

DESICCANDI. *Quoniam ordine secundo desiccat.* Gal. Paul. Aet. ibid.

DIGERENDI. *Inest enim ei digerendi facultas.* Gal. Paul. ibid.

DISCVTIENDI. *Habet enim discutiendi sugillata, & cæteros id genus liuores potestatem.* Paul. Lib. 7.

ATTENVANDI. *Etenim pituitam extenuat.* Paul. Lib. 1. Cap. 76. Ply. Lib. 20 Cap. 4.

CIENDI. *Nam urinam pellit, & menses cit.* Dios. Lib. 2. Cap 106.

IVVANDI. *Ori enim suauis est, lienosis, & hydropicis utilis: sensuum aciem excitat; contra ueterem tussim efficax est: contra uiperarum ictus auxiliatur: alopecias ad pilum reducit: lentigines emendat: His qui fungis strangulantur salutaris est. Valet ad eliciendas aluos: bilem detrahit, & eius cortices in uino stomachum purgant.* Gal. 8. de Simpl. medic. Facult. Paul. Lib. 7. Aet. Ser. 1. Dios. Lib. 2. Cap. 106. Ply. Lib. 19. Cap. 5. & Lib. 20. Cap. 4. Auic. Lib. 2. tract. 2 Cap. 581.

NOCENDI. *Nam flatus gignit; & ructus ciet; sed semen eius uentositatem tollit: stomacho aduersatur; digestionis tardæ est; & æstuosa: & obsonium magis est, quam alimentum: Elixata innocentior, & nutribilior redditur. Merito mirari subit illos, qui à coena raphanos crudos edunt, bonæ concoctionis ergo: Etenim ipsi magnum eius rei experimentum se fecisse iactant; uerum nemo citra læsionē ipsos est imitatus.* Gal. 2. de al. facult. Cap. 61. 70. Dios. Lib. 2. Cap. 106. Paul. Lib. 7. Aet. Serm. 1 Ply. Lib. 19. cap. 5. & Lib. 20. cap. 4. Aui. Lib. 2. tr. 2. cap. 581.

De Raphano egit Oribasius Lib. 15. collecto. medicin. in littera R in dictione Raphanus.

ASPARAGI. VIM H.

Renibus Asparagus stomachoq́ perutilis, aluo,
Morsibus, atque oculis: sed sterilescet edens,

CALEFACIENDI. *Nam temperate calfaciunt, & quanto plus incipiunt indurari caliditas roboratur.* Gal.6.Simpl.medic. Paul.Lib.7. Auer.5.coll.

HVMECTANDI. *Nam humidi sunt in primo gradu domestici, siluestres uero sicciores.* Gal.ibid. Isac.in part.diæt. Ras.3.alm.

APERIENDI. *Nam omnium uiscerum obstructiones aperiunt, & proprie hepatis & renum: quare conueniunt icteritiæ.* Aui. Lib. 2.tr.2.Cap. 611.

ABSTERGENDI. *Nam abstergendi uim poßident, citra tamen manifestam aut caliditatem, aut frigiditatem.* Gal.6.Simpl.medic.

DISCVTIENDI. *Nam inflationes stomachi, coliquè discutiunt cumino quidem addito:* Ply.Lib.20 Cap.10. Gal 2.de al.facult.Cap.58.59.

CIENDI. *Nam urinam cient, eorumquè radix inter radices diureticas adnumeratur, ita ut inter illas primatum obtineat.* Gal.2.de al.facult.Cap.58.59. Dios.Lib.2.Cap.118. Oribas.2.collecto.medicin.Cap.17.

IVVANDI. *Nam utiliß. stomacho cibus asparagi: oculis claritatem afferunt, uentrem leniter molliunt, pectoris & spinæ doloribus, intestinorumquè uitijs prosunt: & contra elephantiam proficiunt, & regium morbum: dentium cruciatibus sua ariditate medentur: phalangiorum morsibus auxiliantur: coxendicis cruciatus, stranguriamquè leuant: lumborum & renum dolores sedant: Renum item & hepatis meatus ab infarctu, & obturatione uindicant, præsertim radices quæ in uino albo potæ calculos exturbant. Asparagis tritis cum oleo perunctos pungi ob apibus negant: & in cibis suaui odore corpus totum commendant urinamquè fæti dam trahunt eorum decoctio canes interficit: Domestici sunt cæteris præstantiores.* Dios.Lib.2.Cap.118.Gal.2.de al.facult. Cap.58.59. Paul. Lib.7. Gal. 6. Simpl.medic. de ren.aff.d.& m. Aui. Lib.2.tr.2.Cap.611.& Lib 4. Fen. ultima. Ply.Lib.20.Cap.10.

NOCENDI. *Nam frequentiori usu stomacho non sunt congrui, immo quandoquè nauseam faciunt: Parum nutriunt & sunt mali chymi: Venerem stimulant, cõceptum adimunt, & afferunt sterilitatem, pruritum mouent, elixati in aqua cum oleo & garo si offerunt addendo modicum aceti delectabiliores redduntur. & stomacho meliores.* Gal 2.de al.facult. Cap.58.59. de cathart. Dios. Lib.2. Cap. 118. Aui.Lib.2.tr.2.Cap 611.& Lib.4 Fen. ultima Auer.5.coll. Ras.3.alm. Isac in part.diæt.Ply.Lib.20.Cap.10.Sim. Seth.

AVELLANAE V. H.

Concoquit, impinguat, siccat, tußiq; medetur
Pontica nux, stomachum tentat & illa caput.

CALEFACIENDI. *Nam sunt ad caliditatem: quandam decliues. Plus autem habent essentiæ terrestris ac frigidæ quam iuglandes. Quin & plus præbent alimenti: Si quidem densiores sunt; & minus pingues: auellana item austera est, cætera magnæ nucis æmula.* Gal. 6. Simpl. medic. & 2. de al. facult. Cap. 28. Aui. Lib. 2. tr. 2. Cap. 43.

SICCANDI. *Nam sunt ad siccitatem paruam decliues.* Aui. ibid.

ADSTRINGENDI. *Nam eorum cortex stipticus est, & uentrem adstringit.* Aui. ibid. & Oribas. 1. collecto. medicin. Cap. 55.

CONCOQVENDI. *Nam tostæ & cum exiguo piperis potæ destillationem concoquunt.* Dios. Lib. 2. Cap. 142.

IVVANDI. *Nam toste destillationi medentur: Tritæ in aqua mulsa & potæ ueterem tußim leuant, quidam adijciunt grana piperis, alij e passo bibunt. In cerebro augumentum faciunt. & plusquam sit uerisimile pinguedini conferunt: & præter fidem corpulentiam augent. Alopecias pilo restituunt excepta axungia, uel ursino seuo.* Idem recenset serapio. Cap. proprio. *Authores sunt cæsiorum oculorum pupillam infantibus denigrari, cinere putaminum ex oleo sincipiti consperso. Conferunt uenenis & morsibus, puncturæquè scorpionis cum ficubus & ruta præcipue: & ualent contra aerem pestiferum & uenenosum.* Dios. Lib. 2. Cap. 142. Gal. 7. de Simpl. medic. facult. & enim de al. facult. Cap. 28. Aet. Ser. 1. Paul. Lib. 7. Aui. Lib. 2. tr. 2. Cap. 43. Ply. Lib. 23. Cap. 8.

NOCENDI. *Nam stomacho sunt infestæ, ipsius enim inflammationem faciunt: & inflationes, ieiunum intestinum lædunt. Diocles Author est auellanam nucem minus amygdalis alere, difficilius concoqui cibis supernatare si largius estur, caput tentare: Innocentiorem esse uiridem arida: Addidit Philothimus auellanam ciere capitis dolorem. Auellanæ insuper stomacho aduersantur ipsumquè inflationibus distendunt, choleram generant, uomitionem excitant: Si tamen ignem experiantur innocentiores redduntur, quòd intostu quæ noxia est pinguitudo tollitur: Vrbanæ meliores existunt, ueruntamen oblonge præstantiores, & gustui gratiores, & illæ præsertim, quæ putamine uehementer rubent, & fractu sunt min me contumaces. Si cum anetho ante cibum sumantur, non multum nocebunt, & ab interiori cortice mundatæ digestibiliores, utilioresquè reddentur.* Dios. Gal. ibid & de diß. cont. Aet. ibid. Paul. ibid. Aui. ibid. Haly. 5. The. Cap. 19. Isac. in part. diæt. Matthiol. Ply. ibid. Sim. Seth.

BETA VIM HAB.

Digerit & tergit, reseratq; obstructa dolores
Auris beta leuat, largius esa nocet.

CALEFACIENDI. Nam calida est in primo escessu. Amat. Lus. in Dios. Ras. 22. cont. Cap. 426. Isac in p. 1rt. diæt.

SICCANDI. Nam sicca est in primo excessu. Ras. Isac. ibid.

DISCVTIENDI. Nam eius radix discutit humores pituitosos, & tumores inflãmatos, & duritias omnes. Paul. Lib. 1. Cap. 74. & Lib. 7. Gal. 2. al. Cap. 61.

ABSTERGENDI. Nam eius succus tergendi uim habet manifestam: decoctũ radicis & foliorum furfures, lendesq; deterget. Gal. 2. al. Cap. 43. Aet. S. 1. 2 de comp. medic. secund. loc. Cap. 8. Ply. Lib. 19. Cap. 8. Paul. Lib. 1. Cap. 74. Aet. Serm. 1. Dios. Lib. 2. Cap. 116.

DIGERENDI. Nam cocta nitrositatem exuit, euaditquè leniter digerens: albaquè ad digerendum ualentior est. Gal. 8. Simpl. medic.

APERIENDI. Nam obstructum hepar aperit, & multo magis si cum Sinapi, aut omnino saltem cum aceto mandatur. Gal. 2. al. Cap. 43.

CIENDI. Nam urinam ciet. Ply. Lib. 20. Cap. 8. & nigra uehementius.

EXPVRGANDI. Nam repurgans est; Nares purgat aures & caput eius succus cum melle naribus indutus: uentrem ad excernendum excitat, & alba ualentior est. Et eius succus à fecibus expurgatus clysteribus infusus ad indurata alui excrementa euocanda mirum in modum pollet; præsertim ubi lenientia chysmata nihil perfecerint. Dios. Lib. 2. Cap. 116. Gal. 8. Simpl. medic. de cathart. 2. al. Cap. 43. 1. de Simpl. medic. facult. Cap. 15.

ADSTRINGENDI. Nam quemadmodum braßica soluit, & adstringit ualidius enim cocta fluctuationes stomachi sistit & uentris, & nigra adiunctum habet adstrictionis quippiam; & magis in radice quam alijs partibus, & ideo coquitur cum lenticula ut uentrem sistat. Gal. 1. de Simpl. medic. facult. Cap. 15. 8. Simpl. medic. Dios. Lib. 2. Cap. 116.

IVVANDI. Nam succus earum naribus inditus caput purgat, & dolores aurium infusus ijs sedat: Radicis & foliorum decocto furfures tolluntur, & lendes; pernionibus fotis occurritur uitiligenes illitæ folijs crudis inducto ante nitro emaculantur. Implentur & alopeciæ scalpello prius exasperatæ: Illo modo ulcera depascentia finiuntur: Eadem cocta eruptionibus papularum, ambustis, ignibus sacris medetur: in totum efficacior esse traditur nigra: Cuius radices in aqua coctæ pruriginem tollunt: succus eius capitis dolores uetustos, & uertigines leuat: Medetur dysentericis iniecta, & regio morbo: Dolores dentium sedat illitus succus:

ontra serpentium ictus ualet, sed huic radici duntaxat expressus: Albæ succus epiphoras sedat fronti illita: beta candida cocta, & cum allio crudo sumpta uentris tineas abigit. Dios.Lib.2.Cap.116. Lib.8.Simpl. Medic. 2.al.Cap.43. Ply. Lib.20.Cap.8. Paul.Lib.7. Aet.Serm.1.

NOCENDI. *Nam nitrosam quandam uim possidet, & multam bilem continet, multaquè indiget coctione si sanguis fieri debeat, noxij succi est; & largius commansa stomachum infestat, ipsius os lancinat, & mordicat; præsertim quibus stomachus exactiori sensu præditus est: pangit intestina: & eius ceu aliorum olerum exigua est alimonia; & incommodum est edulium si uberius ingeratur: Quare eius usus uon est frequentandus, præcipue ab habentibus stomachum debilem: Cæterum cocta nitrositatem omnem exuit, fitque facultatis phlegmonis aduersæ leuiter digerentis.* Dios. Paul. Aet. ibid. Gal. ibid. & 1.de nat.facul.Cap.10. 2.de nat.facul. Cap.8. 2.al. Cap.41. Ply. Lib.19. Cap.8. & Lib.20. Cap.8. Haly.5. Theor.Cap.16. Auer.5.coll. Ras.22.cont.Cap.426.Sim. Seth. De Bete uiribus egit Oribas.2.collect.medic.Cap. 4.

BORRAGO V. H.

Gaudia fert cordi, minuit borrago rigores
Febris, & horrorem, tussibus hostis erit.

CALEFACIENDI. *Nam temperaturæ calorificæ est: propterea calida est in primo à temperatis excessu.* Gal.6.Simp.medic. Paul.Lib.7. Aet.Serm.1. *Isac.in particul. diæc.*

HVMECTANDI. *Nam humidum temperamentum habet: estquè in primo ordine humida.* Gal. Paul. Aet. Isac.ibidem.

IVVANDI. *Nam cibo gratissima. Flos acetarijs inspergitur: Folia quotidianis obsoniorum iuribus innatant, peculiarem habentia gratiam; Radix hyeme, uice folij. cum id anni tempus negat: folia iucunde subolent, ferè peponem; quæ odore suaui uires recreent; & animi uoluptates in uino augeant: quare euphrosynon uocant. Buglosso inarescente si quis medullam e caule eximat, alligetquè septem folia ante accessionem, aiunt à febre liberari: Tradunt utilem esse aduersus horrores febrium: & quæ thyrsos tres emittat, eius radicem cum seminibus in uino decoctam ad tertias, tertianis prodesse, quæ quatuor quartanis, utique si decoctio fiat in uino: eandem conferre abscessibus prædicant; cordis affectibus quam maxime opitulari, & propterea corrago nuncupatnr: Præterea gutturis lenit aspredinem, si mellicrato cocta sumatur: bonos generat humores: & ualet conualescentibus & syncopizantibus, cardiacis & melancolicis comesta cum carnibus: existimauerūt*

multi

multi eius usum multum conferre ad memoriam confirmandam: eligibilior cocta quàm cruda: super buglossum igitur sis audax, & non timeas malitiam eius, & utere eo cum omni quod in potu tribuis, & in cibo das; etenim iam cucurrit consuetudo ut in potu tribuatur, & similiter aqua eius per campanam elicita. Possumus igitur secure borragine in acetarijs uti cum lactuca, utilis enim est cum commiscetur cũ lactuca eius contemperando frigiditatem, & bonum sanguinem generando: ex ea syrupus paratus habetur, ac ex floribus conditum cum sacharo inter cordiales dictas conseruas obtinens principatum. Dios. Lib.4. Cap.123. Apul. de herb. med. Gal.6. Simpl. medic. Paul. Lib.7. Aet. Serm. 1. Ply. Lib 26. Cap.11 & Lib.25. Cap.8. Aui. Lib.2. tr.2. Cap.436. & p.3. Cap.4. & in tract. de uir. cord. Amat. Lus. in 4. Dios. enar. 129. Sim. Seth.

BRASSICA V. H.

Brassica cit, sistit, superatque uenena Merumque:
Dentibus, atque oculis creditur esse nocens.

CALEFACIENDI. *Nam calida est in primo excessu, licet Auer. eam frigidam faciat:* Gal. Lib.3. de Sal. diæt.2. Aui. Lib.2. tr.2. Cap.142. Auer.5. coll.

SICCANDI. *Nam in secundo ordine sicca est: exiccatoriæque facultatis est non solum dum estur, sed etiã si extrinsecus imponatur; uaporesq; reficcat.* Gal.7. de Simpl. medic. facult. 2. de comp. medic. secund. loc. Cap.1. 2. al. Cap.44. 3. de sal. diæt.2. Paul. Lib.7. Aui. ibid. Auer.5. coll.

ADSTRINGENDI. *Nam ipsius olus comestum adstringit præsertim si fuerit percoctum.* Gal. de Ther. ad pis. Cap.4. & 1. al. Cap.1. 2. al. Cap.44. Dios. Lib.2. Cap.113.

EMOLLIENDI. *Nam leuiter feruefacta aluum emollit, percocta autem aluũ sistit: & eius succus purgatricem obtinet facultatem.* Dios. Gal ibid. & 7. de Simpl. medic. facult. Theophra. Lib.7. de hist. plant. Cap.4 *esurit Medicos syluestris brassicæ succo ad aluum purgandam uti.*

DISCVTIENDI. *Nam tumores & tormina discutit, si cruda estur.* Ruell. Lib.2. Cap.54.

CONCOQVENDI. *Nam siue cocta siue cruda aceto intincta mire concoquit, tumida, & erumpit.* Ruell. ibid.

ABSTERGENDI. *Nam impetigines trita eius folia tollunt; epynictidas leuant, & lepras:* Oribas. 2. coll. medic. Cap.5. *Brassica insuper faciem & lentigines exterit:* Gal.7. Simpl medic. Paul. Lib. 7.

EXTENVANDI. *Nam attenuat, & eius folia lienem extenuant, quæ priusquã coquantur conflaccescant, deinde trita superponantur.* Gal. de att. uic. Cap. 2. Lib. 3. de med. par. facul.

CIENDI. *Nam menses feruefactæ ius ex uino potum, aluumq; & lotium ciet: Crudusq; caulis si edatur partus emortuos pellit: uerum non insigniter urinam prouocat.* Dios. ibidem. Gal. 2. al. Cap. 45.

GLVTINANDI. *Nam uulnera, & ulcera glutinat extreme malefica.* Gal. 7. Simpl. medic. Paul. Lib. 7.

IVVANDI *Nam conuenit stomachicis, aluo idonea est: Tabidis percocta tritaque remedio est Podagræ articularijsquè morbis medetur cum ruta coriandri, & salis mica, & hordei farina. claritati oculorum multum confert succo crudæ angulis uel tantum tactis cum attico melle: usque eo eius cibus alit, ut pueros ad citum perducat incrementum, & tanquam lætiore sagina corpus exhilaret: Aduersus serpentes, canes rabiosos, fongorum uenena aut ipsa estur, aut succus bibitur, ita boletis uescentes periculo liberat. ictericis & splenicis in uino nigro per dies quadraginta datur potandus, tußim lenit, uocem instaurat, lumbricos interficit: aduersus depascentia ulcera gangrenasque ualet. subuenit tremulis, & his quibus oculi hebetiores sunt, modo hebetudo illa à nimia humiditate proueniat: Braßica insuper summo cibo sumpta crapulam discutit, & uini noxam restinguit, quia eius succus dulcis discutiendi & humores in aluum eliciendi uires poßidet, quibus deorsum cõuersis sequax uini uapor ad ima deuocatur, & sic crapula aboletur: Cyma suauißima & utilior stomacho, cum gelicidia sensit gratior cibis, tenerescitquè frigoribus: hyeme est edenda.* Dios. ibid. Gal. ibid. & 3 de medic. part. facul. 3. Simpl. medic. Cap. 14. 2. de comp. medic secund loc. Cap. 1. Paul. Lib. 7. Ply. Lib. 19. Cap. 8. Aet. Serm. 1. Ply. Lib. 20. Cap. 9. Gal. 3. de loc. aff. Cap 7. Aui. Auer. ibid.

NOCENDI. *Nam eius crimina sunt animæ grauitatem facere dentibus, & gingiuis nocere: uisus aciem obtundere, stomacho aduersari, & parum nutrire & inflare: eius succus est non probus sed prauus graueolensquè & melancolicus. Somnum per contraria insomnia interturbat,* Sim. Seth. *Eius Cyma difficilior in coquendo, & renibus contraria: inueterata sale stomacho aduersatur, aluum perturbat: ut autem ab eius nocumento braßica temperetur elixetur & aqua prima proiecta in alia aqua coquatur cum pinguißima carne, & condiatur coriandro pipere, cinnamomo & allio, & memor esto nihil quod bis coquitur oportere neque aerem, neque aquam frigidam contingere: non enim poterit amplius, etiam si diutißime coxeris, plane tabescere: sed oportet aquam calidam habere paratam, ut cum ex priore extraxeris, in illam conijcias protinus cocla cum pingui carne plurimum noxe atque uitij amittit. flos eius semen genitale corrumpit, utero impositus concipere prohibet: pulmonem lædit.* Dios. Gal. Aet. Paul. Ply. Aui. Auer. ibid. & Gal. de bon. & uic. succ. Cap. 4. & 3. de loc. aff. Cap. 7. Haly. 5. Theor. Cap. 16. Ras 3. alm. Cap. 18. 23. cont. Cap. 683.

BVLBI VIM H.

Et stomachum & uenerem cit bulbus, semen adauget:
Concoquit, atque inflat: praua alimenta dabit.

CALEFACIENDI. *Nam omnes bulbi species calidæ sunt: Esculenti tamen frigidiores & craßiores existunt.* Serap. Gal.6.de Simpl.medic.facult.

SICCANDI. *Nam sicci sunt in primo ordine & cum humiditate superflua desiccant.* Paul.Lib.7. Aui.Lib.2.tr.2.Cap.88.

ADSTRINGENDI. *Nam adstringendi naturam habent.* Paul.Lib 7.

ABSTERGENDI. *Nam abstergendi uim poßident: Quare abstergunt furfures, & ulcera quæ in capite manant: & uitia quæ sunt in facie cum melle & nitro in sole illiti emendant, lentiginem cum uino & cucumi cocto: eorum flos tritus crurũ maculas, uarietatesq; igne factas emendat: Combusti & alcionio permixti uitia cutis in facie tollunt, & nigras cicatrices emaculant, & ad candorem reducunt in sole corporibus illitis:* Gal.6.de Simpl.medic.facult. Ply.Lib.20.Cap.9. Aui.ibid.

DISCVTIENDI. *Nam sugillata uarosq; per se, uel oui luteo, & lentigines cũ melle & aceto discutiunt.* Ply.Lib.20.Cap.9. Aui.Lib.2.tr.2.Cap.88.

MATVRANDI. *Nam cocti cum polenta & suillo adipe collectiones, & panos suppurant, & compendio perrumpunt.* Ruell.Lib.2.Cap.100.

GLVTINANDI. *Nam uulnera conglutinant in cataplasmate impositi.* Paul. Lib.7. Aet.Serm.1.

IVVANDI. *Nam Aluo & stomacho utiles: stomachum enim firmant, & elanguescentis fastidiosique appetitus auiditatem reuocant: Vires reficere poßunt; multum enim alimenti præbent, concoctionem adiuuant, & carnem creant: bis mutata aqua cocti, copiosius alunt. Elidunt screatu quæ glutinosa coierunt in pectore: Verum leniter elixi magis enutriunt, sed exuentes amaritudinem concoctu, non ita iuuant excreationem: semen prolificum producunt. Eluxatis, collisis, articulorum doloribus efficaciter illinuntur: infixa extrahunt spicula: Gangrænas & podagras ex melle, uel synceri aquæ intercutem tumores, & canum morsus cum melle ac piperis farina illiti cohibent: Sudores arcent, sedant & stomachi dolores: Fractas auriculas cum polenta; & incussos ungues sanant: Ficos tollunt in calidis cineribus torrefacti, & appositi: Cum aceto elixi manduntur ad rupta. Sunt cibus hyemis.* Dios.Lib.2.Cap.165. Gal.6.Simpl.medic. 2.al.Cap 66. 8 de comp. medicin. sec. loc. Cap.4. 5. de Simpl. medic. facult. Cap. 23. com.1. de Nat. hum.56. Paul. Lib 7. Aet.Ser.1. Paul Lib.1.Cap.76. Ply.Lib.20.Cap.9 Aui.Lib.2.tr.2 C.88.

NOCENDI. *Nam ægre concoquuntur, aciem uisus hebetant, uenerem stimulant, flatus excitant, & tormina pariunt; peditusq; conciliant; tarde & paulatim*

nutriunt, lentum succum procreant; linguas tonsillasquè exasperant: Copiosiore igitur eorum cibo abstinendum, quoniam neruos tentant; quare ab epilepticis & senibus fugiendi: Verum si elixi bis fuerint magis quidem nutrient, & melius erit tunc ipsos ex aceto oleo & garo mistis mandere. Suauiores enim sic fient, & magis nutrientes; flatusq; magis expertes, ac concoctu faciliores: Sed exigua admodum sunt elixatione contenti. Dios.Lib.2.Cap 165. Gal.1.de comp.medic secund.loc. Cap.6. 6.Simpl.medic. com.2.aph.18. 5.de San.tu.Cap.23. de puer. epil. De att.uic. Cap.9. 2.al.Cap 66. 5.de San.tu. Cap 6. Aet. Serm.1. Paul. Lib.1. Cap.76. Ply.Lib. 20.Cap 9. Aui. Lib.2.tr.2. Cap.88. Vide Oribas. Lib.15. Collecto.medicin.in littera B.in dictione propria.

BVTYRVM V. H.

Sputa trahit, carnemq; creat, pellitq; butyrum.
Virus, & emollit, uiscera laxat idem.

CALEFACIENDI. *Nam in primo excessu calidum est. Fitquè uetustate calidius.* Gal.11.de Simpl.medic.facul. Aui.Lib.2.tr.2.Cap.113.

HVMECTANDI. *Est enim in primo ordine humidum.* Aui. ibid.

CONCOQVENDI. *Nam concoquentis est facultatis: & omnes affectiones pectoris concoquit: & si solum lingatur, magis concoquit.* Gal.10. de Simpl. medic. facul.Paul.Lib 7. Aui.ibid.

DIGERENDI. *Nam facultatis est mediocriter digerentis.* Paul.ibid.Gal.ibid.

EXTENVANDI. *Nam gingiuas extenuat præsertim puerorum dentientium.* Paul.Lib.7.

DISCVTIENDI. *Nam modica est discussoria qualitate participans. Quare parotidas aurium, & bubonas, inguinum abscessus ipsum solum sæpe perfecte sanat, puerilibus corporibus, ac muliebribus affectis.* Aet.Serm.2.

MOLLIENDI. *Nam oleosum est, & emolliens.* Dios.Lib.2.Cap.66.Ply.Lib. 28.Cap.9. Aui.ibid.

MATVRANDI. *Nam maturatiuum est.* Auic. ibid.

RESOLVENDI *Nam resolutiuum est: & facultatis mediocriter distrahentis, in tenellis mollibusq; corporibus.* Paul.Lib.7. Aui.ibid.

IVVANDI. *Nam recens obsonijs additum olei uicem pensat: & adipis uice fungitur in bellarijs: Barbararum gentium laudatißimus cibus, & qui diuites à plebe discernat: Quod magis uirus respuit, hoc præstantius iudicatur: Multipedum morsus eum melle sanat: cataphlasmatis inditur quæ extrinsecus imponuntur: parotidibus hypochondrij, & bubonibus & expuitionibus ex pulmone in pleuriticis, & peripneumonicis confert: ad uuluæ dolores & tumores & loca neruosa & delicata, & siccitatem pulmonis proprie uidetur facere; pur-*

gat

gat, replet, carnem creat: ab aspide percussis utilissime imponitur, prodest ubi oleum non fuerit, contra uenena. pinguefacit ut oleum: eius fimus sedatiuus est dolorum materierum effusarum ad membra. Dios. Lib. 2. Cap. 66. Paul. Lib 7. Gal. 10. Simpl. medic. 3. de al. facult Cap. 15. Ply. Lib 28 Cap. 9. & Lib. 11. Cap. 40. Lib. 28 Cap. 10. Aui. Lib. 2. tr. 2. Cap. 113.

NOCENDI. *Nam etiam coctum stomacum debilitat, & eius uillos & asperitatem lenit, & quia aereum est, natat super cibum in stomacho, sicut oleum super aquam. Nauseam facit, in stomacho calido facile in choleram uertitur, cum unctuosum, & subtile, aereum, & facile inflammabile sit. Nocet humidam temperaturam habentibus; & qui eo in comestione usus fuerit phlegmaticas patietur egritudines. Cibis uiscositatem & crassitiem tribuit; propter quod ægrius digeruntur: & cibos digeri incipientes lubricat, & deponit à stomacho, antequam eorum sit completa cōcoctio. Remouetur autem eius nocumentum, si cum eo stiptica, & stomachum roborantia commiscentur. In uia cibi non est conueniens, sed tantum uia medicinæ cum amigdalis, & saccharo ad leniendum pectus, & ad superflua in ipso existentia maturandum. Placentæ ex butyro & simulagine sunt pessimi cibi, nisi mel recipiant. Butyro igitur nequaquam est utendum nisi pro condimento, & præsertim à pinguibus, quoniam multum impinguat.* Dios Lib. 2. Cap. 66. Gal. 10. de Simpl. medic. facul. 3. al. Cap. 15. 5. de San. tu. Cap. 7. Aui. Lib. 2. tr. 2. Cap. 113. Paul. Lib. 7. Ras. 23 cont. Cap. 720 Ras. 3. alm. Cap. 15. Isac. &c.

CAPPARIS VIM H.

Capparis incidit, purgatq́; & menstrua pellit,
Officit hæc stomacho gignit & esa sitim.

CALEFACIENDI. *Nam potens est sua acrimonia calefacere: & generata in terra calida calidior est: calorque totius est in excessu secundo.* Gal. 7. Simpl. medic. Aui. Lib. 2. tr. 2. Cap. 141. Isac in part. diæt.

SICCANDI. *Nam eius siccitas est in 2. ordine.* Aui. Isac. ibid.

ADSTRINGENDI. *Nā cōtrahit stringit, et sua acerbitate coagulat* Paul. Li. 7.

ATTENVANDI. *Nam attenuat, & ex oximelite, uel aceto, uel oleo citra calorem extenuat.* Gal. de uict. att. Cap. 2. 4 de San. tu. Cap. 6. Aui. ibid.

DIGERENDI. *Nam chæradas, et tumores duros digerit.* Gal. 7. Simp. medic.

INCIDENDI. *Nam sua acrimonia secat, & incidit. & ipsius radix est incisiua.* Gal. Paul. Auic. ibid.

ABSTERGENDI. *Nam abstergendi facultate pollet, & eius radix uitiligines albas tollit, si tritæ in sole fricentur, uel cum aceto.* Dios. Lib. 2. Cap. 169. Paul.

Gal.ibid. Oribas.Lib.15. collect.medicin.in littera C. in dictione capparis.

DISCVTIENDI. *Nam hæpatis ac lienis obstructiones, strumasque ac duritias discutit. Dios. Gal. Paul. Auic. ibid. Ply.Lib.20.Cap.15.*

EXPVRGANDI. *Nam noxios capitis humores purgat ac detrahit; pituitam per aluum exigit: & ulcera omnia quæ occalluerunt expurgat. Dios. Auic. Paul. ibid. & Paul. lib.1.Cap.74. Gal.2.al.Cap.34.*

CIENDI. *Nam urinas trahit, cruentaque strigmenta pellit: & menstrua promouet. Dios. ibid. Auic. ibid. Gal.7 Simpl.medic.*

APERIENDI. *Nam aperitiua est, & lienis ac iocineris obstruentes infarctus expedit. Auic. Gal. ibid.*

IVVANDI. *Nam collapsam appetendi uim excitat fructus qui sale conspersus adseruatur, alioqui cito corruptionem sentit: Recens salem non expertus plus alit, quàm eodem inueteratus; aluum tamen magis mouet: elutus & tantisper maceratus dum omnem salis naturam deponat, minime quidem enutrit, sed elanguescentem appetentiam inuitat; Fastidia ciborum discutit. Verum ad hos usus præstandos ex aceto mulso aut oleo & aceto cæteris dapibus debet præponi. Teneris germinibus dum uirent cum aceto & sale uescuntur, atque ad usus recondunt. Ferunt eos qui quotidie edunt resolutionem neruorum non periclitari, nec lienis doloribus. Radix spleneticis prodest in uino pota: bibitur in lumborum doloribus ac paralysi: Dentium dolores sedat tritum ex aceto semen decoctum, uel manducata radix: Infunditur aurium dolori decoctum oleo. ulcera omnia uetusta & sordida folia & radix recens sanat: oris exulcerationes in aceto decocta tollit; iocinoris quoque malis medetur: Vermiculos aurium necat: Dant ad tineas in aceto & melle: semen cõuenit ruptis & conuulsis. Dios. Lib 2.Cap.169. Gal.7. Simpl.medic. 2.al. Cap. 34. 4.de San.tu.Cap.6. Aui. Paul. ibid Ply.Lib.20.Cap.15.*

NOCENDI. *Nam licet collapsam appetendi uim excitet, aluum tamen conturbat, stomacho officit, ipsius enim neruos percutit: sitim creat, inflationes excitat: non admodum probum gignit succum acris est, parum alimoniæ uescentibus tribuit: medicinæ potius quàm cibo nascens: cocta tamen stomacho, quam cruda utilior est: usus eius in primordio cœnæ commendatur, ex aceto mulso, uel ex oleo atque aceto. Dios. Gal. Paul. Auic. Ply. ibid. Ras.3. alm. Cap 19. Isac.in p.d. Ras.23.cont. Cap.664. Oribas.1.collecto. medicin. Cap 61.*

Cit lotium cinara atque graues emendat odores:
Calfacit, & siccat, bilis & inde nigra est.

CALEFACIENDI. *Nam calfacit secundo & completo ordine, aut tertio ìi cipiente. Gal.8.Simpl.medic. Paul. Lib.7. Aet.Serm.1.*

SICCANDI. *Nam in siccando in secundo ordine censeri meretur. Gal. Paul. Aet.ibid.*

APERIENDI. *Nam eius decoctum obstructiones uiæ urinæ aperit. Gal. de Ren.aff.dign.Cap.5.*

EXPVRGANDI. *Nam eius succus purgatorius est: quare purgat renes, & meatus. Gal.8.Simpl.medic. & de ren.aff.dign.Cap.5.*

CIENDI. *Nam eius radix in uino elixa potaque graueolentem urinam affatim eijcit, & urinam crassam ducit. Gal.8.Simpl.medic. de cura.icter. de ren.aff. & dign. Cap.8.*

IVVANDI. *Nam in uictus usum uenit, & lautioribus mensis, pro sigillandis ac roborãdis stomachis apponitur: qui hibernis mensibus terra obruitur, & albus, ac delicatissimus redditur: Herba cum recens tenerescit in cibis asparagi modo recipitur. Cinaræ quas carchiophos romani hodie nuncupant, adhibentur conuiuijs asparagi modo iuribus incoctæ, & ex oleo sale, & aceto. Folia quoque (ut dictum est) ineunte hyeme obruunt humo nonnulli; sic candorem asciscere, & amaritudinem exuere promittunt, ut in hybernos cibos gratius admittãtur. Radices per hyemem ex sale & piperis polline secundis mensis edunt. Manducatus carduus stomachum roborat, & odorem commendat oris. Sanat lichenas & lepras ex aceto: Graueolentiam alarum uniuersique corporis uirosos odores emendat, si emedullatæ radicis cinaræ uncia in uini falerni heminis tribus decocta ad tertias & à balneo ieiuno, Item post cibum cyathis singulis pota. Dios. iubet illini. In uino decocta si bibatur fœdia eadem emendat. Dios.Lib.3.Cap.14. Gal.8.Simpl.medic.2.al.Cap.51. Paul.Lib.7. Aet.Ser.1. Aui.Lib.2.tr.2.Cap.340.Ply.Lib 19 Cap.4. & Lib.20. Cap.23.*

NOCENDI. *Nam cinara prædura efficit stomacho, succum creat improbum; uenerem st mulat: Galenus cinaræ cibum cum duritiam contraxit, ut mali succi, damnat, qui in biliosum humorem habeat: cum uero iam in lignum occalluit atram creat bilem adeo ut ex eius dura parte bilis atra, ex succo eius tenuis & biliosus humor enascatur. Proinde coctam comesse præstiterit cum coriandro, dein ex oleo, garo, Vinoque sumatur. Si tamen in sartagine uel patinis ad esum paretur, coriandrum non erit addendum. Gal.2.al.Cap.51. Aui.Lib.2 tr.2.Cap 349. Aet.Serm.1.*

Est Caryophyllon cordi stomachoquè salubre,
Et uenerem stimulat, uiscera lædit idem.

CALEFACIENDI. *Nam tertij est fere excalfaciẽtium ordinis.* Paul.Lib.7. Serap. Cap.307. Auer.5.coll. Auic.Lib.2.tr.2.Cap.318.

SICCANDI. *Nam siccat in tertio propemodom ordine.* Paul. Aui.ibid.

DISCVTIENDI. *Nam panes discutit, & oculorum nubeculas argemasquè exterit.* Serap. Paul. Auic. ibid.

APERIENDI. *Nam obstruentes iocineris infarctus aperit.* Serap.ibid.

IVVANDI. *Nam multiplicis est usus tum ad obsonia; tum ad alia multa medicamenta: Iocineri, stomacho, & cordi auxiliatur, & omnia principalia membra confortat: Contractam humore nauseam leuat: halitus emendat grauitatem: Quare ijs mandi solet, & ore contineri, quibus anima foetet: corroborat stomachum, iuuat concoctiones & alui fluxiones cohibet. tollit oculorum caligines, atque uisum exacuit. In cibis frigidis & humidis conuenit, bonum ipsis præstans odorem; Valet contra paßiones frigidas, & in præfocatione uteri puluis eius bibitur cum uino odorifero calido, & tale uinum odore suo confert præcipitationi eiusdem. Eligatur quod in superficie habet aliqualem planitiem, acuti saporis, & coloris ad aliquantu lum ruborem uergentis.* Paul.Lib.7. Serap.Cap.307. Ply.Lib.12.Cap.7. Aui. Lib.2.tr.2. Cap.318. Auer. 5.coll. Sauon. tr.2. Cap.5. rubr.10. Ras.3.alm. Cap.22.

NOCENDI. *Nam Venerem stimulat, eiusq; puluis quatuor drachmarum pondere cum lacte sumptus venereas uires adauget: Acre est, uiscera lædit: Ventrem constipat: Non igitur in multa quantitate est caryophyllis utendum, quia superfluam caliditatem inducunt, & cibos reddunt amaros. Quare potius in hyeme, quã in alijs anni temporibus, presertim phlegmatici caryophyllis utantur.* Serap. Cap.307. Paul. Lib.7. Auer.5.Coll. Auic. Lib.2.tr.2. Cap.318. Ras. 3.alm.Cap.22.

Caseus

CASEVS. V. H.

Caseus est gratus stomacho, uentriquè uetustus
Renibus, & Iecori perniciosus erit.

CALEFACIENDI. *Nam salitus antiquus est calidus in secūdo excessu: Recēs autē præsertim sine sale, & nuper cōpactus ac mollis in secundo excessu frigidus est. Gal.4.Simpl.medic.Cap.17. 10.Simpl.med. Paul.Lib.7. Auic.Lib.2.tr.2 C.126.*

SICCANDI. *Nam salitus antiquus est siccus ordine secundo: Recens autem eodem est humidum ordine. Gal. Auic, ibid.*

REPERCVTIENDI. *Nam recens ac nuper compactus ac mollis repercussoriā poßidet facultatem. Paul.Lib.7. Gal.10.Simpl.medic.*

DISTRAHENDI. *Nam inueteratus atque in primis pinguis, distrahendi ui præditus est: qua quidem facultate ad arthriticorum tophos est salubre remedium; atque potißimum addito decocto carnis suillæ cum salsæ, tum pinguis. Paul.Lib.7. Gal.10.Simpl.medic.*

ABSTERGENDI. *Nā abstersiuus & mūdificatiuus est. Aui.Lib.2.tr.2.C.126.*

SVBTILIANDI. *Nam caseus subtiliat. Gal.de diß.cont.*

ADSTRINGENDI. *Nam emansus uentrem cohibet, & adstringit: uerū recens & modo coactus ad deijciendam aluum sumitur ante cibum: Gal.de Ther.ad Pis. Cap.4. 3.Simpl.medic.Cap.16. de bon.& uic.Suc.Cap.4.*

IVVANDI. *Nam recens & modo coactus ad deijciendam aluum ante cibum assumitur & uentrem lenit: est nutritiuus & impinguatiuus: sine sale enim sumptus alit. stomacho calido utilis est; & in membra facile delegatur: carnem facit: Post cibum assumptus quantumuis parum os sigillat stomachi: uulnera committit impositus. Prohibet apostemari plagas, sanat ulcera & arthriticorum tophos. Facit recens salsus ad oculos purulentos, & ophtalmia laborantes, & ad sugillata: nam nondum inueteratus mixtam facultatem habet; obductricem ex seipso, discussoriam uero, & aliqualiter adstringentem ex sale. Vetustiore sistitur aluus; Est cibus hyemis. Rarus & laxus duro & compacto præstantior est; & mediocriter salitus, salito, & eo qui est omnino salis expers. Paul.Lib.7. Gal.10. Simpl. medic. 3.al. Cap.17. de bon. & uic. suc. Cap.4. de diß. cont. de ren. par. fac. 5.de comp. medic. secund.loc.Cap.1. 5.Simpl.medic.Cap.1. Dios.Lib.2.Cap.65. Aet.Ser.2. Auic.Lib.2.tr.2.Cap.126. Gal.de nat.hum.Cap.1.*

NOCENDI. *Nam acrimoniam habet, atque sitificus est, concoctioni renititur: prauum humorem, flatum & calculum parit: humorem melancolicum gignit, & obstruit: stomacho aduersatur sale conditus, negotium uentri interaneisquè exhibet: Præstantior est, & minus officit, non uetustus, laxus minime durus, nec insuauis, &*

mediocri sale conditus, nam recens non salitus frigido stomacho aduersatur: salitus uero uelociter in digestione quā non salitus, & celerius descendit: Qui contrarijs constat perniciosißimus est. In caseo maxime cauendum est ne cum subtiliatiuis & diureticis siue aperientibus assumatur quoniā perducunt ipsum ad renes, & lapides faciunt: in pauca etiam quantitate est sumendus post aliorum ciborum comestionem: tunc enim os stomachi sigillat, & fastidium pinguium edulіorum remouet, & concoctioni ac capiti proficit. Dios. Gal. Paul. Aet. Auic. ibid. Hip.4. de att. uic.90. Isac.in part. diæt. Ras.3.alm.Cap.15. & 31.cont. Cap.203.

CASTANEAE V. H.

Castaneæ stringunt, inflant ægreq; coquuntur:
Et caput offendunt, his uenus alma uiget.

CALEFACIENDI. *Nam calidæ sunt in medio primi excessus: & significatio earum caloris est dulcedo.* Auic.Lib.2.tr.2.Cap.286. Isac in part.diæt.

SICCANDI. *Nam siccæ sunt in secundo ordine: earum nanque ponticitas innuit siccitatem.* Auic. Isa. ibid.

ADSTRINGENDI. *Nam parum adstringunt, & propterea dysenteriæ conueniunt, & fluxui intestinorum.* Gal. de bon. & uic. suc. Cap 4. 2.al. Cap.38. Auic.ibid.

ABSTERGENDI. *Nam in ipsis est abstersio.* Auic.ibid.

SISTENDI. *Nam uehementer sistunt alui & stomachi fluxiones, & sanguinem excreantibus prosunt; ijsque in uino maceratis, & cum farina fabacea pesßi uice utuntur ad supprimendos menses.* Gal. 2.al. Cap.38. de bon. & uic. Cap.4. & 8. Dios. Lib.1.Cap.22. Auic. ibid.

IVVANDI. *Nam ex omnium glandium genere optimæ ac præstantißimæ sunt castaneæ, & sunt cibaria media, & non praui succi: ex ipsis uariæ gentes anonæ penuria panem parant; & si recte in uentriculo conficiatur alibiles sunt, ac crassi succi, non tamen praui: carnes alunt, memorabile enim corpori sufficiunt alimētum Earum caro his qui ephemerum biberunt remedium est. Tritæ cum melle & sale rabiosorum morsibus imponuntur: mammarum duritias discutiunt cum hordeaceo polline, & aceto impositæ.* Dios. Lib.1. Cap.22. Gal.2.al. Cap.38. de bon. & uit. succ. Cap.4. & 8. de diß. cont. Paul. Lib.1. Cap.81. Aet. Serm.1. Ply. Lib.16 Cap.5.

NOCENDI. *Nam copiosum corpori alimentum præbent, tarde transeunt semper sunt prauæ siue elixentur, siue assentur, siue frigantur & multo magis si crudæ edantur: sunt crassi succi; uentrem supprimunt, ægre concoquuntur, capitis dolores creant; inflationes pariunt; uenerem excitant: Tostæ tamen crudis innocentiores*

sunt: Et quæ sub cineribus coctæ sunt flatus amittunt: Arefactæ enim multū noxæ remittunt: optimum licet siccum præbent alimentum, modo uel sacc̄haro, aut pipere, uel sale comedantur in fine mensæ. Biliosi autem cum saccaro, cum melle phlegmatici comedant. Non coquantur in frixorio super flammam, quoniam inde malam acquirunt qualitatem suffocantem, quæ ex uini optimi tollitur essumptione. Quare inter prunas potius coqui debent. Gal. de att. uic. Cap. 10. de bon. & uit. succ. Cap. 4. 2. al. Cap. 38. Aet. Serm. 1. Auic. Lib. 2. tr. 2. Cap. 286. Isac. in part. diæt. Sim. Seth.

CEPA VIM. H.

Cepa iuuat stomachum reuocando sitimq́; famemq́;
Calfacit, incidit, largior usus obest.

CALEFACIENDI. *Nam corpus calefacit, & est in quarto ordine calida.* Gal. 7. Simpl. medic. 2. al. Cap. 71.

SICCANDI. *Nam exiccat & est sicca in quarto gradu, habet tamen humiditatem quandam superfluam:* Gal. 3. al. Cap. 2. Auic. Lib. 2. tr. 2. Cap. 122. Haly. 5. Th. Cap. 17.

ABSTERGENDI. *Nam abstersoriam quandam uim posidet, albas cutis notas cum aceto emaculat, & expungit: Faciemq́; rubificat.* Gal. 7. Simpl. medic. Paul. Lib. 7. Auic. ibid. Aet. Serm. 1.

ATTENVANDI. *Nam crassos & uiscosos humores attenuat.* Gal. de att. uic. Cap. 2. 2. al. Cap. 71. Aet. Serm. 1.

INCIDENDI. *Nam lentos humores incidit.* Gal. 2. al. Cap. 71.

CONCOQVENDI. *Nam elixa, & cum passis uuis, & fico illita, tabercula concoquit, & celerrime rumpit.* Dios. Lib. 2. Cap 145.

APERIENDI. *Nam usorum oras aperit, & hæmorrhoidas apposita: Quare cepis utatur senex qui cibis obstruentibus fit usus.* Gal. 5. de San. tu. Cap. 6. 2. al. Cap. 71. 5. Simpl. medic. Paul. Lib. 7.

CIENDI. *Nam hortensis urinā mouet, & menses.* Gal. de tur. icter. Dios ibid.

EXPVRGANDI. *Nam eius succus caput purgat naribus infusus.* Dios. ibid.

IVVANDI. *Nam aluo utilis, expurgat, appetentiam inuitat, semen genitale gignit: Succus eius cum melle illitus oculorum hebetudinibus, argemis, nubeculis & incipientibus suffusionibus auxiliatur: Angine eodem perunguntur: canis morsibus cum aceto ruta & melle illinitur: cum aceto perunctus in sole uitiligines sanat: citæ aluo prodest, in auribus sonitum ac grauitatem emendat: Alopeciæ eius succo perfricantur qui celerius quàm alcyonum pilos euocat: cocta utilis fit ad Thora-*

tis asperitates & tusses.

Dios.Lib.2.Cap.145. Gal.7.Simpl.medic. 2.al.Cap.71. Paul. Lib.7. Aet. Ser.1. Auic.Lib.2.tr.2.Cap.122. Ply.Lib.20.Cap.5.

NOCENDI. Nam acris est, parum alit, malum succum gignit, incendit, carnem mordicat, exulcerat, erodit, fastidium parit, sitim excitat, & coitum, flatuosa est, caput replet, & inflammat; ægre concoquitur: olfactu uteri strangulatus excitat; copiosior in cibo febrem accendit, capitis dolorem facit, stomacho officit, letargicos efficit, Mentem lædit, oculorum aciem hebetat, & lachrymas ciet, quia uaporem calidum tenuem ac lentum expirat, qui ad oculos irrepans lentitia cohærit, & sua tenuitate lancinans dolorem excitat, & sic lachrymas exigit: Acrior est oblonga quã rotunda, rufa quam candida, siccata quam uirens, recens quam sale condita, cruda quam cocta. Si coquatur plurimum malignitatis deponit, & nutrit: cum aceto comesta seu bis decocta innocentior redditur. Eligantur cepæ modicæ acuitatis, & lauentur in primis cum aqua & sale, deinde cum aceto forti, quoniam inde cessabit earum acuitas: & post ipsarum comestionem medulla cucumeris comedenda, insultum enim ipsarum in capite fieri probibet. Abstinendum ab assiduo ceparum & omnium acrium usu; & potissimum cum is qui ipsis uescitur natura fuerit biliosus: Solis enim qui uel succum pituitosum, uel crudum & crassum ac lentum aceruarint cibi eiusmodi sunt accommodati. Gal ibid. & de bon. & uit. succ. Cap. 8. 2.al Cap.71. de att. uic. Cap.2. de ocul. de puer. epil. 12. met. med. Cap. 8. Aet. Dios. Paul. Auic. ibid. Haly.5.The.Cap.17. Ras.3.alm.Cap.18. 25.cont.Cap.1.

CERASIA VIM H.

Sicca aluum sistunt, eademq; recentia soluunt:
Sunt Cerasa austeris dulcia sana minus.

REFRIGERANDI. Nam frigida sunt in primo excessu. Sed eorum quæ admodum dulcia sunt, nullum omnino est frigidum: Gal.4. Simpl. medic. Cap.7. Sauon.tr.2.Cap.6.ru.15.

HVMECTANDI. Nam dulcia humida sunt in primo gradu. Gal.1.al.Cap.1. Sauon.ibid.

INCIDENDI. Nam acida non nihil incidunt. Gal.7.Simpl.medic.

EMOLLIENDI. Nam dulcia & uiridia uentrem lubricant: sed acida & siccata aluum sistunt, & adstringunt, Dios. Lib.1. Cap.129. Gal. 2.al. Cap.12. 7. Simpl.medic.

IVVANDI. Nam aluo utilia sunt si uiridia sumantur, eadem siccata illam sistunt: Dulcia plus humectant corpus; quapropter aluum cient: acida & austera

plus refrigerant, & adstringunt: obstruentes iocinoris infarctus leuant, flauam bilem extinguunt, pituitosis excrementosisquè stomachis sunt idonea: Rubentia præstant, quòd urinam pellant: Principatus duracinis. Porrò acria siue acida cerasa gratißima reperiuntur, quæ saccaro aut melle condita reseruantur, ut illis postea febricitantes ad arcendam sitim utantur. Gummi quod ex arbore destillat ueteri tussi medetur; ex uino diluto sumptum gutturis asperitates lenit; fastidia discutit, & ciborum appetentiam molitur. Colorem cutis gratiorem facit, & oculis affert claritatem; calculosis prodest in uino potum, lichenes infantium ex aceto sanat. Dios Lib. 1. Cap. 129. Gal. 7. Simpl. medic. Ply. Lib. 15. Cap. 25. Diphil. Siphil. Aet. Serm. 1.

NOCENDI. *Nam mali succi sunt, humidum uentriculum lædunt præsertim cũ non sunt maturæ. parũm subministrant alimenti: dulcia lenta sunt, sed numerantur inter fructus minus noxios, qui non reponuntur. Dulcia magis quæ in intestinis sunt subducunt, sed minus grata stomacho sunt, ipsique efficiunt. Abstinendum itaq; à cerasiis, quoniam mali succi sunt: nisi si quando tamen necesse sit æstatis tempore laborantibus corporis totius squallorem caloremquè curare: Quo plane tempore commode sumi prius cerasa poterunt: quoniam cito putrescunt; propterea duriora meliora; quoniam non ita de facili corrumpuntur.* Dios. Lib. 1. Cap. 129. Gal. 1. al. Cap. 1. 7. Simpl. medic. de att. uic. Cap. 10. de bon. & ui. succ. Cap. 13. Paul: Lib. 1. Cap. 81. Sim. Seth.

CICER VIM H.

Cit cicer, extergit, lac auget sperma colorem:
Inflat idem, & lapides frangere sæpe solet.

CALEFACIENDI *Nam cicera omnia calfaciunt in primo ordine: fulua autem flaua, & rubra albis calidiora sunt: & illa species quæ orobea uocatur calidior est.* Gal 6. Simpl. med. & 4. Simpl. medic. Paul. Lib. 7. Auic. Lib. 2. tr. 2. Cap. 131.

SICCANDI. *Nam desiccat in primo excessu.* Gal. 6. Simpl. medic. Aui. ibid.

DIGERENDI. *Nam digerendi poßidet facultatem.* Gal. ibid.

INCIDENDI. *Nam incidendi ui pollet.* Gal. ibid.

DISCVTIENDI. *Nam testes induratos & parotidas discutit* Gal. ibid.

ABSTERGENDI. *Nam proras, lepras, lentigines, & lichenas extergit; impetiginesquè & scabiem exterit: & abstersoria uis est illi quam fabæ ualidior.* Gal. 6. Simpl. medic. & 1. al. Cap. 22. Paul. Lib. 1. Cap. 79.

GENERANDI. *Nam lacti & semini generando est aptum.* Gal. ibid. Oribas. 1. collecto. medicin. Cap. 20

EXPVRGANDI. *Nam amaritatis ui cuius est particeps, & lienem & iecur &*

renes expurgat. Gal.6.Simpl medic.

ATTRAHENDI. Nam partus attrahendi uim poßidet. Gal. Auic.ibid.

CIENDI. Nam ciendæ urinæ idoneum est producit uero & menses: & quod uocatur Arietinum cæteris efficacius lotium prolicit. Gal. Paul. Auic. ibid.

IVVANDI. Nam legumen est probe nutriens, uentri cõmodum: Satiuum aluo idoneum, coloris hilaritaté præstat, uocem clarificat, creatos in renibus calculos & confringit, & comminutos deturbat: Semen prolificum generat. Magnantia capitis ulcera sanat: efficacius syluestris: emendat lichenas, & testium collectiones: regiũ morbum, hydropicos, formicas, psoras: gangrænis cum melle utiliter illinitur, & ijs ulceribus, quæ cacbæte nominantur: Arietini folijs sarmentisquè decoctis in aqua quàm maxime calida morbos pedum tolli, columbini decocti aqua horrorem tertianæ & quartanæ febris minuere traditur. Nigrum cum gallæ dimidio tritum oculorum ulceribus ex passo medetur. Verrucarum in omni genere prima luna singulis granis singulas tangunt, eaquè grana in lenteolo deligata abijciunt post se, ita fugari uitium arbitrantes. Farina comitiales, & iocinorum tumores, & serpentium ictus sanat. Ex ciceribus satius est decoctum bibere: cicercula substantia quidem erialis, & phaselis est adsimilis: cuius cremorem phaselis præferunt in alendo potentiorem: Magis enim in aluo proficit. Gal.1.al. Cap.26. Aet. Serm.1. Ply.Lib. 22.Cap.25. Dios.Lib.2.Cap.97. Gal.6.Simpl.medic. 9.de comp. med. secund. loc. 1.al.Cap.22. Paul.Lib.1.Cap.79. & Lib.7. Auic.Lib.2.tr.2.Cap.131.

NOCENDI. Nam difficulter cicera concoquuntur, & exerementa gignunt. Et eorum ius uesicæ morbis supra cætera legumina officit. Sim. Antioch. Legumen est: Venerem stimulat, pudenda intendunt: lædunt omnia cicerum genera exulceratam uesicam & renes, uentrem laxant: uiridia excrementosum & humidum præbent alimentum, non minus frixa sale, quæ licet flatum deponent, concoctu tamen pertinaciora redduntur; magisquè uentrem adstringunt: & corpori craßius exhibent alimentum & mali chymi: innocentiora redduntur cicera, si cum ipsis rosmarinus & allium decoquantur, maxime si cùm carnibus comedantur, & cum cinnamomo. Cicercula similem ochris, & phaselis habet substantiam: itemquè similem succum, sed compage craßiorem: lædit exulceratam uesicam, & renes: auertit tamen malum ipsius incoctum ipsi rosmarinum & mansum, ut etiam allium. Gal. Aet. Ply. ibid & Simph. Camp. tiros. Gal. Lib.3. p.3. Cap.2. Dios. Lib.2. Cap.97. Gal.1.al. Cap.22. Hipp. & Gal.4. de rat. uic. 92. de diß.cont. de bon. & ui. Succ. Cap 7. Ply. Lib.22. Cap.25. Paul.Lib.1. Cap.79. Act. Serm.1. Auer.5.coll. Isac. in part. diæt. Hal.5. Theor. Cap.15. Ras.3. alm. Cap.2. & Lib.4. suorum aph. Auic.Lib.2.tr.2.Cap.131.

CICHORIVM V. H.

Intybus est Iecori medicina, & morsibus atris;
Frigoreque adstringit, uentriculumque iuuat.

REFRIGERANDI. *Nam frigidæ temperaturæ est secundo excessu. Porro Domestica seris magis etiam quam agrestis refrigerat. Dios. Lib.2. Cap. 125. Gal.8.Simpl.medic. Paul.Lib.7. Oribas.Lib.15. collecto.medicin. in littera S. in dictione Seris, & in Lib.2.Cap.2.*

SICCANDI. *Nam siccæ temperaturæ est: secundo excessu. Gal.ibid.*

ADSTRINGENDI. *Nam adstringẽtis facultatis est particeps. Gal.8.Simpl. medic. 8.de comp medic.secund.loc.Cap.8. Dios. ibid.*

SISTENDI. *Habet enim stipticitatem quandã qua de causa iocinorosis cõfert dysenterijs. Et utraque seris si in aceto coquatur cibo sistit uentrem: Succus autẽ decocti cichorei uentrem soluit. Paul.Lib.7. Ply.Lib.20.Cap.8. Dios.ibid.*

DISCVTIENDI. *Nam in cibo sumptum illitumque collectiones & tormina discutit. Item regiũ morbũ è mulso si sine febre sit. Gal.de cur.ict. Ply.Lib.20.C.8.*

CIENDI. *Nam mulierum purgationibus decoctum in aqua adeo prodest, ut emortuos partus trahat. Ply. Lib. 20.Cap.8.*

IVVANDI. *Nam cibarii genus est, ipsumque comedunt homines fame adacti: & coctum & crudum. Facit ad capitis dolores, cum uino expurgat in icteris: stomachum adiuuat: syluestræ genus stomacho utilius, quando deuoratum torpentem & dissolutum adstringit; ardores in eo refrigerat: per se & cũ polenta cardiacis illinitur: cor confortat: podagricis utile: & contra oculorum impetus, percussis à scorpione ipsa herba & radix illitu subuenit; & ignibus sacris cum polenta medetur: Succus cum cerusa & aceto ualet ad illitus eorum quæ refrigerationem desiderant: Optimum est cichorium medicamentum calidis iecoris intemperaturis: quia ultra hoc quòd moderate refrigerat, amplius robur uisceri additur per adstrictoriam facultatem: & extergit commissuras oculorum uenarum quæ sunt in ipso. Et dicitur quòd est conueniens complexioni hepatis quocunque modo sit, calidæ quidem est: uehementer conueniens & non est nocumentum ipsius frigidæ, nocumentum reliquarum specierum olerum frigidorum: Iocinori itaque renibus & stomacho prodest: uesicam iuuat: confert quartanæ & febribus frigidis: Adijciunt Magi succo totius cum oleo peruunctos fauorabiliores fieri: & quæ uelint facilius impetrare: uerum sciendum quòd differt endiuia à cichorea tanquam domestica à syluestri: Nam endiuia domestica & hortis familiaris est: ex qua aqua & syrupus in officinis parari debent; non autem ex lactuca syluestri; Dios. Lib.2. Cap.125., & ibi Matthiol. & Amat.Lusit. Gal.8.Simpl.medic. de rem. par. fac. de cur. ict.2. al. Cap.31.*

& 41. 8.de comp.medic.secund.loc.Cap.4.& 8.de diß. cont. Ply.Lib.20.Cap.8. Auic.Lib.2.tr.2.Cap.233. Aet.Serm.1.

NOCENDI. Nam est uitiosißimi succi; & peiorem generat sanguinem, quam lactuca; & deteriorem; quia maioris est amaritudinis: Quapropter plurimum in uia medicinæ commendatur, sed modicum admodum in uia nutrimenti: ab habentibus calidas temperaturas sæpius & audacter accipiatur crudum aut coctum prout stomachus fortis extiterit. Gal.de bon.& ui.Suc.Cap.8. Aet.Serm.1. Auic.Lib.2. tr.2. Cap.233. Ras.23.cont.Cap.714.

CINNAMOMVM V. H.

Extenuant, uirusque adimunt, caligine ocellos
Cinnama odora leuant: commoda multa ferunt.

CALEFACIENDI. Nam tertiæ est excalfacientium claßis & uentrem heparque calefacit. Dios.Lib.1.Cap.13. Gal.7.Simpl.medic. Paul.Lib.7.

SICCANDI. Nam tertiæ est resiccantium claßis: nihil autem æque desiccat eorum quæ pariter calfaciunt propter tenuitatem essentiæ, iecorisque & alui desiccat humores. Dios. Gal. & Paul. ibid.

ABSTERGENDI. Nam uitia cutis in facie, & lentigines uitiliginesque emendat ex melle. Dios. ibid. Gal.8.de comp.medic.sec.loc.Cap.2 6.de san.tu.C.10.

INCIDENDI. Nam crassos & lentos succos incidit, & dissecat. Gal.7.Simpl. medic. 6.de San.tu.Cap.10.

EXTENVANDI. Nam craßitiem extenuat, & attenuare potest si quid uiscosum & crassum in humoribus feratur. Dios. ibid. Gal.8.de comp.medic. secu.loc. Cap.2. 6.de San.tu.Cap.10.

DISCVTIENDI. Nam discussoriam uim poßidet; Quare oculorum caligines discutit; & robur organis addit. Ventositatemq; dissoluit. Dios. ibid. Gal.4. de comp.medic.secund.loc.Cap.4. & Lib.6.Cap.1. de diß.cont. Aet.Serm.1.

DIGERENDI. Nam lentitiam pituitæ digerit. Dios.Lib.1.Cap.13.

CONCOQVENDI. Nam concoquendi poßidet facultatem. Dios. ibid.

APERIENDI. Nam obstructiones hepatis, uentrisq; meatus adaperit. Gal.8. de comp.medic.secund.loc.Cap 2.

MOLLIENDI. Nam emollit, & induratas affectiones sanare potest: etenim maturatiuum existit. Dios. Lib.1.Cap.13. Gal.de ocul. 7.de comp. medic.sec. loc. Cap.2.

CIENDI. Nam urinas cit, Menses pellit, partus abortu uitiatos abigit potum cum Myrrha, uel subditum uuluæ, & prouocat sudorem. Dios. ibid. Gal. de cathart. 5.Simpl.medic.Cap.22.

Expurgandi

EXPURGANDI. *Nam stomachum expurgat, & matricem eius pessarium purgat, & ea quæ oculos obscurant.* Gal. de cathart.

IUVANDI. *Nam stomacho utile est, cibi coctionem iuuat: infarctionis uitia expedit: corroborat omnia membra abstergit uisus caliginem: Morsibus serpentum, scorpionum, & uenenatorum animalium aduersatur: Aquæ intercutem, & perfrictionibus membrorum auxiliatur: Quapropter peculiaribus frigidorum & humidorum corporum condimentis ipsum inserere conuenit. Tussibus humore concitatis prodest: pituitæ distillationes cohibet: ad renum dolores, & urinæ difficultati expetitur: succurrit cardiacis, est enim lætificans; somnos allicit: intestinos laxat infarctus: putredinosas, & uenenosas facultates corrigit: Solet pretiosis unguentis confundi: & in summa magni ad omnia usus. Porrò ut diutius seruetur terere cinnamomum oportet, & in pastillos ex uino digestum in umbra siccare.* Dios. Lib. 1: Cap. 13. Gal. 7. Simpl. medic. 8. de comp. medic. secund. loc. Cap. 3. Aet. Serm. 1. Paul. Lib 7. Auic. Lib. 2. tr. 2. Cap. 127. & Lib. 3. fen. 13. Cap. 13. & fen. 14. tr. 1. C. 3. & de medic. cord. tr. 2. Ply. Lib. 12. Cap. 19. & 28. Auer. 5. coll.

NOCENDI. *Nam acre est, Vis ei fruens, Vesicam lædit, & facit abortum.* Gal. 6. de San. tu. Cap. 10. de Simpl. medic. Aet. Serm. 1. Auic. Lib. 2. tr. 2. Cap. 127.

CITRIA VIM H.

Citria non tenuem dant succum ægreque coquuntur.
Et rubeæ bilis uim reprimendo iuuant.

REFRIGERANDI. *Nam in succo uincentem habent qualitatem acidam, ut ipsa sint tertii ordinis refrigerantium: cortex autem ipsorum temperiem est sortitus non parum acrimoniæ possidentem, & propterea non frigidus est, sed aut temperatus, aut paulo infra.* Gal. 7. Simpl. medic. Paul. Lib. 7

SICCANDI. *Nam eorum cortex in secundo ordine siccus existit: in actiuis qualitatibus temperatus: Semen distrabit pariter & exiccat secunda distantia. Quin & folia ipsius arboris siccam & disijcientem potentiam obtinent, caro autem humectet primo recessu.* Paul. Lib. 7. Aet. Serm. 1.

DIGERENDI. *Nam ipsorum nucleus qui re uera semen est, & amarius est, & digerendi possidet facultatem: & cibum digerit citrum conditum.* Gal. 7. Simpl. medic. Auic. Lib. 5. summi tr. 7.

INCIDENDI. *Nam acetositas ipsorum incidit.* Gal. de diss. cont. Isac. in part. diæt.

ABSTERGENDI. *Nam ipsorum acetositas abstergit colorem, & pannum aufert, & impetiginem.* Auic. Lib. 2. tr. 2. Cap. 119.

CIENDI. *Nam ipsorum semen menses ciet.* Ruell. Lib. 1. Cap 69.

IVVANDI. Nam cum huius fructus tres sint partes: acida uidelicet, caro, & tegumentum: Acida quidem pars sedat tremorē cordis calidū; & ex ea fit collyrium & oculi icteritia remouetur, sedat uomitum biliosum, appetentiam excitat, & sedat mulierum malaciam: flauam restinguit bilem, arcetque pestilentiæ contagia: Proinde recentiores medici ad febres pestilentes serapiis ex citriorum succo confectis utuntur feliciter: Caro citriorum corpus nutrit, & ipsam mandunt cum aceto & garo, ut saporis hebetudinem acuant, & facilius coquitur si mansa eo modo fuerit: Cortex ipsorum aromaticus est odore & gustu, & conditus facit ad debilitatem stomachi, & cibi digestionem, nam cōfortat stomachum, & coctionem iuuat, si quis eo ut medicamento utatur. Citria uenenis aduersantur, eorumque maxime semen, quod priuatim scorpionum ictibus & potum & appositum mirifice medetur: quin & omnibus perspicuum est citrum malum assumptum, esse ueneficij cuiuslibet amuletum. Citriorum decoctū collutione oris halitum cōmendat, suauitatemque accersit: ipsa autē integra uestiariis condita uestes nō modo uestes gratissimo odore perfundūt; sed eas etiā à blattis, & tineis uindicant, ipsorumquè odor rectificat aeris corruptionem & pestilentiā: aduersus atram bilem & morbos mestos, quos illa excitat opitulātur: contra infirmitate stomachi facillime manduntur. Non longe natura & uiribus à citriis distant mala LIMONIA, & AVRANTIA, & de illa quæ ADAMI poma uulgo uocantur: omnium enim harum spetierum arbores parum inter se differunt: Quæ florem emittunt album summæ fragrantiæ & ex eo per campanam aqua ignis ui eliditur, tantæ suauitatis & redolentiæ, ut cæteras odoriferas aquas superare certum sit: Quæ hodie pro leui uomitum perritante medicamento utuntur, & aqua Naphe uel Narantii nuncupatur. Dios.Lib.1.Cap.131. Gal.7 Simpl.medic. 2 al.Cap. 57. Paul.Lib.7. Aet.Serm.1. Ply.Lib.23.Cap.6. Auic.Lib.2.tr.2.Cap.119. Amat.lūsit.in.1. Dios.enar.150.

NOCENDI. Nam acida ipsorum pars est stiptica, est mala pectori, & neruis: caro difficulter concoquitur crassamquè creat pituitam atque refrigerat, & propterea est mala stomacho, tardæ digestionis, inflatiua, & facit utentem se colicam possidere: ob hoc in melle commodius estur, aut cum aceto & garo. cortex difficilis coctu est quia durum & callosum, immoderato usu coctionem uitiat. Melle conditus innocentior redditur, & parce sumptus uentrem calfacit, & humorem qui coiuit expurgat, ciborumquè coctionem molitur: Nostra hæc ætas gulæ nimium indulgēs, citria cruda præfert cum assatis carnibus esitata, sed non sine sanitatis discrimine, quoniam non facile coctioni obediunt, quin & crassum generant succum; Sunt enim cibus crassus & flatuosus, sed folia sedant inflationem: citrijs uesci melle aut sacchar o conditis satius est. Dios. Gal. Paul.Aet. Auic.ibid. Ras.21 cont. Cap.21. De hoc uide Oribasium.1 collecto.medicin.Cap.64. in quo loco distinguit in triplicem partem huiusmodi pomum, ac unamquanque partem diligenter declarat.

Cochlea dat succum qui uix corrumpitur unquam,
Vtilis est stomacho, crassa alimenta dabit.

CALEFACIENDI. *Nam crematæ calfaciendi mediocrem obtinent uim: & crematæ omnium teste calfaciendi, & urendi naturam sortiuntur.* Dios. Lib.2. Cap.9. Paul.Lib.7.

DESICCANDI. *Nam ipsarum caro mire desiccat, & crudæ cum tegumentis impositæ aquæ intercutem tumores exugunt, sed non ante soluantur, quam omnis hauriatur humor. Desiccant & arthriticis articulorum tumoribus impositæ; & in tumoribus ex ictu natis difficile solubilibus; & ex contusione facta in cruribus: ipsarumq; mucositas absque morsu desiccat.* Dios. Lib.2. Cap.9. Gal. 11. Simpl. medic. Com.2. de art, 51. Paul.Lib.7.

ADSTRINGENDI. *Nam ipsarum carnes astringunt: & si totæ cum testis urantur admixta Galla omphacitide, simulquè pipere albo, mirifice prosunt dysenterijs, in quibus nondum sunt ulcera putredinosa: conuenit autem ut piperis sit pars una, Gallæ uero due, quatuor cineris cochlearum: hæc ubi adunguem læuigaris, cibis inspergito, bibendumquè aut ex aqua aut ex uino albo & austero præbeto.* Gal. 11. Simpl.medic. de Ther.ad Pis.Cap 4. Paul.Lib.7. Ply Lib.30.Cap.7.

CIENDI. *Nam menses tritæ & admotæ ciunt.* Dios.Lib.2.Cap.9.

ABSTERGENDI. *Nam purgant lepras, uitiligines, dentesquè: emendant oculorum cicatrices, & uitia cutis in facie, albugines, ac uisus hebetudines, si cum carne sua ustæ tritæquè ex melle illinantur.* Dios.Lib.2.Cap.9.

MATVRANDI. *Nam ijs nostri medici ad antiquorum imitationem pro tuberculis maturandis per se uel alijs admixtis medicamentis utuntur.* Matth. & Lusit. bic in Dios.

CONGLVTINANDI. *Nam carnes earum cum thure & myrrha illitæ cum uulnera alia tum maxime quæ nerui acceperunt conglutinant.* Dios. Gal. ibid. Aet.Serm.2.Cap.183.

SISTENDI. *Nam tritæ in aceto sanguinem naribus erumpentem infrenant.* Dios. ibid.

IVVANDI. *Nam terrestres stomacho utiles sunt, & non facile corrumpuntur: Marinæ stomacho idoneæ, & facile aluo excernuntur: uires reficere possunt cochleæ: Quare non nulli hodie eas hectica febri laborantibus concedunt, non contemnendo profecto iuuamento: coctæ stomachicis conueniunt; uiuarum corpus cum aceto deuoratum stomachi dolores mitigat: Tritæ cum testa uino & myrrha si exiguum inde bibatur, coli uesicæquè cruciatus sanant: Terrestris cochleæ pilos in-*

commodos replicat, si quis abraso acu lentore eius, pilum attingat. Cochleæ insuper podagricas inflammationes leniunt, impactosquè corpori aculeos illitæ euocāt, & tota substantia iecori conferre uidentur, suntquè cibus hyemis: Quas olim usque adeo cœnis expetitas memorant, ut ijs uiuaria à nonnullis fuerint instituta, distinctis quidem earum generibus, quo melius gulæ fieret satis. In cibis longe gratiores suauioresquè habentur, quæ uere & æstate imbribus excitatæ hinc inde uagantur. Sunt & in cochlearum genere, quæ testa carent, gerentes in capite (non tamen omnes) lapidem quem febribus tertianis ad alligatum uulgus prodesse existimat, & facilem dentitionem præstare: experiuntur hæ mulieribus ad expoliandam faciem: nāque ex ijs in stillatorium uas coniectis, additis quibusdam alijs aquam eliciunt, qua inde earum elata facies læuorem mentitur. Dios. Lib. 2 Cap. 9. Gal. 8. de comp. medic. secund. loc. Cap. 4. & 8. Cap. 1. de nat. hu. 36. Aet. Serm. 2. cap. 183. Ply. Lib. 9. Cap. 56. & Lib. 30. Cap. 15. Gal. 11. Simpl medic. Matth. & Lusit. in Dios.

Nocendi. Nam fluuiatiles uirus olent, quæ uero uepribus frutetisue glutinatæ coherent, uentrem & stomachum turbant, & uomitiones excitant. Recentes plurimum habent uiscosæ illius humiditatis, quam stylo compunctæ effundunt: tarde nutriunt, sunt difficilis coctionis, sanguinem crassum & nigrum generant, & ipsum extingunt: & sunt crassi succi; quare cauendæ in epilepsia: & ab earum multo esu cauere debet senex. Bonæ sunt quæ in bonis & odoratis reperiuntur herbis, ut calamento origano, foeniculo, petroselino, stoecade & alijs. Dios. Paul. Aet. ibid. Gal. Cap. 2. Aph. 18. de atr. bile Cap. 4. de bon. & ui. succ. Cap. 4. de puer. epil. 5. de San. tu. Cap. 6. Auic. Lib. 2. tr. 2. Cap. 401. Matth. & Amat. Lusit. in Dios.

CORIANDRVM. V. H.

Expellit tineas coriandrum & semen adauget,
Largius at sumptum sensum animumq; grauat.

Calefaciendi. Nam calidum est secundum Galeni sententiam: Dioscorides autem coriandrum refrigerandi uires habere tradit, sed conciliatio huius contradictionis ex Galeno desumitur, qui coriandrum ex compositis constare facultatibus, non uero una tantum frigida insigniri tradat: componitur igitur ex partibus quibusdam calidis quæ in superficie habentur, & ea de causa strumas & duros tumores discutit, ceteræ uero ipsius centrales partes terreæ sunt, & stipticæ, nam frigidæ, inter quas aqueæ quoque reperiuntur: quibus ignibus sacris, & quæ serpunt ulceribus coriandrum medetur: & succo uis magna ad refrigerandas in cute collectiones, & erisipelas curat, non quidem quod exquisitum est, sed illud quod iam refrigeratum

frigeratum est. Dios Lib.3. Cap.62. *& ibi Matth. & Lusit.* Gal.7. *Simpl. medic. de att.uic.*Cap.3. Hipp.2.*de uic.rat.* Auer.5.Coll. *Isac.in part.diæt.*

DISCVTIENDI. *Nam omnes tumores, collectionesq; cum melle, & uua passa, pauos uero & strumas ex aceto tritum & cum lomento, seu faba fracta discutit.* Dios.Lib.3.Cap.62.Gal.7.Simpl.medic. Paul.Lib.7.

INCIDENDI. *Nam coriandrum incidit.* Gal.*de att.uic* Cap.3.

ATTENVANDI. *Nam coriandrum attenuat.* Gal.*de att.uic.*Cap.3.

ADSTRINGENDI. *Nam adstringit: & (ut tradit Xenocrates) uno die si unũ coriandri granum biberit foeminæ, biduo si duo, & totidem diebus quot grana sumpserint menstrua continentur.* Gal.7. *Simpl. medic. de rem. par. facul.* Ruell. Lib.3.Cap.45.

REPRIMENDI. *Nam coriandrum reprimit.* Gal.*de rem.par.facul.*

IVVANDI. *Nam inter obsonia connumeratur: tineas interaneorũ expellit: Semẽ cũ mali punici succo et oleo, uel cum passo modice potum animalia uentris abigit, genituram auget: coriandro subtrito cum aceto carnem incorruptam æstate seruari putant: Vis magna ad refrigerandos ardores uiridi: ardentes summæ cutis inflammationes emendat: Seminis tria grana in tertianis deuorari iubent, aliqui ante accessionem uel plura illini fronte: Sunt qui ante solis ortum ceruicalibus subijci efficaciter existimant: ulcera quæ serpunt sanant cum melle, uel uua passa, item testes, ambusta, carbunculos, aures cum lacte mulieris, epiphoras oculorum uentris & intestinorum fluxiones semen cum aqua: Bibitur & in choleris: uulneribus medetur, ualet contra uehementes intestinorum dolores, & contra serpentium genus unum quod amphisbænam uocant potum impositumque: succus cum cerusa spumaue argenti, nec non aceto & rosaceo illitus ardentes summæ cutis inflammationes emendat: ipsiusque semine ructum acidum habentes sanantur.* Dios.Lib.3. Cap.62. Gal.7 Simpl.medic. 2.Al.Cap.52. de Simpl.medic. 8.de comp.medic.secund.loc. Cap 4. 4.de comp.medic.secund loc. Cap.8. 14.Meth.medicin. Cap 3. Paul. Lib.7. Aet.Serm 1. Ply.Lib.20.Cap.20

NOCENDI. *Nam largius sumptum mentem magno discrimine commouet, uocem exasperat, & affert insaniam, & delirium furiosum non dissimile illi quod ab ebrietate proficiscitur inducit, hoc accedente etiam quòd turpia dictu infecti loquantur: quapropter custodiri modum oportet, & frequentem caueri usum eius huius succus potus uenenum est & occidit: qui enim hunc bibunt, muti fiunt, atq; desipiũt.* Sim. Seth. *Auxiliatur iis qui coriandro sunt læsi uomitus ex oleo irino, & uinum meracum cum per se, tum cum absinthio potatum, passum etiam & anisum in uino acido siue uappa sumptum: Complures medici coriandri semen sacchVaro contectum à cibo assumendum consulunt, ut uapores à uentriculo caput petentes reprimat; id tamen maxime Dioscoridis sententiæ aduersatur; quippe qui non solum coriandrũ mentẽ tentare prodiderit, sed inter uenena connumerauerit.* Dios Lib.3. Cap.62. & Lib.6.Cap.9. Aet.Serm.13.Cap.61. Paul.Lib.7. & Lib 5.Cap.60.Ras.3. Alm.Cap.19.

CORNA VIM H.

Adstringunt siccant, & sistunt corna ualenter,
Coniungi his magni uulneris ora solent.

REFRIGERANDI. *Nā sunt in primo ordine frigida.* Aui.Li 2.tr.2.C.322.

SICCANDI. *Nam sicca sunt in fine secundi ordinis, & sua acerbitate impēsius arefaciunt.* Paul.Lib.7. Auic.Lib.2.tr.2.Cap.322.

CONSTRINGENDI. *Nam acerba sunt, & uesculenta, ac proinde aluum potenter adstringunt.* Paul.Lib.7. Dios.Lib.1.Cap.135. Gal.7.Simpl.medic. 6.de comp medic.secund.loc.Cap.4.

SISTENDI. *Nam alui profluuium cohibent, & dysenteriam sistunt: & omnem fluxum, & uomitum retinent, & urinæ multitudini cōstrīt.* Dios.Lib.1.Cap.135. Gal.7.Simpl.medic. 11.Simpl.medic. Auic.ibid.

CONGLVTINANDI. *Nam corna illorūq; folia & germina gustu acerba sunt, ualenterq; desiccant; itaque maxima uulnera glutinare possunt, potissimum durorum corporum: at paruis uulneribus, & mollioribus corporibus magis contraria sunt: nā nimiū ea cōtendūt, & plus satis desiccāt.* Gal.7.Simpl.med. Matth.in Dios.

IVVANDI. *Nam admodum acerba sunt, & esui apta: quare profluuio alui, & dysenteriæ salutaria sunt, siue in edulio, siue in defruto exhibeantur. Et ex ipsis fiunt stomatica medicamenta, & tußi calidæ confertunt: condiuntur sapa, in esum etiam inueterantur muria oliuarum modo. Fit ex baccarum pulpa quoddam obsonij genus cidonitæ non dißimile: Quin et ex eorum decocto & saccbaro liquor ignis opere, & coctura concrescit, coagulaturquè qui præterquam quòd gratißimo placeat gustu, datur utiliter dysentericis, ac foeminis mensium profluuio laborantibus. Corna quando administrantur in secunda mensa detardant ebrietatem: condita possunt interdum febricitantibus exhiberi, præsertim si uentris profluuio simul corripiantur. suoquè subacido gustu & palatum inuitante morosam abigit malaciā. Sanies, quam uirentia folia torrendo resudarunt, impetigini conuenienter illinitur.* Dios.Lib.1.Cap.135.*& ibi* Matth.*&* Lusit. Gal.2 al. Cap.38. 7.*&* 11. Simpl. medic. 6.de comp.med.secund.loc.Cap.1. Auic.Lib.2.tr.2.Cap.322.

NOCENDI. *Nam exiguum exhibent alimentum, & sunt praui succi: Porrò cauendum est ne corni arbores prope aluearia conserantur, uel à natura productæ, ibidem permittantur; quandoquidem apes flore eius degustato aluo concita moriuntur: Remedium sorbam contusam e melle præbere ijs, uel urinam hominum, uel boum, aut grana punici mali amineo uino conspersa.* Gal.2.al. Cap.38. Ply.Lib. 21.Cap.12.

Aurea præcellunt stomachumquè cydonia firmant.
Incolumis gaudet, nec minus æger eis.

REFRIGERANDI. Nā sunt in fine primi ordinis frigida. Aui. L. 2. tr. 2. C. 155
SICCANDI. Nam sicca sunt in principio secundi ordinis. Auic. ibid.

ADSTRINGENDI. Nam mire adstringunt, inestquè ipsis uirtus ac pyris, au sterisquè fructibus æqualis: qui cum ante cibum comeduntur aluum constringunt: à cibo uero eam fluidam reddunt. Gal. 2. al. Cap. 23. 6. de comp. medic. secund. loc. Cap. 3. & 4. 4 Meth. medic. Cap 6. 13. Meth. medic. Cap. 15.

SISTENDI. Nam aluum exolutam cohibent; & si profluat, retinent: & stoma chum firmant. Dios. Lib. 1. Cap. 131. Paul. Lib. 7.

CONGLVTINANDI. Nam uulnera conglutinare consueuerūt. Paul. Lib. 7.

CIENDI. Nam lotium trahunt, præsertim quæ cruda in melle condiuntur. Dios. Auic. ibid.

IVVANDI. Nam non solum uoluptatem, sed etiam salubritatem afferunt: stomacho matura per quam utilia; nam ipsum roborant, firmantquè si in uomitiones effundatur & ardore conflagret. Mansa à potu uini uaporem in caput distribui prohibent. Sim. Seth. bonum habent saporem, & in aqua decocta faciunt pro iecoris phlegmone; eorumquè decoctum iecori & ori uentriculi conuenit; Cruda prosunt coeliacis, dysentericis, distillationibus, intestinorum torminibu, spurulentū excreantibus orthopnoicis; cholericis eorum decocto fouentur si procidant, uulue, & sedes: in cibis conueniunt stomachicis, nam rectificant stomachum debilem & mollem: & ex eorum succo uinum pro uentriculo imbecillo paratur: contra inflammationes mammarum duritias lienis, & cōdylomata adhibentur; & suo præstanti odore lethaliū uenenorum uires retundunt: & eorum uehementiam hebetant: Palma datur illis quæ peculialiter mala cotonea cognominantur, pressa, incisuris intersecta colore ad aurum inclinato, lanuginosa, & longe cæteris odoratiora: Non ægris modo apta sunt, sed etiam sanis utilia æque & grata: ex quibus syrupus miuacitoniorum dictus, & cum aromatibus, & sine illis, frequenter in officinis paratur; ueluti conditū diacitonites, cum sacchraro, uel melle, quod non nunquam scamonio ad ducendam aluum acuant: Vinum item & oleum intinctusquè ex ipsis conficiuntur. Dios. Lib. 1. Cap. 131. & ibi Lusit. Gal. 2. al. Cap. 23. 8. de comp. medic. secund. loc. de subfig. emp. Cap. 11. 11. Meth. Cap. 6. de rem. par. facul. Cap. 15. 7. meth. Cap. 4.

NOCENDI. Nam eorum fragrans odor caput ferit; & si largius edantur difficulter concocquuntur. Sim Seth. neruorum dolorem & uentris, & colicam generāt, & putredinem in intestinis, si cruda comedantur; quare non crudis sed coctis illis

utendum: cocta enim suauiora & meliora redduntur: Quae cruda per hyemem asseruantur, seorsum à pensilibus uuis reponenda sunt: qui uuas suo acerrimo sapore adeo uitientur, ut eae statim marcore conficiantur. Dios. & ibi Matth. Lib. 1. Cap. 131. Ply Lib. 23. Cap. 6. Auic. Lib. 2. tr. 2. Cap. 155. Ras. Lib. 4. Aph.

CROCVM VIM H.

Exhilarat, uenerem stimulat, pulchrumq; colorem.
Fert Crocus: & mentem percutit, atque caput.

CALEFACIENDI. *Est enim in secundo ordine calidum.* Gal. 7. Simpl. medic. Aet. Serm. 1. Paul. Lib. 7.

SICCANDI. *Nam in exiccãdo primũ sortitũ est ordinem.* Gal. Aet. Paul ibid.

ADSTRINGENDI. *Nam mediocriter adstringit.* Gal. 7. Simpl. medic. 4. de comp. medic. secund. loc. Cap. 2. & 4. 6. de comp. medic. secund. loc. Cap. 1. 5. meth. medic. Cap. 5. 14. meth. medic. Cap. 16.

CIENDI. *Nam urinam mouet, & eius radix in passo lotium pellit.* Dios. Lib. 1. Cap. 25. Ply. Lib. 21. Cap. 20.

DISCVTIENDI. *Nam caligines, & inflammationes discutit.* Gal. 4. de comp. medic. secund. loc. Cap. 2. Ply. Lib. 21. Cap. 20.

CONCOQVENDI. *Nam concoquit omnes affectiones cũ adstrictione.* Gal. 7. Simpl. medic. 4. de comp. medic. secund. loc. Cap. 2. 8. de comp. medic. secund. loc. Cap. 7. Paul. Lib. 7. Aet. Serm. 1.

MATVRANDI. *Nam maturat digerit & emollit.* Gal. de ocul. Cap. 6. Auer. 5. coll.

IVVANDI. *Nam cibi appetentiam prouocat; utilißimum in medicina, mitigat omnes dolores: oculorum claritati plurimum confert, illorum enim fluxiones cum humano lacte illitum cohibet: Putrefactiones corrigit; mansuetißimum pro stomaticis: inflammato iecori conuenit, ad uteri & uesicae ulcera aptum: additur in potiones quae interaneorum causa temperantur: ad uuluae etiam sedisq; cataplasmata utiliter inditur: uergentes ad ignem sacrum inflammationes mulcet: auricularijs collectionibus utile: elegantiori colore corpus exhilarat: Qui ex passo ipsum prius biberint crapulam non sentient: eoquè aebrietati resistunt: coronae quoque ex eo temulentiam mulcent: est medicina cordialis, quare merito tum intus tum extra medicamentis cordi adaptatis misceri debet; nam ipsum corroborat, atque laetificat: Partum accelerat; & ex ipso Cerotum dictum officinae hodie parant: Membris contusis, & fractis oßibus dicatum; resoluit item durities, & multa affert praeterea commoda. Optimus crocus est recens, fragranti odore; colore aureo, albedinem in capreolo habens, oblongus, integer, plenus, non friabilis, non pinguis, & tamen in*

attritu digitos facile tingens, & gustatu uehementer linguam & dentes inficiens. Dios. Lib. 1. Cap. 25. Gal. 7. Simpl. medic. 8. de comp. medic. secund. loc. Cap. 7. 1. Anti. Cap. 14. de ocul. Cap. 6. Cap. 4. de rat. uic. in morb. ac. 6. de comp. medic. secund. loc. Cap. 1. 4 de comp. medic. secund. loc. Cap. 8. 2. ad Glauc. Cap. 5. 9. de comp. medic. secund. loc. Cap. 8. Aet. Serm. 1. & Serm. 2. Cap. 196. Paul. Lib. 7. Auic. Lib. 2. tr. 2. Cap. 129. Ras. 22. cont. Cap. 354. Ply. Lib. 21. Cap. 20.

NOCENDI. *Nam exitiosum est: Venerem stimulat, & odore caput ferit & mentem perturbat: Risum mouet, & adeo promouet, ut fabulosum non sit, aliquando hominem risu & chachinno ob nimium eius esum mori: Inebriat ebrietate forti si cum uino misceatur. Eius superabundantia appetitum deijcit: eiusque immoderato usu pallor & fastidium contrahit, & capitis dolorem, cibique inappetentiam efficit.* Sim. Seth. *Somnum facit, & sensus obtenebrat: dementat, & mortem inducit: quare in condimentis eo non in multa quantitate utendum, praecipue aestatis tempore, & si complexio biliosa fuerit, & regio calida.* Dios. Lib. 1. Cap. 25. Gal. 5. Simpl. medic. Cap. 19. 7. Simp. medic. 2. de comp. medic. secund. loc. Cap. 1. Aet. Serm. 1. Paul. Lib. 7. Ras. ibid. Auic. ibid. & Lib. 3. fen. 13. tr. 2. Cap. 8.

CVCVMIS VIM H.

Aluo & uesicae Cucumer stomachoque salubris:
At uenerem obtundit, non bene coctus obest.

REFRIGERANDI. *Nam in refrigerandi facultate in secundo censetur excessu;* Gal. 8. Simpl. medic. Aet. Serm. 1. Paul. Lib. 7. Auic. Lib. 2. tr. 2. Cap. 179.

HVMECTANDI. *Nam in humectandi facultate in secundo censetur excessu.* Gal. Aet. Paul. Auic. ibid.

ABSTERGENDI. *Nam eius semini abstergendi facultas inest quocirca corpori uenustatem, & splendorẽ inducit.* Gal 8. Simpl. medic. Paul. Lib. 7. Aui. ibid.

EXPVRGANDI. *Nam eius radix exiccata, & cum hydromelle exhibita subtilem uomitione expurgat humorem.* Dios. Lib. 2. Cap. 128. Auic. ibid.

CIENDI. *Nam urinam mouet eius semen ex uino dulci: Cucumeresque satiui urinam cient, uelut etiam pepones, sed minus quam illi propterea quod & substantia ipsorum minus humida quam illorum existat, & ob id neque ita facile corrũpuntur in uentre uelut pepones: Resiccatũ semen nonullã sibi caloris dotem adsciscit, quare urinam uehementius prolicit.* Gal. Auic. ibid. Paul. Lib. 1. Cap. 80.

IVVANDI. *Nam sedat caliditatem & choleram; Sitim extinguit; Aluo & stomacho facilis: prodest uesicae, & eius caro oculorum dolores mitigat, Animi defectiones in olfactorium cucumis collectus emendat, odore naribus rapto: Eius semen desiccatum caliditatem quandam poßidet, contrariamque his actionem efficit,*

urinamq́; magis prouocat præbetur in lacte uel passo quibus uesica, exulcerata est: idem quantum tres digiti apprehenderint, cum cumino tritum potumquè in uino tussientibus auxiliatur: Sed & phreneticis in lacte mulieris & dysenteris acetabuli mẽsura: purulenta etiam expuentibus cum cumino pari pondere, & iocinoris uitijs in aqua mulsa; & in renum dolore clysteribus simul cum cumino infunditur. Folijs eius ex uino canum morsus illini iubent, & epynictidas cum melle. Gal.8. Simpl. medic. 4 de Comp.medic.secund.loc.Cap.8. Dios.Lib.2.Cap.128. Aet.Serm.1. Paul.Lib.7. Auic.Lib.2.tr.2.Cap.179.

NOCENDI. *Nam ob frigidum & humidum temperamentum noxius est; & mali succi, semen genitale minuit, pituitam glutinosam in uentriculo gignit, quæ cruda per uenas diffunditur.* Sim. Seth. *est cibus carens fere nutrimento, difficilis coctu, & si tandem concoquatur improbi tamen succi est; generans uiscosos, crassos & frigidos humores etiam si concoquatur: Si uero minime concoquatur in uentriculo, uertitur in succum uenenis lætalibus similem: Commode tamen sumi potest cucumis, quando necesse sit æstatis tempore corporis totius squallorem, caloremq́; curare: tũc enim paululum ipsius assumi potest. Damnatur ueluti noxius primis mensis, ut qui raphani modo sursum feratur: ultimo cibo innocentior, concoctuquè facilior est: alioquin eius usus damnatur; nam difficulter in corpus distensatur: ægre per uentris anfractus euadit: horrores concitat. Febres prauas & chronicas generat ubi putrescere inceperit: est enim putrefactionem excitans, & paratus ad ipsam. Iugis usus frigidis humidisquè naturis aduersatur: Venerem arcet, & eius desideria obtundit, & genituram imminuit, non tamen corrumpit: Comedens cucumeres affluenter debet uti semine ameos, ita tamen quòd eius non sit stomachus inflammatus, & de citrullis idem dicendum: paruiquè magnis præferendi.* Dios.Lib.2.Cap.128. Gal.8.Simpl.medic.2.al.Cap.6. 5.Simpl. medic.Cap.23. de puer. epil. Cap.8. & 13. de Ven.Sec.adu.Er. Aet.Serm.1. Paul. Lib.7. Auic. Lib.2.tr.2.Cap. 179. Ras.23 cont.Cap.111. Serap. Isac.in part.diæt.

CVCVRBITA V. H.

Cocta quidem tribuit uentosa cucurbita uictum,
Sed nisi mixta iuuent, nutriet illa parum.

REFRIGERANDI. *Namquè est in secundo ordine frigida: Quare calidas phlegmonas mediocriter refrigerat: & eius ramentis uuæ immaturæ succo admixtis pro capite refrigerando utuntur.* Gal.7. Simpl. medic. 1.ad Glauc. Cap.14. 2 de Comp.medic.secund.loc.Cap.1. Aet.Serm.1. Paul.Lib.7.

HVMECTANDI. *Nam humida est in secundo excessu.* Gal.7.Simpl. medic. Aet. Paul.ibid.

EXPVRGANDI. *Nam totius feruefactæ succus cum melle exiguo, & nitro potus aluum leniter resoluit: & uinum in cucurbitam recentem excauatam infusum si mistum sub diuo teneatur. potum aluum læuigabit.* Dios. Lib.2.Cap.127.

IVVANDI *Nam esui apta est, non est mali succi, quare non est damnanda: sitim abscindit: cholericis conuenit. Caro omnis interior sine semine clauis pedum opitulatur decoctæ succus cucurbitæ dentium motus stabilit; Dolores inhibet; tumores suppurationesq; illitu mitigat: Ramenta corticis ardores infantium capitis: destillationesq; quas syriasin appellant, restingunt: illita parte qua cerebrum conditur. Podagras & oculorum epiphoras refrigerat: Succus eius tam per se, quam ex rosaceo instillatus aurium doloribus auxiliatur: Idem febrium ardores illita cute refrigerat: Aridæ cinis impositus mire combusta sanat, uulneribus medetur: Cucurbitæ stomacho utiles iudicantur, & interaneorum uesicarum exulcerationibus. Cibis quo longiores tenuioresque eo gratiores, & ob id salubriores: quæ pendendo creuere, minimumq; seminis tales habent duritia eius in cibis gratiam terminante: Eæ insuper quæ sine multa rigatione conualuere, fructum iucundioris saporis præbebūt.* Dios. Lib.2.Cap 127. Gal 7 Simpl. medic. 8. de comp. medic. secund. loc. Cap.4. 4 de San. tu. Cap.10 2. al Cap.3. de bon. & uic. Suc. Cap 8. & 13. 1. ad Glauc. Cap.9 Aet Serm.1. Paul Lib.7. Auic. Lib.2. tr.2 Cap.178. Ply. Lib.19. Cap 5.

NOCENDI. *Nam in cibo accepta nimia humectatione corpus implet; parum alimoniæ subministrat, frigidum humidum & uiscersum exhibet alimentum, semen supprimit, non tamen corrumpit; non diu persistit in aluo, quod lubricos & tenaces parum meatus efficiat; quibus delapsa facile euadit: melancholicis & phlegmaticis aduersatur pituitosos lædit colicosque affectus, si males humores assequitur, ab ijs corrumpitur, & malum succum generat, semen genitale minuit, & ueneris appetentiam extinguit. sanguis ex ea procreatus, consistentia tenuis est* Sym. Seth. *Cruda stomacho perniciosa & insuauis, concoctu contumax, appetitum destruit, uentriculum grauat, eundemque frigore excruciat. Quod si in eo corrumpatur, malum ualde succum gignit: Quapropter non nisi cocta comedenda: Inter assandum magnam humoris aquosi uim deponit, ideo ualentius nutrit gaudetq; origani conditura propter aquosam in ipsa qualitatem. Elixa acrium societatem expostulat; acidis austeris salsisq; misceri gaudet; quorum sibi facile conditionem ut nullo imbuta sapore adsciscet: ita & nausea quam creat discutietur: Si ex ea nimium comedatur tenasmum generat, sed si aceto & alijs præparetur melior & innocentior redditur. Debent dari cucurbitæ in cibo calidis & siccis æstate, præsertim febricitantibus, sed non nisi repurgato corpore sunt edendæ, quia facillime conuertuntur in eos humores, quos in se uentriculus continet.* Gal 5. Simpl medic. Cap.23 7. Simpl. medic. 1. al. Cap.1. 2. al. Cap.3. de bon. & ui. Succ. Cap.8. de puer. epil. Aet. Serm.1. Paul. Lib 7. Auic. Lib.2. tr.2 Cap.178. Ply. Lib.19 Cap 5. Ras.3. alm. Cap.18. & 4. aph. suorum.

CVMINVM V. H.

Tormina discutiet, mire os pallore cuminum
Inficit, exiccat, uirus & omne fugat.

CALEFACIENDI. *Nam est ex tertio excalfacientium ordine: estquè cum subtili substantia calidum.* Gal.7. Simpl. medic. 2.ad Glauc. Cap.6. Paul. Lib.7. Aet. Serm.1.

SICCANDI. *Nam desiccat ordine tertio.* Gal.3.ali. Cap.2. Auic. Lib.2. tr.2. Cap.139. Paul. Aet. ibid.

ADSTRINGENDI. *Nam in ipso est stypticitas, quare narium sanguinem pastillis inditum, uel ex aceto recens sistit: alui profluuium supprimit; & mensium abundantiam, & urinæ incontinentiam cohibet.* Dios. Lib.3. Cap.59. Gal. de rem. par. facul. Auic. Lib 2. tr.2 Cap.139.

INCIDENDI. *Nam est cibus incidens.* Gal. diss. cont.

ATTENVANDI. *Nam attenuat, & in diæta conuenit attenuante.* Gal.9. de comp. medic. secund. loc. Cap.4. de att. uic. Cap.5.

DIGERENDI. *Nam pituitas & inflationes digerit.* Ply. Lib.20. Cap 14.

DISCVTIENDI. *Nam tormina & dolores intestinorum & pituitas discutit decoctum subter inditum ex oleo flatus sanat, peditusquè penitus extinguit.* Gal. 7. Simpl. medic. 8. Meth. medic. Cap.5. Paul. Lib 7. Aet. Serm.1.

DETERGENDI. *Nam detergit, & cum lauatur facies ex aqua ipsius clarificat eam: & similiter eius usus; & acceptio eius cum mensura. eius nanque nimius usus faciem citrinat.* Gal.6. de Comp. medic. per. g. Cap 2. Auic. ibid.

CIENDI. *Nam semen odoratum est, tenuium partium urinam ciens:* Gal.7. Simpl. medic. 9. de comp. medic. secund. loc. Cap.4. de cur. ict. Aet. Serm 1.

IVVANDI. *Nam satiuum ori gratum est, & cibos sapore commendat: flatus sanat inflationibusq; & tortionibus prodest, & uiscide dolorem placat: Magnus usus stomachi præcipue remedijs: oculorum epiphoris per se impositum tumentibus cum melle prodest: Morbo regio in uino albo à balneis datur: item ad uertigines, orthopnoicis in posca; Demersis à serpente in uino: facit ad uuluarum uitia, urinæ ardori conuenit in dulci uino tritum; Testium tumoribus tostum tritumquè cũ melle rosacco & cera siue uua passa aut lolij farina: confert difficultati anhelitus, & tremori cordis frigido: frictũ pro purulentis.* Dios. Lib.3. Cap.59. de rat. uic. acut Cap.4. 7. Simpl. med. 8. Meth. Cap.5 14. Meth. Cap.7. de Simpl med. Paul. Lib.7. Aet. Serm.1. Ply Lib.20 Cap 14. & 15. Auic. Lib.2 tr.2. Cap 139.

NOCENDI *Nam est cibus acutus; leuiter laxat: coloremquè bibentium & illinentium mutat in pallorem.* Dios. Gal. Auic. Ply ibid.

DACTYLVS V. H.

Dactylus haud facilis coctu est, capitique dolorem
Inferet, ac succus lenta alimenta feret.

CALEFACIENDI Nam maturi calidi sunt in secundo excessu: immaturi autem sunt eadem distantia frigidi. Gal.8.Simpl.medic. Auic. Lib.2.tr.2. Cap.90. Isac.in par.di.

HVMECTANDI. Nam maturi humectant in secundo ordine: immaturi uero sicci sunt eodem excessu. Auic. Ras. ibid.

ADSTRINGENDI. Natura enim eis acerba, & astrictoria est: Aluum & menses sistunt in uino austero, hæmorrhoidas cohibent: Decoctum per se potu, & gargarizatione magnopere adstringit cohibet, & reprimit. Dios Lib.1.Cap.125. Gal.de bon.& ui suc.Cap.4. Auic.ibid.

GLVTINANDI. Nam uulnera glutinant illitu. Dios.Lib 1.Cap.125.

IVVANDI. Nam esui conuenientes sunt: corpus augent: & succum decoctarum antiqui pro hydromelite dabant ægris ad uires recuperandas, sitimque sedandam: cum cotoneis cera & croco illitæ sugillata emendant, & uesicæ uitia. Sicciores sanguinem excreantibus, stomachicis, & dysentericis utiles in cibo: faucium asperitati medentur, & æstuationem sedant: Palmæ insuper uinum ferunt, & panem faciunt. Et ex ipsis conditum in officinis paratur diaphœnicon dictum, educendæ pituitæ accommodatum. Dios. Lib.1.Cap.125. & ibi Amat.Lusit. Gal.8. Meth. med. Cap.5. Et 8. de comp. medic. secund. loc. Cap.4. & 8. Simpl. medic. Aet. Serm.1. Ply.Lib.14.Cap.16. & Lib.13.Cap.4. Ras 3.alm.Cap.20.

NOCENDI. Nam sunt mali chymi: capitis dolorem afferunt: dentes corrumpunt: stomacho nocent præpingues: iecur infarctu uitiant; non dissimili obstructionis iniuriæ lien patet. Deterrimi uirides, cum inflationem ficuum modo pariant: inebriant largiore cibo recentes: tussim exasperant: concoctu difficiles sunt: Sanguinem quoque ac phlegma acrescere faciunt; & hæmorrhoidas creant: Succus ex ijs in corpus distributus crassus quidem omnino est, cum quodam etiam lentore, ubi pingues fuerint: Cæterum multo magis lædunt palmulæ uirides etiam paulo uberius ingestæ; nam & flatu uentrem implent: & crudis humoribus: & qui esitarunt rigoribus ægre calescentibus corripiuntur. Dios. Lib.1. Cap.125. Gal. 8. Simpl. medic. 2.al. Cap.26. de bon. & uit. suc. Cap. 4. de rem. par. facul. 2.de comp.medic. secund.loc. Cap.1. 6.de comp.medic. Cap.3. Paul. Lib.1. Cap.81. Aet.Serm 1. Ras.3.alm.Cap.20. Auic.Lib.2.tr.2.Cap.90. Ply.Lib.13.Cap.4. & Lib.14.Cap.16.

Eruca est ueneri stimulus, cit, concoquit, inflat,
Enecat & tineas, at caput esa ferit.

CALEFACIENDI. Nam calida est in secundo excessu: estq; tam cibus, quā medicamentū calidū Gal.2.al.Cap.53. Paul.Lib.1.Cap.74. Aui. Lib.2.tr.2.C.231.

SICCANDI. Nam sicca est in primo ordine. in humida uero est humiditas in 1. Auic.ibid. Isac in part. diæt.

EXTENVANDI. Nam attenuat, & lienem extenuat. Gal.de uic.att. Cap.2.

INCIDENDI. Nam est cibus incidens. Gal.de diß.cont.

CIENDI. Nam diureticas uires habet, quare urinas cit; & ad hoc syluestris efficacior quam satiua. Dios. Lib.2.Cap.134. Gal.de Simpl.medic.

APERIENDI. Nam cibus aperiens est. Gal de diß.cont.

CONCOQVENDI. Nam concoctioni prodest aluo per quam accommodata. Dios. Lib.2.Cap.134. Gal.6.de comp.medic.per gen.Cap.2.

EMOLLIENDI. Nam aluum emollit, & lenitiua est. Auic.ibid.

ABSTERGENDI. Nam eius semen detergit, quare uitia cutis in facie cum melle litum emendat, lentiginesque emaculat; cicatrices nigras cum felle bubulo mixtū reducit ad candorem. Gal.6.de comp.medic.per.g.Cap.2.

IVVANDI. Nam est obsonium sponte proueniens: appetentiam excitat, concoctionem adiuuat in frigidis temperaturis. Herba plerunque in acetarijs uenit. Semen eius ex uino potum morsibus muris aranei medetur: tineas & bestiolas interaneis innascentes arcet: graue uirus alarum discutit: putant subtrita eruca si foueantur oculi, claritatem restitui, tußim infantium sedari; folia regio morbo mederi, lac purgare multiplicareq;; Vtuntur semine cōdiendis obsonijs, & in hoc tanta est erucæ suauitas ut græci ὀξύζωμον, quasi iuribus gratam uocauerint: ut diutius seruetur. Semen, subactum aceto uel lacte & in pastillos digestum recondunt, & sinapis uice uescuntur. Dios. Lib.2.Cap.134. Gal.5.Simpl.medic.Cap.21.& 23. 2.al. Cap.53. Paul. Lib.1.Cap.74. Aet. Serm.1. Haly.5. Thc.Cap.16. Ras.21. cont.Cap.190. Auic.Lib.2.tr.2.Cap.231.

NOCENDI. Nam tarde digeritur, inflationes facit, & genitale semen adauget. Quamobrem largius sumpta uenerem stimulat; & coeundi excitat appetitum, qua de causa à poetis salax eruca appellatur: est cibus acutus, digestionem corrumpens in complexionibus calidis, in quibus etiam capitis dolorem infert, magis si sola edatur: ideo non nisi iunctis lactucæ endiuiæ aut portulacæ folijs estur, ut immodico calori additus algor excessum temperet. Dios.Lib.2.Cap.134. Gal 6. Simpl.medic. de att. uic. Cap.2. 2 al. Cap 53.70. de diß.cont. Paul. Lib.7.& Lib.1. Cap. 74. Aet Serm.1. Auic. Lib.2.tr.2. Cap.231. Ras.3.alm. Cap.18.& 21. cont. Cap. 190. Haly.5.Th.Cap.16. Ply.Lib.19.Cap.8.

FABA VIM H.

Est faba difficilis coctu, mala somnia gignit.
Inflat, alit: magis est noxia quando uiret.

CALEFACIENDI. *Nam est media calidi frigidiq; natura: & in refrigerando ad medium temperamentum propinquißime accedit & recens autem frigida est.* Dios.Lib.2.Cap.98. Gal.7.Simpl medic. Aet.Serm.1. Haly.5.The. Cap.15.

SICCANDI. *Nam in exiccando ad medium temperamentum propinquißime accedit recens autem humida est.* Gal.7.Simpl.medic. Haly.5.Theor.Cap.15.

ADSTRINGENDI. *Nam eius cortex non nihil adstringentis facultatis continet. quare decocti ad tertias cortices aluum sistunt: & coctæ cum suis corticibus fabæ cibo dysenterias, alui profluuia uomitionesquè cobibent:* Gal. 7 Simpl.medic.de r.uic.acut.Cap.4.

ABSTERGENDI *nam eius farina moderatißime detergit, & cutis sordes expurgat: qua mulierculæ in balneis facies suas emaculant: ac proinde quasi nitro magonizantur; nam lentigines, ac uitia cutis in facie, fucasquè sole contractas emendat: cicatrices ad reliqui corporis colorem reducit, atque mundificat.*
Gal.8.meth. mededic. Cap.4. de bon. & uit. Suc. Cap.7. 7. Simpl. medic. 1.al. 19. de ocul. Dios.Lib.2 Cap.98.Isa.Lib.1.Cap 79.

EXPVRGANDI. *Nam excreationes, sputa item pectoris & pulmonis expurgat: Ventrem cito permeat, & sensim aluum subducit & læuigat:* Gal.1.al.Cap.19. Ruell.Lib.2.Cap.38.

DISCVTIENDI. *Nam coagulationes mammarum præduras, & testium collectiones in uino decocta discutit: & cum alumine scißili & polenta, & olei uetustate strumas cortices fabæ discutiunt: & faba ipsa ieiuno ore commanducata ad furunculos discutiendos imponitur.* Dios.Lib.2.Cap.98.

MATVRANDI. *Nam commanducata ieiuno ore ad furunculos maturandos imponitur.* Dios.

IVVANDI. *Nam fabarum esu augetur corpus: solida faba fricta feruensque in acri aceto aceto coniecta torminibus medetur: contra deploratas tusses suppurationesquè pectorum sumitur: ad testium genitaliumque tumores imponitur: abundantiam lactis & rubicundos impetus mammarum extinguit: Parotidas sugillata ac liuores oculorum rapit: inflamationes arcet, cum rosa & oui cãdido ac thuris polline procidentes oculos, tumores, uuasque reprimit: & putamine ablato sanguinis eruptiones ab hirudinibus excitatas reprimit: in quem usum diuidiatur qua naturaliter coheret, ipsaquè dimidia iubent apponi. Voci prodest faba; & ad coxendium dolores & neruorũ, & testium, ac uberum aptum est cataplasma.* Dios.Lib.2.Cap.98.

Gal.7.Simpl.medic. 3.de comp. medic.per Gen.1. 1.al. Cap.19. 3.Meth. med. Cap.3. Ply.Lib.18.Cap.12. Auic.Lib.2.tr.2.Cap 245.

NOCENDI. *Nam inflationem creat,est cibus crassus,renum paßionem faciens, quæ dicitur capillitium:pariunt fabæ quandam carnem fungosam læuem ac flatulentam: Ferculum ex faba fresa paratum flatu non uacabit, maiorem tamen integra faba creabis distentionem: fricta flatu deponit uerum contumax coniectioni minus cedit: tardiusquè descendens crasßius alimentum in corpus effundit: Viridis plus negotij stomacho exibibet,maioremquè flatum parit: concoctu pertinax,etiam si diutißime coquatur,& quomodocunq; præparetur: insomnia facit tumultuosa:Innocentiores redduntur fabæ priore aqua dum coquũtur mutata cæpas adijciendo: si quidẽ flatuosum dapibus insidẽs calfacientibus extenuantibusquè discutitur. Laudabilior item fabæ comestio est si corticibus mundata coquatur, donec dissoluatur: abit enim ab ea uentositas eius & inflatio, præsertim si cumini aliquid addideris aut cinnamomi uel piperis. Dios.Lib.2.Cap.98. Gal.1.al.Cap.19. 2.al.Cap.8. 7.de comp. medic.secund.loc.Cap.2. de rat.uic.Cap.1.18.de bon.& uic.suc.Cap.7. de puer. epil. de diß.cont. de att.uic.Cap.7. Cap.4.Aph.76. Paul.Lib.7. Aet.Serm.1. Ply.Lib.18.Cap.12. Auic.Lib 2.tr.2.Cap.245. Haly.5.Theor.Cap.15.*

FAR VIM H.

Vtile far stomacho, uentriquê salubre fluenti,
Auget idem corpus, lenta alimenta ferens.

SISTENDI. *Nam aluum sistit, impetusquè rubicundi tumoris. Ruell.Lib.2. Cap.17.*

EXTRAHENDI. *Nam Farina eius in pollinem subacta uim extrahendi humoris habet; ideo & cruore suffusis in fascias usque sanguinem perducit, efficacius in sapa.Ruell.ibid.*

IVVANDI. *Nam boni succi est, impinguat; eius nutrimentum est medium inter nutrimentum hordei & frumenti; plus tamen nutrit quam hordeum: Temperatum est quantum ad alteratiuas qualitates. Farre tantum pro pane Romani diu usi sunt; Farina eius, quod retostum purgatum est, stomacho utilis est; illinitur capitis doloribus cum mentha. Item permionibus & ambustis ex uino: imponitur in pedum callo clauisquè; cum oleo uetere ac pice decocta polline condilomata & omnia sedit uitia mirabilem in modum curantur: Pulte corpus augetur. Est & in farre uermiculus teredini similis, quo cauis dentium cera incluso, cadere uitiati dicuntur etiam si fricentur. Gal.4. de San.tu. Cap.4. 5.de Sanit. Cap.4.Ply. Lib. 18.Cap.7. Lib.22.Cap.25. Ruell.ibid.Sauon.tr.2.Cap.2.r.7.*

NOCENDI. Nam inflat, & generat succum crassum & uiscosum & nisi lentor eius corrigatur aceto & porri modico non solum obstruet, sed etiam nutriet magis quam sit ex usu. Præparatur ut ptissana cum pauco aceti, præsertim si adsit cruditas uel in uenis uel in toto corpore, ei acetum & porrum addenda, & cum mulso non facile putrescit: Condiatur melle aut sacchabo ut amoueatur eius uiscositas, & cito descendat à stomacho: In imbecillum uentriculum demissum ab eo nõ superatur: Quare ab eius multo esu cauere debet senex. Gal.4.& 5. de San.t. Cap.4.6.8. 3.de temp.Cap. Ras.3.Alm.Ca 11.& 21.cont.Cap.189. Sauon.Tr.2.Ca.2.rubr.7.

FICI VIM H.

Sumitur ex ficu succi bene corpus alentis
Copia, obest stomacho, renibus ille fauet.

CALEFACIENDI. Nam multum caloris habent, & aridæ caliditate sua leuiter ordinem secundum attingunt. Dios. Lib.1.Cap.145. Gal.8.Simpl.med. 1.de nat.hum.

HVMECTANDI. Nam recentes humidæ sunt in secundo excessu. Haly. 5. Th.19. Isac in part. diet.

ABSTERGENDI. Nam acriores abstersoriæ potentiæ sunt: cuius gratia post ipsarum esum nephritici multas excernunt arenulas. Gal.8. Simpl. medic. 2.al. Cap.8. Oribas.Lib.1.collecto.medicin.Cap.39.

DISCVTIENDI. Nam furunculos & duritias in corpore tritæ & impositæ discutiunt, magis quæ acriores existunt. Gal.8.Simpl.medic.

INCIDENDI. Nan ficus est cibus incidens; & caricæ incidendi possident facultatem: quare cum ipsis nuces phlegma incidunt, stomachumquè mundificant. Gal.2. al.Cap.8. de diß.cont.

EXTENVANDI. Nam extenuant caricæ. Gal.2.al. Cap. 8.

APERIENDI. Nam meatus obstructionesquè iecoris & lienis aperiunt. Gal. de diß.cont. Auic.Lib.2.tr.2.Cap.283. & Lib.4.fen.7.tr.2.Cap.2.

CIENDI. Nam alui urinæquè ciende prouinciam pulcherrime subeunt & absoluunt. Paul. Lib.1.Cap.81.& menstrua prouocant. Auic.ibid.

MATVRANDI. Nam pinguiores duros tumores ualide ad maturitatem suppurationemquè solicitant, & impellunt: Et coctæ illitæquè parotidas furunculos strumas, nodosquè omnes emolliunt. Dios. Lib.1.Cap.145. Paul.Lib.7. & Serap.de Simplic.Cap.208.

CONCOQVENDI. Nam aridæ duros tumores concoquunt: & magis quæ pinguiores existunt. Gal.8.Simpl.medic.

EXPVRGANDI. *Nam renes purgandi prouinciam pulcherrime subeunt, & absoluunt: Coctæ cum hysopo pectus purgant; tußim ueterem, pituitam & longa pulmonum uitia: aluumquè subducunt, & molliuntur cum ordeo & nitro manducatæ & uentrem leniunt ante cibum sumptæ.* Dios. Lib. 1. Cap. 145. Gal. 5. de San. tu. Cap. 9. Paul. Lib. 1. Cap. 81.

IVVANDI. *Nam maturæ recentes aluum soluunt, sudorem euocãt, papulasq́; sitim sedant, calorem restingunt, siccæ uires alunt, aluo utiles, gutturi arteriæ renibus uesicæ, & ijs quos longa ualetudo decolorauit (meatus enim aperiunt, & ab interioribus ad exteriora sanguinem attrahunt) anhelatoribus, hydropicis comitialibus aptißimæ: Tußi ueteri diuturnisquè pulmonum uitijs conueniunt, cum ruta coctæ & infusæ torminibus prosunt, perniones crematæ cum cerato sanant, prurigines sonitusquè aurium incertos tollũt crudæ & cum sinapi in aliquo liquore inditæ, Contra muris aranei morsus, & scolopendræ uenena cum eruo & uino illitæ auxiliantur: Si caricæ cum amigdalis comedantur sunt præstantiores; Siquè cum alio quopiam eorum quæ facultatem habent acrem, aut omnino incidendi ac extenuandi assumantur non solum iecori lieniquè obstructas, aut scirrho affectis utiles erunt, sed etiam sanos iuuabunt; siquidem iecoris meatus per quos fertur alimentum apertos esse non ægrotis modo, sed sanis etiam tutißimum est. Ficus insuper boni sunt pro cibo ad furfures capitis, & una cum uuis inter autumnales fructus obtinent principatum: & magis alunt, quam uuæ & omnibus fugacibus fructibus.* Dios. Lib. 1. Cap. 145. Gal. 8. Simpl. medic. 2. al. Cap. 8. de bon. & uic. suc. Cap. 8. 1. de cõp. medic. secund. loc. Cap. 6. de puer. epil. Cap. 4. 5. de San. tu. Cap 9. Aet. Serm. 1. Paul. Lib. 7. Auic. Lib. 2. tr. 2. Cap. 283.

NOCENDI. *Nam neque ipse succi malitiam effugere potuerunt; Maturæ. n. recentes stomacum lædunt flatibus uentrem implent nisi probe coquantur, & si satietatem usque edantur scabiem & pruritum excitant. Siccæ sitim stimulant, reumatismis uentris & stomachi contrariæ, carnem sublaxam & subinanem generant, Aridæ nocent hepati ac spleni apostematis propter suam dulcedinem, sed si apostema est durum non nocent, neque iuuant: Caricæ multiplicem habent utilitatem, si quis tamen largius esitauerit ab eis offendetur: quandoquidem sanguinem non admodum probum gignunt, quo fit, ut ex ipsarum usu hectica scabies & pediculorum multitudo proueniat: Si uitiosus succus in uentre contineatur caricæ comestæ extremæ lædunt: Augent autẽ humorum malitiã in uẽtre corruptæ & inferne non sedentes. Verum si sint cum nuce aut amygdala comestæ tunc earum chymus fit bonus; qui uero cum cibo aliquo crassi succi caricas ficusuè mandunt non mediocriter offenduntur. Cæterum maturæ ficus immaturas non mediocriter antecellunt. Meliores sunt albæ, deinde rubeæ, deinceps nigræ: Cum nucibus præstantiores caricæ: & ficus exactæ maturæ feræ nihil noxij poßident: præsertim si ante cibum in quantitate modica manducentur: & aqua frigida post earum comestionem bibatur.* Dios. Auic. Aet. Paul. ibid. Gal. ibid. & 2. al. Cap. 8. 9 26 40. de bon. & uit. suc. Cap. 1. & 8. de att. uic. Cap. 10. Ply. Lib. 15. Cap. 18. & 28. Sim. Set.

FOENICVLVM V. H.

Fœniculum confert oculis, mammasquè replebit.
Et lapides frangit, renibus atque fauet.

CALEFACIENDI. *Nam tam potenter excalfacit, ut tertiæ calfacientiũ claſſis eſſe cenſeatur.* Gal.7.Simpl.medic.Paul.Lib.7.Aet.Serm.1.Auer.5.coll.

SICCANDI. *Nam in ſiccando primum ordinem promeretur.* Gal. Paul.ibid.

INCIDENDI. *Nam eſt cibus incidens.* Gal.de att.uic.Cap.3. de diſſ.cont.

EXTENVANDI. *nam attenuat, & ſanguinem extenuat, & ſecernit.* Gal.5. Simp.medic.Cap.13.de att.uic.Cap.3.

ADSTRINGENDI. *Nam ſemen diſſolutum ſtomacho adſtringit, & aluum ſiſtunt ſemen & radix.* Auic.Lib.2.tr.2.Cap.281.

APERIENDI. *Nam obſtructiones aperit.* Auic.ibid.

CIENDI. *Nam urinas excitat, & menſes elicit.* Gal.7.& 5.Simpl.medic.Cap. 13. 1.ad Glauc.Cap.14.

IVVANDI. *Nam inter obſonia connumeratur, & reponitur uel cum aceto ſolo, uel cum aceto & muria ſimul, adeo ut in totum annum utile ſit. Ipſum nobilitauere ſerpentes guſtatu ſenectam exuendo, oculorum aciem ſucco eius reficiendo: unde intellectum eſt hominum quoque caliginem eo releuari: Succus expreſſis caule & folijs denſatur in ſole medicamentis quæ ad excitandum oculorum aciem parantur: Caulem ipſum dum floret indigent demetunt, & igni admouent, ut caloris ui exudãs eijciat quod queritur gummi; hoc efficacius oculis quam ſuccus: Semen in febribus nauſeam æſtusquè ſtomachi ex frigida potum ſudat: pulmonibus & iocineribus laudatiſſimum: tormina mitigat: ſiue herbæ eſu, ſiue ſemine cum ptiſana poto: mammas lacte replet, nam ipſum purgat, atque multiplicat: Radix cum ptiſana pota renes expurgat, ſiue decocto ſucco, ſiue ſemine ſumpto: Prodeſt hydropicis radix in uino cocta, item conuulſis: Illinuntur folia tumoribus ardentibus ex aceto: calculos ueſicæ pellunt: genituræ abundantiam quocunque modo hauſtum facit: uerendis amiciſſimum ſiue ad fouendum radice cocta, ſiue contrita in oleo illitum: multi tumoribus & ſugillatis cum cera illinunt: Contrite radices, & cum melle illitæ morſibus canum medentur: & antiquis febribus conferunt: Comæ decoctum renum doloribus prodeſt. quippe quòd urinam concitet: contra ſerpentium ictus in uino commode bibitur.*

Dios. Lib.3.Cap.67. Gal.2.al.Cap.57. 5.Simpl.medic.Cap.13. Aet. Serm.1. Paul. Lib. 7. Auic. Lib.2.tr.2. Cap. 281. Ras. 22. cont. Cap. 346. Ply. Lib. 19. Cap.9. & Lib.20. Cap.23. 24. Sim. Seth. & Serapio Lib. de Simplic. Cap.324.

NOCENDI. *Nam cibus acutus est: eiusquè digestio tarda: inobediens est enim digestioni, & eius nutrimentum est malum: Fortiter calfacit: Quare eo non est frequenter utendum: nam sanguinem adurit, & reddit ipsum subtilem: Minuit corpus ipsumquè debilitat; & ex eo fit cholera nigra: cum igitur potius sit medicina quam cibus, nisi operationibus illius indiguerimus, erit summopere fugiendum.* Gal. 5 Simpl. medic. Cap. 13. de diss. cont. Aet. Serm. 1. Auic. Lib. 2 tr. 2. Cap. 281. Isac. in part diaet.

FRAGA VIM H.

Arrident aestate cibis, corruptaquè febrem
Fraga creant: oculos uisceraquè illa iuuant.

REFRIGERANDI. *Nam stomachum ordine secundo refrigerant.* Ruell. Lib. 2. de Nat. stirp. Cap. 136. Matth. in Lib. 4. Dios. com. 38. Amat. Lusit. in 4. Dios. enar. 40.

SICCANDI. *Nam secundo ordine siccant.* Ruell. Matth. Amat. ibid. & Serap. Lib. de simplic. Cap. 100.

CONSTRINGENDI. *Nam muliebres fluxus, & dysenterias cohibent; herbae & radicum decoctum ore contentum, collutionisquè modo agitatum gingiuas roborat, dentes commotos firmat, & destillationes sistit.* Ruell. Amat. Matth. ibid.

CIENDI. *Nam urinam cient.* Ruell. Matth. Amat. ibid.

ABSTERGENDI. *Nam ex ipsis succus exprimitur, uetustate uires accipiens praesentaneo remedio ad faciei ulcera, itemque uaros, & oculorum nubeculas, & suffusiones, calidasquè defluxiones.* Ruell. Matth. Amat. ibid.

IUVANDI. *Nam uino & saccharo mixta in continuo uictus usu sunt: deiectam incitant appetentiam; praeter id quod gustui aestate in cibis arrideant, sitim sedant: stomacho prosunt, sed praesertim bilioso: Folia & radix fragariae uulnera sanant & ulcera lieni conferunt: herba cibo sumpta medetur lienosis, item succus ex melle potus ad suspiriosos eorum succus cum pipere albo & melle mixtus potui datus mirificum est remedium. Herbae & radicum decoctum iocineris feruores mulcet matutino, & meridie potum, Mundatquè renes & uesicam. Vinum quod ex fragis elicitur uetustate uires accipiens, ulcusculis quae in facie à caliditate proueniunt mirifice medetur. Item uaros, & oculorum nubeculas calidasquè defluxiones tollit impositum.* Ruell. Matth. Amat. ibid. Ply. Lib. 21. Cap. 15. Apul.

NOCENDI. *Nam citam sentiunt corruptionis labem. Quapropter facile febrim experiuntur, qui largius hoc fugiente cibo uescuntur: uino & saccharo mixta innocentiora redduntur.* Ruell. Matth. Amat. ibid.

FVNGI VIM H.

Noxius est usus fungorum : nanque uenenum
Exitiale ferunt , praua alimenta creant .

REFRIGERANDI. *Nam frigidi sunt in fine tertij ordinis , unde proxime accedunt ad deleteriam facultatem. Gal.7. Simpl.medic. Paul. Lib.7.Aet. Serm.1. Auic.Lib.2.tr.2.Cap.375.*

HVMECTANDI. *Nam in secundo ordine sunt humidi. Gal. Auic Paul.ibid.*

ABSTERGENDI. *Nam lentigines, & mulierum uitia in facie leuant.Ply.Lib. 22.Cap.23.*

IVVANDI. *Nam aliqua in ipsis auxilia sunt : stomacho placent , aluum cient, alunt corpus fluxionibus alui quas rheumatismos uocant medentur : excrescentibus in sede carnibus , minuunt enim eas & tempore absumunt : lauantur ut plumbum ad oculorum medicamenta : sordidis ulceribus & capitis eruptionibus , canum morsibus ex aqua illinuntur. Ply.Lib.22.Cap.23. Dios.Lib.4. Cap.78.*

NOCENDI. *Nam sunt pessimi cibi, & praui succi frigidissimi glutinosissimi, & crassi : os uentris stomachum afficiunt : ex eis accidit constrictio anhelitus , inflatio uentris, & stomachi, singultus, syncopis sudor frigidus, horripilatio & strangulatio : Pituitam gelidam noxio succo inuictam pariunt : ij multis modis uirus contrahunt, modo clauis iuxta defixis, modo panni marcore, modo serpentum afflatu proxime cauernas eorum nascentes, modo arborum pituita, quæ sponte naturæ nocentes fructus ferunt : omnibus ijs spuma quædam & colluuies insidet, non insunt hæc utilibus. proinde iuribus gratiam habent, cibis non iniucundi : largius tamen sumpti periculum afferunt, & ægrius concocti strangulant, aut choleram mouent : Familiares & innoxii credūtur recentes minutissimi qui rubent callo minus diluto quam boletis rubore, mox candidi, molles friabiles, & qui in ulmis & piceis proueniunt, innocentissimi sunt e rubis, & carduis uere nati. Boleti innocentissimi si rite coquantur; proximi amanitæ, reliqui uitandi quòd multis mortem attulerint : Sunt qui tradunt utriusque populi albæ secundum & nigræ corticem in minutias concisum, & segetibus stercoratis inspersum fungos utiles innocentesque parere anno toto restibiles : Oritur, & è saxo idest lapidem lyncurio , seu lynceo uulgari uoce dicto fungus admirabili natura , præciditur hic in esum , & alius subnascitur anno toto : Pediculi pars relicta duratur in Silicem, atque ita crescit semper lapis foecunditate restibili : Aduersantur nigri fungi, liuētes, uirides, rcido affectu, pallido per ambitum labro : Noxii erunt qui in coquendo duriores fiunt, innocentiores qui nitro addito coquuntur si utique percoquantur . His qui hoc ancipiti cibo strangulantur remedio est aquæ mulsæ, nitri & aceti potus , ita ut in uomitione reddantur ; itaque parari de-*

bent ex aceto, aqua mulsa, sale allio, cinnamomo pipere zinzibere calamento origano & ocimo, ita iugulandi tollitur periculum: tutiores fient cum carne cocti aut cum pediculo pyri: prosunt & pyra confestim sumpta. Innocentissimi erunt si pyra syluestria cum ipsis incoquantur, nanque uirus eorum exitiale anceps detrahunt: Debellat eos acete natura; Vinum purum insuper & è sarmentorum cinere factum lixiuium, uini fæx usta, absinthium ruta, satureia origanum, raphanus, & gallinaceus fimus cum aceto potus; aut delinctus cum melle multo.

Dios. Lib 4. Cap. 78. & Lib. 6 Cap. 23. Gal. 7. & 10. de Simpl. medic. facul. 2. de antid. Cap. 7. 2. al. Cap. 69. de bon. & ui. suc. Cap. 4. de puer. epil. 1. de sympt. caus. Cap. 7. Paul. Lib 7. Lib 1. Cap. 55 & 77. Aet. Serm 1. & Serm. 13. Cap. 73. Auic. Lib. 2. tr. 2. Cap. 275 Lib. 4. Cap. 10. Ply. Lib. 20. Cap. 6. & Lib. 22. Cap. 23. Lib. 23. Cap. 3. & 7. Oribas. 2. collecto. medicin. Cap. 25. & Serapio Lib. de simplic. Cap. 252.

GINGIBER V. H.

Gingiber est oculis aluo stomachoquê salubre
Proritat Venerem, calfacit, atque coquit.

CALEFACIENDI. *Nam eius radix potenter excalfacit, sed non primo statim occursu, uelut piper: estque in fine ordinis tertii calidum. Dios. Lib. 2. Cap. 154. Gal 6 Simpl. medic. Auic. Lib 2 tr. 2. Cap. 746.*

SICCANDI. *Nam siccum est in secundo ordine: & humorositatem stomachi desiccat. Verum humiditatem habet, licet sensui non appareat: & propterea putredini obnoxium est. Auic ibid. Isac. in part. diæt.*

DISCVTIENDI. *Nam inflationes discutit: & tenaces interaneorum dispescit humores. Gal. 4. de San. tu. Cap. 4.*

EXPVRGANDI. *Nam expurgat ea quæ claritati oculorum officiunt: & leniter aluum emollit & soluit. Dios. Auic. Isac. ibid.*

ABSTERGENDI. *Nam abstergit humiditatem à partibus capitis & gutturis. Auic. Ibid.*

CONCOQVENDI. *Nam coctiones adiuuat. Gal. 3. al. Cap. 21.*

DIGERENDI. *Nam digerit, & confert ad malitiam digestionis, & corruptionem ipsius. Aui. ibid. Mes. d. 4.*

IVVANDI. *Nam cibo conueniens est, & cum condimento assumitur, uentriculo auxiliatur: coctiones adiuuat, & digestiuam uirtutem: & ex gingibere aceto melle succo cidoniorum & pipere albo medicamentum ad deiectam appetentiam fit: restituit oculorum aciem humoris profluuio hebetatam: conuenit frigiditati hepatis*

& stomachi: in antidota addi solet, confert enim uenenis uermium uenenatorum. Quomodecunque administretur corporibus frigidis plurimum iuuat: Conditum confert ad frigiditatem mollificationemq; stomachi, atque ad eructuationem ipsius acetosam. Dios.Lib.2.Cap.154 & ibi Amat, Serap.de Simpl.Cap.336. Gal.3.al.Cap.21. 2.al.Cap.23. Aet.Serm.1. Auic.ibid. Mes.d.4: Ras.22.cont.Cap.358.

NOCENDI. *Nam acre est, Fortiter calfacit, uenerem proritat, & ulceribus minime conuenit: Aquosam & excrementitiam substantiam possidet, ob quam etiam facile à teredinibus perforatur: Verum ne euanescat, & à uermibus corrodatur, terra quadam rubra aqua dissoluta inficitur, ac sic infectum gingiber rubrum appellant. Dios. Lib.2 Cap.154.& ibi Amat. Gal.9. Simp.med. 4.de comp.med. per gen. Cap.1. Aet.Serm.1. Ply.Lib.12.Cap.7.*

HORDEVM V. H.

Hordea dant nocuum panem sine crimine succum
Temperat hic bilem, siccat, alitque bene.

REFRIGERANDI. *Nam refrigerat, in primo ordine, & quocunque modo coctum refrigerat: & polenta quæ fit, ex eo mitigat inflammationes. Gal.7. Simpl. medic. 1.al.Cap.1.2.9. de ptiss.Cap.3.*

SICCANDI. *Nam arefacit in primo ordine, Sed humectat etiam pro modo præparationis. Gal.ibidem.*

ADSTRINGENDI. *Nam citam uentris proluuiem cum myrto uel mero, uel syluestrisbus pyris, uel rubo, uel malicorio cohibet, Polenta item quæ fit ex eo aluum sistit. Dios.Lib.2.Cap.79.*

CIENDI. *Nam urinam ciet. Dios.ibid.*

ABSTERGENDI. *Nam pauxillum abstersionis habet: & polenta quæ ex eo fit, illinitur ex aceto & melle lentigini, & cutis & uulnerum sordes auferre potest, magisquè tergit, quam faba. Dios.ibid. Gal.7.Simpl.medic. & 5. de bon.& ui.suc.Cap.7.8.meth.Cap.4. de att.uic.Cap.6. Oribas. Lib.1.collecto. medicin. Cap.10.*

DISCVTIENDI. *Nam eius farina & cruda & decocta collectiones impetusque discutit: item strumas cum pice liquida oleo & cera, & impubis pueri urina. Dios.ibid.*

CONCOQVENDI. *Nam eius farina collectiones impetusque concoquit, Si coquatur in aqua mulsa, & fico sicca. Dios.ibid.*

SVPPVRANDI. *Nam eius farina cum pice resina & columborum fimo duritias suppurat; Cremor uero farinæ ex aqua atque cum pice, & oleo decoctus puri*

mouendo est. Dios.ibid. Gal.2.ad Glauc.Cap.7.

RESOLVENDI. *Nam eius farina plurimum resoluit.* Gal.2.ad Glauc. Cap.7.

IVVANDI. *Nam facile transit in carnem, estque multo usui in uariis medicamentis: Farina enim eius ualet ad inflammationes podagræ cum cotoneo & aceto, ad lepras decocta cum aceto acri, ad articulos, quas pituitæ fluxiones implent subacta cum aceto, & decocta cum pice, ad multipedum morsus cum melle, & serpentium in aceto: ad uirilium dolores cum papauere, & meliloto, & quoties ab oßibus caro recedit: contra tumores precordiorum in febribus cum melle uel adipe uetusto, cum sertula campana & papaueris capitibus laterum dolores leuat,* Ex hordeo fit ptisfana colata, & non colata, cuius usus saluberrimus est: habet enim uim cibi & medicamenti euocat lac in mammillis, dißecat, deterget, atque resoluit. Sitim reprimit plusquam aqua: quare ea cibandi sunt crassos & multos humores in primis uenis habentes, eius enim succus detersorius & incisorius est: quare exibent in febre continua, quibus in uentriculo non acescit: Thoraci conuenit, nam facit expuere. Dios.ibid. Gal.1.de rat.uic.acu.18. 7. Simpl.medic. 4 de San.tu. Cap.4. de ptiß.Cap.3. de cathart. 1.al.Cap.10. Aet.Serm.1.

NOCENDI. *nam inflationem parit, stomacho aduersatur.* Hordeaceus panis *uentriculo laborem infert, frigidos, lentosque succos generat, parum nutrit: Ptisana quæ ex hordeo fit facile acescit, non diligenter cocta uentosa est: Quando autem quantus & qua mensura ptissana utendum sit, docet* Gal.de ptiß.Cap.ultimo. Dios. ibid. Gal 1.al.Cap.10. de att.uic.Cap.6.de puer.epil. Paul.Lib.1.Cap.78.Aet. Serm.1.

LAC VIM H.

Vtile consumptis, atque omnibus: ulcera curat.
Renibus in febri lac capitique nocet.

REFRIGERANDI. *Nam frigidum est; potestate quidem calidum est, sed uincit in eo caliditatem frigiditas.* Gal.1. de Simpl.medic.facul. Cap.2. 4. Simpl. medic, Cap.17. 3.de temp.Cap.4. com.5 aph.40.

HVMECTANDI. *Nam uiscosum & humidum est;* Gal.de oc.Cap.6. 5.Simpl. medic.Cap.17.

EMOLLIENDI. *Nam aluum emollit, & cum sero aluum lenit, atque subducit, Verum aluum astringit decoctum, præcipueque candentibus calculis marinis exustum, ponitur etiam ferrum candens in alui profluuijs, & dysenteria pro calculis fluuiorum.* Dios.Lib.2.Cap.64. Gal.3.al.Cap.16. 10.Simp.medic.

LENIENDI. *Nam lenitiuus liquor est.* Gal.4.de cõp.medic.secũd loc.Cap.2.

ADSTERGENDI. *Nam abstergit cicatrices foedas in cute, & remouet pruritum, coloremque efficit ualde bonum, bibitum.* Auic.lib.2.tr.2.Cap 442.

CONSTRINGENDI. *Nam acetosum decoctum constringit fluxum cholericũ, & sanguineum.*

IVVANDI. *Nam homini alimentum est, optimi & probatiß. succi inter omnia cibaria, cito per uenas distribuitur, & quod bene concoquitur, bene nutrit: omnibus auxiliatur internis exulcerationibus præsertim faucium pulmonis interaneorum uesicæ & renum; foris uero contra pruritum acutis, eruptiones papularum & uitiatos corporis succos: recens cum melle crudo addito sale datur exigua aqua dilutum: Tabidis cõuenit, quoniam lac omne utile est thoraci & pulmoni, & habentibus ulcus in pulmone, & est in marasmo præstantißimum oculis conuenit, ualetquè ad acres ipsorum fluxiones: Gargarizatum oris flegmonas mitigat: infunditur utero ulcerato, ad sedis ulcera mitiganda: & ad ulcera pudendorum ualet, cancrosis applicatur ulceribus: tonsillas columellam, & antiadas phlegmone affectas mitigat; proinde in synanche siue angina; & in uenenis quæ erosione interimunt exhibetur: succurrit nocumento coitus, & rosicionibus stomachi: oculis suffusis cum thuris polline utiliter instillatur: & confert ophthalmiæ: podagricis utile est illitum: Muliebre lac cæteris præferunt, deinde caprinum, nox ouillum, post bubulum asininumq;. Sanißimum est purum sincerum nec amaritudinis, nec acrimoniæ aut aciditatis, aut salsedinis aut foetoris particeps: Nec parum ad lactis bonitatem animalium pascua conferunt, eorumq; florens ætas, & corporis habitus inculpatus.* Dios. Lib. 2. Cap. 64. Gal. 5. de San. tu. Cap. 7. 3 al. Cap. 15. de bon. & ui. suc. Cap. 4. 10. Simpl. med. de ocul. Cap. 4. 5. meth. med. Cap. 12. de marc. Cap. 9. com. 5. aph 64. Paul. Lib. 7. Aet. Serm 2. Cap. 86. 87. &c. Auic. Lib. 2. tr. 2 Cap 442. de diß. cont. 3. pergn. Lege Oribas secundo collecto. medicin. Cap. 59.

NOCENDI. *Nam inflat, obstruit, calculos gignit, obest gingiuis & dentibus, ipsos enim corrodit, concauat, atque consumit; nocet febrientibus capitis dolore affectis, resolutis, conuulsis, fluxione tentatis, calculo oppreßis, pituitosis, adolescentibus, obstructis; Pediculos generat, excitat colicam, & facit uisus tenebrositatẽ atq; caliginem: Præcordiorum & uentriculi distentionem conciliat: Quod immixto coagulo concreuit, quãquam uerno, & æstiuo tempore mensis frequẽtißime expetatur, tamen anguſtiam parit, uentriculum opprimit, caput uaporibus replet, ægre concoquitur, & crassum gignit succum; Quamobrem si quandoque in cibum ueniat, primum omnium ingeratur; Si quidem ultimo loco sumptum, aut statim putrescit, aut subsidentem cibum secum ad ima trahit incoctum. Bibendum lac melle aut saccharo & sale iniectis, ne fiat caseus in uentriculo, sugendumquè è mamma à ptisicis antequã immutetur ab aere. A cibis etiam omnibus & uino postquam assumptum fuerit abstinendum quousque secesserit à uentriculo, minimeque exercitio est utendum, neq; superdormiendum: & eo statim ebibito uino aut hydromelite os oportet abluere, ne dentes inficiat. Cæterum fit quoque ex lactis suprema parte ex quo butirum conficitur, id quod caput lactis appellant, cibus ori suauis, sed per se solus non admodum stomacho gratus, quum sua pinguedine ipsum mollificet, relaxet uè, & crassum præbeat alimentum, ac ab stomacho cibum intempestiue descendere faciat; proinde cibus iste absq; saccharo uel melle nunquã comedatur.* Dios. Lib. 2. Cap. 64. & ibi Lusit. Auic. Gal. Aet. ibid. Paul. Lib. 1. Cap. 86. Isac. in 5. Doctr.

LACTVCA V. H.

Conciliat somnos, stomacho lactuca salubris.
Lac creat, ast oculis largius esa nocet.

REFRIGERANDI. *Nam est in secundo ordine frigida, & ideo æstate grata, & ardentibus febribus opitulatur: & tam ut cibus quam ut medicamentum frigida est:* Dios. Lib. 2. Cap. 129. Gal. de att. uic. Cap. 5. 6. de Simpl. medic. facul. 3. de temp. Cap. 4 Paul. Lib. 1. Cap. 74. & Lib. 7. Auic. Lib. 2. tr. 2. Cap. 449.

HVMECTANDI. *Nam humida est in secundo excessu.* Gal. Auic. Paul. ibid.

REPRIMENDI. *Nam lac eius tumētia uiscera reprimit.* Ruell. Lib. 2. Cap. 69.

EMOLLIENDI. *Nam aluum emollit.* Dios. ibid.

SISTENDI. *Nam modicæ lactucæ sistunt aluū, copiosiores autē soluunt: & semen potū genituræ profluuia cohibet.* Gal. 6. Simpl. medic. Paul Lib. 7. Ruell. ibid.

IVVANDI. *Nam succi est quam omnia alia olera laudabilioris: sanguinem multum generat; lactucæ æstuationis gratia infrenandæ comeduntur, bilis acrimoniam domant, somnum conciliant uesperi mansæ: & semen ex stillatitio rosarum liquore temporibus admotum peruigiles ad somnum reducit: à stomacho fastidia aufert lactuca, cibique appetentiam inuitat: lactis auget ubertatem:* Decocta plus alit, *non elota cibo dissolutum stomachum firmat, crebras libidinum imaginationes compescit: & ueneris impetus cohibet, concoctiones adiuuat, semen contra scorpiones datur: ambustis prodest recentibus antequam pustulæ fiant cum sale illita: ulcera quæ serpunt coercet cum aphronitro: Mox in uino igni sacro illinitur: conuulsa & luxata caulibus tritis cum polenta ex aqua frigida lenit:* Deferuefacti caules stomacho utilißimi traduntur. Dantur coeliacis, & dysentericis cum intubo erratico, & ad prædictorum duritiam, & uesicæ uitia: sitim restinguit: Thoracis uitiis prodest: ebrietatem non sentiri. Si quis ieiunus lactucas prægustauerit tradiderunt. *Adsumentes affirmant neque aquarum mutatione tentari, neque nouarum mutatione infestari: Quippe cum impendentem noxam præsumptæ penitus arceant:* Muria *condiuntur, & seruari in alienos menses eas oximelite repertum est:* Præstantior *ea quæ conglobatis in orbem foliis crispa teneraq; inuenitur & palato gratior quam dura patula & lactescens.* Dios Lib. 2. Cap. 129. Auic. Paul. ibid. Gal. 2. al. Cap. 40. 2. de comp. medic. secund. loc. Cap. 1. 6. Simpl. med. 2. de loc. aff. Cap. 9. 3. de temp. Cap. 4. Aet. Serm. 1. Ply. lib. 19. Cap. 8.

NOCENDI. *Nam frequentior in cibo claritati oculorum officit: & eius usu crebro imbecillitas contrahitur: acies oculorum retunditur; caligoque tandem obuersatur, ueneris alacritas emarcescit: Lædit stomachum frigidum.* Cauendus lactucarum esus suspiriosis, sanguinem excreantibus, pituitosis, & iis quoque qui liberis

rocreandis operam dant: Si quidem ut fertur non foecunditatem modo minuunt, sed quos postmodum sustulerint filios uelut amentes & inepti à progenitorum ingenio degenerant: Lactucarum insuper succus longe plus æquo sumptus perimendi licentiam nancifcitur: Lactuca præterea sanguinem multum generat: Verum qui à multa huiusmodi sanguinis generatione offenduntur, debent laborem augere & lactucarum esum minuere: Lactuca cum induratur & lactis habuerit copiam, fit amari saporis, & pessimum generat sanguinem; esui cocta magisq; cruda conueniens: illa quæ non est abluta meliorem, ablutio enim addit ei inflationem; quoniam aqua suæ frigiditati, & humiditati tribuit augumentum: ideo non nisi iunctis erucæ Mentæ aut similium folijs esfur, ut immodicæ frigiditati additur calor excessum temperet. Dios. ibid. Auic. Paul. Aet. ibid. Gal. ibid. & 2. al. Cap. 58. 3. Simpl. medic. Cap. 18. Haly. 5. Th. Cap. 16. Isac. in part. diæt.

LAVER VIM H.

Calfaciens Lauer est, cit, torminibusque medetur.
Digerit & lapides conterit, atque trahit.

CALEFACIENDI. Nam quatenus non nihil aromatis gustui recipit, eatenus excalfaciendi naturam sortitur: Gal. 8. Simpl. medic. Paul. Lib. 7. Aet. Serm. 1.

SICCANDI. Nam inquantum aromaticum saporem habet, in tantum siccantis facultatis particeps est. Aet. Serm. 1.

DISCVTIENDI. Nam Sium discutit. Aet. Serm. 1.

ATTENVANDI. Nam Sium attenuat. Gal. de att. uic. Cap. 2.

CIENDI. Nam urinas ciet: & remoratos menses expellit. Dios. Lib. 2. Cap. 120. Gal. 2. al. Cap. 52. Paul. Lib. 7. Aet. Ser. 1.

EXTRAHENDI. Nam distrahit, & ualet partubus expellendis. Dios. Lib. 2. Cap. 120. Paul. Lib. 7.

DIGERENDI. Nam Sium digerit: Gal. 8. Simpl. medic.

ABSTERGENDI. Nam prodest lentigini illitum, & mulierum uitijs in facie noctu perlitũ momento cutem emendat: Ramices lenit, & scabiem equorum Ruell. Lib. 2. Cap. 59.

IVVANDI. Nam coctum crudumq; calculos eijcit; atq; cõminuit: Torminibus medetur: Renibus, & lienibus prodest: Hydropicos adiuuat. Dysentericis auxiliatur; siue ipsum in cibo sumptum, siue ius decocti, siue semen e uino drachmis duabus. Gal. 8. Simpl. medic. 9. de comp. med. secund loc. Cap. 3. Dios. ibid. Paul. Lib. 7. Aet. Serm. 1. Ply. Lib. 26. Cap. 8.

NOCENDI. Nam crudum insuaue est stomacho, & propterea coctum mandũt: Nam & si utilitas quæ ex cibis prouenit, nõ uoluptas sit spectanda: quia tamen cibi insuauitas magna ex parte causa est quo minus ipsum non nulli conficiant, ob id nimirũ satius fuerit, cibos condire interdũ mediocriter, nõ uti coqui faciunt; cõdimẽta quorum plus interdũ concoctioni obsunt, quã prosint. Gal. 2. de alim. fac. Cap. 52.

Lens oculis nocua est, stomachoque adstringit & inflat
Non bene concoquitur, somnia tetra facit.

CALEFACIENDI. *Nam temperate calefacit: est enim in actiuis qualitatibus temperata.* Gal.8.Simpl.medic. Paul. Lib.7. Auic. Lib.2.tr.2. Cap.446. Ras.3.Alm.Cap.2.

REFRIGERANDI. *Nam temperate refrigerat.* Gal. Paul. Auic. Ras. ibid.

SICCANDI. *Nam desiccat secundo arefacientium ordine.* Gal. Paul. ibid.

ADSTRINGENDI. *Nam adstringit: & eius cortex uehementer corpus adstringit: Cremor autem eius contrariam exhibet uim: qui si decoctus in aqua cum sale garo, oleoque bibatur alui deiectionem molitur: Menstruos foeminarum cursus sistit: In choleris, & dysenterijs efficacior est in tribus aquis cocta; aut in aceto cum rebus stipticis: in quo usu meltus est, semper eam torrere, aut tundere, ut quam tenuissima detur.* Gal.6.de comp.medic.secund.loc.Cap.4. de rat.uic.acut.Cap.4. 94. Paul.Lib.1.Cap.79.& Lib.7.

DISCVTIENDI. *Nam ex aceto duritias discutit, & strumas; oculorum autē epiphoras cum meliloto aut cotoneo.* Dios.Lib.2.Cap.100.

ABSTERGENDI. *Nam abstersiua est, & crustulas ulcerum rumpit, eaque sordibus expurgat.* Auic.Lib.2.tr.2.Cap.446.

IVVANDI. *Nam hos uentriculi, interanea, & totam denique aluum roborat, uentrem firmat, defluxiones in ipsum incumbentes resiccando: cæterum cortice suo castrata maiorem alendi facultatem adsciscit: nec tamē ita fluxiones exiccat, uti quæ cortice non est spoliata. Aciem uisus humidioribus tuetur: Collectiones omnes imposita sedat maxime ulceratas & rinosas; ad collectiones sedis adhibetur ex rosaceo: aduersus pascentes cangrenas adhibetur admixto mari: Podagris cum polenta, & renibus & pernionibus & uuluis imponitur; item ulceribus difficilem cicatricem trahentibus & ijs quæ serpunt; igni sacro; Mammis lacte coagulato turgentibus: stomachi quidem causa polentæ modo potionibus inspargitur: quæ sunt combusta aqua semicocta curat: trita per cribrum effuso furfure mox procedente curatione addito melle ex posca coquitur ad guttura: Decocte cremor ad oris ulcerationes, & genitalium adhibetur. Alba dulcedine præstantior: Melior tamen quæ coctibilior, & quæ maxime aquam absorbet nihil atri in maceratione remittens.* Dios.Lib.2.Cap.100.Gal.8.Simpl.medic. 1.al.Cap.18.Aet.Ser.1.Paul.Aui.ibid.

NOCENDI. *Nam uitiosi cremoris est: ægre concoquitur, stomachum & intestina inflat eis inimica: Somnia tumultuosa excitat: capiti neruis pulmoni inutilis: cancros mouet, & elephantiasim creat largius sumpta, quòd facile in atram bilem de-*

generet

generet: crebro esum aciem oculorum obtundit; præsertim siccis: sanguinem parit hærentem ac tardifluum grauem, melancolicum, siccis & squallidis constitutionibus noxam afferens: nam corpus desiccat, sperma destruit, priuat coitum, & sanguinis caliditatem extinguit. Sapa condita iocineris obstructiones gignit: eiusdem uisceris item & lienis inflammationes excitat: nisi melle addito huiusmodi uitium eluatur: quin duritias utriusque uisceris acerbius irritari hoc esu nemo ambigit: minimequè incrassantia. Sibi uult admisceri, sed liquida potius & craßitudinem incidentia: Quapropter pulegium expetit, & satuream: & ptissanæ mixta optimum euadit edulium. Quæ cum inueteratis sale carnibus estur, craßiorem succum creat, & sanguinem atra bile refercit. Dios.Lib.2.Cap.100. Gal.8.Simpl.medic. 1.al.Cap.18. 2.al. Cap.44. de bon. & ui. suc.Cap.4. com.4.de rat.uic.acut.94. Paul. Aet. Auic.ibid. Ras 3.Alm.Cap.2. Auer.5.coll.

LVPINI V. H.

Vtilis est iecori, stomacho splenique lupinus.
Enecat hic tineas, crassa alimenta dabit.

CALEFACIENDI. *Nam eorum uirtus calida est in primo excessu.* Auic. Lib.2.tr.2.Cap.448. Hypp.2.diæt.

SICCANDI. *Nam sicci in secundo ordine sunt:* Auic.ibid.

ABSTERGENDI. *Nam si in aqua coelesti decoquantur usquedum fatiscant, resoluanturq́; succus ille smegma fit cuti: eodem fouere psoras incipientes, maculas Vitiligines nigras, lepras, ulcera manantia eruptionesquè pituitæ utilißimum: cocti ex aceto candidum colorem reddunt: lentigines decocto & fouentium cutem corrigunt: ulcera atra aridi decorticatique triti supposito linteolo ad uiuum corpus redigunt: eorum farina aceto subacta liuores emendat.* Dios.Lib.2.Cap.103. Paul.Lib.7. 1.de comp.medic.secund.loc.Cap.8. 5.Simpl.medic.Cap.12.

DISCVTIENDI. *Nam strumas, parotidas, in aceto cocti discutiunt: Tumores denique ac tubera eorum farina cum aceto mulso emplastri more imposita dißipat.* Dios.Lib.2.Cap.103. Paul.Lib.7.

DIGERENDI. *Nam digerendi uim obtinent: & quæcunque sunt liuida digerunt: & emplastice sunt: Chæradas digerunt, & phymata curant.* Gal.6. Simp.med.

APERIENDI. *Nam orificia hæmorrhoidarum aperiunt; & meatus expurgant.* Gal.6. Simpl.medic. de ocul.Cap.3. 5. Simpl.medic. Cap.12. Auer.5.coll.

CIENDI. *Nam cit urinam radix eorum cum aqua cocta: & eorum decoctum menses & partus extrahit cum melle & myrrha in uellere subditum.* Dios.Lib.2. Cap.103.

Lens oculis nocua est, stomachoque adstringit & inflat
Non bene concoquitur, somnia tetra facit.

CALEFACIENDI. *Nam temperate calefacit: est enim in actiuis qualitatibus temperata.* Gal.8.Simpl.medic. Paul.Lib.7. Auic.Lib.2.tr.2.Cap.446. Ras.3.Alm.Cap.2.

REFRIGERANDI. *Nam temperate refrigerat.* Gal. Paul. Auic. Ras. ibid.

SICCANDI. *Nam desiccat secundo arefacientium ordine.* Gal. Paul. ibid.

ADSTRINGENDI. *Nam adstringit: & eius cortex uehementer corpus adstringit: Cremor autem eius contrariam exhibet uim: qui si decoctus in aqua cum sale garo, oleoque bibatur alui deiectionem molitur: Menstruos foeminarum cursus sistit: In choleris, & dysenterijs efficacior est in tribus aquis cocta, aut in aceto cum rebus stipticis: In quo usu melius est, semper eam torrere, aut tundere, ut quam tenuissima detur.* Gal.6.de comp.medic.secund.loc.Cap.4. de rat.uic.acut Cap.4.94. Paul.Lib.1.Cap.79.& Lib.7.

DISCVTIENDI. *Nam ex aceto duritias discutit, & strumas; oculorum autẽ epiphoras cum meliloto aut cotoneo.* Dios.Lib.2.Cap.100.

ABSTERGENDI. *Nam absterfiua est, & crustulas ulcerum rumpit, easque sordibus expurgat.* Auic.Lib.2.tr.2.Cap.446.

IVVANDI. *Nam hos uentriculi, interanea, & totam denique aluum roborat, uentrem firmat, defluxiones in ipsum incumbentes resiccando: cæterum cortice suo castrata maiorem alendi facultatem adsciscit: nec tamẽ ita fluxiones exiccat, uti quæ cortice non est spoliata. Aciem uisus humidioribus tuetur: Collectiones omnes imposita sedat maxime ulceratas & rinosas: ad collectiones sedis adhibetur ex rosaceo: aduersus pascentes cangrenas adhibetur admixto mari: Podagris cum polenta, & renibus & pernionibus & uuluis imponitur; item ulceribus difficilem cicatricem trahentibus & ijs quæ serpunt; igni sacro; Mammis lacte coagulato turgentibus: stomachi quidem causa polentæ modo potionibus inspargitur: quæ sunt combusta aqua semicocta curat: trita per cribrum effuso furfure mox procedente curatione addito melle ex posca coquitur ad guttura: Decocte cremor ad oris ulcerationes, & genitalium adhibetur. Alba dulcedine præstantior: Melior tamen quæ coctibilior, & quæ maxime aquam absorbet nihil atri in maceratione remittens.* Dios.Lib.2.Cap.100.Gal.8.Simpl.medic. 1.al.Cap.18.Aet.Ser.1.Paul.Aui.ibid.

NOCENDI. *Nam uitiosi cremoris est: ægre concoquitur, stomachum & intestina inflat eis inimica: Somnia tumultuosa excitat: capiti neruis pulmoni inutilis: canceros mouet, & elephantiasim creat largius sumpta, quòd facile in atram bilem degeneret*

generet: crebro esum aciem oculorum obtundit; præsertim siccis: sanguinem parit herentem ac tardifluum grauem, melancolicum, siccis & squallidis constitutionibus noxam afferens: nam corpus desiccat, sperma destruit, priuat coitum, & sanguinis caliditatem extinguit. Sapa condita iocineris obstructiones gignit: eiusdem uisceris item & lienis inflammationes excitat: nisi melle addito huiusmodi uitium eluatur: quin duritias utriusque uisceris acerbius irritari hoc esu nemo ambigit: minimeque incrassantia. Sibi uult admisceri, sed liquida potius & craßitudinem incidentia: Quapropter pulegium expetit, & satureum: & ptissanæ mixta optimum euadit edulium. Quæ cum inueteratis sale carnibus estur, craßiorem succum creat, & sanguinem atra bile refercit. Dios.Lib.2.Cap.100. Gal.8.Simpl.medic. 1.al.Cap.18. 1.al. Cap.44. de bon. & ui. suc.Cap.4. com.4. de rat.uic.acut.94. Paul. Aet. Auic.ibid. Ras 3.Alm.Cap.2. Auer.5.coll.

LVPINI V. H.

Vtilis est iecori, stomacho spleniquè lupinus.
Enecat hic tineas, crassa alimenta dabit.

CALEFACIENDI. *Nam eorum uirtus calida est in primo excessu.* Auic Lib.2.tr.2.Cap.448. Hypp.2.diæt.

SICCANDI. *Nam sicci in secundo ordine sunt:* Auic.ibid.

ABSTERGENDI. *Nam si in aqua coelesti decoquantur usquedum fatiscant, resoluanturq́;, succus ille smegma fit cuti: eodem spuere psoras incipientes, maculas Vitiligines nigras, lepras, ulcera manantia eruptionesquè pituitæ utilißimum: cocti ex aceto candidum colorem reddunt: lentigines decocto & fouentium cutem corrigunt: ulcera atra aridi decorticatique triti supposito linteolo ad uiuum corpus redigunt: eorum farina aceto subacta liuores emendat.* Dios.Lib.2.Cap.103. Paul.Lib.7. 1.de comp.medic.secund.loc.Cap.8. 5.Simpl.medic.Cap.12.

DISCVTIENDI. *Nam strumas, parotidas, in aceto cocti discutiunt: Tumores denique ac tubera eorum farina cum aceto mulso emplastri more imposita dißipat.* Dios.Lib.2.Cap.103. Paul.Lib.7.

DIGERENDI. *Nam digerendi uim obtinent: & quæcunque sunt liuida digerunt: & emplastice sunt: Chæradas digerunt, & phymata curant.* Gal.6. Simp.med.

APERIENDI. *Nam orificia hæmorrhoidarum aperiunt; & meatus expurgant.* Gal.6. Simpl.medic. de ocul.Cap.3. 5. Simpl.medic.Cap.12. Auer.5.coll.

CIENDI. *Nam cit urinam radix eorum cum aqua cocta: & eorum decoctum menses & partus extrahit cum melle & myrrha in uellere subditum.* Dios.Lib.2. Cap.103.

IVVANDI. Nam Lupinus multi usus legumen censetur: Elixus enim ac deinde in aqua dulci donec omnem sibi ingenitam exuat insuauitatem commadefactus editur, cum garo aut oxigaro uel sine his etiam, modico sale conditus: & penitus est medicinæ propinquior quam cibo: probe tamen nutrit, non est mali succi: famem si sterilitas amnonæ incessit hominibus commode propulsat: Nam qui maceratu dulcescit, uires alere poterit: Discolorem hominem lupini in cibo frequentiores exhilarant: auiditatem cibi faciunt & Fastidium detrahunt: amari contra aspidas ualent, in aceto cocti illitique minuunt panos, & strumas. rumpunt carbunculos: Decoctum eorum cum ruta & pipere expedit ad lienem bibere (nam ipsum & iecur expurgat) & gangrænas fouere. Communes hominum quadrupedumque usui lupini: cum Chamoeleonis radice decocti pecoris scabiem persanant; sed ita ut excalfacto liquore perfundantur quadrupedes, quibus etiam medetur aqua in potum collata: Fumus crematorum culices necat: Succus decoctorum cum ruta pipere uel in febri datur ad uentris animalia pellenda maioribus; Pueris uero tritos in uentrem ieiunis imposuisse satis est: alio etiam modo tosti, & defruto poti uel ex melle sumuntur: Decoctum eorum lumbricos expellere solet potum & per clysterem infusum; Farina quoque eorum forinsecus cum bubulo felle umbilico imposita idem præstat: eadem cum polenta inflammationes sedat. Dios. ibid. Gal. 1. al. Cap 23. 6. Simpl. medic. Cap. 12. Paul. Lib. 7. Aet. Serm. 1. Auic. ibid.

NOCENDI. Nam concoctioni non recte parent, quòd dura & terrestri constent natura; ideo succum creant crassum, qui fere in uenis crudis creat; cum tamen omni deposita amaritudine dulcescunt nec aluum mouent, nec retinent; sicuti quæ fatua, insipidaue nobis offeruntur: tarde descendunt, & aluo difficilius excernuntur, & flatulenti sunt: Mitescunt cinere, aut aqua calidis præparatique cum speciebus malos humores minime generant. Dios. Lib. 2. Cap. 103. Gal. 1. al. Cap. 23. de att. uic. Cap. 7. de bon. & uit. suc. Cap. 7. 6. Simpl. medic. 5. Simpl. medic. Cap. 12. de diff. cont. Paul. Lib. 1. Cap. 79 & Lib. 7. Auer. 5. coll. Isac in part. diæt. Ras. 3. Alm. Cap. 2. 21. cont. Cap. 177. & in Lib. diæt. Cap. 17. Ply. Lib. 18. Cap. 14. Cap. 7.

LVPVLVS V. H.

Frigidus educit lupulus de sanguine bilem
Atque æstus iecoris uentriculiquè leuat.

REFRIGERANDI. *Nam in medio usu refrigerat: aliquantulum tamen calidus est; allia enim & uinum fricatus subolet.* Ruell.Lib.2.de Nat.stirp.Cap.140. Amat.Lusit.in 2. Dios. enar.82.

PVRGANDI. *Nam pituitam in aqua intercutem exigit per aluum: & bilem regio morbo laborantibus detrabit: & si in aqua casei infundatur, & accipiatur de illa aqua usque ad unc.x. cum penidijs soluit uentrem.* Mes.in Cap. de Lupulo. & *Sauon. Tr.2. suæ pract.Cap.2.rubr.8.*

CIENDI. *Nam prouocat urinam. Sauon. ibid.*

IVVANDI. *Nam connumeratur inter eas herbas quæ sponte proueniunt; quibusque pleræque gentium utuntur in cibis: Sedat stomachi, & iecoris inflammationes & collectionum impetus lenit: & teneris eius turionibus in acetarijs utimur. Sero caprino maceratus ualentior redditur. In capitis dolore qui medium capitis occupet, eius succus illinitur, item quoties immodicos æstus mitigare necessum sit. Hoc frugibus admixto germani suam condiunt ceruisiam. Quæ proculdubio optimus est potus, & febricitatibus conuenientissimus præsertim simplex: Nam iecori maxime conuenit lupulus, & illius curat obstructiones: ex quo hodie syrupus in officinis instructioribus paratus habetur; ueluti & aqua per campanam siue lambicum distillata, quæ utilissime exhibentur in febribus à bile & sanguine excitatis. Mes.in Cap de uolub. Ruell. Amat. Lusit. Sauon.ibid.*

NOCENDI. *Nam inflatiuus est: Remouetur autem eius nocumentum cum decoquitur, & elixatur. præsertim cum fuerit sero caprino maceratus. Sauon.ibid.*

Exhilarant animos prædulcia odoraquè mala.
Ex acidis stomachus robur habere potest.

REFRIGERANDI. *Nam pomum omne refrigerandi poßidet uim: Dulcia tamen sunt decliuiora ad caliditatem quam alia: quamuis magis dominans in eis sit frigus.* Gal.7. Simpl.medic. Auic.Lib.2.tr.2.Cap.569.

HVMECTANDI. *Nam pomum omne humectat.* Gal. Auic.ibid.

INCIDENDI. *Nam acida in uentre humores incidunt.* Gal.2.al. Cap.21. Paul.Lib.7.

ADSTRINGENDI. *Nam poma ipsa acerbiuscula non nihil adstringunt: orbiculata sistunt aluum, & uomitiones supprimunt: syluestria similia sunt uermis acerbis, aluumquè constringunt, in quem usum immatura sunt opus: acida magis substringunt.* Dios. Lib.1.Cap.131. Gal.2.al.Cap.21. Auic.ibid.

IVVANDI. *Nam in morbis multum poma iuuant: Quæ enim belle matura in hyemem & uer proximum asseruant, ea sæpe in morbis maximum præsidium afferunt; uel cataplasmatis modo cum farina admota, aut calidis cineribus mediocriter assata; aut pulchre in aquæ bullentis percocta uaporibus: Cæterum post cibum statim dare ipsa conueniet: nonnunquam autem & cum pane ad uentriculum & stomachum roborandum, ijs qui deiecta sunt appetentia, tardequè concoquunt; quique uomitu, diarrhæa, ac dysenteria infestantur: in hunc usum acerba sunt apta: Idonea præterea sunt æstatis tempore, quando necesse est corporis totius squallorem caloremq; curare: Malorum omni genere uinum faciunt. Dulcia poma odorata cordialia sunt: & si eorum cortices ignitis prunis inijciantur, ex se odorem referunt Moschatum: ex his tantum debet fieri serapium de pomis, quo medici contra cordis affectiones utuntur: acida enim nihil cum corde habent, sed uentriculum potius roborant; ipsumquè constringunt: ex his ergo paretur serapium conueniens stomacho.* Dios. Lib.1.Cap.131.& ibi Amat. Lusit. Gal.2. al. Cap.21. de bon. & ui. suc. Cap.8.& 13. Aet. Serm.1. Paul. Lib.7. Auic lib.2.tr.2. Cap.569. Auer.5. coll. Ply.Lib.14.Cap.14.& 19.

NOCENDI. *Quoniam non faciunt ad sanitatem, generant uiscosos crassos, & frigidos humores: quare non sunt epilepticis exhibenda: neq; his qui obstructionibus infestantur: quibus poma aduersißima sunt, quum pituitosa flatuosaque sint; & præsertim adstringentia si acida fuerint: Viridia quæ nondum ad maturitatem deuenerunt succum noxium pariunt; bilem & morbos creant: Melioris succi dulcia, & aluo facilius excernuntur: Pomum omne parum alit, mali succi est: autumno plus officit: Verna bilem pariunt, neruos lædunt: Spiritus flatusquè creant: & quandoque*

generantur ex illis quæ sunt immatura febres plurimæ cruditate sui humoris. Verna acerba stomacho inutilia sunt, aluum uesicam circumagunt: neruos lædunt, cocta meliora. Quare ipsis non ut cibis utamur, & non in multa quantitate & potius cocta quam cruda manducemus. Dios. Lib. 1. Cap. 131. Gal. de att. uic. Cap. 10. de puer epil. de bon. & uit. suc. Cap. 8. & 13. Aet. Serm. 1. Paul. Lib. 7. Auic. Lib. 2. tr. 2. Cap. 569. Haly. 5. Theor. Cap. 19. Ras. 3. Alm. Cap. 80. Ply. Lib. 23. Cap. 6.

MEL VIM H.

Mel oculis confert, ualide domat omne uenenum,
Purgat idem, ast inflat, bilis & inde uiget.

CALEFACIENDI. Est enim in secundo ordine calidum. Gal. 7. Simpl. medic. & 11.

SICCANDI. Nam siccum est excessu secundo. Gal. ibid. Auic. Lib. 2. tr. 2. Cap. 496.

ATTENVANDI. Nam sputum crassum attenuat. Gal. de diss. cont. de cathart.

ABSTERGENDI. Nam uim exterforiam possidet, et non coctum super omnia emundat. Medetur impetigini coctum cum liquido alumine; et illitum. Dios. Lib. 2. Cap. 75 Gal. 7. de comp. medic. secund. loc. Cap. 2. 4. meth. Cap. 7. 2. Simpl. medic. Cap. 14. 6. de comp. medic. secund. loc. Cap. 2.

DISCVTIENDI. Nam oculorum caliginem discutit. Dios. Lib. 2. Cap. 75.

APERIENDI. Nam ora uenarum aperit. Dios. ibid.

CIENDI. Nam urinam ciet: & senibus per urinam humiditatem educitur. Gal 8. de comp. medic. secund. loc. Cap. 8. 5. de San. t. Cap. 9.

GLVTINANDI. Nam decoctum abscedentem carnem impositum glutinat. Dios. ibid.

PVRGANDI. Nam aluum lubricam reddit, atque subducit, præsertim crudum humores euocat: qua ratione in sordida ulcera sinusquè commodissime infunditur: purgat pulmonem Thoracem, & aures. Dios. ibid. Gal. 4 meth. Cap. 7.

IVVANDI. Nam despumatum cibus optimus stomacho frigido: plurimum alimenti confert: Frigidis humidis, pituitosisquè accommodatissimum, atque salubre: Habet nobiscum familiaritatem; sed non tantam quantam habet uinum: oculorum claritati, & faciei prodest: faucibus anginæ, tonsillis, omnibusquè oris affectibus utilissimum, arescentiquè in febribus, linguæ, peripneumonicis, pleuriticis decoctum, item à serpente percussis auxiliatur: aduersus uenena fungorum: & rabiosi canis morsus linctum, aut potum proficit. lendes & foeda capitis animalia illitum enecat.

Natura mellis est, ut uitia coerceat, nec illa serpere patiatur: Quam ob causam uel exanimum corpus hominis per annos plurimos conseruat innoxium; non uescentibus modo suaue sentitur, sed facilem & nitidam utentibus protrahit uitam, caducamq; firmat senectam, & sensuum integritatem, uigoremquè animi corporisquè custodit. Democritus semel interrogatus quo nam pacto, & inoffensa ualetudine homines, & longiore æuo uitam prorogarent, respondit, si externa oleo, interna melle delinantur: Sed mel quod intingitur sincerum & omnis expers fraudis esse conuenit. Thymo ad mellificium nihil præstantius est: Mel improbius melius coctione reddetur: Primatum tenet in mellis genere uernum; deinde æstiuum; hybernum uero, ut pote quòd crassius constet, deterrimum reputatur. Ex melle fit mulsa, quæ præclaram habet utilitatem cibo ægrotantium leui uiribus recreandis, stomachoquè mulcendo, ardore refrigerando: lenit transitum spiritus, & molliores facit meatus, tussientibus utilis traditur. Dios. Lib. 2. *Cap.* 75. Gal. 7 *meth.* Cap. 7. 3. *al.* Cap 39. Paul. Lib. 7. Aet. Serm. 1. Auic. Lib. 2. tr. 2. Cap. 496. Ply. Lib. 7. Cap. 3. Lib. 11. Cap. 4. 14 Lib. 21. Cap 24.

NOCENDI. *Nam stomachum & intestina inflat: bilem auget, fastidium creat, cibus uentriculo pessimus calido: In ætate enim uigente constitutis ac calidis in bilem transit ante concoctionem, præsertim æstate: tussim lacescit, largius uero sumptum uentrem superiorem ad uomitum excitat: Despumati usus aptior est: coctum enim minus acre, ac mordax euadit. Cæterum uenenosum mel uaria symptomata inducens, uarijs in locis reperitur: præsertim ubi apes pastæ uenenatarum plantarum floribus fuerint.* Dios. Lib. 2. Cap. 75. & *ibi Amat. Lusit.* Gal. 3. *al.* Cap. 39. 7 *meth.* Cap 7. Paul. Lib. 7. Aet. Serm. 1. Auic. Lib. 2. tr. 2. Cap. 496. Ply. Lib. 22. Cap. 24. Ras. 3 Alm. Cap. 20.

Exilarat, reuocatquè animum citrago labantem.
Ictibus auxilio est, uiscera cuncta iuuat.

CALEFACIENDI. Namque est secundo ordine calida. Auic. Lib. 2. tr. 2. Cap. 95.

SICCANDI. Nam siccat excessu secundo. Auic. ibid.

APERIENDI. Nam eius proprium est cerebri obstructiones reserare. Auic. ibid. Serapius Cap. 23

DISCVTIENDI. Nam eius succus inflationes discutit, & folia torminibus auxiliantur: & strumas cum sale discutiunt. Dios. Lib. 3. Cap. 101.

CIENDI. Nam eius decoctum ad ciendos menses conuenit. Dios. ibid.

PVRGANDI. Nam eius succus, seu decoctum foeminas insidentes purgat: folia ulcera purgant: Vires enim deiectorias poßidet, nec adeo imbecilles, quin atrabiliorios uapores à spiritibus & à sanguine, qui cordi, & arterijs inest educere queat: quod in cæteris corporis partibus, ac in toto corpore efficere nequeat. Dios. Lib. 3. Cap. 101. Auic. Lib. 2. tr. 2. Cap. 95. & tr. 2. de med. cord.

IVVANDI. Nam eius proprium est animum hilarem reddere, humenti ac frigido uentriculo auxiliari, concoctionem adiuuare, deficientem animum reuocare, cordis imbecillitatem roborare, eamquè præsertim, qua somnus frequentius nocte intercipi solet. Quin & eius pulsum reprimere, animi solcitudines fugare, ac solicitas imaginationes tollere; quæ tum ab atra bile, tum ab exausta pituita gignuntur. In summa cor exilarat, uitalesquè facultates roborat, odoris fragrantia, saporis austeritate partiumquè tenuitate. Quibus facultatibus cæteris etiam uisceribus competit fertur quòd industriam afferat, & quòd ante somnum sumpta, bona somnia faciat, contraria ratione cum braßica. Marrubio aßimilis est facultate ad omnia. Præstantißimum est contra ictus apum uesparumquè & araneorum remedium, item scorpionum, Pollet contra uuluarum strangulationes addito nitro: contra tormina è uino: folia eius strumis illinuntur; & sedis uitijs cum sale decocta: succus ulcera sanat, articularios morbos sedat, canisquè morsus: prodest dysentericis ueteribus, & coeliacis, orthopnoicis, lienibus, ulceribus thoracis. caligines oculorum succo cum melle inungi eximium habetur: Folia in uino sumpta medentur ictibus scorpionum, araneorum, & canum, eorundem decocto fouentes eadem utilitas sequitur: idem in dentium dolore colluitur: contra fungorum strangulatus folia cum nitro bibuntur: odoratus reddit meliſſophillon compositiones: quare non solum aqua per campanam extracta paßim in officinis parata habetur: sed etiam syrupus ex eius succo confectus & saccharo reperitur. Dios. Lib. 3. Cap. 101. & ibi Lusit. Auic.

ibid. Gal.7. Simpl.medic. & Lib.1. de comp.medic.secund loc.Cap.5. Paul.Lib.7. Aet.Serm.1. Serap. Cap.23. Ply.Lib.20.Cap.11. Lib.21.Cap.20. Sim.Seth.

NOCENDI. *Nam inflationem faciens uirgam erigit. In insalatutijs ipsa possumus uti secure, & praecipue cum frigidis, ut lactuca, & huiusmodi mixta fuerit. Ioann. Isac. in part diaet.*

MENTA VIM H.

Menta iuuat stomachum, tineas necat, ictibus atris.
Conuenit, & Venerem commouet atque ciet.

CALEFACIENDI. *Nam in tertio calfacit ordine. Gal.6.de Simpl.medic.facult.: 3.al.Cap.2. 2.de comp.medic.secund.loc.Cap.1. Paul.Lib.7. Aet. Ser.1. Auer.5.coll.*

SICCANDI. *Nam sicca est in secundo excessu. Gal.ibid. Auerr.ibid. Auic. Lib.2.tr.2.Cap.495.*

ADSTRINGENDI. *Nam adstringendi poßidet facultatem. Dios. Lib. 3. Cap.35.*

SISTENDI. *Nam sanguinem sistit, & recens sanguinis putum coibet si cum posca bibatur. purgationes foeminarum inhibet, & cum amylo ex aqua pota coeliacorum impetus infrenat. Singultus & uomitiones sistit cum succo granati: Sanguinem comprimit poto ex aceto succo: ipsa uero trita in aceto pota choleras, & sanguinis intus supprimit fluxiones. Gal.6. Simpl. medic. Dios.ibid. Paul. Lib.7. Aet.Serm.1. Auic.Lib.2.tr.2.Cap.495.*

ABSTERGENDI. *Nam impetigines aiunt uel si teneatur tantum probibere. Ruell.Lib.3. Cap.29.*

REPELLENDI. *Nam uiridis repellit. Gal.1.ad Glauc.Cap.15. 2.de comp. medic.secund.loc.Cap.2.*

INCIDENDI. *Nam est cibus incidens. Gal.de diß.cont.*

DISCVTIEDI *Nam discutit abscessus imposita, & eius in aqua mulsa decoctum inter discussoria moderata parabilia connumeratur. Dios. ibid. Gal.6. de comp.medic.secund loc.Cap.1.*

DIGERENDI. *Nam Menta digerit. Auic.Lib.2.tr.2.Cap.495.*

PVRGANDI. *Nam pituitas corruptas purgat in mulso & aqua. Gal.ibid.*

IVVANDI. *Nam est obsonium sponte proueniens, ipsius odor mentem excitat & sapor auiditatem in cibis: omnino stomachum adiuuat, & in condimenta uenit pluribus modis, in ipsis peculiarem gratiam babens. Sumitur contra scolopendras, scorpiones.*

ſcorpiones marinos, & ad ſerpentes: ulcera in capite infantium mire ſanat, narium uitia ſpiritu ſubducto emendat, illinitur temporibus & fronti in capitis dolore; epiphoris imponitur, & omnibus in capite erumptionibus: aiunt lieni mederi eam in horto guſtatam, ita ne uellatur: aridæ farinam tribus digitis apprhenſam ſtomachi dolorem ſedare in aqua; & ſimiliter aſperſam in potione uentris animalia pellere: teretes enim uentris tineas enecat: Mammis quæ tenduntur, aut lacte turgeant imponitur: Morſibus canum cum ſale linitur: aurium doloribus cum aqua mulſa medetur: linguæ ſcabritiem infricata complanat: addita in potionibus lactis denſari & in caſeum coire non patitur: Et ſi caſeus eius ſucco liniatur à putredine præſeruatur. Dios Lib. 3. Cap. 35. Gal. 6. Simpl. medic. 3. al. Cap. 2. 2. al. Cap. 70. 3. de med. par. fac. 120. Paul. Lib 7. Aet. Serm. 1. Ply. Lib. 20. Cap. 14. Auic. Lib. 2. tr. 2. Cap. 495. Sauon tr. 2 de reb. non nat. Cap 4. rubr. 10.

NOCENDI. *Nam eſt cibus acutus, Venerem ſtimulat: & propterea prohibetur ne ipſa comedatur, aut ſemen in bello, quia propter uſum coitus corpora frigidiora, aut minus animoſa redduntur ipſa ueſci ad ſatietatem non oportet, quoniam ſanguinem extenuat & ſeroſum facit, & ipſum in flauam bilem mutat: dein efficit, ut ſanguis qui maxime eſt tenuium partium diſcutiatur, & craſſus & melancolicus relinquatur, atque iccirco oportetublioſos ab ea abſtinere. Semen pulmonem lædit. Sim. Seth. Cæterum uuluæ ante coitum admota conceptioni reſiſtit; nam generationi contraria. Dios. Auic. Paul. Aet. Sauon. & Gal. ibid & de diß. cont. & de Simpl. medic. Auer. 5. coll. Haliab. 5. Th. Cap. 16. Iſac in part. diæt.*

MESPILA VIM H.

Mespila constringunt, stomacho gratissima & ori:
Sunt tibi non uictus, sed medicina magis.

REFRIGERANDI. *Nam frigida sunt in secūdo excessu. Ras. 3. Alm. Cap 20. Isac in part. diæt.*

SICCANDI. *Nam in primo ordine sunt sicca. Isac. ibid.*

ADSTRINGENDI. *Nam uentrem multo ualentius quam sorba compescunt. Quare sunt cibus utilissimus uentri fluenti, & lubricæ aluo accommodata: & dysenteriam adstringunt. Dios. Lib. 1. Cap. 133. Gal. 2. al. Cap. 25. 7. de Simpl. med. facul. & 11. Paul. Lib. 7. Aet. Serm. 1.*

IVVANDI. *Nam aronia, quæ Azaroli fructus uocantur, ori grata habentur, ualentq; ad stomachi uentrisque firmitatem ac robur; item ad stomachi ardorem cum syncope. Mespila præterea sunt cibus conueniens stomachicis: uomitum auferunt, & reprimunt flauam bilem: eorum grana contra Nephritim multum ualent.*

Dios. Lib. 1. Cap. 133. Gal. 2. al. Cap. 25. de bon. & uit. suc. Cap 8. 8. de comp. medic. secund. loc. Cap. 4. Ras. 3. Alm. Cap. 20. Amat. Lusit. in Dios. Ply. Lib. 15. Cap. 20.

NOCENDI. *Nam acerba sunt, uixque edi possunt uentrem strenue cohercentia: ægre concoquuntur; parum nutriunt, & crassum gignunt succum. Meliora sunt ante cibum quam post: ipsis autem parce utendum; non enim eis ut alimento, sed ut medicamento potius indigemus. Dios. Lib. 1. Cap. 133. Gal. 7. Simpl. medic. 2. al. Cap. 25. de att. uic. Cap. 10. de bon. & uit. suc. Cap. 8. Aet. Serm. 1. Isac. in part. diæt. Auic. Lib. 2. tr. 2. Cap. 753. Ras. 3. Alm. Cap. 20. Ply. Lib. 15 Cap. 20.*

MILIVM V. H.

Sistit, & exsiccat milium, mulcetquè dolores:
Frigidus ex illo est panis, alitquè parum.

REFRIGERANDI. *Nam eius uis refrigeratrix in primo ordine:* Gal. 7. Simpl.medic. Aet.Serm.1.

SICCANDI. *Nam uis ei resiccatoria in ordine tertio.* Gal.7. Simpl.medic. 5.de San.tu.Cap.8. Paul.Lib.7.

SISTENDI. *Nam eo sistitur aluus.* Gal 6.Simpl. medic. Aet.Serm.1. Paul. Lib.1.Cap.78.

CIENDI. *Nam urinam pellit.* Dios Lib.2.Cap.90.

DISCVTIENDI. *Nam eo tormina discutiuntur, in quem usum torretur ante, & in sacco ponitur* Feruens ad discutienda tormina & neruorum dolores. Dios. Lib.2.Cap.90.

IVVANDI. *Nam doloribus neruorum, & alijs feruens in sacco ponitur neque aliud utilius, nihil enim lenius molliusq; & caloris capacius: itaque talis usus eius est ad omnia quibus calor est profuturus: estquè optimum fomentum his qui debent exiccari citra morsum: & ex eo fit fomentum siccum in coli dolore:* Farina eius cum pice liquida serpentium & multipedæ plagis imponitur. Dios.Lib.2. Cap.90. Gal.6.Simpl.medic. 12. Meth. Cap.8. 2.ad Glauc.Cap.6. Paul.Lib.1.Cap.78. & Lib 7. Ply.Lib.18.Cap.10. Auic.Lib.2.tr.2.Cap.295. Aet.Serm.1.

NOCENDI. *Nam flatulentum, concoctu difficile, praui & crassi succi, estquè cibus frigidissimus, uentrem sistit, parum nutrit, ipso in panes abutuntur, cum cæterarum frugum urget inopia: ij corpus parum alunt, per quam arida præditi natura; ita ut arenularum aut cineris instar digitis frientur, nec mirum quòd nullo glutinoso lentore iuncti coalescant:* Hoc semen ex se nullam gratiam init, sed lecte præstantius redditur edulium, aut melle, quòd in edendo iucundam uoluptatem conciliet, deiectionem uentris facile moliatur, eoquè duce facilius membratim digeratur. Panicum est milio simile eodemquè modo in panes subigitur, eodemquè habet usus, minus tamen & nutrit & stringit. Dios.Lib.2.Cap.90 & 91. Gal.1.al.Cap.15. de bon.& ui.suc.Cap 5. 6.Simpl.medic.Auic.Lib 2.tr.2.Cap.295. Auer.5.coll. Isac.in part.diet. Ras. 3.Alm. Cap.2. Sim Seth.

Mora mouent aluum si sunt matura, nocebunt
Ventriculo, succus prouenit inde putris.

REFRIGERANDI. *Nam mediocriter refrigerant; Quare ipsis utendum cum uentriculus squallore æstuat.* Gal. Lib.3 Simpl.medic. Cap.7. 2.al.Cap.II. Paul.Lib.1.Cap.81.

HVMECTANDI. *Nam uehementem humectandi poßidet facultatem.* Gal.2. al. Cap. 11. Paul. Lib. 1. Cap. 81. Oribas. primo Lib. collect. medicin. Cap. 42.

ADSTRINGENDI. *Nam uentrem immatura compescunt. Quare ad dysenterias, Diarrhœas, & affectiones coeliacas sunt semper accommoda.* Gal 2. al. Cap.11. 7.Simpl.medic.

EXPVRGANDI. *Nam à primordio coene, & ante alios cibos deuorata uentrem exonerant, lubricantquè matura.* Gal.Lib.7.Simpl.medic. 2.al.Cap.11. de att.uic.Cap.10. Paul.Lib.1.Cap 81.& Lib.7.

IVVANDI. *Nam succus siccato pomo expressus multum obsoniorum sapori cõfert, & gratiam mirum commendat. Cruda mora uentris tineas excutiunt, satis bonum creant succum, & aluo facile excernuntur: siccata traduntur in cibos commendantia obsoniorum saporem, quemadmodum Rhus: in medicina uero coeliacis dantur: fit è pomo nobile medicamentum stomatice, aut arteriace, quod ori & gutturi conferat, appellatum: Mora insuper epilepticis conferunt: Medicamenta quæ ex mororum succo parantur si facta ex rubi fructibus fuerint, facultatem habebunt efficaciorem.* Dios.Lib.1.Cap.143. Gal.2.al.Cap.11. & 13. 7.de Simpl.medic. facul. 6.de comp. medic. secund.loc.Cap.1. de puer.epil. Ply. Lib.15. Cap.24. 23. & Lib.23. Cap.7. Auic.

NOCENDI. *Nam facile corrumpuntur, paucum ministrant alimentum: inimica stomacho, sitim faciunt, si non superuenerit alius cibus intumescunt: abluenda sunt antequam mandantur: ex immaturis fit stupor dentium: sunt minus noxia fugacibus, & moderatiora persicis, & prunis. Verum cum corrumpuntur non habent in se minus uitij, quam illa, sed similia fiunt lætalibus uenenis: Si uero coquantur sunt innoxia, nisi liberalius sumantur:. Rubi autem fructus, qui etiam mora dicuntur, magisquam mora adstringunt: & si quis largius his uescatur, capitis dolorem sentiet, alij stomacho anguntur: Moris ante cibum utendum, & non nisi à stomachum mundum habentibus comedenda.* Dios Lib.1. Cap.143. Gal.2.al. Cap.11.& 13. 3.al.Cap.16. de bon.& ui.suc.Cap.8. Aet.Serm.1. Ply.Lib.15.Cap.28. Ras. 21.cont.Cap.171. Haly.5.Th.Cap.19. Auic.

NVX IVGLANS V. H.

Glans Iouis est capiti, stomachoq; inimica nocebit
Hæc minus esa recens, dira uenena fugat.

CALEFACIENDI. *Nam calida est in tertio ordine.* Auic. Lib. 2. tr. 2. Cap. 51.

SICCANDI. *Nam sicca est in principio secundi ordinis.* Auic. ibid.

ADSTRINGENDI. *Nam habet qualitatis adstringentis non exiguũ, quæ temporis processu marcescit, degenerante tota eius substantia in pinguem succum, adeo ut fiat cibo prorsus in idonea, quod ueteri oleo sua pinguitudine adsimilis appareat: Viridis autem, atque etiamnum humida neque adstringentis qualitatis, neque oleosæ conspicue particeps est, sed magis est quodammodo qualitatis expers. At nucleorũ crematarum nucum cinis ex uino subter inditus foeminarum purgationes cohibet: cortex earum dysentericis prodest.* Dios. Lib. 1. Cap. 141. Gal. 2. al. Cap. 28.

ABSTERGENDI. *Nam liuores illitu rapit, cortex eius lichenum uitio prodest: Item Iuglandes extergendi habent ea quæ in cute oriuntur uitia potestatem,* Dios. ibid. Paul. Lib. 7.

DISCVTIENDI. *Nam cum cortice suo crematæ iuglandes & umbilico admotæ discutiunt tormina.* Dios. ibid.

INCIDENDI. *Nam cum ficubus sumptæ incidunt phlegma, & mundificant stomachum* Gal. de diss. cont.

ATTENVANDI. *Nam accommodæ sunt uictui attenuanti.* Gal. de att. uic. Cap. 10.

PVRGANDI. *Nam uirides nuces siccis humidiores sunt, uentremquè subducunt præsertim cum garo: Siccæ autem minus sunt ad deiectionem idoneæ.* Gal. 2. al. Cap. 28. Paul. Lib. 1. Cap. 82.

IVVANDI. *Nam sunt qui à iuuando & glande iuglandem dictam existiment: & fertur qui ieiunus sumpserit duas nuces siccas & totidem ficos cum rutæ folijs uiginti simul tritis addito salis grano nullum uenenum illo die nociturum, nec minus si à ueneni haustu comedantur. Contra rabiosi canis hominisquè morsus nuclei à ieiuno homine commanducati, illitiquè præsenti remedio esse dicuntur. Recentes stomacho suauiores uentrem mouent. Siccæ uomituris ieiunis aptæ. Item aduersantur cæpis, leniuntquè earum saporem: & quo quis plures ediderit ieiuno stomacho, eo facilius latas uentris tineas pellit. alliatis induntur ad domandam acrimoniam. Comeduntur in tenesmo ad extrahendam pituitam. Mammarum inflammationibus, abscessibus, luxatisquè imponuntur cum exiguo melle & ruta: Quæ peruetere sunt gangrenis & carbunculis medentur, item ægilopijs & sugillatis: Areas capi-*

tis breui momento replent pilo commanducati & protinus ex ore impositi nuclei: Putamen combustum tritumquè in oleo & uino capite peruncto nutrit capillum & alopecias replet. Nucibus tusis oleum exprimitur, quod purgat aures: ualet ad neruorum uulnera, gangrenas; carbunculos, & ægilopas sanat: putredines dissipat: Putaminis item expreßi succo similiter ut mororum & ruborum in melle decocto uice stomatici medicamenti utuntur, & ad omnia reliqua quæ modo dicti succi conuenire censentur. Dios. Auic. Paul. ibid. Aet. Serm. 1. Gal. 2. al. Cap. 28. 7. *Simpl. medic. de bon. & uit. suc.* Cap. 8. 5. *Meth. med.* Cap. 10. Ply. Lib. 17. Cap. 12. Lib. 23. Cap. 8.

NOCENDI. *Nam parum nutriunt, in ore uesicas faciunt, & in lingua paralysim faucium & capitis dolorem afferunt, & tusses augent, stomacho sunt inutiles, biliosæ difficiles concoctu, dolorem capitis inferentes: tußientibus inimicæ: sitim prouocant, fumos capiti faciunt, & in oculis uertiginem: ex quibus patet quòd calidam habentes temperaturam debent eas minime manducare: cum autem dantur calefactis earum Theriaca est oximel, & si cum almuri & aceto comedantur innocentiores redduntur: frigidi autem senes & pituitosi securius & in hyeme præcipue possunt illis uesci. Cæterum iuglandes uirides sacharo uel melle conditæ stomacho utiles euadunt præsertim frigido, & ori non ingratæ: siccæ aqua maceratæ, uel in aqua calida per noctem infusæ fiunt uirides uirtute, & uentrem leniunt: Recentes stomacho minus infensæ gratioresquè: Arborum umbra insalubris est etiam capiti humano, omnibusquè iuxta satis.* Dios. Gal. Paul: Aet. Ply. ibid. Auer. 5. coll. Ras. 3. Alm. Cap. 20. 21. *cont.* Cap. 202. 4. *suorum aph.* Isac. in part. diæt. Sim. Seth.

NVX MYRISTICA[illegible]H.

Discutit, inflammat, commendat & oris odorem
Nux moschata, oculis, uentriculoque fauet.

CALEFACIENDI. *Nam in ordine secundo completo calefacit. Auic. Lib. 2. tr. 2. Cap. 502. Matth. in Dios. Lib. 1. Cap. 141.*

SICCANDI. *Nam siccat in fine secundi ordinis usque ad tertium. Auic. & Matthiol. ibid.*

ADSTRINGENDI. *Nam adstringit fluentem aluum sistit, & uomitum prohibet. Auic. Matth. ibid.*

ABSTERGENDI. *Nam lentigines in facie emendat. Auic. ibid.*

CIENDI. *Nam urinam cit, & illius confert. difficultati. Auic. ibid.*

DISCVTIENDI. *Nam flatus discutit. Matth. ibid.*

DIGERENDI. *Nam cibum digerit. Serap. Cap. 61.*

IVVANDI. *Nam oris suauitatem commendat, & foetentis Animae uirus commansa abolet, uisum acuit, capiti utilis est uentriculum & proprie os eius confortat, iecur roborat, lienem absumit, & frigidis uteri affectibus mirifice prodest: & uniuersim facultas ei eadem quae & cariophillis. è recentibus prius contusis, & in cacabo calefactis prelo exprimitur liquor, qui refrigeratus cerae nouae instar concrescit, fragrantissimum spirans odorem, neruorum & articulorum diuturnis doloribus à frigore excitatis utilissimus: quin & maximae ueneris inunctionibus expetitur. Praeferuntur recentes quae nullam praesenserint cariem, item ponderosae, farectae praepingues humore redundantes, ita ut adacta acu confestim è uulnusculo exeat humor. Auic. Lib. 2. tr. 2. Cap. 502. Serap. Cap. 161. Matth. in 1. Dios. Cap. 141.*

NOCENDI. *Nam inflammant. Quare calidi biliosi, & sanguinei ab illis, precipue aestatis tempore caueant: Phlegmatici uero & melanchonici & huiusmodi illis utantur in suis cibarijs securissime. Aben. Mes.*

OCIMVM V. H.

Ocima sunt oculis stomachoquè infesta, sed ictus.
Virosos, nec non tormina saeua leuant.

CALEFACIENDI. *Nam ex secundo est calfacientium ordine.* Gal. 8. Simpl. medic. Aet. Serm. 1.

SICCANDI. *Nam siccum est in primo ordine, destillationesquè pectoris & pulmonis exiccat.* Dios. Lib. 2. Cap. 135. Auic. Lib. 2. tr. 2. Cap. 104.

MOLLIENDI. *Nam aluum emollit si superfluitatem præparatam inueniat, Si autem non inueniat stipticat.* Dios. Auic. ibid.

DIGERENDI. *Nam foris illitum ad digerendum & concoquendum utile.* Gal. 8. Simpl. medic.

DISCVTIENDI. *Nam discutit inflationes, flatusquè dissoluit.* Dios. Aet. ibid. Ply. 7.

ATTENVANDI. *Nam eius semen attenuatoriæ est facultatis, non tamen uehementer.* Gal. 2. de comp. medic. secund. loc. Cap. 1.

ABSTERGENDI. *Nam eius succus caliginem uisus abstergit.* Dios. ibid.

CIENDI. *Nam urinam pellit, & eius semen naribus haustum subinde mouet sternutamenta, quod idem herba facit, sed oculos præmi necessum est cum sternutamentum urget.* Dios. Lib. 2. Cap. 135.

IVVANDI. *Nam eo plerique ut obsonio utuntur ex oleo & garo esitantes: ipsumq; lactucæ est miscendum: remouet stuporem dentium, lac euocat, ponitur super puncturam uespæ scorpionum & draconis marini: Illitum cum polenta rosaceo & aceto inflammationibus pulmonum salutare creditur: oculorum doloribus cũ uino chio imponitur: asseuerant si quispiam eo die quo ederit ocimum feriatur à scorpione lædi non posse: capiti cordiq; odoratu salutare. Aqua maceratum ascito humore somnum allicit: hos recreat quos cor defecerit: Memores quos atra bilis attulerit mulcet. Animi nubila discutit, tristes exhilarat, atque timidos animat: aliqui coeliacis & sanguinem excreantibus in uino dederunt: Contra duritiam precordiorum mammis illinunt. Decoctum ipsius lippientibus ob crassioris memoriæ copiam calidum profomento adhibitum magnopere prodest, præsertim pueris, quorum auribus cum adipe anserimo instillant, uuluas ex aceto purgant. Destillationes eo cohibent, uerrucas mixto atramento sutorio tollunt.* Dios. Auic. Aet. ibid. Gal. 2. al. Cap. 52. & 56. 8. Simpl. medic. Ruell. Lib. 2 Cap. 74. Sim. Seth.

NOCENDI. *Nam stomacho noxium, prauiquè succi, & concoctu difficile: Venerem stimulat, copiosiore cibo oculorum aciem hebetat: Habet recrementitiam: humiditatem: Quare manducatum, & in sole positum uermiculos creat, proinde cõ-*

modum non est;ut in corpus sumatur. Desiccat pulmonem, uentrem laxat, est uelocis putrefactionis, choleramque multiplicat: Inflationem generat, mentem minuit, & humorem melancholicum generat. Dios.Lib.1.Cap.135. Gal.8.Simpl.medic. 2.al.Cap.56. 1.de dig.febr.Cap.3. Auic.Lib.2.tr.2.Cap.104. Ras.21.cont. 102.Haly.5.Theor.Cap.16. Mes.

OLEVM V. H.

Calfaciens oleum est, mollit, minuitque dolores,
Enecat & uermes, cuncta uenena fugat.

CALEFACIENDI. *Nam potestate calidum est, & calefacit ut alimentum, & ex his est, quæ nos recalfaciunt ubi excalfactionis principium à nobis acceperint. & fit oleum uetustate calidius:* Gal.2.Simpl.medic.Cap.24. 5.Simpl.medic.Cap.2. 2.de comp.medic.per G.Cap.2. 3.de temper.Cap.4

HVMECTANDI. *Nam humidum est, humectat & sordidum est,* Gal. Cap.1. aph.14. 1.de temp.Cap.6. 11.Simpl.medic.6.Simpl.med. 5.de San.tu.Cap.8.

EMOLLIENDI. *Nam emollit, uentrem subducit, & ipso ante cibum assumpto soluitur aluus.* 5.de san.tu.Cap.9. 2.Simpl.medic.Cap.18. & Cap.5. Dios. Lib.1.Cap.8.

MATVRANDI. *Nam maturat, & uetus duritias magis diffundit.* Gal.2.ad Glau.Cap.7. de oc.3.

LENIENDI. *Nam lenit omnes mordicationes et ulcera.* Gal.2. Simpl. medic. Cap.10.11.13. Ras.22.cont.

DISCVTIENDI. *Nam tormina discutit calidum potum, magisque ruta simul uetusque magis discutit, & inflationem sedat.* Dios ibid.

DIGERENDI. *Nam uetus abunde digerit sine erosione.* Gal.4.de comp.medic.per gen.Cap.5. 3.de comp.medic.per gen.Cap.9

ABSTERGENDI. *Nam faciem expurgat.* Ruell.Lib.1.Cap.104.

IVVANDI. *Nam habet nobiscum familiaritatem, & sanis & ægris conuenit: à perfrictionibus corpus uindicat, ipsumque gerendis rebus habilius ac promptius efficit: lassitudines sanat, uenena omnia cohibet, hebetatque crebro potum additumque uomitionibus uentris animalia pellit, utilissime subter in aluum datur ileosis quod tenuioris intestini morbus tentare solet. Lætargicis auxiliare iam inclinato morbo, oculorum claritati sublitum prodest. capitis doloribus remedium est, item doloribus in febri cum aqua præsertim uetus: & si uetusti non sit occasio decoquitur ad crassitudinem mellis, ut uetustatem representet; oleo ueteri simile est oleum lucernarum; A uino nullus succus præcisior oleo: ipso enim mollitur corpus, uigorem ac robur*

accipit. Democritus (ut Diophanes tradit) interrogatus qua ratione homines inoffensa ualetudine degerent, ac uigorem illum animi custodirent, respondisse fertur. Si externa corporis oleo interna melle linirentur. Dios. Lib 1. Cap.2. Gal. de rem. off. dign. Cap.6. 1. ad Glauc. Cap. 14. 1. de comp. medic. secund. loc. Cap.2. 2. Simpl. medic. Cap. 5.6.7. de comp. med. per gen Cap. 11. Aet Serm. 1.

NOCENDI. *Nam crassæ & lentæ substantiæ est, multam bilem continet, tussim excitat, guttur exasperat, oculos mordicat, illisque nocet: Dispositionibusque Rheumaticis, & cauo ulceri aduersissimum. Vim neruorum debilitat: & propterea in competenti quantitate eo utamur, & non quocunque sed optimo.* Gal. 1. Simpl. medic. Cap. 14. 2. Cap. 17. & Cap. 5. 2. ad Glauc. Cap. 2. 3. meth. Cap. 2. 2 de n. f. Cap. 8. de opt. Sec. Cap 9. Aet. Serm. 1. Ras. 22. cont.

OLIVA VIM H.

Stringit oliua recens condita, refrigerat, ægre
Concoquitur, stomacho mitior apta minus.

REFRIGERANDI. *Nam immatura refrigerat, matura autem est calida moderate.* Gal. 6. de Simpl. medic. facul. Auic. Lib. 2. tr. 2. Cap 531.

ADSTRINGENDI. *Nam immatura adstringit, & muriæ succus gingiuas contrahit, & dentium motus firmat.* Gal. 6. Simpl. medic. Dios. Lib. 1. Cap. 118.

SISTENDI. *Nam arefacta illitu depascentia ulcera sistit, & carbunculos emarginat.* Dios. Lib. 1. Cap. 118.

LENIENDI. *Nam aluum difficilem leniunt salsæ siue cōditæ, idque sane acrius cū aceto, uel aceto mulso præparētur, cōdiāturue.* Gal. 2. al. C. 27. Paul. L. 1. C. 81.

PVRGANDI. *Nam colymbades sordida ulcera purgant tritæ; illitæque: & subducunt præ reliquis cibis comestæ.* Dios. Lib. 1. Cap 118. Aet. Ser. 2. Cap. 265.

IVVANDI. *Nam colymbades tritæ, & ambustis illitæ pustulas gigni prohibet. stomachum roborant, & appetentiam excitant, suntque obsonium in capitis dolore ex stomacho: Oliua flaua & recens stomacho utilior est.* Gal. 2. al. Cap. 27. 2. de comp. medic. secund. loc. Cap. 1. Dios. Lib 1. Cap. 118. Auic. Lib. 2. tr. 2. Cap. 531. Paul Lib. 1. Cap. 81. & Lib. 7. Oribas Lib. 1. collecto. medicin. Cap. 541.

NOCENDI. *Nam parum nutrit, crassum parit succum, uentri difficilis flaua & recens: Nigra autem & matura corruptioni est opportuna: stomacho aduersatur: oculis non conuenit, capitis dolorem mouet. Sale condita à sale accipit quandam acuminis & siccitatis partem, unde sanguinis præstat incendium: stomachi neruos mordicat: Quæ autem cum aceto est præparata tenuior existit: proinde bilis acumen extinguit: & appetentiam excitat.* Dios. Gal. Paul. Auic. ibid. Isac. in part. diæt. Haly. 5. Th. Cap. 19.

OMPHACIVM V. H.

Omphacium sistit fluxus, & mitigat æstum
Lumina clara facit, conuenit atque cibis.

REFRIGERANDI. *Nam cũ acidum sit perfecte etiã refrigerat, uniceq; ardoribus prodest; siue ori uentris impositũ, siue totis hypochondrijs, siue cuilibet alij quod refrigerare uelimus, calidis enim morbis omnibus magno iuuamẽto adhiberi potest, & ad hypochondria ardentia magis conuenit quã acetum.* Gal.4.Simpl.med.C.12.

SICCANDI. *Nam exiccat in ordine tertio: quamobrem affectibus cum fluxione coniunctis, præsertim stomacho cibum non continenti succurrit.* Gal.6. Simpl.medic.Cap.27. 5.meth.medic.Cap.10.Paul.Lib.7.

ADSTRINGENDI. *Nam uehementer adstringit, proinde bibitur ad recentem sanguinis excreationem: etiam si rupta intus aliqua parte contigerit.* Dios.Lib.5. Cap.6. Gal.6.Simpl.medic.Cap.27.

SISTENDI. *Nam fluxiones sistit, dysentericisquè & mulieribus fluxione uuluæ laborantibus clyster infunditur.* Dios.Lib.5.Cap.6. Gal.11.Simpl.medic.

IVVANDI. *Nam prodest contra tonsillas, uuam, humida gingiuarum uitia, purulentas aures cum melle & passo, item fistulas, uetera ulcera nomasquè ex aceto: oculorum claritati, scabritiæ, & ulceribus angulorum auxiliatur. Tradunt aliqui stomacho dissoluto, & cibos non perficienti prodesse: item prægnantibus defectis à conceptu, item dolorem sentientibus. Auxiliarem uim habere fertur sorbitionis usu cum pestifera lues populatim grassatur. Sunt qui ut maiorem omphacio adstrictionem comparent, e syluestrium uitium uuis illud exprimant, non ad medicamenta tantum, sed etiam ad ciborum condimenta. Verum omphacium nostrorum sole non cogitur, & si pluribus diebus ipsum insolari dimittamus suis cum uinaceis in cado crasso linteane cooperto, donec excrementa subleuentur, Fex uero subsidat, & inclarescat succus: Si quidem hac parandi ratione absque sale per annum incorruptum asseruatur, tam ad ciborum quam ad medicamentorum usum Omphacis loco sunt uuæ crispinæ baccæ in usu ciborum, acerbæ uidelicet, ueris præcipue & æstatis temporibus in quibus iurulentæ carnes, piscesuè ipsis condiuntur: & febrientibus iusculis incoctæ non sine utilitate exhibentur: mulieribus utero gerentibus magnopere expetuntur.* Matth.& Lusit.in 1. Dios.Cap.105. Dios.Lib.5.Cap.6. & ibi Matth. Gal.6.Simpl.medic. Cap.27. 11. Simpl medic. Ruell.Lib.1.Cap.142.

NOCENDI. *Nam insigniter comburit, Frangere autem uehementiam eius aqua multa oportet; & in usu præberi exiguum. Videant igitur iuniores medici cũ agrestæ succũ febricitantibus concedunt, ne plus iusto salitus sit: Nam sic salitus, et plerunque paratur, Febres acuit; & corpora plus iusto desiccat.* Dios.& ibi Amat. Lusit.Lib.5.Cap.6.

ORIZA VIM. H.

Insuauem dat oriza cibum, sed supprimit aluum.
Crassa alimenta parit, concoquiturquè male.

CALEFACIENDI. *Nam calida est.* Auic. Lib. 2. tr. 2. Cap. 574.

SICCANDI. *Nam sicca est, & eius siccitas sua caliditate manifestior est.*

ADSTRINGENDI. *Nam stipticitatis alicuius est particeps, quam utique ob causam uentrem solutum leniter adstringit, atque compescit.* Dios. Lib. 2. Cap. 88. Gal. 3. al. Cap. 15. 1. al. Cap. 17. 8. Simpl. medic. Aet. Serm. 1.

ABSTERGENDI. *Nam in ipsa est absttersio.* Auic. ibid.

IUUANDI. *Nam est hominum non aspernandum edulium; nutrimentum enim præbet conueniens, ad quandam siccitatem declinans: & decoctum eius superne uel subter in aluum datur contra dysenterias, tormina, uentrisquè dolores: Cocta cum butiro datur ad stomachi ardorem cum syncope, estquè cibus stomachicis conueniēs.* Gal. 1. de al. facul. Cap. 17. 8. de comp. medic. secund. loc. Cap. 4. Aet. Serm. 1. Auic. Lib. 2. tr. 2. Cap. 574.

NOCENDI. *Nam mediocriter alit, ægre concoquitur, tarde digeritur, est cibus crassus, difficilius quam alica conficitur, & minus alit, ceu utique & in edendi suauitate ab ea quam plurimum deficit. Cum decoquitur cum lacte, & oleo amigdalino & zucchiaro maius dat nutrimentum, & melius: & remouetur ab eo exiccatio & constrictio quam facit; & proprie cum infunditur nocte una in aqua furfuris.* Dios. Lib. 2. Cap. 88. Gal. 8. Simpl. medic. 1. al. Cap. 17. de diss. cont. Auic. Lib. 2. tr. 2. Cap. 574. Aet. Serm. 1.

Ouum alit, & recreat, coitumq; & semen adauget:
Aptius ista recens, candidiusq; facit.

REFRIGERANDI. *Nam eorum albumen temperatura moderate symmetro frigidius est. Vitellus aßimilis est potentiæ: ideoquè inseritur remedijs inflammationes extinguentibus.* Dios.Lib.2.Cap.44. Paul.Lib.7.

HVMECTANDI. *Nam dant humidum alimentum: assus uero uitellus paulo maiorem desiccandi uim, quam crudus habet.* Gal. de ptiß.Cap.6. Paul.Lib.7.

SISTENDI. *Nam oui candidum fronti impositum cum thure fluxiones arcet, auertitquè & ouum in aceto decoctum perdurum, fluxiones uentris desiccat, & dysentericis prodest.* Dios.Lib.2.Cap.44. Gal.11.Simpl.medic.

MATVRANDI. *Nam sorbile ouum si exibeatur lentorem humorum in pectore pulmonequè maturat, atque solatur.* Paul.Lib.7

INCIDENDI. *Nam sorbile ouum si exibeatur lentorem humorum in pectore, atque pulmone incidit.* Paul. Lib.6.

IVVANDI. *Nam multum nutriunt, & breui reficiunt tempore; recreant. semen prolificum augent, & uires ad coitum suppeditant; Quæ omnia eo præstant efficacius, quo recentiora sunt, & à gallinis edita, quæ prius admissarios gallos su sceperint. Sorbilia conueniunt ad leuigandum placandumquè aßperitates arteriæ ac gutturis: assus uero uitellus minorem in mitigando uim poßidet quam crudus: Albumen uero collinit, & mitigat acres mordicationes. Recentia oua ueteribus pluri mum præstant: Quippe optima sunt recentißima secundum locum sibi uendicant à perdicibus & phasianis edita: quanquam gallinacea uiribus non excellant: In ouis luteum candido longe præstat; nempe quod illud temperatum constat, ori non ingra tum, boni succi, & concoctu minime contumax: Oua uarijs & diuersis modis decoquuntur: quo fit ut diuersum afferant alimentum, & ob id succos diuersos in corpore pariant. Probantur tremula, & sorbilia. Porro ex his quæ extra putamina coquuntur, ea cæteris præstant; quæ integra in feruentem demerguntur aquam. Verum tamen cauendum ne indurentur, & ut sapidiora sint & citius descendant, è uen triculo, modicum quid salis addendum est, & ante alia sumantur edulia: Dandaquè uitella in tertiana, & in syncope ex tenuioribus humoribus pro cibo: Purgatisque exhibentur.* Dios.Lib 2.Cap.44. Gal.3.al.Cap.22. 10.Simpl medic.2.de cōp. medic. secund.loc. Cap.1. 8.meth.medic. Cap.2. 1.ad Glauc. Cap.9. 12.meth. Cap.6.de bon & ui.suc.Cap.4. Paul.Lib.7. Aet.Serm 2.Cap.134 & 135.

NOCENDI. *Nam eorum album pituitam gignit, obstruit, & ægræ concoquitur: uetustißima peßima sunt, Deteriora sunt anatum, anserum gruum, & reliquo*

rum aquatilium, aggrauant enim uentriculum: Succum crassum gignunt, & ægre coquuntur Pauonum struthocamelorum pessima sunt, saporis horrendi concoctu contumacia & humanæ temperaturæ inimicæ: Quæ cum putamine longiori elixatione indurescunt difficillime concoquuntur, crassos generant succos, obstruunt, in uentriculo marcescunt, arenulas gignunt & calculos, & coli uentriculiquè excitant cruciatus. Quæ deinde ex oleo aut butiro integra friguntur, uentriculum lædunt, ructus commouent, ægre conficiuntur, consocium corrumpunt cibum, malum prebent alimentum, & putridas pariunt exalationes. Quæ denique super prunis torrentur, aut ignitis figulinis tegulis inassantur difficile concoquuntur, & pessime nutriunt. Gal. 3. al. Cap. 22. de. bon. & ui. suc. Cap. 4. de puer epil. com. 2. aph. 18. 12. meth. Cap. 6. Paul Lib. 1. Cap. 83. & lib. 7. Aet. Ser. 2. Cap. 134. Haly. 5. Th. Cap. 26. Isac. doct. 5. Cap. 17.

PASTINACA V. H.

Pastinaca mouet lotium cit menstrua, nutrit
Excitat & uenerem, tetra uenena fugat.

CALEFACIENDI. Nam pastinacæ omni calens est natura, calefaciuntquè insigniter, & aromaticon quoddam ostentant. Gal. 2. al. Cap. 67.

CIENDI. Nam aluum ciet, & urinam pellit, tum herba quidem tota, tum maxime semen ac radix. Dios. Lib. 3. Cap. 52. Gal. 8. Simpl. medic. 2. al. Cap. 67. Aet. Serm. 1. Oribas. 2. collecto. medicin. Cap. 23

ABSTERGENDI. Nam abstersorium in se quippiam continet: quare ulcera phagedænica quidam folijs eius uiridibus cum melle, quo pura reddantur illinunt. Gal. 8. Simpl. medic. Aet. Serm. 1.

SVBTILIANDI. Nam est cibus subtilians secundi generis. Gal de diss. cont. Auer. 5 coll.

LENIENDI. Nam semen eius contritũ & in uino potũ tumentẽ oleum, & suffocationes mulierũ doloresq; lenit, in tantũ ut uuluas corrigat. Ply. Lib. 20. Cap. 5.

IVVANDI. Nam eius radix cocta manditur, & non ingrata in ciborum usum recipitur: nutrit minus tamen quam Rapa. Stomacho mediocri modo confert, eius semen potum appositumquè uuluis purgationes foeminis restituit: ijs conuenit quos lateralis dolor excruciat, aut torquet lotij difficultas. Hydropicos similiter comitiales, & opisthotonicos & conceptus adiuuat. Radix extrahit partus apposita. Phagædenas ulcerum sistit: semen illitum è passo mulierum uentri prodest: Viris uero cum portione panis aqua tritum ex uino potum contra uentris dolores. Aliqui contra iocineris ac lienis, ilium, lumborum & renum uitia ex aqua mulsa dari iubent: Cleophantus dysenterijs ueteribus dedit: Habentes eam feriri à serpenti-

bus negatur; ant qui ante gustauerint non lædi: per cuius imponitur cum axungia. Semen satiuæ contra scorpionum ictus ex uino uel posca salutare. Radice eius circun scalpti dentes dolore liberantur: Satiua cibo aptior, sed agrestis ad omnia potentior est: magis in petrosis nata, & eiusdem ferè sunt uirtutis cariotæ. Dios. Lib. 3. Cap. 52. Gal. 8. Simpl. medic. 2. al. Cap. 67. Paul. Lib. 7. & Lib. 1. Cap. 76. Ply. Lib. 20. Cap. 5. Aet. Serm. 1. Auer. 5. coll. Gal. de att. uic. Cap. 9.

NOCENDI. *Nam acris est, adurit, tarde digeritur, ægre concoquitur, flatus creat, uenerem stimulat, pruritum mouet, est mali succi, & parum nutrit propter multitudinem superfluitatum. Quare illaudabilem generat sanguinem, sed ut temperetur, oportet eam lixari, & eiecta aqua tertio decoquatur cum lactuca coriandro cæpa, & condiatur cum oleo, aceto & pipere: complexio syluestris est laudabilior: & comedens ipsam debet eam bis abluere. Cariotæ sunt ferè eiusdem naturæ.* Gal. 8. Simpl. medic. 2. al. Cap. 67. Ply. Lib. 20. Cap. 5. Haly 5. th. Cap. 17. Isac. in part. diæt. Auer. 5. coll. Ras. 21. cont. Cap. 185. Gal. de att. uic. Cap. 9.

PEPONES V. H.

Abstergit, lapidem minuit pepo, mitigat æstus.
Hunc male concocto pessimus humor erit.

REFRIGERANDI. *Nam secunda eis frigidorum sedes assignatur: quare ardentes febres, & synceras tertianas restinguunt, & calidos uentres refrigerant.* Gal. 2. al. Cap. 4. & 5. Paul. Lib. 1. Cap. 8. Aet. Serm. 1.

HUMECTANDI. *Nam eorum materia frigidior est cum humiditate copiosa: suntquè pepones magis cucumeribus & melopeponibus humidi.* Gal. 2. al. Cap. 4. de att. uic. Cap. 2. Oribas Lib. 1. collecto medicin. Cap. 36.

ABSTERGENDI. *Nonnullam enim abstergendi naturam referunt, obsitam pædore cutem emendant, & lentigines, uitia insolatæ faciei, & uitiligines emaculant, corporis item cutem illustrant, magisq; faciem exhilarat semen tusum in farinam, quæ in smegmata adijciatur: nam cutis sordes uehementius aluit. Succus item cum semine in farinam siccatus, smegma fit ad cutem purgandam, & nitorem in facie conciliandum, longos rotundis præferunt, quòd abstersionis dote plus multo polleant: & uis exterioria amplior est in radice quam carne.* Dios Lib. 2. Cap. 128. Gal. 1. al. Cap. 1. 2. al. Cap. 4. Aet. Serm. 1.

CIENDI. *Nam urinam cient, sed semen uehementius, ita ut in renibus calculos deturbet: & longi magis quam rotundi pellunt urinam.* Gal. Dios. Aet. ibid.

DIGERENDI. *Nam humorum crassitiem & lentitiam digerunt.* Auic. Lib. 2. tr. 2. Cap. 92.

SVBDVCENDI. *Nam uentrem subducunt: & melopeponum pars intima in qua insunt semina prouocat deiectionem.* Gal 1.al.Cap.1. 2.al.Cap.4.

IVVANDI. *Nam estur cum maturuerit hic fructus magna stomachi uoluptate cordi mirum in modum prodesse nec parum afferre iuuamenti pepones Diocles cari stius tradidit, caro eorum epiphoris oculorum inflammationibus & doloribus impo nitur. Corium ipsorum ad siriasim puerorum infantium anteriore parte capitis opponitur: oculis humore uexatis ad alligatum fronti fluxiones efficacißime reclinat: eorum radix ex melle sanat ulcera concreta in modum faui, quem cerion uocat: folia cum melle epinictidas sanant: cum uino canis morsus & millepedæ: semen calculosis renibus opitulatur. Peponum usus est quando uentriculus squallore æstuat: Melopepones hæc omnia minore efficacia poßident.* Dios.Lib.2.Cap.128. Gal. 1.Simpl.medic.Cap.1.2.al.Cap.11. de bon & ui.suc.Cap.13. Pau. Lib.1.Cap. 80. Aet.Serm.1. Diocl.Sal.2.

NOCENDI. *Nam parum nutriunt, improbum creant succum, & si à stomacho interdum perficiantur, choleram tamen concitare solent, susque deque copiam humoris effundentem, stomachum lædunt, uomitumque etiam eliciunt, nisi cibus bono præditus succo supermandantur, tum deorsum festinantius deuoluuntur: Pepo uitiosum humorem parit, multo magis quum non probe concoquitur: Primo cibo sumi debet, sed pituitosi uinum superbibant: biliosis cibus præbeatur qui acremento placeat, de inde omnes ea sequuntur edulia, quæ bonum creant succum, sic omnis abigitur noxa: Is enim cibus per quam facile in fauam bilem uel pituitam degenerat: qua de re biliosos præduleis pepo, pituitosos immaturus offendit: Facilius dulcis in stomacho perficitur: Magis offensæ patent quibus uenter incalet, aut quorum flaua bile corpus incandescit, si uinum post peponem ebibant. Quando uinum in uenas hunc succum confestim rapit, isque sequax trahenti facile cedit: humoremque hisce corporibus efficit acriorem, atque nauseam concitat: Pituitosis fungosa pars laxaque semi ni cohærens dari debet, biliosis quæ corio tenus dura coaluit, ut quæ minus permutari queat. Melopepones si non digerantur uertuntur in succum similem letalibus uenenis & si quis illis in comestione multum usus fuerit colicam patietur paßionem: Quare partiusquam alii fructus edendi. Traduntur pepones desideria ruentium uenerem infrenare, & geniturам imminuere.* Gal.2.al.Cap.4.5.11. de att.uic. Cap.2. de bon. & ui. Cap 8.13. 5.Simpl.medic.23. Aet. Serm.1. Auic. Lib.2. tr.2.Cap.92. Haly.5.Th.Cap.18. Ras.3.alim.Cap.20.

Aurea maturo fragrantia persica odore
Laudato, at penitus cætera praua putes.

REFRIGERANDI. *Nam frigida sunt in secundo gradu.* Gal. 7. Simpl. medic. *Isac. in part. diæt.*

HVMECTANDI. *Nam humida sunt & aquosa in secundo excessu.* Gal. 2. al. Cap. 1. *Isac. in part. diæt.*

LENIENDI. *Nam matura leniunt uentrem.* Auic.

SISTENDI. *Nam acerba aluum cohibent, sed sicca uehementius: siccatorum decocto fluxiones uentris & stomachi supprimuntur. Folia trita sanguinis eruptionem sistunt.* Dios. Lib. 1. Cap. 131. Ruell. Lib. 1. Cap. 111.

IVVANDI. *Nam cibo idonea, & matura tam stomacho quam uentri utilia sunt: oris foetorem uitio stomachi prouenientem remouent. Duo eorum genera præcipua, duracinum & præmolle: Duracinum sic dictum, quia difficulter ab ossibus auelli tur: hoc in maximo habetur precio, & merito, quia stomacho sua suaui & uix perceptibili stipticitate conueniat; immo ea de causa inter cordialia medicamenta reponitur: sunt etiam nonnulla persica præmollia intus rubra, quæ duracinis non cedunt, grata sapore, stomacho accommodata: Duracina præsertim quæ ab aurei coloris nitore, odoreque per quam iucundo cotonea cognominant, stomacho grata sunt, & ipsum roborant: nam eorum sapor delicatissimus est, cum quadam austeritate: qua de causa post uictum accipi posse affirmant: immo ea post uictum comedunt, non nisi prius uino infusa, & nullam inde noxam euenire persentiunt: & sub cineribus coctũ unum uel alterum pomum persicum, cum eorum instat tempus ægrotantibus offerũt, & saccaro respersa concedunt: delicatissimus enim cibus est, & ægris per quam gratus, proxima duracinis sunt quæ cortice detracto sanguineum succum fundunt; deinde Nacipersica, mox persica amygdala, quæ ideo sic uocantur, quia agricolarum mangonio ossium uice dulces amygdalarum nucleos includunt. Ex duracinis fit conditum, quod maxime laudatur. seruatur obruta muria, uel aceto mulso: optime etiã seruantur si umbilicus pomi gutta picis calentis oppleatur, ut sic uase concluso sæpe cogatur innatare: Detractis ossibus ficorum more siccantur in sole ac pendent: ossibus item exemptis melle condiuntur grato ac iucundo sapore. Eorum nuclei cum aceto & oleo capitis doloribus illinuntur: folia puerorum umbilicis imposita tineas enecant: eorundem succus uerminosis auribus instillatur.* Dios. Lib. 1. Cap. 131. *& ibi Matth. & Lusit.* Gal. 7. Simpl. medic. 2. al. Cap. 7. 1. al. Cap. 1 Ruell. Lib. 1. Cap. 111. Abiaz. in Lib. Theis. Aui.

NOCENDI. *Nam præmollia facile corruptionem sentiunt, ac noxam afferunt,*

quapropter postremo cibo sumenda non sunt, ut moris est plerisque: innatant enim stomacho, & quicquid præsumptum fuerit una secum in corruptionem trahunt; Manifestatur autem persici procliuitas ad putredinem, quoniam si persicum fixum ferro post paulukum naribus apponas, odorem quasi putredinis senties: itaque primis mensis sumi tolerabilius fuerit, & post uetus uinum odoriferum est bibendum: sic celeriter descendentia, sternunt alijs uiam commode præeuntia; reliqui cibi facile lubrico meatu sequentes elabuntur. Nucleum improbitati succi dicunt occurrere, ita uulgatum adagium, malum quod implicuit persicum nucleus explicat: cuius noxa etiam uino discutitur. Eius flores esu aluum deijciunt, itemque uomitiones cient, sed non absque labore & detrimento. Gal 2. al. Cap. 19. Matth. & Ruell. ibid. Ras. 3. Alm. Cap. 20. Auer. 5. Coll. Isac. in part. diæt. Auic. Oribas. Lib. 1. Collecto. medicin. Cap. 47.

PETROSELINVM V. H.

Calfacit hortense apium, cit discutit, affert.
Renibus auxilium, lux hebetatur eo.

CALEFACIENDI. Nam apium hortense, idest uulgare petroselinum, calidum est in secundo ordine. Gal. 8. Simpl. medic. 2. al. Cap. Paul. Lib. 7.

SICCANDI. Nam siccum est in medio tertij ordinis. Gal. 8. Simpl. medic.

SISTENDI. Nam aluum cohibet. Dios. Lib. 3. Cap. 64.

DISCVTIENDI. Nam inflationes discutit: & contra stomachi & coli inflationes, & tormina prodest, & magis semen quam herba.
Dios. ibid. Gal. 8. Simpl medic. Paul. Lib. 7.

CIENDI. Nam diureticum est, & urinam ciet siue crudum, siue coctum menses etiam large prouocat, atque semen potius quam herba, cit etiam secundos partus. Gal. 8. Simpl. medic. Paul. Lib 7.

APERIENDI. Nam epatis, & ueteri obstructiones aperit. Isac. in part diæt.

MVNDIFICANDI. Nam hepar Matricemq; mundificat. Isac. in part. diæt.

IVVANDI. Nam inter cætera familiarißimum est, & ori stomachi gratißimum ad eadem ad quæ coriandrum conuenit, inflammationibus oculorum cum pane aut polenta illinitur. Aestuantem stomachum mulcet, mammarum duritiam ex lacte concreto contractam reprimit, dolores mitigat, & aurium grauitatem, renibus medetur: Vesicæ calculos frangit. Decoctum eius radicisq; potum uenenorum noxæ resistit, cum uomitiones excitet: Semen admiscetur medicamentis, quæ dolorum leuamenta præstant, Theriacis quoque ac tußis remedijs. Dios. Lib. 3. Cap. 64. Gal. 2. al. Cap. Ply Lib. 20. Cap. 11.

NOCENDI. Nam difficilis est digestionis, & mali chimi: Visus claritati est

inimicum: Cæterum an apium hoc sit funebribus dicatum cibariis, quod ideo multi ab esu hominum explodebant, simulq; morbum caducum excitabat, ignoratur. Credere tamen est, longe aliud esse, ut pote apium uulgare, Dioscoridis petroselinum, quod comestum caput tentat, & morbum caducum incitat. Dios. Lib. 3. Cap. 64. & ibi Matth. & Lusit. Ply. Lib. 20. Cap. 11. Isac. in part. diæt. Haly 5. Theor. Cap. 16. Auic.

PIMPINELLA V. H.

Letiferis herba hæc morbis, pestisquè medetur.
Calfacit adstringit: uulnèra sana facit

CALEFACIENDI. *Nam excalfacit ordine secundo completo, aut sanè tertio incipiente. Matthiol. in 4. Dios. com. 45.*

SICCANDI. *Nam siccat ordine secundo completo, aut tertio incipiente. Matthiol. ibid.*

ASTRINGENDI. *Nam gustatu non leuiter adstringens percipitur: hinc fit. ut muliebre profluuium efficacißime sistat, disenteriam, & cæteros alui fluxus cohibeat, quin & biliosas uomitiones reprimat. Matthiol. ibid.*

IVVANDI. *Nam acetarijs frequentißime inseritur: confert ad renum & uesicæ morbos, quorum calculus est causa: nam renes à calculis expedit. Prodest expressus e radicibus succus ex uino haustus deleterijs medicamentis, & uenenosorum animalium morsibus. Quare non desunt qui ad pestilentiam radicem hanc miris laudibus efferant. Herba ipsa uulnera & ulcera sanat; Miscetur què unguentis quæ tum ad capitis uulnera, tum ad carcinomata conficiuntur. Hanc Matthæus curtius clarißimus medicus, contagiosis pestilentialibusquè febribus maxime commendauit. Matthiol. in 4. Dios. com. 45.*

Pineus adstringit, renesquè & pectora purgat,
Nucleus: & stomacho uiribus atque fauet.

CALEFACIENDI. *Nam uim habent aliquantulum excalfacientem in medio calidæ & frigidæ qualitatis consistentes.* Dios.Lib.1.Cap.74. Gal.7.Simpl medic. Auic.Lib.2.tr.2.Cap.308.

SICCANDI. *Nam corruptā in corpore humiditatē exiccāt.* Auic.Lib.2.tr.2.

LENIENDI. *Nam asperitati leniendæ conueniunt: cum uidelicet in aqua macerati omnem in ea reliquerint acrimoniam.* Dios.ibid. Gal.7.Simpl medic.

DIGERENDI. *Nam consistentes humores in stomacho digerunt, & ductilem facilemq; reddunt quantumuis tenacē materiā.* Paul.Lib.7. Ruell.Lib.1.Cap.112.

CIENDI. *Nam urinam cient.* Dios.Lib.1.Cap.74.

ADSTRINGENDI. *Nam uim astrictoriam habent, quare sanguinis excretioni medentur.* Dios. Auic.ibid.

PVRGANDI. *Nam bilem pellunt, poti ex aqua aut uino, aut passo, aut balanorum decocto.* Ruell.Lib.1.Cap.112.

IVVANDI. *Nam boni succi sunt, multum nutriunt, uires reficiunt, sitim sedant & acrimoniam stomachi, rosionesq; læniunt: infirmitatem uirilium roborant, renibus & uesicæ utiles, illorum enim acrimoniam hebetant: Miscentur iis contra uehementiores stomachi rosiones cucumeris semen & succus portulacæ. Item ad uesicæ ulcera & renū: Corruptorū humorū labem obtundunt: Tussi & pectoris uitijs auxiliantur per se, aut ex melle sumpti. Proinde purulentis & quibuscunque adeo quæ in Thorace, & pulmone sunt facile extussire, & expuere expedit, accommodi sunt pinei nuclei. Quibus hodie in officinis eclegma à pino nominatum præparatur, pectoris & pulmonum uitijs accommodatum.* Dios. Lib.1.Cap.74. Gal.2.al.Cap.17. de bon & uit.suc.Cap.4. 7.Simpl.medic. Paul.Lib.7. Auic.Lib.2 tr.2.Cap.308. Amat.Lusit.in 1.Dios.enar.79. Isac.in part. diet. Ras.3.Alm.Cap.20.

NOCENDI. *Nam ægre concoquuntur, humorem crassum pariunt, Fauces exasperant, & tussim uetusti & rancidi; Mordicant stomachum, sed eorum mordicatio deletur si infundantur in aqua.* Gal.7.Simpl.medic. 2.al.Cap.17. de bon.& uit. suc. Cap.4. 7.de comp.medic.secund.loc.Cap.1. Auic.Lib.2.tr.2.Cap.308.

Piper

PIPER VIM H.

Cit piper, atque oculos caput arctaque pectora mundat,
Frigidus hoc utens sanior esse ualet.

CALEFACIENDI. *Nam uehementer excalfacit, estque tam cibus, quam medicamentum calidum* Gal. 8. Simpl medic. & Lib. 1. Cap. 11. 3. de temper. Cap. 4.

SICCANDI. *Nam ualenter exiccat.* Gal. 8. Simpl. medic. Aet. Serm. 1.

CONCOQVENDI. *Nam concoquit, & concoctiones adiuuat uirulentis inspersum, quæ ad intinctus parantur. Quare cruditatum copiam habentibus exhibendũ.* Dios. Lib. 2. Cap. 153. Gal. 4. de San. tu. Cap. 5.

DIGERENDI. *Nam strumas cum pice digerit.* Dios. ibid. Gal. 1. de comp. medic. per. g. Cap. 12.

DISCVTIENDI. *Nam ualde discussorium est: Quare tormina cum tenerrimis lauri folijs, & strumas cum pice discutit, flatuosique spiritus craßitudinem soluit.* Dios. ibid. Gal. 6. de compo. medic. secund loc. Cap. 1. 4. de San. tu. Cap. 5.

EXTRAHENDI. *Nam partus extrahit.* Dios. Lib. 2. Cap. 153.

EXTENVANDI. *Nam humores attenuat: quare in piscium præparatione miscendum.* Gal. de att. uic. Cap. 6. & 8.

CIENDI. *Nam urinam cit, & menstrua prouocat.* Dios. ibid. Gal. de cathart.

ABSTERGENDI. *Nam caliginem quæ oculis obuersatur absterget, & uitiligines ex nitro emaculat.* Dios. ibid.

EXPVRGANDI. *Nam caput pulmonem & thoracem expurgat, capitis pituitam elicit, si cum uua passa commanducetur: Farina eius naribus attrahitur ad ciendas sternutationes, deuocandamque capitis pituitam.* Dios. ibid. Gal. de cathart.

IVVANDI. *Nam uentriculo auxiliatur: & prodest illis qui frigiditatem in uẽtriculo sentiunt: concoctiones adiuuat, appetentiam inuitat, & cibi auiditatem molitur, dolores finit, serpentium ictibus auxiliatur, ponitur que in Theriaca: ad tußim & uitia pectoris omnia potu uel eclegmate proficit: horroribus febrium ambitu repetentium potu uel illitu subuenit: Anginæ eo & melle conuenienter illinuntur: ualetudinem tuetur, quare saluber eius usus existimatur. paratur ex piperibus compositum diatrion pipereon dictum, quod iecoris obstructiones expedit; & conuenit his qui minime concoxerunt, & qui recens frigus in uentriculo habent, & pituitosum succum.* Dios. Lib 2 Cap. 153. Gal. 3. al. Cap. 21. 4. de San. tu. Cap. 5. 1. ad Glauc. Cap. 14. de Ther. ad pis. Cap. 7. 6. de San tu. Cap 7

NOCENDI. *Nam acre est, conceptum abortu uitiat, si foemina post congressum cũ uiro uuluæ admoliatur: Vlceribus non conuenit, adiectum temperamento calido facit febrem & singultum: quare biliosis non conuenit, præsertim æstatis tem-*

pore. Dios.ibid. Gal.Cap.6.aph.39. 4. de rat. uic. acut. numero 8. 6. de comp.medic.secund.loc.Cap.1. 4.de comp.medic.per.gen.Cap.1. Præsag.exper. confir. Ras.22.cont.Cap.577.

PISA VIM H.

Tarde excernuntur, gignuntquè recentia ructus
Pisa, sed in cunctis sunt meliora fabis.

CIENDI. *Nam urinam pellunt, & decoctorum cremor aluum ciet.* Ruell. Lib.2.Cap.34.& 79.

IVVANDI. *Nam eorum chymus est laudabilis, & proprie excorticatorum: Sumuntur ut fabæ, & parum ab eis in substantia differunt, sunt tamen fabis præstantiora: non enim adeo uti fabæ inflant: ideoquè pisis uesci tutius est quam fabis. Recentia cum suis ualuulis edenda sunt. Ad anni totius usum exacte siccata, & suis ualuulis recondunt explicita: ita enim exausto solibus humore, diutius à labe putrilaginis uindicantur. Diuites cum pernis non insulsis, aut suillis trunculis incoquũt non ingrato cibatu; qui in opiparis coenis se se offerre sæpius audeat.* Auic.Lib 2. tr.2.Cap.488. Gal.1.al.Cap.21. De bon.& uit.Suc.Cap.7. de att.uic. Cap.7. Ruell.Lib.2.Cap.34.

NOCENDI. *Nam tarde excernuntur, sed non est in ipsis tarditas descensionis fabarum: & quando decoquuntur cum oleo amigdalino dulci, sunt laudabilioris humoris. Recentia quæ cum suis ualuulis manduntur ructus mouent, & faciunt insomniosos.* Gal 1.al.Cap 21. Auic.Lib.2.tr.2 Cap.488. Ruell.Lib.2.Cap.79. Oribas.Lib.1.collecto.medicin.Cap.19.

PORRVM VIM H.

Calfacit, incidit porrum cit pectora purgat,
Somnia tetra parit, uisceribusquè nocet.

CALEFACIENDI. *Nam calidum est in secundo ordine; & corpus calefacit, & nunquam erit frigidum, sed plus minusue calidum.* Dios.Lib.2.Cap.143. Gal. 2.al.Cap.71. *de bon.Cap.11. Simeon.Seth.*

EXSICCANDI. *Nam porrum exiccat.* Gal.3.al.Cap.1. *& siccum est in secundo ordine.* Sim.Seth.

INCIDENDI. *Nam humores crassos in corpore, & glutinosos incidit.* Gal.2. al.Cap 71.

DIGERENDI. *Nam digerit lentos humores.* Gal.2.al.Cap.71.

EXTENVANDI. *Nam craßitudines extenuat.* Dios. Gal. ibid.

DISCVTIENDI. *Nam ebrietates, & aurium dolores stridoresquè cum aceto & thure, ac lacte, uel cum rusaceo succus discutit instillatus.* Dios.ibid.

APERIENDI. *Nam aperitiuum est.* Gal.Cap.2.aph.20.

CIENDI. *Nam urinam cit, & menses pellit, & eius semen ex passo potum urinæ difficultates emendat.* Dios.Lib.2.Cap.143. Ruell.Lib.2.Cap.82.

EXPVRGANDI. *Nam uentrem emollit, & facit excernere, arteriam expurgat, & contritum ex melle ulcera purgat, tußim & destillationes* Thoracis: *item purgationes foeminis reddit.* Dios. ibid.Gal.Cap.2.aph.20.

SISTENDI. *Nam quandam adstrictoriam uim habet, quare succus cum aceto sanguinis profluuia præsertim è naribus adiecto thuris polline aut manna sistit, uel naribus contrito eo obturatis: item ex abortu profluuia poto succo cum lacte mulierum cohibetur: uetustisquè reiectionibus sanguinis semen duabus drachmis bibendum datur, cum pari baccarum Myrti mensura.* Dios.Lib.2.Cap.143. Paul.Lib.7.

ABSTERGENDI. *Nam nonnihil abstersorium poßidet.* Paul.Lib.7.

IVVANDI. *Nam commendat obsonia, uoci splendorem affert. sua lentitia faucium asperitatem delinient: Laterum doloribus olus hoc succurrit; porrorum usus per quam salubris, si tantisper incoquuntur dum in tabem fere resoluantur, quippe cum non minus quam carnes alere creduntur: foeminarum etiam foecunditatem hoc cibo augeri putat* Hyppocrates *tostum editur, & contra fungorum uenena, sitim sedat. Tußi etiam ueteri, & pectoris ac pulmonum uitijs omnibus medetur; & contra tabē pro delinctu efficax est. Illitis folijs sanantur ambusta, & epinictides; Aurium uitia cum felle caprino uel pari mēsura mulsi; stridoresq; cum lacte muliebri mulcet, capitisquè dolores si in nares fundatur, dormiturisue in aurem duobus*

ſuci cochlearibus uno mellis. Succus ad ſerpentium ſcorpionumquè ictus in potum bibitur cum mero ad lumborum dolores cum uini hemina: ſanguinem excreantibus deſtillationibus & phtiſicis uel ſuccus, uel ex ipſo cibus prodeſt: item epilepticis regio morbo uel hydropicis folijs illitis perſanantur nari cum rhu quod ad obſonia expetitur: cortex decoctus illitasquè inficit canos: item cruſtas impoſitum porrum cum ſale perrumpit: confert ad hæmorrhoidas, bis uero aqua coctum & aceto & garo & oleo cuminoquè conditum ſalubre eſt ijs qui frigidi ſtomacho ſunt. Dios. ibid. Gal. 2. al. Cap. 52. & 71. Sim. Seth.

NOCENDI. Nam parum alit niſi coquatur, mali ſucci eſt, inflationem facit, uenerem ſtimulat, capitis dolores excitat, tumultuoſum ſomnum parit; iecur, ueſicam exulceratam, renesquè lædit, oculorum aciem hebetat, ſtomacho nocet, pruritum mouet, & iis qui à calore læduntur malum exiſtit: corrumpit dentes & gingiuas; acre eſt, eius ſuccus ſine cruciatu perimit, eius uſus immoderatus febrem accendit, quare bilioſis eſu continuo interdicitur: non inſalubri, tamen ijs qui lentam craſſamquè collegerint pituitam: miteſcit porrum minusquè inflat bis aqua mutatá coctum, deinde frigida perfuſum: innocentiusquè redditur ſi poſt ipſum portulaca lactuca & endiuia comedatur: ut eius calor ab iſtis temperetur. Non olebunt porrum qui cuminũ prægustarint, hoc enim eſu grauis odor extinguitur. Dios. Ruell. Gal. ibid. & 3. de caus. morb. Cap. 2. Sim. Seth. Paul Lib. 7. Aet. Ser. 1: Auic. Lib 3. fen. 7. Cap. 2. Ply. Lib. 19. Cap. 6. Ras. 3 Alm. Cap. 28. 22: cont. Cap. 684. Iſac in part. diæt.

PORTVLACA. V. H.

Dentibus Andrachne ſtupidis, & renibus affert
Auxilium atque æſtum mitigat illa grauem.

REFRIGERANDI. Nam à tertio exceſſu refrigerat. Gal. 6. Simpl. medic.

HVMECTANDI. Nam ſecundo humefacit exceſſu. Gal. ibid. Paul. Lib. 7.

ADSTRINGENDI. Nam eius uis eſt adſtringere, & eius ſuccus adſtringit, indurat, atquè condenſat. Dios. Lib. 2. Cap. 137. Gal. 1. ad Glauc. Cap. 14.

REPELLENDI. Nam fluxiones, & præſertim bilioſas ac feruentes repellit, easquè commutando, refrigerandoquè amolitur; & ſtomachi, inteſtinorumq; fluxiones Feruoresquè reprimit. Gal. 6. Simpl. medic.

SISTENDI. Nam dyſentericos liberat: & ſi ore ſanguis reijciatur, ſiue naribus, aut aluo profluat, ſiue foeminarum utero. Dios. ibid.

DETERGENDI. Nam eruptiones pituitæ cum uino deterget. Dios. ibid.

IVVANDI. Nam renes & ueſicam adiuuat, dentibus qui ſtupore quodam obtorpeſcunt remedio eſt. Illita cum polenta capitis dolores, oculorum & alias inflam

mationes

nes corrigit: Ardoribus stomachi, uesicæ doloribus ignibus sacris auxiliatur Veneris impetus infrenat; febre ardente conflictatis opitulatur: Animalia uentris rotunda pellit, dysentericos liberat, interaneorum rheumatismis rosionibus uuluæ suffunditur: Capitis dolores insolatione contractos foueri proficiet cum rosaceo: uulneribus syderatione periclitantibus inungitur efficaciter polenta: Resistit aquarũ uitijs, infantibus umbilico prociduo imponitur: ocularibus medicamentis utilißime commiscetur: contra cruentam excreationem, dysenteriam, hemorrhoidas & profluuia sanguinis percocta efficax est: ulcera oris commanducata cruda, tumoremq; gingiuarum sedat; item dentium dolores, tonsillarum ulcera succus decoctæ: Mobiles dentes stabilit mansa, cruditates sedat, uocemquè firmat, & sitim arcet: Nam folium linguæ subditum ijs qui siti cruciantur bibendi desideria restinguit: sacros ignes illita mulcet: salutaris est suspiriosis semine cum melle hausto: stomachum insumpta corroborat: ardentibus febribus imponitur cum polenta. Dysenteriæ & uomicis datur ex aceto uel bibitur cum uino: tenesmis cocta, & comitialibus cibo uel potu prodest: purgationibus mulierum acetabuli mensura in sapa: succus eius potus renes iuuat, ac uesicas: uenerem inhibet, ueneris què somnia, aiunt caput inde litum destillationem anno toto non sentire: addunt & serpentium hæmorrhoidum præterum, & sagittarum uenena æstringi pro cibo sumpta & plagis imposita extrahere: item aduersus sepis dictæ morsus ualere: illita uerrucas tollit, cum ipsa non est, semen simili effectu prodest. Dios. Lib.2.Cap.117. Gal 6. Simpl. medic. 2.al.Cap.46. 1.ad Glauc.Cap.14.de sect.Cap.5. Paul.Lib.7.Aet.Ser.1. Ply.Lib.20.Cap.20.

NOCENDI. Nam parum nutrit, & imbecillem alimoniam tribuit, & eius nutrimentum est illaudabile: nam humidum frigidum & glutinosum: Appetitum debilitat, oculos hebetat, & abscindit desiderium coitus, & sperma minuit; Ratione itaque siue intensæ frigiditatis aut cum calidis oleribus admisceatur, aut nullo modo sola aut irrefracta sumatur. Gal.6.Simpl.medic. 6.de san.tu. Cap.14. de bon. & ui. suc.Cap.8.2.al.Cap.46. Ply.Lib.20.Cap.20. Auic.2.can. Cap.540. Ras. 3. Alm.Cap.18. & 21.cont.Cap,162.

PRVNA VIM H.

Pruna mouent duros, purgantque recentia uentres
Sicca aluo & stomacho non inimica putes.

REFRIGERANDI. *Nam uis omnibus quædam refrigeratrix inest.* Gal.4. Simpl.medic.Cap.7. de att.uic.Cap.2.al.Cap.31. Paul.Lib.7.

HVMECTANDI. *Nam humectāt.* Gal.ibid.& Oribas.Lib.1.coll.med.Cap.58.

REPRIMENDI. *Nam destillationes comprimunt, & in uino decocta eorum folia gargarizzatu uua gingiuas tonsillasquè fluxione laborantes reprimunt.* Dios. Lib.1.Cap.137. Gal.7.Simpl.medic. Paul.Lib.7.

ADSTRIGENDI. *Nam agrestia adstringunt.* Gal 7 Simpl.medic.

SVBDVCENDI. *Nam aluum tum humiditate sua, tum lentore recentia quidem uehementius, & copiosius: mitius uero ac minus etiam arefacta subducunt. Damascena autem siccata licet uentrem subducant, comparatione tamen ad hyspaniæ pruna, adeo parum ut id constringere potius dicendum sit: & propterea* Dios. dixit. *Damascena exiccata aluum adstringere: accedit etiam quòd uentrem soluunt non inefficaciter adstricta aluo postmodum relicta, tamarindorum, et mirabolanorum modo & quanto magis pruna sunt acida, tanto plus frigida sunt dicenda, & presśius aluum cohibentia: sacchkm tamen cocta, uel meliorato sumpta stipticitatem amittunt, & aluum optime deijciunt.* Dios.Lib.1.Cap.137. & ibi Matthiol & Lusit. Gal.2. al.Cap.31. 7 Simpl.medic.

IVVANDI. *Nam Damascena exiccata stomacho utilia sunt, & possunt esse usui quemadmodum & Ficus: optima sunt quæ cum mediocri adstrictione magna sunt & laxa: Idonea sunt æstatis tempore, quando necesse sit corporis squallorem caloremquè curare: Bilem enim deijciunt proinde ea utiliter usurpant medici ad febres, aliosquè biliosos affectus: Quin & seplasiarijs expetuntur, quippe qui ex ijs quotannis electaria, intinctus, liquoresquè uarios parare consueuerint, quibus non modo sani gustu non ingrato delectantur, sed etiam qui languent refocillantur: prima laus damascenis, proxima datur ibericis: Siccantur in sole per crates loco sicciore disposita: alij aqua marina uel muria feruente recenter lecta demergunt; & inde sublata, aut furno tepido iubent: aut in sole siccari: Febricitantibus conceduntur, nā corpus refrigerant, & humectant, bili aduersantur in sitim arcēt, aluumquè deijciūt. Gummi prunorum conglutinat, potum in uino calculos frangit, ex aceto perunctum lichenas infantium sanat: ac si id præstat clarum est extenuandi incidendiquè illi facultatem inesse.* - Dios Lib.1.Cap.137. Gal.7.Simpl.medic. 2.al.Cap.31. de bon. & ui. Suc.Cap.13. Matth. & Lusit. in Dios. Aet. Serm.1. Ply. Lib. 15. Cap 15.

NOCENDI. *Nam sunt aliena stomacho, frigida & pituitosa, potißimum. Si cru da mandantur: parum nutriunt, & quæ exigua sunt & dura & acerba praua sunt: elixa minus officiunt: syluestrium prunorum baccæ resiccatæ post maturitatem & in sapa decoctæ stomacho commodiores fiunt.* Dios. Gal. ibid. Ply. Lib. 15. Cap. 13. Ruell. Lib. 1. Cap. 121.

PVNICA MALA V. H.

Punica mala iuuant stomachum prædulcia, uerum
Febribus officiunt, acria tuta magis.

REFRIGERANDI. *Nam frigorificæ uirtutis sunt: uerum à sapore (nam dul cia acria & media siue uinosa reperiuntur) inquirenda eorum temperatura, quum quanto magis ad dulcedinem tendunt, uel ab ea discedunt, & ad acetositatem appropinquant, tanto frigidiora uel dulciora dicenda.* Gal. 4. Simpl. medic. Cap. 7. Paul. Lib. 1. Cap. 81.

HVMECTANDI. *Nam humida sunt.* Gal. 2. al. Cap. 7.

SICCANDI. *Nam eorum acini magis quam succus exiccant, his autem magis putamina.* Gal. 8. Simpl. medic.

ADSTRINGENDI. *Nam malum granatum omne adstringentem obtinet qua litatem, non tamen in omnibus ea exuperat, sunt enim inter ea quædam acida, quædam plus dulcia, quædam austera & sanè quæ ab unoquoque eorum procedit utilitas, secundum uincentem eueniat qualitatem necesse est: acida itaque adstringunt, & austera magis: acini autem magis quam succus adstringunt, his etiam magis putamina.* Gal. 6. de comp. medic. secund. loc. Cap. 1. 8. Simpl. medic. 12. m. m. C. 14.

SISTENDI. *Nam nuclei acinorum acidi punici in sole siccati, & obsonijs inspersi concoctiuè fluentem aluum, stomachumquè, sistunt, coelesti aqua madescunt, bibunturquè commode sanguinem excreantibus: ad desessus dysentericorum foeminarumquè fluxio ne uuluæ laborantium utiles sunt: cortex mixta galla in aceto decoctas mobiles dentes stabilit, acida melius sistunt.* Dios. Lib. 1 Cap. 127.

GLVTINANDI. *Nam eorũ flores cytrini uocati cruenta glutinant.* Dios. ibid.

CIENDI. *Nam acida urinam cient.* Dios. ibid.

IVVANDI. *Nam boni succi sunt, stomachum adiuuant, præsertim pontica, & eorum succum facit ad stomachũ biliosum, & subuersum, & ad eiusdem ardorem cũ syncope, & ad cardialgiam: Dulcia suauiora, uinosa medi am sibi uendicant naturã: expressus succus coquitur cum melle ad oris, uirilitatis, & sedis uitia, nomas, reduuias & quæ in ulceribus excrescunt, aurium dolores, narium tædiam, præsertim acidi. Vinosa utiliora intelliguntur: Punici mali corticis fumo culices fugantur.*

Dios. Lib.1.Cap.127. Gal.2.al.Cap.24. 13.meth Cap.14. de att.uic.Cap.10. 6.de San.tu.Cap.10. Paul.Lib.7. Aet.Ser.1. Ply.Lib.13.Cap.19.& Lib.23.C.6.

NOCENDI. Nam quam minimum corpori praebent alimentum, ut ipsis nunquam ceu alimento, sed tamen ut medicamento egeamus: Dulcia inutiliora stomacho habentur, utique non omnino, sed quatenus partem illam aliquantum excalfaciunt, inflammationesquè pariunt; Quare in febri abdicantur, nam inflammationē & sitim faciunt, & dum bilis meatus os arctant, ipsam prohibent bilem excerni. Proinde mala granata, & oxisaccara ipsorum syrupus ueluti similia alia putridae febri curandae nullo modo conueniunt; acida ora gingiuasquè laedunt, & pectori asperitatem inducunt; stomachum & hepar infrigidant, & eis nocua sunt, ex prosperitate: Vitanda in siccitate: uinosa uero mediam sibi uendicant naturam. Dios. Lib.1. Cap.127. Gal.2.al. Cap.24. 13. meth. Cap.14. de bon. & ui. suc. Cap.8. 7. Aet. Serm.1. Ras 3. aphorism. 3.alm. Cap.20. meth. Cap.4. Paul. Lib.7. Ply.Lib.13. Cap.19.& Lib.23.Cap.6.& Oribas.1.collecto.medicin.Cap.51.

PIRA VIM H.

Sunt non ieiuno pira grata, aluoque fluenti:
Fungorum antidotus, sicca, famemque leuant.

REFRIGERANDI. Nam modice refrigerant. Gal.6.Simpl.medic.

SICCANDI. Nam pira desiccant. Gal.6.Simpl.medic. Cap 1 de rat.uic.18.

ADSTRINGENDI. Nam uentrem adstringunt praesumpta, & pirorum genenera omnia euidenter adstringunt. Gal.3. Simpl.medic. Cap.16. 1.al. Cap.32. 2.al.Cap.24.

REPELLENDI. Nam siluestria fluxus repellunt, proinde in repellentia cataplasmata conuenienter adduntur. Dios.Lib.1.Cap.152. Gal.6.Simpl.medic.

SISTENDI. Nam decoctum è siccis, & cruda ipsa aluum sistunt. Dios. Lib.1. Cap.132.

GLVTINANDI. Nam syluestria maiora uulnera glutināt. Gal.6 Simp.med.

IVVANDI. Nam stomacho grata sunt, à cibo sumpta ipsum firmant ac roborant, sitim prohibent, ipsisquè utimur ut medicamentis: Faciunt enim ad uentriculū subuersum & ad eiusdem ardorem cum syncope. Decocta eadem mire salubria, ac grata. Quaecūq; cum melle decocta sunt, stomachum adiuuant: firmant cataplasmata ex ipsis ad discutienda corporum uitia: & eorum decocto ad duritias utuntur: ipsa aduersantur boletis ac fungis: satiuis efficaciora syluestria: ligni pirorum cinis efficaciter his auxiliatur, quos fungi strangulant: Aiunt fungos si syluestria pira cū eis coquantur innoxios fieri. Talis omnino pirorum usus, qualis malorum: at piris

aliqui

aliqua alendi facultas donata est: proinde ea secta in tenues orbiculos, siccataque reponuntur, quibus coctis per hyemem & uer cum fames est, ciborum parum nutrientium uice uescuntur. Dios. Lib. 1. Cap. 32. Gal. 2. de comp. medic. secund. loc. Cap. 1. 8. de comp. medic. secund. loc. Cap. 4. 2. al. Cap. 24. de rem. par. fac. Cap. 1. de bon. & ui. suc. cap. 8. 6. de san. tu. cap. 10. Ply. Lib. 23. Cap. 7.

NOCENDI. *Nam eorum cibus etiam ualentibus est onerosus; & ægris quoque uini modo negatur: Ieiunos suo cibo lædunt: Pontica parum nutriunt, tarde descendunt, generant uiscosos crassos & frigidos humores elixa minus obsunt; decoctaque mire salubria & grata:* Non danda epilepticis nisi raro: *Intestinis nocent, & maxime longaoni, & tenasmum efficiunt, & à proprietate cholicam generant: quare oportet ut bibatur post ipsa uinum; nam sine uino sunt pira uinus.* Gal. de puer. epil. de att. uic. Cap. 2. 2. al. Cap. 24. Paul. Lib. 7. Auic. Ply. Lib. 23. Cap. 7. Ras. 4. aph. Schol. Salerni.

RADIX VIM H.

Calfacit hortensis raphanus, ructusquè mouebit:
Proderit ante epulas, postea sumptus obest.

CALEFACIENDI. *Nam excessu excalfacit tertio.* Gal. 8. Simpl. medic. 2. al. Cap. 70.

SICCANDI. *Nam excessu secundo desiccat.* Gal. 8. Simpl. medic.

INCIDENDI. *Incidit phlegma, & mundificat stomachum.* de diß. cont.

CIENDI. *Nam urinam excitat, & menses arcessit.* Dios. Lib. 2. Cap. 106.

EXTENVANDI. *Nam raphani extenuant, & ex aqua sumpti lienem absumūt: & crassos humores attenuant.* Gal. 2. al. Cap 70. de att. uic. Cap. 2. 9. Oribas. 2. collect. medicin. Cap. 26.

DIGERENDI. *Nam facultas ei inest digerendi: itaque ad sugillata, & alia id genus liuida ob talem facultatem existit accommoda.* Gal. 8. Simpl. medic.

ABSTERGENDI. *Nam cicatrices ad colorem reducit: & lentigines cum loliacea farina emendat, & sugillata cum melle rapit, & nomas amolitur.*
Dios Lib. 2. Cap. 106. Gal. 8. meth. medic. Cap 2

IVVANDI. *Nam ori suauis est, aluo aptior, ea nutrimur, sed non ut carne, & potius pro medicamento, quam pro cibo habenda est: est enim obsonium potius quā Alimentum: sensuum aciem excitat, uomituris commodißime datur ante cibum & cortex celerius uomitiones mouet: cruda radix cum garo & aceto ante cibum sumpta facit deiicere, expurgat icteros: oblique concisa & illita alopecias replet: Cibi appetentiam excitat præsumpta, in quem usum in taleolas orbiculosquè digeritur:*

H

ut aqua salequè conspersa coenas inchoet: Si quis etiam cibos fastidit ad excitandam cupiditatem interponitur. Cæterum cū medicos tum idiotas illos mirari subit, qui a coena crudas eas edunt concoctionis iuuande gratia: ipsi quidem id se experiētia abunde compertum habere dicunt; nullus tamen eas citra damnum potuit imitari. Raphani cocti dulcescunt, & in naporum uicem transeunt: Decocti uero & poti cū uino ieiunis ad ternos cyathos comminuunt, & eijciunt calculos: ad tussim cum melle prosunt, puerperis ad lactis copiam augendam præbentur: Venenis aduersantur: Quibus etiam succus in aqua coctus succurrit: idem contra fungorum & boletorum uenena salutaris succo infectis manibus impune serpentes tractantur: Semen tostum commanducatumquè tussientibus & suspiriosis medetur: Hydropicis ueternosis, iliosis, colicis, & enterocelis prodest. Semen impositum sistit ulcera, quæ phagedenas uocant: Gangrenas admotum mirabilem in modum emarginat: cum aceto mulso anginis gargarissatum opitulatur: Cerastæ morsibus in uino datum succurrit: Auriū grauitati succum instillant. Dios. Lib. 2. Cap. 106. Gal. 2. al. 70. de att. uic. Cap. 9. 2. de nat. facul. Cap. 10. 1. de comp. medic. secund. loc. Cap. 2. Aet. Serm. 1. 2. al. Cap. 61.

NOCENDI. *Nam flatus gignit, ructus fetidos ciet: stomacho aduersatur, concoctu difficilis mali chymi. pruritū mouet, acris est, uenerem stimulat, uoci nocet, capiti dentibus & palato, oculis gula, & omnibus uiulæ doloribus inconueniens. ex ipsa exiguus sanguis, nec in totum utilis: post coenam sumpta non adiuuat coctionē ut multi putarunt, immo ex ea post coenam sumpta multi sunt læsi. Verum si uentriculus calidus sit, & facile fluat, nec flatum gignendum aptus sit, tum radiculus in initio coenæ esitare bonum est; si uero contra post coenam satius est. Dios. & ibi Lusit. Lib. 2. Cap. 106. Gal. ibid. Aet. ibid. Sim. Setb. Auer. 5. coll. Haly. 5. Theor. Cap. 17. Ras. 22. cont 3. Alm. Cap. 18.*

RANAE V. H.

Antidotus Rana est, morsis serpente medetur.
Sistit & hæc lenit, glabraquè membra facit.

IVVANDI. *Nam contra omnium serpentium uenena pro antidoto sunt: Si ex sale & oleo decoctæ edantur: iusquè earum itidem sorbeatur: Decoctæ in aceto & aqua dentium dolores collutione leniunt: illitus earum cinis profluentis sanguinis impetus sistit: Contra inueteratos tendinum rigores & dolores pollent, earum cinis explendis alopeccarum inanitatibus ex liquida pice illinitur: Earum uiridiũ cruor auulsos genis pilos renasci prohibet in uestigia auulsorum instillatus: ex ipsis pharmacum fit pro podagra & chiragra perutile: Corpus ranæ & proprie pinguedo eius est ex eis quæ facilem dentium faciunt eredicationem. Marinarum ex uino & aceto decoctarum succus contra uenena bibitur: & contra ranæ rubetæ uenenum; & contra salamandras: Fluuiatiles, si carnes edantur, iusue decoctarum sorbeatur, prosunt & contra leporem marinum. & contra serpentes supradictas: Contra scorpiones ex uino. Ranæ paruæ sanies efficacissime psilothrum est, si recens illinatur: & ipsa arefacta actusa mox decocta tribus heminis ad tertias; uel in oleo decocta æreis uasis.* Dios. & ibi Matth. & Lusit. Lib.2. Cap. 25. Gal. 11. Simpl. medic. 4. de compo. medic. secund. loc. Cap. 8. 7. de compo. medic. per g. Cap. 12. Aet. Serm. 2. Cap. 166. Auic. Lib. 2. tr. 2. Cap. 596. Ply. Lib. 32. Cap. 5 & 10.

NOCENDI. *Nam rubetæ, & calamitæ uenenatæ & lethales habentur, earum quæ in fluuijs paludibus & lacubus uersantur & degunt nobis in cibis usus inualuit, colore uiridi aut subrutilo, cinereoquè tametsi & inibi quandoque ex ijs cernuntur, quæ non tuto edi possunt, ut pote quæ à rubitis non multum pernicie distent, quare ab ipsis abstinendum.* Dios. & ibi Amat. Lusit. Lib. 2. Cap. 5. Gal. ibid. Aet. Serm. 13. Cap. 55. Ply. Lib. 32. Cap. 5. & 10. Actuar. 5. meth. medic. Cap. 12.

RAPA VIM H.

Rapa ciet lotium & uenerem, confertque podagris
Antidotum est & alens, cruda alimenta parit.

CALEFACIENDI. *Nã excalfacit in altero ordine.* Auer. 5. coll. Isac in par. di.

HVMECTANDI. *Nam in primo ordine humectat.* Auer. Isac ibid.

CIENDI. *Nam thyrsus qui inter folia emicat asparagi modo manditur coctus & urinam pellit.* Dios. Lib. 2. Cap. 104.

IVVANDI. *Nam admodũ utilis est, quia & magno pueniat incremento & rusticos implet, nec homines solum, uerum etiam boues pascit & admodũ nutrit. Hanc uarie parant, nam muria & aceto condiunt, ut in annum totum usui possit esse: optima quæ bis excocta fuit, melioremq; parit succum, qui nec aluum remoretur, nec moueat: semen eius in antidota contra dolores additur, potumq; aduersus uenena salutare, & bibitur ex uino aduersus serpentes: geniturã adauget: exasperatas fauces & guttur lenit, tostæ articulorum doloribus cum adipe utiliter illinuntur: crudæ tusæq; cũ sale quæcunq; uitia pedum sanant; ius feruens podagris et frigidis medetur; frigus pellit e pedibus fotu. Perniones exulceratas sanat: Si quis rapum excauet, deinde inanitatem illam rosaceo impleat, cerato, & calido cinere liquefactum adhibeat: Custoditur in muria, minus ita enutriens, cæterum appetentiam cibi recolligit; cocta uero presertim cum carnibus non aspernanda est rapa, quum optimum gignat sanguinem, atque ut nonnulli opinantur, uisum acuat proprietate mirabili, sed longa indiget coctione & bis coquenda.* Dios. Lib. 2. Cap. 104. Paul. Lib. 7. Gal. de opt. Sec. Cap. 17. 2. al. Cap. 62. de puer. epil. Oribas. 2. collecto. medicin. Cap. 18. Auer. 5. coll. Isac in part. diæt. Ply. Lib. 18. Cap. 13. & Lib. 20. Cap. 3. Sim. Setb.

NOCENDI. *Nam cartilaginea & dura est, & ideo nisi decoquatur cibo aliena est si non recte percocta fit, cruditatem crebro esu adfert, inflationes excitat, stomachũ excruciat, neque non interdum uellicat, alit corpus, sed carne fluida nec utili inflant uenerem stimulat magisque si condiatur eruca. Rape insuper iugi usu crassos creant humores, sunt cibi pessimi, & iecur uitio infrctus impediunt: ideo in cibis damnatæ, longa indigent coctione, & bis coquendæ, & minus nutriunt alijs congeneribus: utilis rapa est biscocta præsertim si utraq; aqua proiecta cum pinguissima carne coquatur, additis aromatibus, quæ inflationem tollunt. Rapæ coctæ super ligna uirtute flammæ ignis nullo pacto assumendæ ratione malitiæ adeptæ à fumo & flamma non mediocris, unde suffucationem, & anhelitus constrictionem possent inducere. Quare non nisi elixæ sunt comedendæ, aut super carbones & prunas sine fumo decoctæ, elixæ autem præstantiores existunt. Syluestre rapum concoctu contumax est, & rectus ciet.* Dios. Lib. 2. Cap. 104. Gal. 2. al. Cap. 62. de att uic. Cap. 9. 6. Simpl. medic. Paul. Lib. 7. Aet. Serm. 1. Ply. Lib. 18. Cap. 13. & Lib. 20. Cap. 3. Auer. 5 coll. Isac in part. diæ. Ras. 22. cont. Cap. 44. Sim. Seth.

RECOCTA V. H.

Ventriculo neruisq; recens inimica recocta est,
Conciliat somnos, sedat & ista sitim.

REFRIGERANDI. *Nam cibus frigidus est. Amat. Lusit. in 2. Dios. enar.67.*

SISTENDI. *Nam fluxiones biliosas compescit. Amat. Lusit. ibid. Matthiol. in 2. Dios. Cap.166.*

IVVANDI. *Nam confert calidis defluxionibus obnoxijs: sitim sedat, & choleram reprimit rubeam, somnumquè conciliat. Amat. Lusit. & Matth. ibid. Haly. 5. Th. Cap.26. Ras.3. Alm. Cap.15. Auic.*

NOCENDI. *Nam obest uentriculum frigidum habentibus; frigidus enim uentriculus illam minime concoquit, aut digerit; Noxia etiam neruorum morbis, & ægritudinibus frigidis. Recens minus uentriculum uexat, quam caseus omnis recenter pressus. Inueterata autem ægræ concoquitur, sitim excitat, pessimi ac crassi est nutrimenti, parum alit, aluum cohibet, & flatus procreat.*
Amat. Lusit. & Matthiol. ibid. Haly. 5. Th. Cap.26. Ras.3. Alm. Cap.15.

ROSMARINVM V. H.

Rosmaris incidit, morsus & pectora curat.
Cit, coquit, abstergit, lumina acuta facit.

CALEFACIENDI. *Nam excalfactoria ui præditum est, & in tertio excalfacit ordine. Dios. Lib.3. Cap.73. Serap.*

SICCANDI. *Na resiccandi uim uehementer habet, & est in tertio excessu siccum. Dios. ibid. Serap.*

EMOLLIENDI. *Nam emollientis est facultatis particeps, & tumores condilomata strumasquè placat, & collectiones difficile suppurantes emollit. Gal.7. Simpl. medic. Paul Lib.7.*

INCIDENDI. *Nam incidentis est facultatis.* Gal.7.Simpl.medic.

EXPVRGANDI. *Nam germen superne uomitionem, quod terræ cohæret inferne deiectionem mouet.* Ruell.Lib.3.Cap.50.

ABSTERGENDI. *Nam abstergentis est facultatis particeps, purgat lentigines, & uitiligines ex aceto mistum emendat: & eius siccæ radices ulcera abstergunt,* Dios. Lib.3.Cap.73. Gal.ibid. Ply. Lib.24.Cap.11.

DIGERENDI. *Nam digerentis est facultatis, & concoquit strumas & abscessus qui ad maturationem ægre perducuntur.* Dios. & Gal. ibid.

CIENDI. *Nam menses & urinas ciet.* Dios. ibid.

SISTENDI. *Nam folia eius imposita hæmorrhoidas comprimunt, & uentrem cohibent.* Dios. ibid.

IVVANDI. *Nam eius semen ad urinæ stillicidia efficax, & ad aures, argema, & ad oculorum lippitudines: lactis ubertatem mulieribus præstat, radix eius sanat uiridis imposita sedis prouidentiam, condilomata, & hæmorrhoidas: succus tam fruticis, quam radicis regium discutit morbum, & similiter rosmarinum decoctum in aqua, & ante gestatienes inambulationesquè sumptum ita ut post eas obiter lauant, merumquè bibant qui sumpsere: Semen ad uetera pectoris uitia datur potui, ad uuluas cum uino & pipere: Menses adiuuat, podagris illinitur, cum loliacea farina: ad tussim cum melle prodest: aduersatur ueneris, & uenenatis, serpentiumque ictibus datur libanotis bibenda cum uino: succus oculorum aciem inunctus exacuit, & eandem ab humorũ craßitudine melli mistus emendat cum sudor eliciendus est ex oleo linitur, item ruptis uulsis, podagris tritus cum lolij farina & aceto. iucundum spirat odorem, ideo quos animus defecerit recreat suffitu tußim & distillationes sedat, & quod in primis nobile, tutã præstat in pestilẽtia domũ, cremate nidore improbam aeris perniciem diluẽs: corroborat cerebrũ sensus interiores, memoriã & cor succurrit tremori resolutioniq; partiũ: loquelaq; amissam reparet.* Ex floribus rorismarini conditũ saccaro paratur, uentriculo roborando acommodatum, & matrici conuenientißimum. Dios. Lib. 3. Cap.73. Gal.7.Simpl.medic. Paul.Lib.7.Aet Serm.1. Lusit.in Dios. Lib.3.enar.86. Ply.Lib.24 Cap.11.

NOCENDI. *Nam sua acrimonia arteriam exasperat.* Dios. Lib.3. Cap.73. Ruell. Lib.3.Cap.50.

Morsibus auxilio est, sal à putredine seruans,
Digerit, & mordet, discutit atque coquit.

CALEFACIENDI. *Nam ualde calefacit, est enim in secundo ordine calidus* Gal 6. de comp. medic. per gen. Cap. 2. Actuar. de acti. Lib. 2. C. 9. Isac. in part. diæt

SICCANDI. *Nam eius uis exiccatoria est in tertio gradu: Quare quando ue hementius tumorem exiccare uolueris, sales emplastris adijcias.* Gal. 2. ad Glauc. Cap. 7. Isac. ibid.

ADSTRINGENDI. *Nam ipsi adstringendi uis inest, qua eas quæ condiuntur carnes cõstringit, corpora cogit, & ipsa in se se condensat.* Gal. 3. al. Cap. 41. 4. Simpl. medic. Cap. 20. Dios. Lib. 5. Cap. 85.

ATTENVANDI. *Nam corporum quibus admouetur, superfluos humores atte nuat.* Dios. ibid. Gal. 3. de al. facul. Cap. 41. 4. Simpl. medic. Cap. 20.

EXPVRGANDI. *Nam uentrem purgat.* Dios. ibid. Gal. de cathar.

ABSTERGENDI. *Nam absterget lichenas, lepras, psorasquè: & ad sugillatio nes in facie prodest ex melle.* Dios. ibid.

DIGERENDI. *Nam humores superfluos digerit.* Gal. 3. al. Cap. 41.

CONCOQVENDI. *Nam testium tumores cum origano & fermento matu rius concoquit.* Dios.

DISCVTIENDI. *Nam dißipat, & laßitudines discutit.* Dios. ibid.

REPRIMENDI. *Nam excrescentia in oculis reprimit.* Dios. ibid.

IVVANDI. *Nam salis natura in comune per quam utilis est, & ipso carere nõ potest homo; dat enim cibis condimentum, appetentiam excitat, facit ad humorum, si qui redundant, exuctionem & reficcationem, à putredine uindicat, pterigia consumit, cæterasquè carnis extuberationes tollit, clysteribus infunditur, contra hydropico rum tumores auxiliatur, dolores in sacchis fotu mitigat, & pruretus sedat, ex oleo & aceto infrictus ad ignem donec sudent; item anginam ex melle aceto & oleo illi tis leuat, tonsillis uuæquè cum melle tostus, ulceribus in ore manãtibus, gingiuis quas humor uexat, & phagedænis ulcerũ cũ polẽta crematus illinitur, aduersus scorpionũ ictus lini cũ lini semine. cõtra serpentiũ morsus cũ origano melle hissopo: aduersus uesparũ ictus & teredines albidasquè capitis postulas thymos & tubercula cum se uo uitulino. Furunculos cum uua passa, aut suillo adipe, aut melle discutit. Contra haustum opium & fungos cum aceto mulso bibitur: luxatis imponitur cum farina & melle, ambustis igni cum oleo impositus pustulas erumpere non patitur. Poda gricis itidem imponitur, & aurium doloribus cum aceto: ulcera serpentia cum ace to aut hissopo illitus sistit: Flos eius sanat splenes duras: uenenis aduersatur: care*

nes seruat, & uiscositatem piscium remouet, & facit ne lac in uentriculo coaguletur. Dios. Lib. 5. Cap. 85. Gal. 2. ad Glauc. C. 5. de Ther. ad Pis. C. 10. 3. al. C. 41. de bon. & ui. suc. C. 2. 4. Sim. medic. C. 2. Ply, Lib. 31. 79. Actuar. Lib. 2. de act. C. 9. Isac. in part. diæt. Ras. 3. alm. Cap. 17.

NOCENDI. *Nam mordet, sanguinē corrūpit et adaurit, sitim auget si immodice sumatur uisū debilitat, pruritū generat spermaq; minuit. ex salis usu pediculi exeūt.* Gal. 1. de comp. medic. secund. loc. C. 8. de Ther. ad pis. C. 18. 2. de cōp. medic. secūd. loc. Cap. 2. Actu. Lib. 2. de act. Cap. 9. Ras. 3. alm. Cap. 17. Ply. Lib. 31. Cap. 9.

SALVIA VIM H.

Saluia constringit, lotium mensesquē mouebit:
Ictibus aduersa est, ulceribusquē malis.

CALEFACIENDI. *Nam euidenter excalfacit, estquē in ordine tertio calida* Gal. 6. Simpl. medic. Auic. Lib. 2. tr. 2. Cap. 465.

SICCANDI. *Nā sicca est in secūdo excessu, et stomachi humiditatē exiccat.* Aui.

ADSTRINGENDI. *Nam Leuiter subastringit.* Gal. 6. Simpl. medic.

EXPVRGANDI. *Nam tetra ulcera purgat.* Dios. Lib. 3. Cap. 34.

TRAHENDI. *Nam partus hærentes, & emortuos apposita extrahit, remoratosq; menses item uermes aurium.* Dios. Lib. 3. Cap. 34. Ply. Lib. 26. Cap. 6.

SISTENDI. *Nam abundantes menses decocto eius poto aut suffitu omnemquē foeminarum abundantiam cohibet: per se uero herba imposita uulnerum sanguinem sistit. Orpheus succo in orbiculos coacto cū mellis uncia sanguinis excreationes cohibuit: bibitur cū absinthio ad dysenteriā.* Dios. Lib. 3. C. 34. Aet. S. 1. Ply. L. 26. C. 6.

CIENDI. *Nam menses cit, & urinas.* Dios. Lib. 3. Cap. 34. Ply. Lib. 26. C. 6.

IVVANDI. *Nam stomachū roborat, pastinacæ marinæ & serpētū ictus sanat: & si in uino decoquatur pruritus testiū sedat: Agrippa sacrā appellat herbā, traditq; leænas eā esse ad conceptus facilitatē: illud habetur in cōfesso foeminā quæ quadrātē ante concubitū huius succū instar heminæ cū momēto salis ebiberit, concepturā: Proditū est grassantē in copto egipti pestē innumeros penē mortales rapuisse, reparatamq; multitudinē coactis mulieribus huius herbæ succo ad conceptū uti. Ad tussim laterisq; dolores bibitur: Contra scorpiones eadem, & dracones marinos efficax Aduersus serpētes quoq; ex oleo perūgi ea prodest: capillum denigrat: intestina corroborat, & paraliticis confert: uulneribus herba utilis est, sanguinemq; compescit.* Dios. Lib. 3. Cap. 34. Aet. Serm. 1. Auic. Lib. 2. tr. 2. Cap. 465. Ply. Lib. 26. Cap 6. Sauon. tr. 2. suæ pract. Cap. 15. Ruell. Lib. 3. Cap. 28.

NOCENDI. *Nam eius odor capitis dolorem affert: inebriat uelociter cū in uino imponitur: Quapropter caueant sibi qui sunt obnoxij destillationibus, ab impositione eius in uino ut cōfortent uentriculū: ne maius quā auxiliū, sentiant nocumentū. Pastinacæ quidē marinæ ictus sanat, sed percusso loco tēpori inducit.* Auic. Lib. 2. tr. 2. C. 465. Ply. Lib. 26. Cap. 6. Ruell. Lib. 3. Cap. 28. Sauon. tr. 2. suæ. pr. C. 15.

SAMPSVCVM V. H.

Calfacit, auxilium est tibi siccus amaracus hydrops
Ictibus antidotum, torminibusquè salus.

CALEFACIENDI. *Nam calfacit ordine tertio, uuluasquè calefacit.* Gal.8. *de Simpl.medic.facul.* Dios. *Lib.3.Cap.40.* Ply. *Lib.21.Cap.22.*

SICCANDI. *Nam desiccat ordine tertio.* Gal.8. *Simpl.medic.*

ADSTRINGENDI. *Nam adstringens est.* Gal.4 *de comp. medic. secund. loc. Cap.8. de rem.par.faci.*

REPRIMENDI. *Nam repercutiens est, & uim obtinet reprimendi.* Gal.*ibid.*

DIGERENDI. *Nam digerentis est facultatis.* Gal.*ibid.*

PVRGANDI. *Nam bilem & pituitam per aluum exigit.* Ruell.*Lib.3.Cap.34.*

DISCVTIENDI. *Nam succus decocti tormina discutit.* Dios.*ibid.* Ply. *Lib. 21. Cap.22.*

ABSTERGENDI. *Nam illita ex melle arida folia sugillata emendat.* Dios.*ibid.*

CIENDI. *Nam urinam & menses, & narium sternutamenta cit, & retardatos menses subdita folia in pesso trahunt.* Dios.*ibid.*

IVVANDI. *Nam succus decocti ad incipientem aquam intercutem potu utilis est, & ijs quos urinæ difficultas aut tormina discrutiant: Arida folia scorpionibus aduersantur ex aceto melle & sale illita, cum cera uero luxatis, tumoribus & sugillatis prosunt cum melle: Cohibent & oculorum inflammationes, tumoresquè cum polenta: acopis malagmatis excalfaciendi causa miscentur: Fit ex Sampsuco oleum, quod sampsuchinum aut amaracinum uocatur, ad calfaciendos emolliendosquè neruos: Quod etiam aduersus uuluæ præclusiones conuersionesquè efficax est: lumborum inguinumquè dolores lenit, sed cum melle uti eo præstat: Laßitudines illitum discutit: in opisthonicorum uulsorumquè cataplasmata utilißime additur: Marum quod persa uocatur uulgo, adeo similis est amaraco, ut eodem nòmine utraque maiorana apud nos dicatur: Nobilius tamen habetur marum: Herba hæc tantam cum mulieribus iniuit gratiam sui odoris iucunditate, ut nullæ ferè reperiantur, quæ suis in hortis, aut fictibus uasis amaracum non serant, uel plantas non transferant, ac diligenti admodum cultura foueant: ex quo maioranæ sibi nomen adinuenit, quòd maiori cura ac diligentia seratur, colaturquè quam cæteræ plantæ: neque id ea solum ratione, quòd odore perquam iucundo commendetur, sed quòd etiam coma perpetua uireat.* Dios. *& ibi* Matth. *Lib.3.Cap.40. & Lib.1.Cap.47.* Gal.4.*de compo. medic.secund.loc.Cap.8. 7.de comp.medic. per g.Cap.7.* Ply. *Lib.21.Cap.22.* Auic.*Lib.2.tr.2.Cap.473.*

NOCENDI. *Nam uiribus acris est.* Gal.*attrib.de Simpl.med.*

Multum alit, & pulſus rèuocat ſapa, toxica uincit,
Obſtruit, atque inflat, uentriculoquè nocet.

CALEFACIENDI. *Nam in ſecundo exceſſu calida eſt: nam & ſi caliditatem per decoctionem recipiat, etiam de eius naturali calore reſoluitur, & calefaciendi ui melle inferior eſt. Actuar. Libro 2. de acti. Cap. 8. Sauon. tr. 2. ſuæ pr. Cap. 9. rub. 2.*

SICCANDI. *Nam ſicca eſt in altero ordine. Sauon. ibid.*

TRAHENDI. *Nam ſecundas partusquè emortuos trahit, cum bulbis epota. Ply. Lib. 23. Cap. 2.*

ADSTRINGENDI. *Nam ſapa adſtringit. Dios. Lib 5. Cap. 7.*

LENIENDI. *Nam lenit meatum ex lancilatione offenſum. Gal. 3. de compo. medic. ſecund. loc. Cap. 1.*

DETERGENDI. *Nam ea neruorum uulnera detergentur. Gal. 6. meth. medic. Cap. 3.*

IVVANDI. *Nam inter obſoniorum additamenta ipſa quoque cenſetur; pulſus reuocat, ualenter nutrit, uentrem modice ſubducit: Vino cognata eſt, muſto decocto donec tertia pars ſuperſit, ex albo melior: uſus contra cantharidas, bupreſtin, pinorum erucas, ſalamandras, & contra mordentia uenenata: Facit enim aduerſus uenena, quæ exulcerando necant ex oleo pota, & uomitionibus reddita: Contra cicutas meconium, pharicum, toxicam, & concretum in grumos lac: item contra renum, & ueſicæ pruritus, roſiones, exulcerationesquè: Dolores quam uina dulcia magis ſedat; eſt enim leniſſimum pharmacum; & in tenui confert deſtillatione, neruorumquè uulneribus. Dios. Lib. 5. Cap. 7. Gal. 7. de comp. medic. ſecund. loc. Cap. 1. & Lib. 3. Cap. 1. Lib. 7. Cap. 2. 3. de comp. medic. per Gen. Cap. 3. Ply. Lib. 23. Cap. 2.*

NOCENDI. *Nam ſtomacho aduerſatur; ægre concoquitur, inflat, craſſæ eſt ſubſtantiæ, uiſcerum obſtructioni minime idonea, immo obſtructiones gignit, iecoris ac lienis inflammationes inauget, niſi melle addito melior fiat: Quapropter tutiſſima res erit aut ipſam totaliter dimittere, aut in modica quantitate in condimentis accipere, ipſam cum aceto uel omphacio permiſcentes. Dios. Lib. 5. Cap. 7. Gal. 2. al. Cap. 18. com. 3. de rat. uic. ac. 2. Actuar. Lib. 2. de acti. Cap. 8. Ply. Lib. 28. Cap. 2. Iſac in part. diæt. Sauon. in ſua pr. tr. 2. Cap. 9. rubr. 2.*

Thymbra cibis gratum præstabit odora saporem,
Cit uenerem, incidit, uentriculosque necat.

CALEFACIENDI. *Nam calorificæ uirtutis in tertio est à temperatis excessu. Paul. Lib. 7.*

SICCANDI. *Nam exiccatoriæ uirtutis in tertio est à temperatis excessu. Paul. Lib. 7. Gal. 3. al. Cap. 2.*

INCIDENDI. *Nam obit tenaces ac uiscidos humores incidendi prouinciam. Paul. Lib. 7.*

EXPVRGANDI. *Nam pituitam per aluum detrahit, cum sale & aceto pota: Nares pulmonem Thoracem & cibos indigestibiles, & lumbricos rotundos expurgat: Nascitur supra Thymbram quidpiam, quod cirrorum modo comas & ramos crebro uolumine complicat, quod epithymbrò uocant, atram bilem perinde atq; epitymum per aluum exigit.* Dios. Lib. 3. Cap. 37. Gal. adscript. de cathar. de dynam. Ruell. Lib. 3. Cap. 32.

EXTENVANDI. *Nam est in tenuantium genere.* Gal. de att. uic. Cap. 2.

DISCVTIENDI. *Nam recentes tumores cum aceto illita dißipat, concretum dissoluit sanguinem, & stomachi fastidia discutit.* Dios. & ibi Lusit. Lib. 3. Cap. 37. Ruell. Lib. 3. Cap. 32.

CIENDI. *Nam ciet urinas; partus, menses & secundas pellit.* Dios. ibid.

IVVANDI. *Nam eadem potest quæ thymum si modo consimili sumptitetur obsonium est sponte proueniens, per quam utilis pro condimento: stomachi concoctiones adiuuat; fastidia discutit, cibi auiditatem facit, hebetes oculos exacuit: Satiua estur utilius, quoniam minori placeat accremento, syluestris medicinæ utilior, & ad sanorum usus probatur, Medetur utraque contra serpentes ex uino uel aceto, pulices etiam contritæ cum aqua sparsæ necant: Luxatis quoque utilis Thymbra, cuius farina ex uino pota medetur pulmonis thoracis & uesicæ uitijs, uentris tineas exigit; Contra uesparum & similes ictus ex farina bordeacea & posca utilißima: aduersus scorpiones ex posca pollet, eius folijs ex oleo per uncto homine fugari serpentes tradunt: Veternosos excitat effectu, aut coronæ modo capiti imposita. Succus cum rosaceo auribus infunditur, cum triticea farina coxendicibus illinitur: Marcescentes coitus stimulat.* Dios. Lib. 3. Cap. 37. & 38. Gal. 2. al. Cap. 70. Lusit. in 3. Dios. enar. 43. Aet. Serm. 1. Ply. Lib. 19. Cap. 8.

NOCENDI. *Nam acrimoniam habet coitum stimulat, perquam utilis pro cōdimēto dumtaxat ad eorum usus qui recte ualent: Quæ in humidis regionibus nascitur odore grauior, & inefficacior est.* Dios. & ibi Lusit. Lib. 3. C. 37. 38. Paul. Lib. 7.

SERPILLVM V. H.

Serpillum serpens obstat serpentibus atris,
Cit lotium & menses: tormina curat idem,

CALEFACIENDI. Nam excalfactorium est. Gal.5.Simpl.medic.
SICCANDI. Nam siccum est in tertio ordine. Auic.Lib.2.tr.2.Cap.514.
ADSTRINGENDI. Nam adstringens est. Gal 4.de comp.medic.secund.loc. Cap.8.
REPERCVTIENDI. Nam repercutiens est. Gal.ibid.& de rem.p.f.Cap.10.
CIENDI. Nam menses trahit,& urinas potu ciet. Dios. Lib.3.Cap.39.
DETERGENDI. Nam serpillum detergit. Gal.8.meth.medic.Cap.4.
IVVANDI. Nam obsonium est sponte proueniens, Torminibus ruptis, uulsis, & inflammationibus iocineris auxiliatur. Serpentium morsus potu uel illitu iuuat: capitis dolores mulcet coctum adiecto oleo rosaceo,& aceto madefactum: Maxime phreneticis & lethargicis conuenit: Cruentos uomitus sedat succus drachmis quatuor ex aceto potus. Pinguius uoluntarium & candidioribus folijs ramisque aduersus serpentes efficax, maxime Cencbrin & scolopendras terestres ac marinas, & scorpiones decoctis in uino ramis folijsque: fugat & odore omnes, si uratur: & contra marinorum uenena præcipue ualet: capitis doloribus decoctum in aceto illinitur temporibus ac fronti cum rosaceo: item phreneticis lethargicis: contra tormina & urinæ difficultatem, anginas, uomitiones drachmis quatuor datur: ex aqua bibitur, & ad iocineris dolores: folia obolis quatuor dantur ad lienem ex aceto: ad cruentas excreationes teritur in cyathis duobus aceti,& mellis. Dios.Lib.3. Cap. 39. Gal.2.al. Cap.70. 11.m.m. Cap.18. 14. m m. Cap.21. 1.ad Glauc. Cap. 15. Ply.Lib.20.Cap.22.
NOCENDI. Nam multum acre est. Gal.6.de Simpl.medic.facul. Paul.Lib.7.

Cit lotium smilax; inflat, somnoque tumultum
Excitat; haud penitus praua alimenta dabit.

CALEFACIENDI. *Nam rubea calida est in medio secundi gradus: alba autem frigidæ est temperaturæ.* Sim.Seth. Isac in part.diæ. Haly.5. Theor. C.15.

HVMECTANDI. *Nā manifesta in ea humiditas, quod cito putrescat.* Sim.Seth.

CIENDI. *Nam urinam cit, & menses eius decoctum accersit.* Dios. Lib.2. Cap.140. Sim.Seth.

SVBDVCENDI. *Nam ante alios cibos cum sapa sumpta uentrem proritat; Dum in herba est exonerandæ alui causa primis mensis estur: sed aqua præmaceratur, & garo intingitur: Vomitionibusquè phaselum tempestiuum existimant.* Dios.Lib.2.Cap.101. Gal.1.al.Cap.25. Sim.Seth. Ruell.Lib.2.Cap.41.

IVVANDI. *Nam ad bonam confert habitudinem corporis: seminum cremor corpus & uires alit; Folliculi cum ipsis manduntur granis pari ferè gratia; saltem eo modo quo asparagi:* Dios. Lib.2. Cap. 140. Gal.2.de al.facul. Cap.1. 1.de al.facul.Cap.25. Paul.Lib.1.Cap.79. Aet.Serm.1. Isac in part.diæt. Haly.5. Theor.Cap.15. Sim.Seth.

NOCENDI. *Nam humorem generat crassum & pituitosum: flatuosam habet naturam; ægre perficitur; alba crassior & difficilioris coctionis, ac humidior est quam rubra: proprietate quadam turbulenta, & tumultuosa facit insomnia: cæterū edulium anceps est, inter bonum malumq; succum ambigens, coctiuum, & perfici contumax, tardo meatu & celeri, inflans & non inflans, parum & multum alens: Cum sinapi aut cumino sumitur ut innocentior fiat: cum sinapi enim oblata plurimum noxe deponit; De uniuersis leguminibus græci authores præceptum reliquerunt, ut Fimo cum seruntur non nihil nitri permisceatur, ita mire cocturis opportuna redduntur: Quod si factum non est, ut cito conterescant, in ollam sinapis momentum iniiciendum est, & confestim cocta fatiscent. Quod si plusculum sinapis additum sit, resoluta penitus distabescent.* Dios.Lib.2. Cap. 101. Gal.1.al.Cap.25. de att. uic. Cap.7. Aet. Serm.1. Act. Lib.2. de act. Cap.5. Matth. in Dios. Haly.5. Th.Cap.15. Ras.3.Alm. Cap.2. 23.cont.Cap.705. Auic. Et Oribas.Lib.15. collect.medic.in littera S. in dictione Smilax inquit, Smilax perniciosæ facultatis est.

SORBA V. H.

In sistendo aluum certa est uis maxima sorbis,
Mespila at hæc uincunt, utraque inepta cibis.

ADSTRINGENDI. Nam sorba sicca & immatura ualentißime adstringunt: Matura uero parum aut nihil: Minus autem stringunt quam mespila: & ipsorum decoctum adstringens moderatum pro gargarismis
Dios. Lib. 1. Cap. 133. 136. Gal. 2. al. Cap. 25. 6. de compo. medic. secund. loc. Cap. 3. & 4. 1. Simpl. medic. Cap 32. 8. Simpl. medic. Oribas. Lib. 1. collecto. medicin. Cap. 52.

SISTENDI. Nam aluum sistunt: & cum adhuc luteola, nec dum matura sunt, decerpta dissecantur in sole probabili remedio ad stipendam aluum: idem usus est tusorum pila farinæ, si polentæ modo sumatur; Quod eorum decoctum itidem præstat. Dios. Lib. 1 Cap. 136. Ply. Lib. 23. Cap. 7.

IUVANDI. Nam recentia stomacho & aluo citæ prosunt, eiusdem naturæ, qua mespila quapropter aluo profluenti, ut dictum est, utilia sunt, sed imbecilliore effectu, gratioriq; sapore placent. In medico tamen usu magis quam cibo probata: Sorbo item syluaticæ præstantior, quam urbanæ fructus. Dios. Lib. 1. Cap. 133. 136, Gal. 2. al. Cap. 25. de att. uic. Cap. 10. 8. de Simpl. medic. facul.

NOCENDI. Nam illorum succus austerus est, illis igitur parce uescendum, non autem affluenter, & ad saturitatem ut uuis ac ficubus; Nam ipsis non ut alimento, sed ut medicamento potius indigemus. Alimenti enim uice sumpta, sanguinem exhibent minime commendandum. Gal. 2. al. Cap. 25. de att. uic. Cap. 10. 8. Simpl. medic. Act. Lib. 2. de acti. Cap. 6.

TELLINAE V. H.

Commoda iure ferunt tellinæ, aluoquè ſalubres,
Gratæ ori, at ueniet renibus inde dolor.

IVVANDI. *Nam aluo utiles ſunt, ſed maxime ius ear ſalſas tellinas uſtas adeo urentem efficere cinerem aiunt, ut is cum cedria euulſos radicitus & palpebris pilos inſtillatus in locum renaſci prohibeat.* Aetius Serm. 2. Cap. 192. *Romæ plurimum uenales circunferuntur, quòd ab arena optime repurgentur.* Inter Conchiliorũ *genera oſtrea referuntur, quæ (ut obiter hoc dicamus) peculiariter contra uenenā marini leporis aduerſantur:* Molliunt aluum leniter, eadem cocta cum mulſo, tenaſmo qui ſine exulceratione ſit, liberant: Veſicarum ulcera quoque repurgant in conchis ſuis uti clauſa ueniunt, mire deſtillationibus proſunt. Teſtæ oſtreorum cinis uuam ſedat, & tonſillas admixto melle eodem modo parotidas, panos, mammarum duritias, capitum ulcera ex aqua, cutemquê mulierum extendit: inſpergitur etiam ambuſtis, & dentifricio placet. Pruritibus quoque, & eruptionibus pituitæ ex aceto medetur: Crudæ ſi tundantur, ſtrumas ſanant, & perniones pedum.
Dios. & ibi Matthiol. Lib. 2. Cap. 6. Gal. 11 Simpl. medic. Ply. Lib. 32. Cap. 6.

NOCENDI. *Nam ob arenulas quibus ſcatent, renibus officiunt, & nephritim generant.* Amat. Luſit. in 2. Dios. enar. 6.

Triticeus panis læta ex regione salubris,
Hic si legitime conficiatur erit.

CALEFACIENDI. *Nam calidum est in primo ordine: in passiuis autem qualitatibus temperatum.* Gal.8.Simpl.medic. Paul.Lib.7.

DIGERENDI. *Nam ex tritico & pane cataplasmata digerunt.* Gal.ibid.

CONCOQVENDI. *Nan triticum mansum furunculos concoquit, & panes ex ipso confecti concoquunt; & ex triticea farina aqua & oleo concoquens cataplasma conficitur.* Gal.3.de nat.facul.Cap.7. 2.ad Glauc.Cap.7. de consuet.Cap.2.

SVPPVRANDI. *Nam triticea farina plurimum suppurat, & panis similiter facit pus: nam eius mica maturat; & panis tritus cum apio uel ocimo crustas optime disrumpit. Farina item cum caricarum decocto & oleo mire suppuratoria est, & putrefacit.* Gal.2.ad Glauc. Cap.7.8.9. de puer.epil. Cap.4. 3.de comp.med. secund.loc.Cap.2. 6.meth.medic.Cap.2.

ABSTERGENDI. *Nam eius farina lentigines ex oximelite tollit; Furfures autem in acri aceto elixi, & calentes illiti, lepras pellunt: farina illinitur ex aceto & melle lentigini.* Dios. Lib.2.Cap.78. Ply. Lib.22.Cap.25.

IVVANDI. *Nam facile transit in carnem, firmissimi est alimenti, nutritque ualide corpus. Si concoquatur, & robur insigne conciliat: Semen est frequentissimum & utilissimum ex eo enim omnium optimus fit panis: eligi autem debet fractu contumax, densum, graue, colore aureum, lucidum, læue, tritum mensium, maturum, Mundum, pinguiq; terra ortum. Farina mediæ ætatis eligenda est: ex ea panis genera quinque parantur: omnium purissimus filigineus est, & siligine parte subtiliori farinæ tritici factæ: secundus similagineus dicitur, ex similagine paratus farina tritici non tam perfecte pura: Tertius cum ipsis furfuribus coctus, & conflatus ex toto tritico dicitur. Quartus sordidus & multis furfuribus confectu s. Quintus totus est furfuraceus canibus tantum deseruiens.* Dios.Lib.2.Cap.78. Gal.de bon.& ui. Cap.5. 1.al.Cap.2.25.de præcogn.Cap.10.2.Simpl.medic.Cap.14. de rem.par.fac. Cap.1. Aet.Serm.1. Matth. in Dios. Oribas.Lib.1.collecto.medicin Cap.2.

NOCENDI. *Nam lentum & obstruens est, & ex ipso bellaria omnia sine fermento quoties casei etiam aliquid adijcitur, crassi ualde succi sunt: triticum uero elixum pondus in uentriculo facit, ac si esset lutum non coctum flatus parit, capitis dolorem inducit, & oculorũ caligationes: Panis similagineus est difficilis coctionis ac obstruit: Panis non est edendus calidus, quia æstuosus est, & capiti & uentriculo nocet, nec multorum dierum coctus, quia natiuam caliditatem humiditati naturali cõiunctam deperditam possidet. Vt autem panis optimus sit, opus est ut farinæ optimæ*

mæ associetur aquæ, eaque subigenda quæ fluxerit è laudatissimis fontibus, pellucida sit, nō palustris, neq; coenum aut limū redoleat: panisq; sit bene fermentatus, bene subactus, optimæ pinsus, mediocriter salitus, ac iuste coctus. Panis dissectus & aqua lotus optimi est nutrimenti, & non calefacit. Panes caseo aut butyro, lacteuè confecti difficilis coctionis existant, & obstructiones inhepate pariunt: cum oleo uero parati sulphuri similantur: Agimus panis maxime obstruit, & multum lædit. Melle tamen hæc comesta ab noxiis suis temperantur, remittunturquè. Panes omnium deterrimi subcineritij. Dios. & ibi. Matth. Lib. 2. Cap. 78. Gal. 8. Simpl. medic. 1. al. Cap. 2. 7. de bon. & ui. suc. Cap. 4. 5. de. San. tu. Cap. 7. Cap. 4. de rat. uic. acut. Aet. Serm. 1. Ply. Lib. 22 Cap. 25.

TVBERA V. H.

Tubera bilem atram generant, ægrequê coquuntur.
Et capiti & neruis uentriculoquè nocent.

REFRIGERANDI. *Nam frigidæ naturæ sunt.* Actuar. Lib. 2. de act. Cap. 6. Ras. 3. Alm. Cap. 18.

HVMECTANDI. *Nam humidæ sunt naturæ.* Actuar. Lib. 2. de aet. Cap. 6.

IVVANDI. *Nam cruda & cocta eduntur, per quam suauia enim carnis odorē æmulantur, succum utilem pariunt, nam succo quidem crasso prædita sunt, non tamen malo: Nullo euidenti sapore placent, ad excipiendam tamen condimentorum gratiā non respuenda: Cumque succum generent crassum & crudum, calido siccoquè temperamento conueniunt.* Dios. Lib. 2. Cap. 139. Gal. 2. al. Cap. 68. De bon. & uit. sue. Cap. 4. Auic. Lib. 2. tr. 2. Cap. 698. Actuar. Lib. 2. de act. Cap. 6.

NOCENDI. *Nam atrabilia res, & grassos gignunt humores, magis quam cætera ciborum genera: Neruis & stomacho sunt inimica: quo fit ut frequenter deuorata apoplexiam & paralysim concitent: ad hæc concoctu contumacia sunt. Arenosa, dentibus inimica: Inueniuntur non nulla, quæ fungorum modo strangulatus excitant: faciunt incurrere colicam, & difficultatem urinæ: Qua de causa consulto iure carnium pinguium elixanda, uel uino lota sub cineribus sunt coquenda, ac sale & pipere aspersa adhuc calida in conuiuijs post esum carnium comedenda: Tuberum Theriaca sunt uinum purum, & condientes species.* Dios. ibid. Gal. 2. al. Cap. 68. Paul. Lib. 1. Cap. 77. Auic. Lib. 2. tr. 2. Cap. 698. Ruell. Lib. 2. Cap. 78. Ply. Lib. 19 Cap. 2. & 3. Ras. 3. Alm. Cap. 18. Matth. & Lusit. in Dios. Lib. 2. Cap. 139. Oribas. 2. collecto. medicin. Cap. 24.

VINVM V. H.

Vinum alit, exhilarat, coquit, innatumquè calorem
Auget, at immodicum, maxima damna parit.

CALEFACIENDI. *Nam calidum est in secundo à temperatis ordine, sed ualde antiquum in tertio quemadmodum nouum mustum ex primo* Gal. 8. Simpl. medic. Paul. Lib 7. Aet. Serm 1.

SICCANDI. *Nam siccum est in secundo à temperatis excessu, sed ualde antiquum in tertio quemadmodum nouum mustum ex primo.* Gal ibid. Paul. Aet. ibid.

APERIENDI. *Nam obstructiones aperit, austerum autem adstringit, & ipso utimur ad alui fluxiones sistendas.* Gal. Cap 6. aph. 31. 5. de comp. medic. secund. loc. Cap. 7. 5. meth. medic. Cap. 5.

CIENDI. *Nam per urinas serum sanguinis expurgat, & bilem euacuat. Sudoremquè prouocat & urinam.* Gal 5. de San. tu. Cap. 5. 4. de San. tu. Cap. 4. Paul. Lib. 1. Cap. 95.

EXTENVANDI. *Nam pituitosum humorem extenuat.* Paul Lib. 1. Cap. 95.

LENIENDI. *Nam uinum dulce lenit.* Gal. 3. de comp. medic. secund. loc. Cap. 1.

CONCOQVENDI. *Nam concoquit semicrudos humores, & digerit.* Gal. 4. de San. tu. Cap. 4. 5. de comp. medic. secund. loc. Cap. 7.

IVVANDI. *Nam si in eius usu temperantia adhibeatur, tum ad alendum, tum etiam ad roborandum corpus omnium efficacißimum habetur: Quandoquidem purissimum generat sanguinem, ocißime in alimentum uertitur, concoctionem adiuuat: Animum addit, cerebrũ purgat, intellectum excitat, cor exhilarat, spiritus uiuificat, innatum calorem auget, flatus discutit, conualescentes impinguat, cibi appetentiam inuitat, uentriculo auxiliatur, sanguinem turbidum clarificat, alimentum in uniuersum corpus defert, coloris gratiam inducit, intestina corroborat, omne in corpore excrementum deijcit: modice dilutum somnum conciliat, sitim extinguit; sputa mouet, iuuat affectus longos thoracis & pulmonis sine febre, sanat oculorũ dolores, & senibus aptißimum est: etatem habens mediocrem optimum, & quod consistit in dolij medio: odore, sapore, colore, & fama dignoscitur uino aluntur uires, sanguis colosquè hominum: contra cicutam & alia frigida uenena meracum ac potens præstantißimũ est antidotum. Non minus uinum uinosum, siue poliphorum post esum melonum, & fructuum frigidorum bibi debet: Vina nauigatione meliora fiunt:* Paul. Lib. 7. & lib. 1. 95. Gal. 5. de San. tu. Cap. 5. Cap. 7. aph. 46. de dign. Cap. 6. 3. al. Cap. 40. de Sal. diæ. Cap. 31. 6. m. m. Cap. 4. Cap. 2. aph. 11. 18. Cap. 3. de r. u. ac. num 14. Aet. Serm. 1. Ply Lib. 14. Cap. 18. & Lib. 23. Cap. 1. Dios. & ibi Matth. & Lusit. Lib. 5. Cap. 7. Ruell. Lib. 1. Cap. 143.

NOCENDI. Nam intemperate haustum ex accidenti totum corpus refrigerat; Cerebro, spinali medullæ ac neruis inde exorientibus officit: & ex eo temporis tractu maximi ac perniciosi morbi concitantur, nempe apoplexia epilepsia, paralisis, tremor, stupor, ephialtes, catalepsis, conuulsio uertigo articulorum contractio; lethargus, phrenitis destillatio, surditas, cæcitas, & oris labiorumque distentio, & bonos corrumpit mores si modus absit, ac sine ratione sumatur: desipientiam facit, ad iram & libidines homines precipites reddit: memoriam dissipat, sensus omnes perturbat, assiduos morbos parit, & repentinas mortes affert. Pueris alienissimum damnatur febrientibus, & quibus aliquid intus adfectum lacessitumue sit. Vina nimis uetusta, & nimis retentia uitanda: uina crassa & noua ægre concoquuntur. Vinum sit mundum, purum, clarum, odoratum, & sapore iucundum, nam contrariũ sanguinem corrumpit: Innocens uinum sano si delutum & modicum sumatur: non nisi inter cibos dari debet, uiro facilius quam foeminæ, seni quam iuueni, iuueni quam puero, hyeme quam æstate, assuetis potiusque expertibus. Cauendum est ne in ardoribus æstatis uinum niue aut glacie, aut gelidissima aqua perfrigeratum hauriatur, quod cerebro, neruis, pectori, pulmoni, uentriculo, intestinis, spleni, iecinori, renibus, uesicæ utero, dentibusq; maxime noceat. Aqua post uinum bibenda ne caput tentet. Dios. Gal. Paul. Aet. Ply. Ibidem. & Gal. in 6. de morb. uulg. Cap. 6. num. 5. de bon. & ui. suc. Cap. 11. Cap. 5. aph. 5. 1. de San. tu. Cap. 11. Cap. 1. de rat. uic. ac. Aet. Serm. 2. Cap. 255.

VVA V. H.

Vua recens aluum stomachum quoque turbat & inflat,
Pendula si fuerit, tunc nocet illa minus.

CALEFACIENDI. Nam maturæ calidæ sunt in primo gradu; uuæ tamen immaturæ & acerbæ frigidæ sunt; Dulces habent succum calidum, & uinosæ calorem nimium possident. Gal. 4. Simpl. medic. Cap 7. 2. al. Cap. 9. de diff. cont Sim. Seth. Actuar. 3. meth. Cap. 18.

HVMECTANDI. Nam maturæ humidæ sunt in primo gradu. Sim. Seth. Gal. de diss. cont.

SVBDVCENDI. Nam dulces subducunt aluum, & maxime si sint humidæ, & humore roscido madefactæ: Quæ uero magis nutriunt minus subducunt & econuerso. Gal ibid. In uinaceis, & ollis seruatæ aluum sistunt, & conueniunt sanguinẽ excreantibus. Dios. Lib. 5. Cap. 3. Gal. ibid.

IVVANDI. Nam magis nutriunt omnibus fugacibus, sunt concoctu faciles, uelocius subsidunt; habentque minimum praui succi, quæ decerptæ diu pependerunt utiles sunt stomacho, egrisque, atque cibi excitant auiditatem: in uinaceis, & ollis ser

uatæ ori & stomacho gratæ sunt; inter fructus autumnales obtinent principatum. Quare illis affluenter uescendum: Tusci uua alba utilior, utilis & arteriæ & renibus, carbunculis, & articularibus morbis trita sine nucleis imponitur cum ruta, sed fouere ante uino ulcera conuenit: testium inflammationi cum farina fabali aut coriãdro medetur. Gal.2.al.Cap.9. de bon. & ui. suc.Cap.1. Aet.Serm.1. Dios.Lib. 5.Cap.3.

NOCENDI. *Nam recentes aluum turbant, & stomachum inflant: innocentiores quæ decerptæ diu pependere, ideo quòd in eis copia humoris exaruit: in uinaceis & ollis seruatæ uesicam & caput tentant: Sapa aut passo conditæ stomachum magis infestant, sunt uuæ inter fructus horæos minus noxij, tamen cum moderatione sumendæ: nam grauiter lædunt si quando hæserint, non enim conficiuntur retentæ in uentriculo, & crudum succum faciunt: Vinosis uuis utimur cum temporis spatio multam suam humiditatem exuerint, ac calor earum nimius in halitum abierit: Austeræ noxiæ coctioni in uentriculo, distributioni, & nutritioni. Acerbarum & acidarum usus uitandus: Dulces calidiore succo sentiuntur, ideo sitim stimulant; Nutrimentum ab uuis acquisitum facile euanescit, ut apparet in pinguibus uinearum custodibus. Omnium tutißimus usus est, quando carnosæ fuerint, & maturæ, & mediocriter quis ipsas assumat. Conueuit cum eduntur membrana & nucleos expuere, quod difficulter conficiantur. Oportet autem non solum uuas, sed etiam omnes fructus molli cortice præditos humidos, ante reliquos cibos apponere.* Dios.Lib.5.Cap 3. Gal.2.de al. facul.Cap.9. de bon.& ui.suc.Cap.1. Paul.Lib.1.Cap.81. Aet. Serm.1. Actuar. Lib.3.Meth.Cap.18. Sim. Seth. Haly.5. Theor.Cap.19.

VVAE PASSAE V.H.

Sunt uuæ passæ stomacho, iecorique salubres,
Subducunt aluum, pulmo iuuatur eis.

CALEFACIENDI. *Nam calidæ sunt.* Auer.5.coll.

HVMECTANDI. *Nam humidæ sunt.* Auer.5.coll.

DETERGENDI. *Nam dulcibus uis quædam semper inest mediocriter detergẽdi.* Gal.2.de alim facul.Cap.10.

SVBDVCENDI. *Nam quæ sine uinaceis sunt ieiuno stomacho sumptæ prius aqua uel uino mersæ trium unciarum pondere aluum mouent, & purgant, nisi temporis tractu succi partem amiserint: & ad aluum emolliendam aptiores damascenæ (zizibum officinæ uocent) censentur: Facultate omnino adstringente sunt, quæ cum suis uinaceis manduntur, quare à cibo edi debent, nam stomachum roborant, & aluum subducunt, ut de coctoneis & piris, austerisque fructibus traditur in dysenteria*

teria eduntur per se cum nucleis: Austeræ uentrem constipant, his multo magis acerbæ: Dulces mediam obtinent constitutionem, albæ sunt adstringentiores. Dios. & *ibi Matth. Lusit. Lib. 5. Cap. 4. Gal. 2. al. Cap. 10. 8. de comp. med. secūd. loc. Cap. 7.*

CONCOQVENDI. *Nam uim concoctoriam crudorum humorum possident, & uim coercendi maligna. Gal. 8. de comp. medic. secund. loc Cap 7.*

EXTRAHENDI. *Nam mobiles ungues illitæ celerius extrahunt.* Dios ibid.

IVVANDI. *Nam stomachum roborant, uuis ualentius nutriunt, exiguas mordicationes quæ os uentriculi infestant, obtundunt: Alimentum ex ipsis tale qualitate in corpus distribuitur, qualis ipsarum fuerit natura, dulce ex dulcibus, austerū ex austeris mixtum ex ijs quæ sunt qualitatis utriusque particeps: Quantitate uero copiosius ex pinguibus, & dulcibus, parcius ex austeris & macris. Eduntur in dysenteria per se cum nucleis: Testium inflammationes sedant illitæ cum lomento fabarum & cumini farinâ: Fauos epinyctidas carbunculos, enatas in articulis putredines, & gangrænas sine nucleis trita, & cum ruta imposita sanat, podagræ conuenienter cum panacis succu illinuntur. Quæ uiuaceis carent, siue hoc natum uel arte contingat mirifice leniunt; Quamobrem pectoris angustiæ, tussi, exasperatis faucibus, & renum uesicæque uitijs maxime conueniunt, ad iecinoris affectus specifica quadam seu à tota substantia ualent, modo à granis, & seminibus suis exacinatis patiens comedat. Præstant pingues, & tenui cortice præditæ.* Dios. & *ibi Matth. Lib. 5. Cap. 4. Gal. 2. al. Cap. 10. de att. uic. Cap. 18. & 7. de comp. medic. secund. loc. Cap. 1. 2. 7. Aet. Serm. 1. Ply. Lib. 20. Lib. 23. Cap. 1*

NOCENDI. *Nam putredini sunt obnoxiæ, ardorem faciunt; ponticæ parum nutriunt, eorum semina siue interna grana pectus constringunt, & obstructiones pariunt: Qua de causa ad thoracis morbos, & iecinoris exacinantur. Cum amygdalis esitatæ meliores redduntur.* Dios. & *ibi Matth. & Lusit. Lib. 5. Cap 4 Gal. 8. de comp. med. secund. loc. Cap. 7. Lib. 7. de att. uic. Cap. 10. de simpl. medic. Aet. Serm. 1. Simph. Camp. Lib. 3. p. 4. Cap. 30.*

ZIZIPHA. V. H.

i. iuiube.

Serica bacca rubens thoraci & renibus affert.
Præsidium, nutrit, concoquiturque parum.

REFRIGERANDI. *Nam frigida sunt in primo à temperatis excessu.* Auic. Lib 2.tr.2.Cap.366.

HVMECTANDI. *Nam licet sint equales in siccitate, & humiditate, sunt tamen ad humiditatem modicum declinantes.* Auic.Lib.2.tr.2.Cap.366.

LENIENDI. *Nam eorum decoctum tussim, & spirandi lenit difficultatem.* Auic.ibid. Aet.Ser. Act.5.meth.Cap.2.

IVVANDI. *Nam pectori, renibus, & uesice prosunt: Vomitionem acri concitatam humore sedant: Eorum syrupus pro spissando bilioso sanguine: ac densanda subtiliori materia ad pectus descendente maxime laudatur. Veluti pomula ipsa in decocto quod aiunt, pectorali. Sanguinis enim acrimoniam edomant, & serosum illius humorem eliciunt.* Dios.& ibi Matth.& Lusit.Lib.1.Cap.137.156. Actuar.5.meth.Cap.2 Aet. Auic.Lib.2.tr.2. Cap.366. Ply. Lib.15.Cap.14.

NOCENDI. *Nam parui succi poma, nec concoctioni, nec stomacho facilia; insolentibus & effrenatis pueris & mulieribus cibi grata tantum expetuntur; exiguũ præbent alimentum, sed probum succum creant. Verum ægre coquuntur, & lienem lædunt; eorum decoctum salubrius propinatur: Sanguinem crassum reddunt. Quare falluntur ij, qui ziziphis sanguinem expurgari, & abstergi contendunt, quique ea ijs commiscent medicamentis, quæ pectoris affectibus frigiditate obortis parari solent, ut recentiorum non nulli qui ziziphis nulla eorum habita ratione ad quoduis pectoris uitium indifferenter utuntur, & plerunque cum maximo ægrotantium discrimine.* Aui Lib.2.tr.2.Cap.366. Dios.ibi Matth.& Lusit.Lib.1.Cap.137. 156. Gal.2.al.Cap.32. Ruell.Lib.1.Cap.ultimo. Isac.in part.diæ.

Thoraci & stomacho cannarum mella iuuamen
Renibus, atque aluo, luminibusquè ferunt.

CALEFACIENDI. *Nam calidum est ordine primo Aqua autem dilutum refrigerat, sibique algentem aquæ naturam adsciscit: uetustius calidius est, & quanto albidius redditur, tanto magis caliditatis metas fugit.* Auic. Lib. 2. tr. 2. Cap. 757. Ruell. Lib 3. Cap. 22. Lusit. in 2. Dios. enar. 77.

HVMECTANDI. *Nam humidū est abscessu primo, sed antiquū declinat ad siccitatē in primo: & quāto magis antiquatur, tanto magis exiccatur.* Auic. & Ruell. ibid.

DIGERENDI. *Nam sacchar digerendi, ut mel obtinet facult.* Gal. 7. Simpl. med.

DETERGENDI. *Nam zuccharum detergit.* Galenus 7. Simpl. medic. 8. meth. medic. Cap. 4.

DISCVTIENDI. *Nam oculorū caligines illitu discutit.* Dios. Lib. 2. Cap. 75.

APERIENDI. *Nam aperit obstructiones.* Aui. Lib. 2. tr. 2. Cap. 757.

LENIENDI. *Nam lenit pectus, & ipsius remouet asperitatem, uerum ad hoc præstantius saccharum candidum, quod in fictilibus ubi uiolaceum iulapium asseruatur, æstate concreuit, eo quòd uiolarum diluti facultate humectet, Leniatquè magis.* Auic. ibid. Matth. in 2. Dios. Cap. 75.

IVVANDI. *Nam ad multos uenit usus, ganeæ præsertim: quia stomacho pergratum sit, aluo utile, & idoneum pectori: instrumentumquè habetur uitæ nitidioris, nullumquè magnificū epulum, iam ne quotidianus quidem uictus sine sacchàro placet, nulla non forma introferri solitum conuiuis, & ad principia eorum, & ad secundas quoque mensas, unde natum sit adagium nullum ferculum corrumpi sacchàro: Ventrem ad excretionem stimulat, neque sitim inuitat, neque stomachum morsu lacescit: Pectori, uexatæ uesicæ, renibusquè prodest: lapides conterit in rene defixos: unguibus ex casū reuulsis, & uitio quod paronichion dicitur, affectis sacchar tritum, & in puluisculum redactum ac inspersum succurrit: & cum oleo amigdalino colicæ confert: Præfertur uetus recenti, quamuis magis partium tenuitate polleat: inter res febribus ut excessiue non calidas adnumeratur, olfactu uel suffitu defluxionesquè quæ à capite decumbunt arcet.* Dios. Lib. 2. Cap. 75. Gal. 7. Simpl. medic. 8. meth. Cap. 4. de renum aff dign. Cap. 8. de rem. par. facul. Cap. 89. Paul. Lib. 7. Auic. Lib 2. tr 2. Cap. 757.

NOCENDI. *Nam multis obest, si quidem in calidiori uentre in bilem uertitur & prorsus transire compertum est. Pueris certe uermes & tineas creat nimis uetustius capitis dolores creat, & foeculentum sanguinem generat. Dissoluit naturam & sitim infert: Remouetur nocumentum si cum granatis muzis edatur.* Auic. ibid. Ruell. Lib. 3. Cap. 22. Isac. in part. diet. Sauon. tr. 2. Cap. 3. rubr. 24.

Finis primæ Centuriæ.

SIMPLICIVM QVORVM IN HAC CENTVRIA *mentio fit Facultates secundum locos.*

CAPITIS.

Ad capitis dolorem ex frigiditate genitum.

Oleum amygdalinum illitum per se.
Amygdalæ amaræ cum aceto uel Rosaceo fronti uel temporibus illitæ.
Menta fronti per se illita.
Serpillum coctum adiecto rosaceo acetoque madefactum & appositum.
Anisum potum per se.

Ad Capitis dolo. ex calid.

Portulaca per se imposita.

Ad expurgandum caput.

Braßicæ, Betæ, Cepæ } *Succus naribus infusus.*
Vua passa cum pipere manduc.

Capitis dolores excitant.

Oliuæ flauæ, Palmulæ, Iuglandes nuces. } *in cibis acceptæ.*

Ad ueternosos.

Cepa decocta, & in cibum sumpta.

Ad somnum conciliandum.

Lactuca in cibum sumpta.

Somnia terribilia, tumultuosaque representant.

Porrum deuoratum.
Fabe, Lentes } *in cibum acceptæ.*

Ad sternutamenta cienda.

Piper tritum, & naribus admotum.

CAPITIS.

Ad comitiales.

Ficus siccæ in cibum acceptæ.
Piper diu mansum.
Acetum mulsum potum.

Ad cerebri inflammationes quas Syriasin uocant.

Cucurbitæ, Peponis } *ramēta sincipiti apposita.*
Acetum fronti illitum.

Ad Melancholiam.

Ocimi semen potum.

Ad crapulam & ebrietatem arcendam.

Crocum ex passo præsumptum.
Braßica summo cibo sumpta.

Ad capitis defluxiones.

Cinamomum potum.
Nuces auellanæ tostæ, & cum exiguo piperis potæ.

Ad Capitis manantia ulcera.

Fici lacteus succus cū polēta appositus.
Cicer adhibitum.
Allij cinis ex melle inunctus.
Bulbi cum cremato nitro adbibitus.

NERVORVM.

Ad Conuulsionem.

Serpillum potum.
Capparis semen potum.
Capparis cortex pariter haustus.

Ad resolutionem.
Capparis semen & cortex potus.
Ad tremorem.
Brassica in cibo sumpta.
Ad fluxiones.
Farina tritici cum apollinaris herbæ succo apposita.
Farina hordei ex aceto adhibita.
Ad neruorum dolores.

Ad neruorum uulnera.
Cochleæ terrestres tusæ & impositæ.
Butyrum illitum.
Ad neruorum crassitiem.

OCVLORVM.

Ad palpebrarum pilorum defluuiũ.
Coclheæ terrestres acu traijciuntur, ut effluat humor, quo postea palpebræ illinuntur.
Ad palpebrarum oculorum scabritiem.
Omphacium impositum.
Ad palpebrarum inflammationem.

Ad palpebrarum scabiem.
Cepæ succus cum spodio impositus.
Fici lac inunctum.
Ad oculorum albugines.
Cochlearum putaminum cinis melle exceptus linitus.
Ceparum succus perfusus.
Gingiber illitus.
Sal impositum.
Ad oculorum cicatrices delendas.
Cochlearum terrestrium cinis cum melle impositus.

Ad oculorum nubeculas.
Cinnamomum impositum.
Cerasi gummi inditum.
Pruni arboris gummi illitum
Foeniculi succus infusus
Lactucæ sylu, lacteus succus illitus.
Ceparum succus inditus.
Omphacium instillatum.
Ad oculoruum ictus, & recentia uulnera.

Ad oculorum ulcera.
Omphacium illitum.
Ad oculorum sinus, & ægilopas.
Iuglandium ueterum nuclei triti & illiti.
Ad procidentes oculos & uuas.
Fabarum farina cum rosis, ouorum albo, & thure emplastri modo impositis.
Ad oculorum inflammationes.
Caseus illitus.
Portulaca illita cum polenta.
Intybus per se & cum polenta adhibita.
Cucurbitæ ramenta imposita.
Ad oculorum dolores.
Oui uitellus tostus addito rosaceo, & croco illitus,
Ocimi succus impositus.
Ad lusciosos.
Fabarũ farina uino macerata, & illita.
Ceparum succus instillatus.
Ad oculorum hebetudinem.
Brassica in cibo sumpta.
Thymbra obsonijs addita.
Ad oculorum fluxiones cohiben.
Crocum illitum cum humano lacte
Butyri fuligo illita.
Fabæ sine cortice commanducatæ, & fronti impositæ.
Ad oculorum lippitudines.
Portulaca, & eius succus impositus.

Ad aurium dolores.

Malorum acidorum punicorum succus cum melle coctus impositus.
Mel cum trito foßili sale infusum.
Betæ succus inditus.
Cucurbitæ ramentorum succus cum rosaceo infusus.
Porri succus cum aceto thure, & lacte inunctus.
Mentæ succus inditus.
Sal cum aceto iniectum.

Ad aurium internas inflammatio.

Crocum iniectum.

Ad aurium parotidas.

Fabarum farina cum melle & foenogreco illita.

Ad purulentas aures.

Cepæ succus impositus.
Anisum cum rosaceo instillatum.
Omphacium cum melle impositum.

Ad contusas aures.

Bulbi cum polenta impositi.

Ad exulceratas aures.

Ad aurium surditatem.

Cepe succus instillatus.

Ad aurium trunitus, & incertos sonos.

Ficus siccæ tritæ cum sinapi & liquore aliquo exceptæ iniectæ.
Mel cum trito foßile sale inditus.
Porri succus cum thure, aceto, lacteque instillatus.
Cepe succus impositus.
Acetum calidum suffitum per traiectoriū instrumentum.

Ad uermiculosas aures.

Capparis radicis succus iniectus.
Calaminthæ succus instillatus.
Acetum infusum.

NARIVM.

Ad sanguinis narium fluxiones.

Coclheæ terrestres cum suo putamine tritæ, & impositæ.
Porri seminis succus cum thuris polline instillatus.
Cuminum ex aceto impositum.
Acetum tum potum, tum iniectum.

Ad traben. per nares.

Cepæ succus infusus.

Ad cienda sternutamenta.

Ocimi semen, aut succus naribus infusus.

ORIS ET LINGVAE.

Ad erodentia ulcera.

Capparis in aceto decocta in collutione.
Sal cum polenta tostum & iniectum.

Ad oris halitum commendandum.

Anisum mansum.
Nux myristica commansa.

Ad linguæ scabritiem.

Menta confricata.

Linguæ paralisim, & in ore uesicas inducentia

Nux iuglans commansa.

DENTIVM.

Ad dentes purgandos.

Cinis cochlearum terrestrium dentibus affricatus.

Ad dentium dolorem.

Olei amurca in cupo uase ad mellis craßitudinem decocta ex aceto: aut uino, aut

mul sa collutae.

Mori corticis decoctum, aut pariter foliorum in collutionibus inditum.

Ficulneum lac lana exceptum, & cauis dentibus inditum.

Ranarum ex aqua & aceto decoctum in collutionibus.

Asparagi radicum decoctum in ore contentum.

Allij, tedae thurisque simul decoctum in ore contentum.

Capparis semen decoctum in collutionibus: idem praestat capparis cortex, & radix commanducata.

Acetum calefactum in collutionibus.

Ad firmandos commotos dentes.

Colymbadum muria in collutionibus adhibita.

Ad dentium torporem.

Portulaca manducata.

Ad fluidas gingiuas.

Colymbadum muria in ore contenta.

Prunorum foliorum decoctum in ore retentum.

Omphacium cum melle impositum.

Acetum in collutionibus adhibitum.

Sal tostum cum polenta impositum.

Ad erosas putridasque gingiuas.

Acetum in collutionibus.

GVTTVRIS & GVLAE.

Ad Anginam.

Mori fructus succus in aereo uase decoctus insolatusque cum mellis exiguo illitus.

Acetum gargarizatum.

Mel gargarizatum.

Cepae succus inunctus.

Piper cum melle inunctum.

Sal ex melle, oleo & aceto illitum.

Ad gutturis inflammationes.

Lac gargarizatum.

Ranae oleo elixae ceruici, & colli abscessibus illitae.

Mel illitum.

Sal tostum cum melle inunctum.

Acetum gargarizatum.

Ficuum siccarum decoctũ gargarizatũ.

Ad columellam reprimendam.

Pruni foliorum ex uino decoctum gargarizatum.

Omphacium impositum.

Acetum gargarizatum.

Ad gulae destillationes.

Acetum gargarizatum.

Omphacium impositum.

Ad faucium & tracheae arteriae asperitates.

Ptissana hordeacea gargarizata.

Lac gargarizatum.

PECTORIS & PVLMONIS.

Ad cruenta sputa, & sanguinis eiectiones.

Ouum tepidum bibitum.

Serpilli succus drachmarum duarum põdere cum aceto potus.

Portulaca ad summum cocta deuorata.

Porri semen drachmarum duarum pondere cum paribus mirthi baccis.

Saluiae succus in orbiculos concretus cũ melle sumptus.

Mentae succus cum aceto potus.

Omphacium parce potum.

Ad phthisim seu tabem.

Pineae nuces per se aut ex melle sumptae.

Ficus siccae cum hysopo feruefactae & potae.

Lac sumptum.

Porrum cum melle decoctum.

Ad pulmonis abscessus.

Ad

Ad suspiriosos.
Ficus siccæ cum hissopo decoctæ et potæ
Aqua mulsa pota.
Satureia cum melle decocta pota.
Ad tussim.
Cinnamomum deuoratum uel potum.
Cerasi gummi cum uino diluto exhausta
Nuces auellanæ cum aqua mulsa potæ.
Ficus siccæ. deuoratæ.
Mel deglutitum
Fabæ. in cibis acceptæ.
Raphanus elixus manducatus.
Allium crudum & coctum assumptum in ueteretussi.
Piper delinctu acceptum.
Aqua mulsa pota.
Vuæ passæ albæ caro exiccata deuorata
Ad uocem expediendam.
Brassica commanducata.
Ad pulmonis inflammat.
Ocimum cum polenta illitum.
Aqua mulsa hausta.
Ad asthmaticos.
Ficus siccæ cum hyssopo feruefactæ, & potæ.
Aqua mulsa pota.
Satureia cum melle hausta.
Cuminum cum posca sumptum.
Ad renitentes excreationes.
Raphanus elixus deuoratus.
Porrum cum ptisana coctum esui datũ.
Bulbi breui coctura elixi, & in cibum sumpti.
Ad omnia pectoris incommoda.
Porrum cum melle decoctum comestum.
Thymbra melle mista ĩ delinctu sumpta.

CORDIS.

Ad defectum animi.
Cucummis olfactus.
Buglossum potum.
Melissa comesta.

Ad Cardiacam.
Intybus per se & cum polenta illita

MAMMARVM.

Ad mammarum inflammationes.
Nuces iuglandes cum ruta, & exiguo melle impositæ.
Fabarum lomentum per se, & polenta illitum.
Ad lac in mammis concretum.
Fabarum lomentum per se & cũ polenta impositus lentium farina illita.
Ad lactis ubertatem præstandam.
Ptissana bordeacea cum foeniculi semine cocta, & in cibum sumpta.
Lactuca in cibis recepta.
Ocimum deuoratum.
Eruca comesta.
Anisum potum.
Anethi aridi seminis, & comæ decoctum haustum.
Foeniculum in cibo sumptum.
Ne lac in mammis concrescat.
Menta cum polenta imposita.

VENTRICVLI.

Ad uomitiones & nauseam.
Cotoneorum malorum maceratorum liquor haustus.
Palmulæ in cibo sumptæ.
Faba in posca decocta, et in cibũ sumpta
Lentis xx. grana sine cortice deuorata.
Phaselus in cibo acceptus.
Lactuca illota deuorata.
Mentæ duo tresuè rami cum acidæ punicæ succo poti.
Ad coeliacos.
Cotonea mala cruda comesta.
Mora immatura siccata, tusaquè obsonijs immista.

Faba in posca decocta & deuorata.
Aqua uel uinum in quibus ferrum extinctum fuerit pota.

Ad uomitiones ciendas.

Cochleæ uepribus inhærentes deuoratæ

Ad uentriculi dolores.

Bulbi comesti.
Pineæ nuces deuoratæ.

Ad uentriculi ardores.

Portulaca cum polenta illita.
Intybus ex aceto deuorata,
Fœniculum cum frigida aqua potum.

Ad singultum.

Mente duo tresuè rami cum acidæ punice succo poti.
Aneti comæ & seminis decoctum potū.

Ad appetentiam ciendam.

Piper comestum.
Acetum in obsonijs additum.
Eruca esitata,

Ad concoctionem adiuuandam.

Eruca in cibo comesta.
Piper omne comestum.
Gingiberis usus.

Ad stomachi fluxiones.

Persici mali sicci decoctum, & bibitum.
Cotonei mali macerati liquor potus.

IECINORIS.

Ad Iecinoris obstructiones.

Amygdalæ amaræ comestæ.

Ad Regium morbum.

Cicer cum rore marino decoctum comessum.
Asparagi radicum decoctum potum, cū ficis, & ciceribus.
Rorismarini decoctum potum.

Ad hydropem.

Cinnamomum ebibitum.
Cochlearum terrestrium operimentum & caro simul contrita tumoribus hydropicorum impositum.

Cicer cum roremarino decoctum
Allium decoctum manducatum
Bulbi cum melle & trito pipere emplastri modo impositi.
Sampsuchi decocti potum.
Pastinacæ erraticæ semen potum
Anisum potatum.
Ficus siccæ in uino cum polenta & absinthio decoctæ & illitæ.
Sal.

LIENIS.

Ad induratos lienes.

Cotonea mala cruda cataplasmatis addita & imposita.
Braßicæ folia cum aceto deuorata.
Lupinorum farina illita.
Ad minuendos lienes.
Piperis radix illita.
Capparis semen unc. 2. pondere 40. diebus ex uino bibitum.
Aqua uel uinum in quibus chalybs, aut ferrum restinctum fuerit in potu.

INTESTINORVM.

Ad colicos affectus.

Amigdalæ amaræ illinctu adhibitus.
Cochleæ terrestres cum suo putamine tusæ, addita pauca myrrha & uino bibitis,
Butyrum infusum.

Ad intestinorum dolores

Nuces iuglandes cum suo putamine perunctæ, & umbilico admotæ.
Ficuum cum ruta decoctum clysmatæ infusum.
Crocum in potionibus bibitum.
Melissophylli decoctū clystere infusum.
Butyrum clismatibus infusum.
Serpillum ebibitum.
Milium calefactum in sacculis adhibitū.

Piper cum lauri tenellis folijs haustum.
Sampsuchi decoctum ebibitum.
Anethi comæ & seminis decoctum.
Cumini decoctum cum oleo clystere infusum.

Ad dysentericos.

Castanearum interior tunica ebibita.
Punicorum acidorum nuclei siccati, & ebibiti, uel in decessionibus additi.
Cotonea mala comesa cruda, uel cocta, uel eorum succus potus.
Pira tam domestica quam syluestria deuorata.
Mespila in cibum accepta.
Corni arboris baccæ edulijs, siue in defruto assumptæ.
Sorba sicca quoque sumpta.
Prunerum silu baccæ deuoratæ.
Cochleæ terrestres suis cum putaminibus ustæ esui datæ.
Asparagus altilis elixus, uel assus in cibo sumptus.
Portulaca ad summum cocta in cibis sumpta.
Melisphyllum bibitum.
Faba in posca decocta, & comesa
Vua passa alba comesa per se cum suis nucleis.
Omphacium clyster infusum.

Ad cohiben. aluum.

Lac omne in quo igniti calculi marini extincti fuerint.
Caseus elixus, & ab elixatione statim sepositus, moxque inassatur in cibo sumptus,
Panis triticeus siccus inueteratus comestus.
Hordeacea farina cum mirti baccis, aut siluestribus piris, aut malicorio ex uino illita.
Oriza in cibum accepta.
Lentes cum suo cortice decoctæ deuoratæ præsertim si decoquantur ex aceto cum adstringentibus alijs
Braßicæ percoctæ cibus.
Beta nigra cum sua radice, & lente decocta esui data.
Intybus in cibum accepta.
Anisum ebibitum.
Anetum haustum.
Punicorum acidorum uinum potui datũ.
Acetum cibis incoctum.

Ad ciendum, & molliendam aluum.

Persica in cibum sumpta.
Mora matura comesta.
Ficus maturæ deuoratæ.
Vellinarum ius cum sale haustum.
Lac haustum.
Caseus recens in cibo sumptus
Butyrum comestum uel bibitum
Cicer in cibo sumptum.

Beta candida Asparagus. Lactuca. Braßica leuiter	} decocta in cibis sumpta.

Ad intestinorum inflationes

Farina tritici cum hyosciami succo illita
Ocimi semen potum.
Farina hordei cum lini & foenugreci semine imposita.
Anethi comæ & seminis decoctum potũ
Cumini decoctum cum oleo clystere infusum, uel eius semen cum polenta & hydræolo maceratum & illitum.

Ad latas intestinorum tineas.

Nuces iuglandes largius esitatæ.
Mali punicæ radicum decoctum bibitũ.
Mori radicis corticum decoctum haustũ
Allium potui datum uel comestum.

Ad teretes intestinorum tineas.

Lupinorum farina cum melle lincta, uel cum aceto pipere & ruta pota.
Braßicæ semen potum.
Portulacæ succus potui datus præstat idem & semen.

Menta bibita.
Thymbra potui data.
Coriandrum cum paſſo ſumptum.
Ad inteſtinorum ulcera.
Lac omne ignitis calculis caleſactum infuſum.

SEDIS

Ad ſedis rimas.
Cancri fluuiat combuſti cum melle cocto illiti.
Ad ſedis ulcera.
Punicorum acid. ſuccus cum melle decoctus illitus.
Ad condilomata.
Cotonea mala cruda cataplaſmatis adiecta.
Oui uitellus aſſatus & ex roſaceo & croco illitus.
Anethi cremati ſeminis cinis illitus.
Crocum cataplaſmatis inditum.
Ad ſedis inflammationes.
Lens cum ſertula campana, ſicci roſis.
Cydonio malo malicorio, & roſaceo illita.
Ad procidentem ſedem.
Malorum cydoniorum decoctum in deſeßionibus.
Acetum illitum, & potu adhibitum.
Ad tenaſmos.
Lac ouillum, caprillum, bubumque ignitis calculis caleſactum, & clyſtere infuſum.
Ad hæmorrhoidas ciendas.
Cepa confricata.
Ad hæmorrhoidum defluxiones.
Palmulæ illitæ.
Ad hæmorrhoidas ſanandas.
Palmulæ illitæ.
Portulacæ ad ſummum cocta impoſita.

RENVM.

Ad renum dolorem.
Vua paſſa alba in cibum ſumptam.
Foeniculi comæ decoctum ſubditum.
Ad renum calculos & arenulas.
Ceraſi gummi ex uino hauſtum.
Amygdali amaræ gummi ex paſſo ſumptum.
Aniſum potum.
Vua paſſa alba comeſa.
Ad renum obſtructiones.

VESICAE.

Ad ciendam remoratam urinam.
Cinnamomum potum.
Crocum ebibitum.
Pineæ nuces repurgate comeſæ
Punicæ acidæ ſuccus potus
Ceraſi gummi hauſtum.
Mel hauſtum.
Ptiſana hordeacea deuorata.
Cicerum decoctum potui datum.
Lupinorum decoctum hauſtum.
Raporum cauliculus elixus, & in cibũ ſumptus.

VESICAE.

Raphanus comeſtus, & eiuſdem ſemen potum.
Aſparagi breui coctura elixi, & in cibum propinati.
Cucumeris ſemen potum.
Erucæ ſemen ebibitum.
Hortenſis ſmilax in cibum data
Porrum comeſtum.
Cepa decocta in cibum ſumpta.
Allium in cibum ſumptum.
Capparis fructus comeſtus.

Saluiæ decoctum haustum.
Thymbræ decoctum bibitum.
Serpillum in potu sumptum.
Aneti seminis decoctum bibitum.
Petroselinum comestum.
Foeniculi decoctum potum.
Aqua mulsa in potum accepta.

Ad urinæ angustias.

Portulaca in cibum sumpta.
Asparagi radicum decoctum haustum.
Ocimi semen bibitum.
Petroselini semen potum.
Cepæ cum asparagi radicibus decoctum in potu sumptum.
Lac omne bibitum.
Cucumeris semen ex lacte et passo haustũ
Vua passa alba comesa.

Ad urinæ stillicidium.

Cepæ cum asparagi radicibus decoctum in potu sumptum.

Ad Vesicæ ulcera.

Lac omne bibitum.
Cucumeris semen ex lacte & passo haustum.
Vua passa alba comesa.

Ad uesicæ uulnera.

Butyrum infusum.

Ad uesicæ calculos frangen.

Cerasi arboris gummi bibitum.

VIRILIVM & PVDENDORVM.

Ad uenerem cie ndã stimulandãq́;.

Crocum potum.
Eruca largius in cibis comesa.
Erucæ semen haustum.
Porri semen potui datum.
Bulbus manducatus.
Allium cum coriandro tritum in cibis.
Mentæ succus potus.
Anisum potum.
Lac omne haustum.

Ad augendam genituram.

Coriandrum bibitum.

Ad uenerem inibendam.

Portulaca manducatá, pudendisquè inuncta.
Lactucæ semen potum.
Aneti seminis & comæ decoctum assidue potum.

Ad testium inflammationes

Cicer cum eruo decoctum appositum.
Faba cum uino decocta cataplasmatis ad bibita.
Sal cum origano, & fermento illitum.
Cuminum cum passa uua, Fabæque lomento, aut cera impositum.
Coriandrum cum passa uua & melle illitũ

Ad genitalium pruritum.

Saluiæ decoctum ex uino illitum.

Ad eos qui natura præputio carẽt.

Mel triginta diebus à balneo illitum.

Ad genitalium thymos.

Thymbra apposita.

VTERI.

Ad menses ducendos.

Cinnamomum haustum, uel ex myrrha suppositum.
Amygdalæ amare admotæ.
Cochleæ terrestres cum suo operimento tusæ, & foemineis locis admotæ.
Cepæ succus pudendis illitus.
Lupinorum decoctum cum myrrha & melle suppositum.
Raphanus in cibis sumptus.
Brassicæ decoctum bibitum.
Porrum comestum.
Allij comarum decoctum in desessionibus additum.
Capparis cortex & semen potui datum.
Saluiæ decoctum potum.
Serpillum potui datum.
Foeniculum ex uino sumptum.
Melissophyllum decoctum in desessionibus.

Ad menses cohiben.

Palmulæ immaturæ manducatæ.

Punicorum acinorum nuclei siccati in sole, & obsonijs insperſi coctiue ſumpti.

Cotoneorum malorum decoctum fotu adhibitum.

Porri comæ decoctum ex aqua marina & aceto in deſeſsionibus.

Menta fotu ſubdita.

Aniſum hauſtum, præſertim ad alba pro fluuia.

Cuminum ex aceto impoſitum.

Vuarum uinaceorum decoctum hauſtum & fotu appoſitum.

Omphacium inditum.

Ad ſecundas pellendas.

Allij comæ decoctum potu impoſitum.

Thymbræ decoctum hauſtum.

Ad expellendum foetum.

Ciceris decoctum bibitum.

Lupinorum decoctum cũ mirrha & melle fotu adhibitum.

Piper hauſtum.

Thymbræ decoctum potui datum.

Ad conceptionem iuuandam

Saluiæ ſuccus potus.

Ad foetum mortuum educendum.

Saluiæ decoctum bibitum.

Ad pregnantium malacias.

Vitis uiniferæ foliorum, capreolorumque ſuccus potus.

Ad uteri inflammationes.

Butyrum recens illitum.

Ad exulceratos locos.

Lac in quo igniti calculi extincti fuerint, infuſum.

Ad procidentem uterum.

Cotoneorum malorum decoctum fotu adhibitum.

Acetum fotu adhibitum.

Ad uteri dolores, & eroſiones.

Portulacæ decoctum clyſmate inditum.

Athethi decoctum in deſeſsionibus.

Ad podagram.

Cochleæ terreſtres ſuo cum putamine tuſæ impoſitæ.

Lac humanum cum opio & cera illitum.

Hordei farina cum cotoneis malis impoſita.

Lens cum polēta decocta et emplaſtri modo adhibita.

Raparum decoctum fomentis additum.

Braſsica cum foenogreco et aceto in cataplaſmate.

Intybus per ſe & cum polenta illitus.

Cucurbitæ ramenta impoſiti.

Bulbi per ſe & cum melle impoſitus.

Vua paſſa à nucleis repurgata, & cum panacis ſucco inuncta.

Acetum calido fotu cum ſulfure adhibitũ

Sal cum aceto impoſitum.

Ad coxendicos affectus.

Lupinorum farina ex aceto illita.

Aſparagi radicum decoctum bibitum.

Bulbi per ſe & cum melle impoſiti.

Capparis ſemen potum

Acetum mulſum hauſtum.

Ad articulorum dolores.

Braſsica cum foenogreco, & aceto illita.

Meliſſophyllum ex ſale impoſitum.

Acetum mulſum potum.

Ad perniones.

Ficus crematæ cum cerato impoſitæ.

Lentes cum melliloto, ſiccis roſis malicorio, cidonio malo, et roſaceo adhibitæ.

Raporum decoctum fomenti modo.

Betæ decoctum impoſitum.

Ad pedum inflammationes ex calceorum attritu.

Cepe ſuccus cũ adipe gallinaceo impoſitus

Ad pedum rimas.

Cancrorum fluuiatilium cinis cum decocto melle illitus.

Ad digitorum reduuias.

Punicorum malorum ſuccus illitus.

Acetum illitum.
Sal impositum.

Ad paronychia.

Ad scabros ungues auferendos.

Ad mobiles ungues extrahen.
Vua passa illita.

Ad contusos ungues.
Bulbi cum polenta impositi.

Ad clauos & callos
Fermentum triticeum illitum.

EORVNDEM SIMPLICIVM FACVLTATES SECVNDVM GENERA.

FEBRIVM.

Ad Tertianas.
Portulacæ succus haustus.

Ad Quartanas.

Ad diuturnas Febres.

Ad Hepialas.

Ad Febrium circuitus.
Piper bibitum.

Ad Ethicam.
Portulaca tum uentriculi osculo, tum hypochundrijs illita.

Ad Febrium algores.
Piper haustum.

Ad pestilentes Febres.
Pimpinella quoquo sumpta.

TVMORVM PRAETER NATVR.

Ad inflammationes.
Lupinorum farina cum polenta & aqua imposita.
Aceiũ in succidis lanis aut spõgijs impo.
Triticei surfures aceto acerrimo elixi imposit.
Tritici pollen ex hydrelæo uel aqua mulsa illitus.
Triticus panis ex aqua mulsa decoctus imposit.

Ad Carbunculos.
Oliuæ maturæ arefactæ illitæ emarginãt
Nucũ iuglandiũ ueterum nuclei peruncti.
Lupinorum farina ex aceto adhibita.
Braßica cum sale illita rumpit.
Porrum cum sale appositum.
Coriandrum cum passa uua ex melle imposit.
Vua passa à nuclei repurgata & cũ ruta imposit.

Ad furunculos & tubercula.
Fermentum triticeum impositum.
Sal cũ uua passa, aut suillo adipe aut melle imposit.
Mori radicis liquor illitus.

Ad Gangrenas.
Punicorum succus inunctus.
Nucum iuglandium ueterũ nuclei puncti.
Cicerũ farina cũ hordeo et melle adhibita
Lentes cũ sertula campana rosaceo siccis rosis malicorio salsa aqua illitæ.
Braßica elixa cũ melle cataplasmatis addita.
Bulbi per se & cum melle impositi
Vua passa à nucleis repurgata, & cum sale imposita.

Ad Erisipelas & sacros ignes.
Crocum illitum cum refrigerantibus.
Lentes cũ melliloto, siccis rosis, rosaceo, & malicorio adhibitæ.
Braßica utraque incisa, & cum polenta emplastri modo imposita.
Portulaca cũ polẽta cataplasmatis addita

Intybi radix & folia cū polētā imposita.
Coriandrum cū pane polentauē illitum.
Acetum circumlitum.
Sal cum aceto illitum.

Ad herpetas.

Lētes cū sertula cāpana, rosaceo siccis rosis, & malicorio, cataplasmatis inditæ

Ad epinictidas.

Braßica concisa cum polenta imposi.
Cucumeris folia cum melle inuncta.
Porri folia cum Rhoe obsoniorum cataplasmatis indita.
Coriandrū cum uua passa & melle impo.
Porri folia cū Rhoe obson. Cataplasmatis indita.
Vua passa a nucleis repurgata cum ruta imposita.

Ad strumas.

Ficus siccæ coctæ & impositæ
Hordei farina cum pice & impubis pueri urina excepta imposita.
Loliacea farina cum fimo columbino ex uino decocta adhibita.
Fabarum farina cum melle & foenogreco illita.
Lens in aceto cum meliloto decocta illita.
Lupinorum farina ex aceto inuncta.
Piper cum pice impositum.
Coriandrum cum fabæ lomento adhibit.
Melissophylli folia cum sale cataplasmatis addita.
Capparis radix et folia trita & imposita.

Ad Panos.

Ficus siccæ coctæ & illitæ.
Lupinorum farina ex aceto adhibita.
Coriandrum cū Fabæ lomento appositū.

Ad tumores discutiendos.

Capparis radix & cōtusa folia imposita.

Ad Tumores in uniuersum.

Braßica concisa cum polenta imposita.
Cucurbita imposita.
Cepa decocta et cū passa uua, et ficu adh.
Menta cum polenta cataplasmatis addita

Ad melicеridas.

Vua passa à nucleis expurgata trita cum ruta imposita.

Ad tumores ex ictu.

Braßica concisa cum polenta imposita.
Cucurbita emplastri modo illita.
Thymbra illita.

Ad sugillata.

Caseus recens illitus.
Fabarum farina ex melle & foenogreco.
Lupinorum farina imposita.
Allii cinis ex melle
Bulbi per se aut ex oui uitello.
Acetum ex melle.
Sal ex melle inunctum.

VVLNERVM.

Ad uulnera conglutinanda.

Palmulæ immaturæ tritæ
Ocimi semen illitum.
Corna, & eorum folia imposita.

Ad fluxum sanguinem uulnerum.

Ranarum crematarum cinis illitus.
Portulaca illita.
Saluia adhibita.

Ad sanguinis grumos.

Thymbra illita.

Ad uulnera membranarum cerebri.

Butirum admotum.

Ad uulnerum inflammationes.

Fabarum farina cataplasmatis indita.
Lupinorum farina admota.

Ad infixa uulneribus extrahen.

Cochleæ terrestres cum suo operimento tusæ & appositæ.
Bulbi cataplasmatis inditi.

Ad carnis excrescentias.

Palmarum nuclei exusti lotique illiti.

VLCERVM.

Ad depascentia ulcera.

Oliuæ maturæ exustæ tritæ inspersæ.
Amigdalæ amaræ ex uino inunctæ.
Betæ folia imposita.
Coriandrum cum pane polētauē illitum.

Omphacium ex aceto inunctum.
Acetum fotu adhibitum.
Ad ulcera diuturna.
Omphacium ex aceto.
Ad sinus & fistulas.
Mel infusum.
Omphacium cum aceto.
Ad ulcera in collum indurata
Capparis radix exiccata imposita.
Ad ulcera ab erudentibus prouenien.
Lac omne præsertim bubulum illitum.
Ad sordida ulcera.
Colymbades tritæ & impositæ.
Braßica cum fenogreco & aceto illita
Capparis cortex siccatus, et adhibitus.
Mel illitum.
Ad fauos.
Peponis radix ex melle.
Ad ficos.
Bulbi in cinere tosti & impositi.
Ad ulcera caua explen.
Mel infusum.
Ad ambusta
Mori folia trita ex aceto illita.
Betæ uirentia folia illita.
Braßicæ cinis ex oui albo.
Sal ex oleo postulas probibet.
Oleum ex cauatis asphodeli radicibus decoctum illitum.

LUXATIONUM & FRACTURARUM.

Ad artuum luxationes.
Asparagi radix ex aceto, uel uino adhibita.
Bulbi cataplasmatis more adhibitus.
Sampsuchi folia cũ cera cocta imposita
Sal cum farina & melle.
Ad ruptos.
Bulbi elixi in aceto, & in cibo sumpti.
Serpillum potum.
Furfures triticei in decocto rutæ elixi admoti.
Braßicæ succus cum nitro & iride potus.
Allium ex uino sumptum, & illitum.

VENENORUM.

Ad omnium uenenorum morsum ictumquè.
Cinnamomum bibitum.
Nuces comesæ.
Mel ex calido rosaceo bibitum.
Porri succus ex melle sumptus.
Piper quoquomodo sumptum.
Anisum potum.
Cuminum ex uino haustum.
Sal cum origano melle & hissopo illitũ
Ad Viperarum morsum.
Porri succus ex meri hemina haustus.
Ad serpentium & aspidũ morsus.
Ranæ cum sale in oleo decoctæ comesæ.
Butyrum illitum.
Cancri fluuiatiles crudi tritiquè cum asinino lacte potui dati.
Mel ex calido rosaceo bibitum.
Melissophyllum ex uino haustum & plagæ admotum.
Serpillum tum potum, tum impositum.
Foeniculum ex uino sumptum.
Acetum calidum fotu adhibitum, ubi illatum uenenum frigidum sit, frigidum uero ubi calidum.
Sal cum origano melle & hissopo inunctum.
Ad hæmorrhoi morsum.
Allium bibitum & illitum.
Merum copiosius haustum.
Ad cærastæ morsum.
Sal cum melle illitum.
Ad Scolopendræ morsum.
Sal ex melle & aceto.
Serpillum potui datum ex uino.
Ad Cenchri morsum.
Lactucæ semen cum lini semine illitus.
Satureia cũ syluestri ruta, et serpillo, et Asphodeli radice ex uino sumpta.

Ad muris aranei morsum.
Allium cum ficulneis folijs & cimino.
Hordacea farina ex aceto mulso illita
Punicæ dulcis acini decocti & inuncti.
Porrum contritum impositum.
Serpillum ex uino potum.
Eruca ex uino sumpta.
Ad pastinacæ marinæ, scorpionis & draconis marini morsū.
Saluiæ decoctum potum.
Ocimum cū polēta & aceto impositū.
Ad morsum mustelæ.
Eruca comesta, & post eam bibitum uinum odoriferum.
Ad calcidicæ lacertæ morsum.
Portulaca percocta.
Ad rabidi canis morsum.
Cancrorum fluuiatilium cinis in uino pota.
Mel bibitum cum rosaceo calido.
Triticum commāducatum & appositū
Cepæ cum ruta, sale & melle mixtæ.
Allium cum uino potum, & cataplasmatis inditū.
Foeniculi radices concisæ & ex melle impositæ.
Melissophyllum cum uino bibitum, & cataplasmatis inditum.
Ad canis non rabidi morsum.
Amygdalæ amaræ ex melle acceptæ.
Cucumeris folia imposita.
Bulbi cum melle & trito pipere, cataplasmatis more impositi.
Menta imposita.
Ad phalangiorum morsum.
Mori foliorum succus ciathi mensura potus.
Asparagi radicum decoctum haustum ex uino.
Melissophyllum cum uino bibitum, & cataplasmatis more additum.
Anisi semen propinatum.
Ad crocodilorum morsum.
Sal impositum.
Ad scorpionum ictus.
Intibus more cataplasmatis.
Ocimum cum polenta impositum.
Melissophylli folia adhibita.
Sal cum lini semine.
Farina triticea ex aceto.
Oxalidis semen uino aut aqua impositū.
Hordei farina cum uino parata.
Ad uesparum & apum ictum.
Sal cum sepo uitulino.
Ad fugand. animalia uenenosa.
Cancri fluuiatiles crudi cum ocimo triti scorpionibus admoti.
Ad uenena omnia.
Nuces iuglandes cum ruta et ficis præsumptæ.
Butyrum haustum deficiente oleo.
Raparum semen haustum.
Braßicæ. semen antidotis impositū.
Acetum tepidum bibitum.
Ad Buprestes & pinorum erucas ebibitas.
Caricæ comesæ, & earum decoctum ex uino.
Palmulæ in cibo sumptæ.
Pyra in cibum sumpta.
Ad epotas hyrudines.
Betæ folia cum aceto bibita.
Acetum cum sale potum.
Ad epotas cantaridas.
Orizæ decoctum clysmatæ infusum.
Nuclei pini ex uino sumpti.
Cucumeris semen contritum ex mulso, aut lacte haustum.
Lac potum.
Vinum dulce liberalius bibitum.
Ad haustam salamandram.
Nuclei pinei contriti, ex aiugæ decocto poti.
Ranarum ius in quo eringij radix fuerit cocta potum.

Ad sanguinem & lac in uentriculo concretum.

Acetū tepidū potū & uomitu redditū.
Braßicæ semen ex lixiuio ficulnei cineris potum.
Hordeacea farina uentriculo & aluo ex aqua mulsa inuncta.

Ad Colchicum.

Serpillum ex lacte decoctum bibitum.
Castanearum media tunica trita, & cū sanguinariæ succo epota.

Ad solanum somniferum.

Aqua mulsa copiose sumpta.
Vinum dulce tepidum cū aniso bibitū.
Amygdalæ amaræ deuoratæ.

Ad hyoßiamum.

Mori cortex potus.
Aqua mulsa largius ebibita.
Lac omne potum.
Ficuum aridarum decoctum bibitum
Nuclei pini deuorati.
Cucumis semen ex passo potui datum.
Cichorium deuoratum.
Raphanus, Cepa, Allium } ex uino sumpta.

Ad aconitum.

Vinum in quo aurum, argentum, ferrumuè candens restinctum fuerit potū

Ad Taxum.

Acetum calidū potū, et uomitu redditū

Ad Toxicum.

Cotonea mala deuorata, aut cum pulegio & aqua bibita.

Ad opium & corniculatū pauauer.

Mel ex rosaceo calidum bibitum.
Acetum bibitum & uomitu redditum.
Sal cum oximellite sumptum.
Piper cum castoreo ex aceto mulso, uel cum satureiæ aut origani decocto ex uino bibitum.

Ad Cicutam.

Acetum bibitum, & uomitum redditū.
Meracum uinum largius epotum, & per interualla repetitum.
Lac potum.
Piper cū urticæ semine ex uino haustū.

Ad ixiam.

Acetum potum, uomituquè reiectum.
Nuces iuglandes cum resina, castorio & ruta tritæ, ita ut singula drachmæ pondus æquēt ex uino haustæ.

Ad Mandragoram.

Aqua mulsa copiose epota, & uomitu reddita.
Piper ex aceto tritum, & ad olfaciendum datum.

Ad Coriandrum.

Merum per se se uel ex absinthio potū
Oleum potum.
Oua in oleo exinanita, & ex muria liquefacta deuorata.
Muria epota.

Ad herbam sardoniam.

Aqua mulsa liberalius pota.
Lac affatim bibitum.
Aqua calida fotu adhibita.
Oleum fotu adhibitum.

Ad fungos malos.

Mel ex rosaceo calido potum.
Melissophylli folia cum nitro bibita.
Satureia feruefacta haustaquè.
Acetum calidum potum & uomitu reiectum.
Sal cum oximelite bibitum.
Pira comesa.
Pyrastri folia pota deuorataquè.
Oua gallinacea cū Aristolochiæ drachma ex posca deuorata.

Ad Gypsum.

Oleum ebibitum.
Aqua mulsa bibita.
Cauiarum decoctum potum.

Ad Cerussam.

Persicorum nuclei ex ptissana poti.
Caricarum decoctum haustum.

Lac calidum bibitum.

Ad argenti spumam.

Piper ex uino potum.

Ad Argentum uiuum

Lac copiose potum & uomitu reiectũ.

Piper ex uino potum.

Ad Calcem Sandaracham & Auripigmentum.

Lac ex aqua mulsa potum & uomitũ.

Orizæ decoctum potum.

FACVLTATES EORVM QVAE corpori decorem præstant.

DECORIS.

Ad alopeciam.

Nucum iuglandium putamen combustum tritumque & impositum.

Nucum auellanarũ crematarum cinis ex urina adipe perunctus.

Ranarum crematarum ex liquida pice

Braßica cum sale confricata.

Betæ recentia folia cruda illita.

Cepa confricata.

Allij cinis ex melle.

Ad pilos auellendos.

Oleum in quo decocta sit scolopendra inunctum.

Ad capitis furfures.

Betæ decoctum admotum.

Allij cinis ex melle.

Bulbi cum cremato nitro illiti.

Ad ruffandum capillum.

Vini fæx cremata ex lentiscino oleo tota nocte illita.

Ad denigrandos capillos.

Mori folia trita ex aceto.

Saluiæ decoctum sepius inspersum.

Ad pediculos & lendes necãdos.

Mel inunctum capiti.

Allium cum origani decocto potum.

Betæ decoctum perfusum.

Ad prohiben. solis adustionem.

Albumen oui inunctum.

Lupinorum farina illita.

Peponis succus cum eius semine & farina in sole siccatus & inunctus.

Ad colorem conciliandum.

Cicer in cibis sumptum.

Crocum manducatum.

Caricæ in cibis sumptæ.

Cerasi gummi illitum.

Ad Cutis uitia in facie

Cinnamomum ex melle.

Ad uaros.

Porri folia cum Rhoe obsoniorum loco admota.

Bulbi per se, & ex oui uitello.

Cepæ succus cum sale appositus.

Ad cutis faciei uitia ex sole cõtracta.

Amygdalæ amare radicum tritarum decoctum admotum.

Bulbi cremati cum alcionio impositi.

Cinnamomum ex melle

Cochlearum tum caro tum testa simul cremata ex melle.

Ad lentigines delendas.

Allij cinis ex melle.

Braßicæ semen inspersum.

Bulbi ex melle & aceto.

Cinnamomum ex melle illitum.

Tritici farina ex aceto mulso.

Ad totius corporis nitorem.

Butirum inunctum.

Peponis succus cum eius semine, & farina in sole siccatus ex aqua.

Ad Vitiligines.

Cochlearum terrestrium testæ crematæ & illitæ.

Allij cinis ex melle.

Betæ cruda folia illita.

Cepæ succus in sole inunctus.

Fabarum farina inspersa.

Lupinorum farina imposita.

Piper cum nitro impositum.

Ad Lichenas & impetigines,

Allij cinis ex melle illitus.

Cicer cum hordeo ex melle.

Mel cum alumine decoctum illitum.
Pruni arboris gummi illitum.
Sal ex oleo & aceto perfrictum.
Triticeus recens panis ex muria.

Ad papulas.

Acetum applicatum.
Butyrum illitum.
Lac omne potum cum crudo melle admixta aqua, & exiguo sale
Lupinorum Farina admota.

Ad psoram.

Sal illitum.

Ad scabiem.

Cicer cum hordeo & melle,
Ficulneorum lac inunctum.
Lupinorum farina.

Ad lepram.

Allij cinis ex melle.
Braßica concisa cum polenta adhibita
Ficulneum lac cum polenta.
Hordei farina ex aceto acerrimo & hydrelæo.
Sal ex oleo & aceto feruefactum tritici furfures ex acerrimo aceto elixi.

Ad pruritum.

Ficulneum lac admotum cum polenta.
Sal ex oleo & aceto perfrictum.

Ad elephantiasim.

Cochlearum terrestrium cinis illitus.
Serum lactis potum.

Ad clauos callos & uerrucas

Cicerum grana tot accipe quot sunt porri, & singulis granis singulas tange uerrucas, deinde liga grana cicerum in linteolo, & post tergum proijce & hoc nō fiat in noua luna.

Mel cum alumine decoctum.

Ad Acrochordonas, & thymos & Myrcecias.

Cicer cum hordeo & melle.
Lac ficulneum cum adipe circa adiacentem carnem illitum
Mali punici uinum adhibitum.
Sal cum seuo uitulino illitum.

Ad alarum tedia.

Cardui radix cataplasmatis more adhibita.

Ad sudorem cien.

Fici maturæ comesæ.

Ad sudorem compescen.

Bulbi comesti.

Ad extrahen. ex alto.

Mel appositum.

EXPELLENTIVM VIRES.

Ad uomitum cien dum.

Ad aluum emolliendum.

Asparagorum cauliculi in cibum accepti
Beta alba deuorata.
Braßica leuiter feruefacta comesta
Cerasia recentia commanducata
Fici maturæ deglutitæ.
Gingiber quoquomodo sumptum.
Cucurbitæ integræ feruefactæ expressus succus potus.
Lac ficulneum potum.
Lentis decorticatæ decoctum primum haustum.
Pruna in cibis sumpta.
Raphanus comestus.

CVRATIONVM MORBORVM IN HAC CENTVRIA CONTENTARVM INDEX SECVNDVM SERIEM LITERARVM.

Cu-

Bulbus	Amygdalæ amaræ	Ciminum
Capparis	Anetum	Lac
Porrum	Anisum	Hordeum
INFLATIONVM rem.	Cicer.	Triticum.

DE ALIMENTORVM RATIONE
HIPPOCRATIS ET GALENI SENTENTIAE.

Abluta omnia redduntur mordacitatis expertia. C.2.aph.18.
Accessione morbi cibis abstinendum. C. 1.aph.11.
Acerbum Austerum adstringens stomacho amicum. 6.Simpl.medic.
Acria & amara si edantur parcius nutriunt. 2. alim C.64.
Acria omnia calefaciunt. 2. al.C.15.
Agrestia omnia hortensibus sunt acriora. 6. Simpl medic.
Alimentorum Facultatum speculatio omniũ quæ sunt in medicina utilissima. 1.al.C.1.
Alimentum est id quod nutrit Hipp.de Alim.
Alimentum triplex est, id quod uelut nutrimentum est, & quod nutrimentum futurum est. Hipp.ibid.
Alimentum & alimenti species, unum, & multæ: unum quidem quatenus unum genus est: species uero humiditate, ac siccitate finitur, & in his forma ac quantitas est, & ad quædam & ad tot. Hipp.Lib de Alim.
Alimentum auget, corroborat, incarnat, & assimilat. ibid.
Alimenti potentia melior quam moles. ibid.
Alimentum humidum facilius transmutatur quam siccum. ibid.
Alimentum quod ægre alteratur ægre consumitur. ibid.
Alimentum quod facile apponitur facile consumitur. ibid.
Alimento solido utantur, qui tardiore appositione opus habent quicunque uelociore, humido: quicunque adhuc uelociori indigent: per olfactum. ibid.
Alimenti uehiculum humiditas est. ibid.
Alimento irrigata singula membra capiunt alimentum. ibid.
Alimentum oblatum ubi corpus superuerit, tum nutritur corpus, ubi uero hanc occasionem transmiserit, contrarium fit, nam attenuatur, & gracilescit. ibid.
Alimentorum inuentum medicina est. Hipp de uet.med.
Alimenta, sanitatem, atque augmentum medicina inuenit, ibid.
Alimenta intemperato sunt corrigenda contrarijs. Gal.4 Simpl medic.
Alimentum corporibus nostris accommodatissimum est quod ex his rebus conficitur, quæ nec crassi, nec tenacis succi sunt, neq; admodũ tenuis. de Bon.& uit.suc. C.3.
Alimentorum secundæ qualitates etiam explorandæ. 1.alim.
Alimentum humidius ut distribuitur, ita etiam discutitur celerius. 3.alim. C.2.
Alimentis qui recte usurus est scire in primis debet, quænam sint in hominum cute laxitatis, densitatisque discrimina, deinde quale sit totius corporis, post ea singularũ partium temperamentum, idque an illæ proprium seruent. de.bon.uit. C.7.

Alimenta copiosiora uere & hyeme sunt exhibenda. C.1.aph.15.
Alimēti quātitatē oportet esse eius quod diffiat quātitati proportionalē. C.1.aph.14.
Amara omnia calida sunt 4 Simpl. medic. C.6.
Amarum meatus perpurgat, abstergit, incidit, extenuat. 5. Simpl. medic. 25.
Amarum per se stomacho inimicum. 6. Simpl. med.
Animalium uolucrium augescentium caro multo præstantior est quam ætate declinā tium, ita & in quadrupedibus, media autē est inter utrunq; florentiū. 3. ali. C.19.
Animalium seniorū partes duræ siccæ, & concoctu difficiles sunt, & contra iuniorum. His tamen exceptis quæ ubi in lucem edita sunt, protinus in cibo sumūtur. de bon. & uit. suc. C.3.
Animalia omnia quæ in montibus nascuntur, multo ijs quæ in locis planis oriuntur sunt prestantiora. de att. uic. C.8.
Animalia in locis aquosis uiuentia uitare oportet. de att. uic. C.8.
Appetendi uis præcipue consistit in ore uentriculi. C.2. aph. 20.
Appetentia frigore excitatur ibid.
Appetitus uehemens ciborum in morbis ijs inest, qui debent sanari. C.7. aph. 6.
Astringentia sunt uentriculo grata. 6. Simpl. medic.
Astringentia si sumantur post fluuida deiectionem accelerant, si uero lubricis præsumantur, aluum constringent. 2 alim.
Astringens contrahere, constringere, densare, repellere, & incrassare, ad hæc omnia refrigerare, exiccareque natum est. 5. meth. medic. C.25.
Aues pisces que fere omnes exceptis lacustribus boni succi censentur de bon. & uit. suc. C.7.
Auium omnium uolucrium genus paucissimum prestat alimentum, si ad gressilium conferatur. Volucrium tamen caro ad coquendum facilior est. 3. alim. cap. 19.
Biliosæ naturæ ex longiori media febribus acutissimis corripiuntur. 8. meth. med.
Biliosum fortiti uentriculum cibos corruptu difficiles, quam faciles multo melius concoquunt. 1. alim.
Calidis & siccis naturis uictus ratio contraria conuenit. 6. de San. tu. 8. meth. med.
Carnes cum probe elixæ fuerint, gignunt optimum sanguinem: & potissimum. Si eæ animalium boni succi fuerint. 3. alim. C.2.19.
Carnes in aqua dulci elixæ alimentum corpori præbent humidius. ibid.
Carnes castratorum suauiores, & præstantiores, ut senum pessime. ibid.
Cibus famem sedat. Hipp. Lib de flat.
Cum quis plures cibos ingerit in corpus, quam ipsum ferre possit, neque laborem aliquem ciborum multitudini parem adiungit, mala diæta huiusmodi est. ibid
Cibos uarios et dissimiles inter se simul assumere ad prauam uictus rationem pertinet. Seditionem enim mouent, quæ sunt inequalia, aliaque citius, alia difficilius concoquuntur. ibid.
Cum ciborum multorum ingestione, necesse est spiritum multum ingredi. ibid.
Ciborum esu bonus corporis habitus accedit ibid.
Cibis crudis existentibus in uentriculo, longiore tempore dormire conducit. Verum & alijs laboribus corpora eorum cogere: Vinum meracius & amplius bibere, &

tibis paucioribus sub id tempus utantur. Lib. de Sal. diæt.

Ciborum multitudinem uentriculus præ imbecillitate ac frigiditate concoquere non potest. ibid.

Cibum sumere semel in die tantũ, quibusdam cõducit, alijs et prandere. Li. de uet. med.

Cibos quibus assueti sunt homines, facile ferunt, & si natura boni non sint. Lib. 2. de rat. uic acut.

Cibaria ad sanitatem optima sunt quæ modice ingesta sufficiunt, ut & famis & sitis sint medela, & pro ratione secedunt. ibid.

Cibaria ad robur optima sunt quæ carnem plurimam ac densissimam producunt, & sanguinem crassefaciunt, & pro ratione ingestarum secedunt. ibid.

Cibus ubi preter naturam plus ingestus fuerit, Morbum facit. 2. aph. 17.

Ciborum qui aceruatim & uelociter nutriunt, ueloces egestiones fiunt. 2. aph. 18.

Cibus aut potus parum deterior, uerum iucundior, melioribus quidem, sed iniucundioribus preferendus est. 2. aph. 38.

Ciborum in uentriculo mora noxia est. Lib. 4. de morb.

Cibos offeramus ea copia quantam corpus cui offeruntur superare ualeat. Lib. de loc. in hom.

Cibo quicquid sicciori substantiæ effluxit, restituimus, potione quicquid humidioris. Gal. 2. de San. tu.

Cibus & potus causæ sunt necessariæ nos alterantes. In art. med. Cap. 85.

Cibus debet similis esse nutrito. 1. de elem.

Cibaria animalibus inculpatam temperiem seruantibus, suis naturis similia conueniuntur. Iis uero quæ prauam temperiem, aut ab initio sunt sortita, aut post acquisiuerint, non similium sibi ipsis esus, sed contrariorũ est utilis, 3. alim. C. ultimo.

Cibarijs dulcibus qui naturaliter se habent delectantur: Soli autem extra naturalem statu cõstituti amaris acerbis, acidisq; cibarijs delectãtur. C. 5. in 6. de morb. uulg.

Cibus durior ac craßior partium, alimentum corpori præstat copiosius quam humidior ac mollior. ibid.

Cibaria pinguia & lenta statim ut sumpta fuerint celeriter implent, & appetentiam euertunt. ibid.

Cibis utilitatem non uoluptatem spectamus. 2. al.

Cibi insuauitas quibusdam in causa est, cur ipsum non conficiant. ibid.

Cibos concoctu difficiles nonnulli facilius coquunt, ac melius: hi scilicet quibus est calor natura acris & mordax. 1. alim. C. 1.

Cibos consuetos facilius homines ferunt; insuetos difficilius. 2. de rat. uic. acut.

Cibi insueti explorandi sunt concoctione & elixatione, seu etiã madefactione in aqua nanq; ex seminibus, aut omnino ex fructibus intumescunt, ueteremq; prorsus amittunt siccitatem duritiemq;, melioraq; & humidiora redduntur, præstantiora, quæ uero minime tumẽt, pristinamq; duritiem retinent, deteriora. de bon & ui. suc.

Cibi fastidium aut ex pituita adiacente oritur (ideoque exiccare illam ex usu est) aut à bile supernatante, & tum purgandus est stomachus, aut naturæ impotentia, & functio appetitoria reddenda. in Introduct.

Cibos nihil prorsus appetere in morbis extremam indicat extinctionem naturalis uir

Cibi-

Humida facillus nutriunt. 2. aph. 2
Humidus uictus febricitantibus omnibus confert, maxime uero pueris, & his qui tali uictu uti consueuerunt. 1. aph. 16.
Humores corrupti parce nutriendi. C. 1. aph. 17.
Humores noxiij auferuntur ex oleribus, & legumimbus, si dum elixant ab una aqua ad aliam transferantur. C. 2. aph. 18.
Inedia naturis siccis & calidis aduersatur. 10. meth. medic.
Inedias longas hæc necessario sequuntur incommoda, uidelicet uirtus defatigatio, succi biliosiores, atque amarulentiores effecti: Morsus cordis frequentes, inquietudines deiectiones suppressæ, ac breuiter omnia recrementa mordaciora & acriora reddita. de uen. sect. adu. Eras.
Infantulus primo quidem solo lacte nutriendus, postea uero assuefaciendus solidioribus cibis. 1. de San. tu.
Insipida, & ijs adhuc magis dulcia si edantur multum nutriunt. 2. al. C. 64.
Labor Cibus potus somnus Venus omnia mediocria. 1. alim. C. 1.
Macilentißimi sunt cibandi parce, sed crebro. 7. meth. medic.
Mediocritas in omnibus eligenda ad conseruandum optimum corporis habitum. 2. de. San. tu.
Molliora facilius alterantur, 3. alim.
Molliores epulæ precedant duriores. P. Aegin.
Montana campestribus præstantiora. de att. uic.
Naturæ gaudent semper consuetis. 8. meth. medic.
Naturaliter se habentes dulcia & pinguia appetunt; reliquos sapores qui secus se habent. 6. de morb. uulg. C. 5. 14.
Nihil bene egregieuè sine mensura fieri potest.
Nimium omne naturæ inimicum. C. 2. aph. 51.
Nutrimenti quantitas à uirtute, qualitas à temperie sumitur. 21. meth. med.
Nutrimur ab his quæ naturæ nostræ familiaria sunt. 3. de temper. C. 1.
Nutrientium uelociter uelox est excretio. 2. aph. 18.
Nutriuntur similibus omnia. 3. de temp. C. 1. & 2.
Nutritio est eius quod euacuatur repletio. 1. aph. 15.
Olera omnia gignũt paucißimũ sanguinẽ, prauiq; sunt succi excepta lactuca. 2. alim.
Olera omnia cacochyma, eorumque radices excrementitiæ sunt. de bon. & ui. suc. de att. uic.
Præcocta melius transmutantur quam cruda. de bon. & ui. suc.
Quæ naturæ nostræ accommoda sunt, nos alunt, quæ illi aduersantur nos quidem ad perniciem ducunt. ibid.
Quies & ocium diuturnũ maximo est corporibus nocumento. de bon. & ui. suc. C. 3.
Radices omnium olerum excrementitiæ sunt, & concoctu difficiles de att. uic. C. 9.
Repletio immoderata nocet. C. 1. aph. 3.
Repletio extrema suffucationem minatur. C. 1. aph. 3. & 4.
Replere plurimum & repente periculosum, quoniam omne nimium naturæ inimicum, quod uero paulatim fit tutum est. 2. aph. 51.

EIVSDEM AVCTORIS CARMINA de vtilitate exercitii ex Galeno.

Ad D. Nicolaum Confidatum de Asſiſio fratrem ſuum.

COrporis hæc animiquè feret tibi commoda motus
Plethoram curat, viribus ille fauet
Atque bonum ſuccum generat, firmatquè labantem
Ventres, & perflari corpora denſa facit,
Humidaquè exiccat, demitquè ſuperflua venis,
Corpus ob hunc (gelidum quod fuit ante) calet.

Aliter.
Ad D. Io: Vrſum Lelium Gualdenſem Cognatum ſuum.

OMnibus in vita motum exercendo parantur
Commoda, quæ precio querere nemo poteſt.
Aſſiduus vires motus cuſtodit, & auget,
Diſtribuit membris cocta alimenta ferens,
Hinc color, hincquè calor mire natiuus adauctus
Permanet hinc homini vita perennis erit:
Hic ſalubrem victum demendo ſuperflua gignit,
Hinc cruda, & viridis ſæpe ſenecta ſubit,
Temperie tandem ac motu longeuus, & acer
Corpore vir fiet, mentequè ſanus erit.
His monitus dictis, tua rura frequenter adito,
Atque ita robur erit, vitaquè longa tibi.

FINIS.

TYPOGRAPHVS AD LECTOREM.

HAbes Lector optime Centuriam de Bonitate & Vitio alimentorum integerrimi ac doctissimi CASTORIS Durantis Gualdensis Medici nouiter excussam, in quibus quod à me minus recte (quod vt plurimum vsu euenit, quod etiam non ignorant qui artem Typographicam callent: collocatum sit sic ipse vt infra emendabis ac boni consulas Vale.

Loci aliquot in opere Ita corrigendi.

Asparagi
stomacho atque, lege stomachoquè
Coriandrum
animumque grauant, lege, animumquè grauat
Dactilus, in verboiuuandi
ibi diaphiricon dictum, lege diaphinicon dictum.
~~Lactuca~~ Lauer
atre trahit lege atque trahit.
Mala
Præludia odora lege prædulcia odora
Nux iuglans
Hæc Minus esa arcens lege hæc minus esa recens.
Ozimum lege Ocimum.
Ozima lege ocima.
Pimpinella
Pestisquè medetur, lege Pestiquè medetur.

Series Chartarum.

A B C D E F G H I K L.

Omnes sunt quaterniones, præter A & L. qui sunt duerni.